

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Ghid practic cu privire la condițiile de admisibilitate

Actualizat la 31 august 2025

Întocmit de Grefă. Nu obligă Curtea.

Invităm editorii sau organizațiile care doresc să traducă și/sau să reproducă integral sau parțial acest ghid, în format tipărit sau electronic, să completeze formularul de contact [cerere de reproducere sau republicare a unei traduceri](#), pentru a se informa cu privire la procedura de autorizare.

Pentru informații referitoare la traducerea ghidurilor privind jurisprudența, vă rugăm consultați lista [Traduceri în curs](#).

Textul original al acestui ghid este redactat în limba engleză și este actualizat periodic. Cel mai recent, a fost actualizat la 31 august 2025. Poate suferi modificări de formă.

Ghidul cu privire la condițiile de admisibilitate și Ghidurile privind jurisprudența pot fi descărcate de la adresa <https://ks.echr.coe.int>. Pentru informații actualizate despre publicații, vă rugăm să accesați contul de X al Curții https://x.com/ECHR_CEDH.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2025

Cuprins

În atenția cititorilor	6
Introducere	7
A. Cerere individuală	9
1. Obiectul normei	9
2. Categoriile de reclamânți	9
a. Persoane fizice	9
b. Persoane juridice	9
c. Orice grup de persoane particulare	11
3. Calitatea de victimă	11
a. Noțiunea de „victimă”	11
b. Victimă directă	11
c. Victima indirectă	13
d. Victime potențiale și <i>actio popularis</i>	16
e. Pierderea calității de victimă	17
f. Decesul reclamantului	20
4. Reprezentare	21
B. Libera exercitare a dreptului la recurs individual	25
1. Principii și exemple	25
2. Obligațiile statului pârât	27
a. Art. 39 din Regulamentul Curții	27
b. Stabilirea faptelor	28
c. Ancheta	29
I. Inadmisibilitatea de natură procedurală	29
A. Neepuizarea căilor de recurs interne	30
1. Scopul regulii	30
2. Aplicarea regulii	31
a. Flexibilitatea	31
b. Respectarea normelor interne și limite	32
c. Existența mai multor căi de atac	32
d. Capete de cerere invocate pe fond	33
e. Existența și caracterul adecvat	34
f. Caracterul accesibil și efectiv	35
3. Limitele aplicării regulii	38
4. Repartizarea sarcinii probei	39
5. Aspecte procedurale	41
6. Crearea unor noi căi de atac	42
B. Nerespectarea termenului de 4 luni	44
1. Obiectul normei	44
2. Data de la care începe să curgă termenul de 4 luni	45
a. Decizie definitivă	45
b. Data de la care termenul începe să curgă	47
i. Luarea la cunoștință a deciziei	47
ii. Comunicarea deciziei	47
iii. Absența comunicării deciziei	47
iv. Lipsa căilor de atac	47
v. Situația continuă	48

3. Expirarea termenului de 4 luni.....	48
4. Data introducerii unei cereri.....	49
a. Formularul de cerere completat.....	49
b. Data expedierii.....	50
c. Trimiterea prin fax.....	50
d. Încadrarea unui capăt de cerere.....	51
e. Capete de cerere ulterioare.....	51
5. Situații particulare.....	52
a. Aplicabilitatea unor termene particulare în cazul situațiilor continue referitoare la dreptul la viață, la respectarea domiciliului și la respectarea bunurilor.....	52
b. Aplicabilitatea unor termene particulare în cazul lipsei unei anchete efective în materie de decese și rele tratamente.....	53
c. Aplicarea regulii termenului de 4 luni în cauzele privind condițiile de detenție.....	54
d. Aplicarea regulii termenului de 4 luni în cauzele privind perioade multiple de detenție în temeiul art. 5 § 3 din Convenție.....	54
C. Cererea anonimă.....	55
1. Cererea anonimă.....	55
2. Caracterul neanonim al unei cereri.....	55
D. Cerere în mod esențial aceeași.....	56
1. Cerere în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte.....	56
2. În mod esențial aceeași cu o cerere care a fost deja supusă unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare.....	57
a. Aprecierea similitudinii cauzelor.....	58
b. Noțiunea de „altă instanță internațională de anchetă sau de reglementare”.....	58
E. Cererea abuzivă.....	59
1. Definiție generală.....	59
2. Dezinformarea Curții.....	60
3. Limbaj ofensator.....	61
4. Încălcarea obligației de confidențialitate în cazul soluționării pe cale amiabilă.....	61
5. Cerere cu caracter vădit șicanator sau lipsită de orice miză reală.....	62
6. Exercițarea abuzivă a căilor de atac interne sau alte acte condamnabile comise la nivel național.....	63
7. Atitudinea adoptată de guvernul pârât.....	64
II. Inadmisibilitatea legată de competența Curții.....	65
A. Incompatibilitatea <i>ratione personae</i>	65
1. Principii.....	65
2. Competența.....	66
3. Răspundere și imputabilitate.....	69
4. Aspecte privind răspunderea eventuală a statelor părți la Convenție ca urmare a unor acțiuni sau omisiuni legate de apartenența acestora la o organizație internațională.....	69
B. Incompatibilitatea <i>ratione loci</i>	71
1. Principii.....	71
2. Cazuri specifice.....	72
C. Incompatibilitatea <i>ratione temporis</i>	73
1. Principii generale.....	73
2. Aplicarea acestor principii.....	73
a. Data critică prin raportare la ratificarea Convenției sau la acceptarea competenței organelor Convenției.....	73
b. Fapte instantanee anterioare sau posteroare intrării în vigoare sau declarației.....	74
3. Situații particulare.....	75
a. Încălcări continue.....	75

b. Obligația procedurală „continuă” de a ancheta disparițiile care au avut loc înainte de data critică	76
c. Obligația procedurală, în temeiul art. 2, de a ancheta un deces: proceduri cu privire la fapte care ies din competența temporală a Curții.....	76
d. Luarea în considerare a faptelor anterioare	77
e. Proceduri judiciare sau detenție în curs	77
f. Dreptul la despăgubire în caz de eroare judiciară	78
g. Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori.....	78
D. Incompatibilitatea <i>ratione materiae</i>	78

III. Inadmisibilitatea pentru motive de legate de examinarea fondului 81

A. În mod vădit neîntemeiată.....	81
1. Introducere generală	81
2. „Instanță de gradul patru de jurisdicție”	82
3. Lipsa aparentă sau evidentă a încălcării	84
a. Lipsa aparenței de arbitrar sau inechitate	84
b. Lipsa aparenței de disproporție între scopuri si mijloace.....	84
c. Alte aspecte de fond relativ simple.....	85
4. Capete de cerere nesuținute: lipsa probelor.....	86
5. Capete de cerere confuze sau fanteziste	87
B. Absența unui prejudiciu important.....	87
1. Contextul adoptării noului criteriu.....	87
2. Obiect.....	88
3. Ipoteza în care reclamantul a suferit un prejudiciu important.....	89
a. Lipsa unui prejudiciu financiar important.....	90
b. Prejudiciu financiar important.....	91
c. Lipsa unui prejudiciu nefinanciar important	92
d. Prejudiciu nefinanciar important.....	93
4. Clauza de salvagardare: respectarea drepturilor omului impune examinarea cauzei pe fond.....	96

Lista cauzelor citate 98

În atenția cititorilor

Prezentul ghid practic face parte din seria de Ghiduri privind Convenția, publicate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea”, „Curtea Europeană” sau „Curtea de la Strasbourg”), cu scopul de a informa practicienii din domeniul dreptului, în special avocații care pot fi solicitați să îi reprezinte pe reclamânți în fața Curții, cu privire la condițiile de admisibilitate a cererilor individuale. Ghidul a fost conceput pentru a permite o lectură mai clară și mai detaliată a condițiilor de admisibilitate cu scopul, pe de o parte, de a limita, pe cât posibil, numărul de cereri care nu au nicio perspectivă de finalizare printr-o hotărâre pe fond și, pe de altă parte, de a asigura faptul că trec testul de admisibilitate acele cereri a căror examinare pe fond este justificată.

Prin urmare, acest ghid nu are pretenția de a fi exhaustiv și se concentrează pe ipotezele cele mai frecvente. Jurisprudența citată a fost selectată dintre hotărârile și deciziile de referință, importante și/sau recente.*

Hotărârile și deciziile Curții nu doar soluționează cauzele cu care a fost sesizată, ci servesc, în sens mai larg, pentru a clarifica, proteja și dezvolta normele Convenției, contribuind astfel la respectarea, de către state, a angajamentelor pe care și le-au asumat în calitate de părți contractante [*Irlanda împotriva Regatului Unit*, 1978, pct 154, 18 ianuarie 1978, seria A nr. 25, și, mai recent, *Jeronovičs împotriva Letoniei* (MC), nr. 44898/10, pct 109, 5 iulie 2016].

Sistemul instituit de Convenție are ca finalitate să soluționeze, în interesul general, probleme care țin de ordinea publică, îmbunătățind astfel standardele de protecție a drepturilor omului și extinzând jurisprudența din acest domeniu la întreaga comunitate a statelor părți la Convenție [*Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), pct 89, nr. 30078/06, CEDO 2012] Astfel, Curtea a subliniat rolul Convenției ca „instrument constituțional al ordinii publice europene” în domeniul drepturilor omului [*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), nr. 45036/98, pct 156, CEDO 2005-VI, și, mai recent, *N.D. și N.T. împotriva Spaniei* (MC), nr. 8675/15 și 8697/15, pct 110, 13 februarie 2020].

Protocolul nr. 15 la Convenție a introdus recent principiul subsidiarității în preambulul Convenției. Acest principiu „impune o responsabilitate comună a statelor părți și a Curții” în ceea ce privește protecția drepturilor omului, iar autoritățile și instanțele naționale trebuie să interpreteze și să aplice dreptul intern într-un mod care să asigure efectul deplin al drepturilor și libertăților definite în Convenție și în protocoalele la aceasta [*Grzeđa împotriva Poloniei* (MC), pct 324].

Prezentul ghid include trimiteri la cuvinte-cheie din fiecare articol citat din Convenție și din protocoalele la aceasta. Problemele juridice abordate în fiecare cauză sunt sintetizate într-o [Listă de cuvinte-cheie](#), selectate dintr-un tezaur de termeni extrași (în majoritatea cazurilor) direct din textul Convenției și din protocoalele la aceasta.

[Baza de date HUDOC](#) a jurisprudenței Curții permite căutarea după cuvinte-cheie. Căutarea după aceste cuvinte-cheie permite găsirea unui grup de documente cu un conținut juridic similar (motivarea și concluziile Curții din fiecare cauză sunt rezumate prin cuvinte-cheie). Cuvintele-cheie pentru fiecare cauză sunt disponibile în fila Detalii cauză din HUDOC. Pentru informații suplimentare privind baza de date și cuvintele-cheie, consultați [Manual de utilizare HUDOC](#).

Jurisprudența citată poate fi în una sau în ambele limbi oficiale (engleză sau franceză) ale Curții și ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului. Dacă nu se specifică altfel, trimiterea este la o hotărâre pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)” arată că este vorba despre o decizie a Curții, iar „(MC)” că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră. Hotărârile pronunțate de o Cameră, care nu sunt definitive la data publicării prezentei actualizări, sunt marcate cu un asterisc (*).

Introducere

1. Sistemul de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale instituit prin Convenția europeană a drepturilor omului („Convenția”) se bazează pe principiul subsidiarității. Importanța acestui principiu a fost reafirmată odată cu adoptarea [Protocolului nr. 15](#) la Convenție, care, odată intrat în vigoare, a introdus o trimitere explicită la acesta în preambulul Convenției. Sarcina de a garanta aplicarea Convenției le revine, în primul rând, statelor părți la Convenție, iar Curtea Europeană a Drepturilor Omului („Curtea”) nu trebuie să intervină decât atunci când statele nu și-au respectat obligațiile.

2. Controlul exercitat la Strasbourg este activat, în principal, prin intermediul cererilor individuale, cu care Curtea poate fi sesizată de către orice persoană fizică sau orice persoană juridică neguvernamentală, aflată sub jurisdicția statelor părți la Convenție. În consecință, numărul potențialilor reclamânți este imens: pe lângă cele 800 de milioane de locuitori ai Europei și cetățenii din țări terțe care își au reședința aici sau tranzitează acest teritoriu, trebuie să avem în vedere milioane de asociații, fundații, partide politice, întreprinderi, etc. (nu trebuie uitate persoanele care, în urma unor acte extrateritoriale ale statelor părți la Convenție, săvârșite în afara teritoriilor lor, intră sub jurisdicția lor).

3. De mai mulți ani și ca urmare a unor factori diverși, Curtea este copleșită de numărul de cereri individuale (la 31 ianuarie 2021, erau pendinte 64 100). Însă marea majoritate a acestor cereri sunt respinse, fără să fie examinate pe fond, pentru că nu au îndeplinit una din condițiile de admisibilitate prevăzute de Convenție. De exemplu, în 2020, din cele 39 190 de cereri soluționate de Curte, 37 289 au fost declarate inadmisibile sau scoase de pe rol. Această situație este frustrantă din două motive. În primul rând, având obligația de a soluționa fiecare cerere, Curtea nu are posibilitatea de a se ocupa, în termene rezonabile, de cauzele care necesită o examinare pe fond, iar acest lucru nu are utilitate reală pentru justițiabili. În al doilea rând, acțiunile a zeci de mii de reclamânți sunt inevitabil respinse.

4. Statele părți la Convenție, precum și Curtea și Grefa acesteia au căutat în permanență modalități de a face față acestei probleme și de a garanta o administrare eficientă a justiției. Printre măsurile cele mai vizibile se numără adoptarea [Protocolului nr. 14](#) la Convenție. Acesta prevede, printre altele, posibilitatea ca cererile vădit inadmisibile să fie examinate de un judecător unic, asistat de raportori extrajudiciari, nu de un comitet format din trei judecători. Protocolul nr. 14, care a intrat în vigoare la 1 iunie 2010, a introdus, de asemenea, o nouă condiție de admisibilitate legată de gravitatea prejudiciului suferit de un reclamant, scopul acestuia fiind să descurajeze introducerea unor cereri de către persoane care au suferit un prejudiciu nesemnificativ.

5. La 19 februarie 2010, reprezentanții celor 47 de state membre ale Consiliului Europei, toate având obligații în temeiul Convenției, s-au reunit la Interlaken, în Elveția, pentru a discuta despre viitorul Curții, în special despre blocajul cauzat de numărul mare de cereri inadmisibile. Printr-o [declarație solemnă](#), aceștia au reafirmat rolul central al Curții în sistemul european de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale și s-au angajat să îi consolideze eficacitatea, păstrând în același timp principiul cererii individuale.

6. Necesitatea de a asigura viabilitatea mecanismului Convenției pe termen scurt, mediu și lung a fost subliniată și în declarațiile adoptate în cadrul reuniunilor ulterioare, care au avut loc la [İzmir](#), [Brighton](#), [Bruxelles](#) și [Copenhaga](#), în 2011, 2012, 2015 și, respectiv, 2018. Conferința de la Brighton a condus la adoptarea [Protocolului nr. 15](#) la Convenție, care a introdus, în preambulul Convenției, o referire la principiul subsidiarității, precum și la doctrina marjei de apreciere, și care, în plus, a redus de la șase la patru luni termenul în care poate fi introdusă o cerere în fața Curții, după pronunțarea unei decizii interne definitive.

7. Ideea de a pune la dispoziția potențialilor reclamânți informații obiective și complete referitoare la procedura de depunere a cererilor și la condițiile de admisibilitate este menționată în mod explicit la pct C-6 lit. a) și b) din [Declarația de la Interlaken](#). Prezentul ghid practic cu privire la condițiile de admisibilitate a cererilor individuale trebuie avut în vedere în același context. A fost conceput pentru a permite o lectură mai clară și mai detaliată a condițiilor de admisibilitate cu scopul, în primul rând, de a limita, pe cât posibil, numărul de cereri care nu au nicio perspectivă de finalizare printr-o hotărâre

pe fond și, în al doilea rând, de a se asigura că trec testul de admisibilitate cererile a căror examinare pe fond este justificată. În prezent, în cazul majorității cauzelor care trec acest test, admisibilitatea și fondul sunt examinate împreună, ceea ce simplifică și accelerează procedura.

8. Prezentul document este destinat în principal practicienilor din domeniul dreptului, în special avocaților, cărora li se poate solicita să reprezinte reclamanți în fața Curții.

9. Toate condițiile de admisibilitate prevăzute la art. 34 (cereri individuale) și art. 35 (condiții de admisibilitate) din Convenție au fost examinate în lumina jurisprudenței Curții. În mod evident, anumite noțiuni, precum termenul de 4 luni și, într-o măsură mai mică, epuizarea căilor de atac interne, sunt mai ușor de definit decât altele, precum „lipsa vădită de fundament”, care poate avea aproape o infinitate de forme, sau competența *ratione materiae* ori *ratione personae* a Curții. De altfel, unele articole sunt invocate de reclamanți mai des decât altele, iar unele state nu au ratificat toate protocoalele adiționale la Convenție, pe când altele le-au semnat cu rezerve în privința aplicabilității anumitor prevederi. Prin urmare, acest ghid nu are pretenția de a fi exhaustiv și se concentrează pe ipotezele cele mai frecvente. Deși abordează în special cauze având la origine cereri individuale (introduse în temeiul art. 34 din Convenție), ghidul face referire și la anumite hotărâri și decizii pronunțate în cauze interstatale (introduse în temeiul art. 33 din Convenție¹), în măsura în care acestea sunt relevante pentru cererile individuale.

10. Ghidul a fost elaborat de Jurisconsultul Curții și nu obligă în niciun fel Curtea în interpretarea condițiilor de admisibilitate. Va fi actualizat periodic. Redactat în limbile franceză și engleză, ghidul va fi tradus și într-o serie de alte limbi, cu prioritate în limbile oficiale ale statelor împotriva cărora sunt îndreptate cele mai multe cereri.

11. După definirea noțiunilor de „cerere individuală” și „calitatea de victimă”, în ghid se examinează inadmisibilitatea pentru motive de natură procedurală ([partea I](#)), motive ce țin de competența Curții ([partea a II-a](#)) și motive referitoare la fondul cauzei ([partea a III-a](#))².

---

1. Nu toate condițiile de admisibilitate prevăzute la art. 35 din Convenție sunt aplicabile cererilor interstatale introduse în temeiul art. 33 din Convenție [a se vedea [Slovenia împotriva Croației](#) (MC) (dec.), pct 40-44]. Cererile interstatale impun o abordare diferită în ceea ce privește admisibilitatea.

2. Pentru o imagine clară asupra diferitelor etape ale procedurii în care Curtea examinează o cerere, a se vedea pagina „Procesarea cauzei” ([Case processing](#)) de pe website-ul Curții (www.echr.coe.int – Curtea – Cum funcționează Curtea), în special graficul „[Parcursul unei cereri](#)”.

A. Cerere individuală

Art. 34 din Convenție – Cereri individuale

„Curtea poate fi sesizată printr-o cerere de către orice persoană fizică, orice organizație neguvernamentală sau de orice grup de particulari care se pretinde victimă a unei încălcări de către una dintre înaltele părți contractante a drepturilor recunoscute în Convenție sau în protocoalele sale. [...]”

Cuvinte-cheie HUDOC

Cerere (art. 34) – Stat parte pârât (art. 34) – Persoană fizică (art. 34) – Organizație neguvernamentală (art. 34) – Grup de particulari (art. 34) – Victimă (art. 34) – *Actio popularis* (art. 34) – *Locus standi* (calitate procesuală) (art. 34)

1. Obiectul normei

12. Art. 34, care garantează dreptul de a introduce o cerere individuală, conferă persoanelor fizice un veritabil drept de acțiune în plan internațional. Acesta reprezintă, printre altele, unul dintre pilonii esențiali ai eficacității sistemului Convenției și face parte din „componentele de bază ale mecanismului” de apărare a drepturilor omului [*Mamatkulov și Askarov împotriva Turciei* (MC), 2005, pct 100 și 122; *Loizidou împotriva Turciei* (excepții preliminare), 1995, pct 70].

13. În calitate de instrument viu, Convenția trebuie să fie interpretată având în vedere condițiile de viață actuale. Jurisprudența consacrată se aplică, de asemenea, în cazul dispozițiilor procedurale, precum art. 34 [*Loizidou împotriva Turciei* (excepții preliminare), 1995, pct 71].

14. Pentru a se prevala de art. 34 din Convenție, un reclamant trebuie să îndeplinească două condiții: trebuie să facă parte din una din categoriile de reclamanti menționate în această dispoziție și să poată pretinde că este victima unei încălcări a Convenției [*Vallianatos și alții împotriva Greciei* (MC), 2013, pct 47].

2. Categoriile de reclamanti

a. Persoane fizice

15. Orice persoană poate invoca protecția Convenției împotriva unui stat parte atunci când încălcarea a avut loc în jurisdicția statului în cauză, conform art. 1 din Convenție (*Van der Tang împotriva Spaniei*, 1995, pct 53), indiferent de naționalitate, loc de reședință, stare civilă, situație sau capacitate juridică. Pentru cazul unei mame decăzute din drepturile părintești, a se vedea *Scozzari și Giunta împotriva Italiei* (MC), 2000, pct 138; pentru cazul unui minor, a se vedea *A. împotriva Regatului Unit*, 1998; pentru o persoană care nu avea capacitate juridică și care a sesizat Curtea fără acordul tutorelui, a se vedea *Zehentner împotriva Austriei*, 2009, pct 39 și urm.

16. Cererile pot fi depuse doar de persoane aflate în viață sau în numele acestora; o persoană decedată nu poate formula cerere (*Aizpurua Ortiz și alții împotriva Spaniei*, 2010, pct 30; *Dvořáček și Dvořáčková împotriva Slovaciei*, 2009, pct 41).

b. Persoane juridice

17. O persoană juridică ce se consideră victima unei încălcări de către una din Înaltele Părți contractante a drepturilor recunoscute de Convenție sau de protocoalele sale poate formula o cerere în fața Curții numai dacă este vorba despre o „organizație neguvernamentală” în sensul art. 34 din Convenție.

18. Trebuie calificate drept „organizații guvernamentale”, spre deosebire de „organizații neguvernamentale” în sensul art. 34, nu numai organele centrale ale statului, ci și autoritățile

descentralizate care exercită „funcții publice”, oricare ar fi gradul lor de autonomie în raport cu respectivele instituții; acest lucru este valabil și pentru autorități locale și regionale [*Radio France și alții împotriva Franței* (dec.), 2003, pct 26], localități [*Ayuntamiento de Mula împotriva Spaniei* (dec.), 2001], sau o parte a localității care participă la exercitarea puterii publice [*Section de commune d'Antilly împotriva Franței* (dec.), 1999], care nu au calitatea de a introduce o cerere în temeiul art. 34 [a se vedea și *Döşemealtı Belediyesi împotriva Turciei* (dec.), 2010]. Un stat care nu este parte la Convenție nu poate fi calificat drept „organizație neguvernamentală” și, prin urmare, nu are calitatea de a sesiza Curtea în temeiul art. 34 [*Republica Democratică Congo împotriva Belgiei* (dec.), 2020, pct 13-21].

19. În categoria „organizațiilor guvernamentale” intră persoanele juridice care participă la exercitarea puterii publice sau care administrează un serviciu public sub controlul autorităților [*JKP Vodovod Kraljevo împotriva Serbiei* (dec.), 2018, pct 23-28, privind o societate care furniza servicii de alimentare cu apă și de canalizare, înființată de o autoritate locală; *İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi împotriva Turciei* (dec.), 2020, pct 35-47, privind o universitate înființată de o fundație]. Caracterul privat al actului care face obiectul plângerii nu este relevant în acest sens (pct 38).

20. Pentru a stabili dacă aceasta este situația unei persoane juridice date, alta decât o autoritate teritorială, este necesar să se ia în considerare statutul juridic al acesteia și, după caz, prerogativele pe care acesta din urmă i le conferă, natura activității pe care o desfășoară și contextul în care se înscrie aceasta, precum și gradul său de independență față de autoritățile politice [*Radio France și alții împotriva Franței* (dec.), 2003, pct 26; *Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct 93; *Slovenia împotriva Croației* (dec.) (MC), 2020, pct 61]. În ceea ce privește persoanele juridice de drept public care nu exercită atribute ale puterii executive sau organismele publice de radiodifuziune, a se vedea *Sfintele mănăstiri împotriva Greciei*, 1994, pct 49; *Radio France și alții împotriva Franței* (dec.), 2003, pct 24-26; *Österreichischer Rundfunk împotriva Austriei*, 2004, pct 46-53; *Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft și publisuisse SA împotriva Elveției*, 2020, pct 46-48; *Radio-Televiziunea Croată împotriva Croației*, 2023, pct 98-121. Pentru societățile deținute de stat care se bucură de suficientă independență instituțională și operațională față de stat, a se vedea *Compania de navigație a Republicii Islamice Iran (Islamic Republic of Iran Shipping Lines) împotriva Turciei*, 2007, pct 80-81; *Ucraina-Tyumen împotriva Ucrainei*, 2007, pct 25-28; *Unédic împotriva Franței*, 2008, pct 48-59; și, *a contrario*, *Zastava It Turs împotriva Serbiei* (dec.), 2013; *State Holding Company Luganskvugillya împotriva Ucrainei* (dec.), 2009; a se vedea și *Transpetrol, a.s., împotriva Slovaciei* (dec.), 2011. În ceea ce privește societățile, Curtea a considerat că o societate comercială este „neguvernamentală” în sensul art. 34 în cazul în care aceasta este reglementată, în esență, de dreptul societăților comerciale, nu dispune, în exercitarea activităților sale, de prerogative de putere publică sau de altă natură în afara celor conferite de dreptul privat comun, și ține mai degrabă de competența instanțelor de drept comun, decât de cea a instanțelor administrative. Curtea a luat de asemenea în considerare faptul că o societate reclamantă desfășura activități comerciale și nu avea nici un rol de serviciu public, nici nu deținea un monopol într-un sector concurențial [*Slovenia împotriva Croației* (dec.) (MC), 2020, pct 62-63, și trimiterile citate].

21. Curtea a precizat că art. 33 din Convenție (cereri interstatale) nu permite unui guvern reclamant să apere drepturile unei entități juridice care nu ar putea fi calificată drept „organizație neguvernamentală” și, prin urmare, nu ar avea dreptul să depună o cerere individuală în temeiul art. 34 [*Slovenia împotriva Croației* (dec.) (MC), 2020, pct 60-70 și 76-79, cu privire la o bancă deținută de statul reclamant]. Ținând seama de natura specifică a Convenției, în calitate de tratat privind drepturile omului, și reamintind că, chiar și în cauzele interstatale, în primul rând persoanele fizice sunt „prejudiciate” ca urmare a unei încălcări a Convenției, Curtea a confirmat că doar persoanele fizice, grupurile de persoane fizice și entitățile juridice care pot fi calificate drept „organizații neguvernamentale” pot fi titulari ai drepturilor care decurg din Convenție, dar nu și un stat contractant sau orice entitate juridică care aparține acestuia (*ibid.*, pct 66).

22. O organizație religioasă fără personalitate juridică recunoscută oficial în dreptul intern, a cărei capacitate de a introduce o acțiune în justiție și de a achiziționa bunuri imobile nu a fost pusă niciodată sub semnul întrebării la nivel intern de către autoritățile administrative sau instanțe, poate să

introducă o cerere în temeiul art. 34 (*Marele Rabinat al Comunității Iudaice din Izmir împotriva Turciei*, 2023, pct 43-46).

c. Orice grup de persoane particulare

23. Orice grup de persoane particulare poate formula o cerere. Cu toate acestea, nici administrațiile publice locale, nici alte organe publice nu pot formula cereri prin intermediul persoanelor fizice din care sunt constituite sau care le reprezintă, pentru orice act sancționat de către statul de care depind sau în numele căruia aceștia exercită atribuție legate de puterea publică [*Demirbaş și alții împotriva Turciei* (dec.), 2010]. În schimb, un grup de parlamentari dintr-un parlament regional poate fi considerat „grup de persoane particulare” (în locul unei organizații guvernamentale) atunci când se plâng de suspendarea ședinței plenare a Parlamentului unei comunități autonome. Într-un astfel de caz, drepturile și libertățile invocate de reclamantii îi privesc în mod individual și nu sunt imputabile Parlamentului ca instituție [*Forcadell i Lluís și alții împotriva Spaniei* (dec.), 2019].

3. Calitatea de victimă

24. Curtea a statuat în mod constant că în Convenție nu se prevede instituirea de *actio popularis* și că sarcina sa nu este, în mod normal, de a revizui *in abstracto* legea și practica relevantă, ci de a stabili dacă modul în care acestea au fost aplicate sau l-au afectat pe reclamant a dat naștere unei încălcări a Convenției [de exemplu, *Roman Zaharov împotriva Rusiei* (MC), 2015, pct 164].

a. Noțiunea de „victimă”

25. Prin „victimă”, art. 34 din Convenție desemnează victima sau victimele afectate direct sau indirect de pretinsa încălcare. Astfel, art. 34 nu se referă numai la victima directă sau victimele directe ale pretensei încălcări, ci la orice victimă indirectă căreia o încălcare i-ar pricinui un prejudiciu sau care ar avea un interes valabil și personal ca acesta să înceteze [*Vallianatos și alții împotriva Greciei* (MC), 2013, pct 47]. Noțiunea de „victimă” este interpretată în mod autonom și independent de normele de drept intern, precum interesul de a acționa sau calitatea procesuală (*Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei*, 2004, pct 35), chiar și în cazul în care Curtea trebuie să țină seama de faptul că reclamantul a fost parte în procedura internă [*Aksu împotriva Turciei* (MC), 2012, pct 52; *Micallef împotriva Maltei* (MC), 2009, pct 48; *Bursa Barosu Başkanlığı și alții împotriva Turciei*, 2018, pct 109-117]. Această noțiune nu implică existența unui prejudiciu [*Brumărescu împotriva României* (MC), 1999, pct 50], un act care are doar efecte juridice temporare putând fi suficient (*Monnat împotriva Elveției*, 2006, pct 33).

26. Noțiunea de „victimă” face obiectul unei interpretări evolutive din perspectiva condițiilor din societatea contemporană și trebuie aplicată fără un formalism excesiv (*Monnat împotriva Elveției*, 2006, pct 30-33; *Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei*, 2004, pct 38; *Stukus și alții împotriva Poloniei*, 2008, pct 35; *Ziętal împotriva Poloniei*, 2009, pct 54-59). Curtea a considerat că problema privind calitatea de victimă poate fi conexasă cu fondul cauzei [*Siliadin împotriva Franței*, 2005, pct 63; *Hirsi Jamaa și alții împotriva Italiei* (MC), 2012, pct 111]. Curtea poate examina din oficiu problema privind calitatea de victimă și calitatea procesuală (*locus standi*), întrucât este un aspect care ține de competența Curții [*Buzadji împotriva Republicii Moldova* (MC), 2016, pct 70; *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei* (MC), 2017, pct 93; *Unifaun Theatre Productions Limited și alții împotriva Maltei*, 2018, pct 63-66; *Jakovljević împotriva Serbiei* (dec.), 2020, pct 29].

27. Repartizarea sarcinii probei este intrinsec legată de specificitatea faptelor, de natura afirmațiilor făcute și de dreptul Convenției aflat în joc [*N.D. și N.T. împotriva Spaniei* (MC), 2020, pct 83-88].

b. Victimă directă

28. Pentru a putea formula o cerere în temeiul art. 34, reclamantul trebuie să poată demonstra că „a suferit în mod direct efectele” măsurii contestate [*Tănase împotriva Moldovei* (MC), 2010, pct 104; *Burden împotriva Regatului Unit* (MC), 2008, pct 33; *Lambert și alții împotriva Franței* (MC), 2015,

pct 89; *Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS) împotriva Elveției* (MC), 2023, pct 115, 125]. Acest aspect este indispensabil pentru aplicarea mecanismului de protecție al Convenției (*Hristozov și alții împotriva Bulgariei*, 2012, pct 73), chiar dacă nu trebuie aplicat în mod rigid, mecanic și inflexibil în cursul procedurii [*Micallef împotriva Maltei* (MC), 2009, pct 45; *Karner împotriva Austriei*, 2003, pct 25; *Aksu împotriva Turciei* (MC), 2012, pct 51]. De exemplu, o persoană nu se poate plânge de o încălcare a drepturilor sale în cadrul procedurilor la care nu a fost parte [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct 92]. Cu toate acestea, în cauza *Margulev împotriva Rusiei*, 2019, Curtea a considerat că reclamantul a fost o victimă directă a unui proces pentru calomnie, deși a fost admis doar ca terț în proces. Întrucât dreptul intern acorda calitatea de terț în proces în cazul în care exista riscul ca „hotărârea să aducă atingere drepturilor și obligațiilor terțului față de reclamant sau pârât”, Curtea a considerat că instanțele naționale au acceptat în mod tacit faptul că drepturilor reclamantului li s-ar fi putut aduce atingere prin soluția pronunțată în procesul pentru calomnie [pct 36; a se vedea și *Hural și Zeinalov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2023, pct 31-32]. În cauza *Muhin împotriva Rusiei*, 2021, Curtea a recunoscut că redactorul-șef al unui ziar putea pretinde că era victima deciziilor instanțelor naționale prin care ziarului respectiv i-a fost retrasă calitatea de mijloc de informare și prin care a fost anulat documentul care atesta înregistrarea acestuia (pct 158-160). În plus, în anumite circumstanțe specifice, victimele directe care nu au fost părți în procesele naționale au fost admise în calitate de reclamante în fața Curții (*Beizaras și Levickas împotriva Lituaniei*, 2020, pct 78-81). Prin urmare, calitatea procesuală într-o procedură internă nu este decisivă, întrucât noțiunea de „victimă” este interpretată în mod autonom în sistemul Convenției [a se vedea, de exemplu, *Kalfagiannis și Pospert împotriva Greciei* (dec.), 2020, pct 44-48, cu privire la administratorul financiar al unui serviciu public de radiodifuziune a cărui calitate de victimă a fost admisă de instanțele naționale, dar nu și de Curte].

29. În contextul specific al plângerilor referitoare la prejudiciul sau riscul producerii unui prejudiciu, care rezultă din pretensele omisiuni ale statului în ceea ce privește combaterea schimbărilor climatice, având în vedere caracteristicile speciale ale schimbărilor climatice și principiul excluderii *actio popularis* în temeiul Convenției, Curtea a hotărât că reclamantii trebuie să demonstreze că au fost afectați personal și direct de omisiunile imputate. Acest lucru depinde de două criterii fundamentale, iar pragul care trebuie atins pentru a considera că acestea sunt îndeplinite este deosebit de ridicat. În primul rând, reclamantul trebuie să fie expus în mod intens la efectele nefaste ale schimbărilor climatice: consecințele negative (sau riscurile de consecințe negative) pentru reclamant ale unei acțiuni sau inacțiuni din partea autorităților publice trebuie să prezinte un nivel și o gravitate semnificative. În al doilea rând, trebuie să existe o nevoie imperioasă de a asigura protecția individuală a reclamantului, ca urmare a absenței unor măsuri rezonabile sau adecvate de reducere a prejudiciului [*Verein KlimaSeniorinnen Schweiz și altele împotriva Elveției* (MC), 2024, pct 487-488]. În această cauză, după ce a analizat cu atenție, printre altele, natura și obiectul capetelor de cerere formulate de reclamantele individuale și elementele prezentate de acestea, caracterul real/îndepărtat și/sau probabilitatea efectelor negative ale schimbărilor climatice în timp, impactul specific asupra vieții, sănătății sau bunăstării fiecărei reclamante individuale, amploarea și durata efectelor nefaste, amploarea riscului (localizat sau general) și natura vulnerabilității reclamantelor, Curtea a constatat că cele patru reclamante individuale nu îndeplineau criteriile referitoare la calitatea de victimă în sensul art. 34 (pct 527-536). Aplicând aceleași criterii, Curtea a refuzat recunoașterea calității de victimă a fostului primar al unei comune din Franța, care susținea că, în viitor, teritoriul comunei respective era expus unui risc de inundații legate de schimbările climatice, dar care nu mai locuia în această comună și nici nu avea în proprietate vreun imobil acolo sau o altă legătură relevantă cu aceasta [*Carême împotriva Franței* (dec.) (MC), 2024, pct 83].

30. De asemenea, în conformitate cu practica Curții și cu art. 34 din Convenție, o cerere poate fi depusă doar de către persoane care sunt în viață sau în numele acestora [*Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu împotriva României* (MC), 2014, pct 96]. Cu toate acestea, pot interveni considerente speciale pentru victimele unor pretense încălcări ale art. 2, art. 3 și art. 8 din Convenție din partea autorităților naționale. În astfel de cazuri, cererile depuse de persoane fizice sau

asociații în numele uneia sau mai multor victime au fost declarate admisibile chiar și în absența unei împuterniciri valabile (pct 103-114).³

c. Victima indirectă

31. Dacă pretinsa victimă a unei încălcări a decedat înaintea introducerii cererii, o persoană care are interesul legitim necesar în calitate de rudă a defunctului poate depune o cerere ridicând capete de cerere legate de decesul sau dispariția rudei sale [*Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 112]. Motivul îl constituie situația deosebită reglementată prin natura pretensei încălcări și prin considerente legate de aplicarea uneia dintre prevederile fundamentale ale sistemului Convenției [*Fairfield împotriva Regatului Unit* (dec.), 2005].

32. În astfel de cazuri, Curtea a admis ca rudele apropiate, precum părinții, ale unei persoane despre al cărei deces sau dispariție se afirmă că angajează răspunderea statului, pot susține chiar ele că sunt victime indirecte ale pretensei încălcări a art. 2, problema identificării acestora ca fiind moștenitorii persoanei decedate nefiind relevantă (*Van Colle împotriva Regatului Unit*, 2012, pct 86; *Tsalikidis și alții împotriva Greciei*, 2017, pct 64; *Kotilainen și alții împotriva Finlandei*, 2020, pct 51-52).

33. Ruda apropiată a persoanei decedate sau dispărute poate formula în numele acesteia și alte capete de cerere, de exemplu în temeiul art. 3 și art. 5 din Convenție, cu condiția ca încălcarea pretinsă să fie strâns legată de deces sau dispariție, dând naștere capătului de cerere întemeiat pe art. 2. De exemplu, a se vedea *Hairullina împotriva Rusiei*, 2017, pct 91-92 și pct 100-107, cu privire la calitatea procesuală a rudei apropiate pentru a depune plângere în temeiul art. 5 § 1 și art. 5 § 5. Aceeași logică ar putea fi aplicată unei plângeri în temeiul art. 6 în cazul în care o persoană a decedat în cursul procesului penal îndreptat împotriva sa și în cazul în care decesul a avut loc în circumstanțe care angajează răspunderea statului (*Magnițki și alții împotriva Rusiei*, 2019, pct 278-279).

34. Pentru un cuplu căsătorit, a se vedea *McCann și alții împotriva Regatului Unit*, 1995; *Salman împotriva Turciei* (MC), 2000; pentru un cuplu necăsătorit, a se vedea *Velikova împotriva Bulgariei* (dec.), 1999; pentru părinți, a se vedea *Ramsahai și alții împotriva Țărilor de Jos* (MC), 2007; *Giuliani și Gaggio împotriva Italiei* (MC), 2011; pentru frați și surori, a se vedea *Andronicou și Constantinou împotriva Ciprului*, 1997; pentru copii, a se vedea *McKerr împotriva Regatului Unit*, 2001; pentru nepoți, a se vedea *Yaşa împotriva Turciei*, 1998; a contrario, pentru o persoană divorțată considerată ca neavând o legătură suficientă cu soțul decedat, a se vedea *Trivkanović împotriva Croației*, 2017, pct 49-50; pentru un unchi și un văr de gradul I, a se vedea *Fabris și Parziale împotriva Italiei*, 2020, pct 37-41 și recapitularea jurisprudenței. În ceea ce privește persoanele dispărute în urma naufragiului unei nave și ale căror trupuri nu au fost găsite, Curtea a admis că o rudă apropiată poate depune o cerere în temeiul art. 2, în special în cazul în care statul nu a găsit toate victimele și nici măcar nu a reușit să identifice toate persoanele care au fost găsite (*Randelović și alții împotriva Muntenegrului*, 2017, pct 85).

35. În cazurile în care pretinsa încălcare a Convenției nu era strâns legată de decesul sau dispariția victimei directe, abordarea Curții a fost mai restrictivă (*Karpilenko împotriva Ucrainei*, 2016, pct 104, *A și B împotriva Croației*, 2019, pct 88-91). Curtea a refuzat, în general, să recunoască altei persoane calitatea de victimă, cu excepția cazului în care aceasta putea, în mod excepțional, să demonstreze că avea personal un interes pentru a acționa [*Nassau Verzekering Maatschappij N.V. împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2011, pct 20]. A se vedea, de exemplu, *Sanles Sanles împotriva Spaniei* (dec.), 2000, care avea ca obiect interzicerea înlesnirii sinuciderii ca pretinsă încălcare a art. 2, art. 3, art. 5, art. 8, art. 9 și art. 14 și în care Curtea a hotărât că drepturile revendicate de reclamantă, în calitate de soră vitregă și moștenitoare a persoanei decedate, erau drepturi netransferabile, motiv pentru care aceasta nu putea să pretindă că este victima unei încălcări în numele fratelui său vitreg defunct; a se vedea, în temeiul art. 8, *Petithory Lanzmann împotriva Franței* (dec.), 2019, pct 16, în care Curtea a hotărât că soarta unor gameți stocați de un bărbat și dorința sa ca aceștia să fie folosiți ulterior decesului său avea legătură cu dreptul persoanei de a decide modul și momentul în care dorește să devină părinte și că

3. A se vedea secțiunea Reprezentare Reprezentare.

acest drept intră în categoria drepturilor netransferabile; a se vedea, de asemenea *Biç și alții împotriva Turciei* (dec.), 2006 (având ca obiect capete de cerere în temeiul art. 5 și 6); *Fairfield împotriva Regatului Unit* (dec.), 2005, (capete de cerere în temeiul art. 9 și 10); *Rõigas împotriva Estoniei*, 2017, pct 127, și *Jakovljević împotriva Serbiei* (dec.), 2020, pct 29-30 (referitor la capete de cerere formulate în temeiul art. 8).

36. Cu privire la capetele de cerere referitoare la rele tratamente la care au fost supuse rudele decedate, formulate în temeiul art. 3 din Convenție, Curtea a recunoscut calitatea procesuală a reclamantilor în cauze în care relele tratamente erau strâns legate de decesul sau dispariția rudelor acestora (*Karpilenco împotriva Ucrainei*, 2016, pct 105; *Dzidzava împotriva Rusiei*, 2016, pct 46). Curtea a afirmat, de asemenea, că poate recunoaște calitatea procesuală a reclamantilor care se plâng de rele tratamente aplicate rudelor decedate în cazul în care reclamantii prezintă fie un interes moral puternic, pe lângă simplul interes pecuniar față de soluționarea procesului intern, fie alte motive imperioase, cum ar fi un interes general important, care impune examinarea cauzei lor (*Boacă și alții împotriva României*, 2016, pct 46; *Karpilenco împotriva Ucrainei*, 2016, pct 106; a se vedea și *Stepanian împotriva României*, 2016, pct 40-41; *Selami și alții împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, 2018, pct 58-65).

37. În cazurile în care calitatea de victimă a fost recunoscută rudelor apropiate ale victimei directe, ceea ce le permitea să depună cerere pentru a formula capete de cerere întemeiate, de exemplu, pe art. 5, art. 6 sau art. 8, Curtea a ținut seama de aspectul dacă acestea au demonstrat că aveau un interes moral ca persoana decedată să fie achitată de orice acuzație (*Nölkenbockhoff împotriva Germaniei*, 1987, pct 33; *Grădinar împotriva Moldovei*, 2008, pct 95 și 97-98; *Akbay și alții împotriva Germaniei*, 2020, pct 73, 80-82) ori să apere reputația lor și a familiei (*Brodnicka și alții împotriva Poloniei*, 2005, pct 27-31; *Armonienė împotriva Lituaniei*, 2008, pct 29; *Polanco Torres și Movilla Polanco împotriva Spaniei*, 2010, pct 31-33), ori aveau un interes material ca urmare a unor consecințe directe asupra drepturilor lor patrimoniale [*Nölkenbockhoff împotriva Germaniei*, 1987, pct 33; *Grădinar împotriva Moldovei*, 2008, pct 97; *Micallef împotriva Maltei* (MC), 2009, pct 48; *Akbay și alții împotriva Germaniei*, 2020, pct 74, 83-85]. A fost luată în considerare și existența unui interes general care făcea necesară examinarea capetelor de cerere [*Micallef împotriva Maltei* (MC), 2009, pct 46 și 50; a se vedea și *Biç și alții împotriva Turciei* (dec.), 2006, pct 22-23; *Akbay și alții împotriva Germaniei*, 2020, pct 76, pct 86-88].

38. Curtea a considerat că participarea reclamantului în procedura internă nu era decât unul dintre criteriile relevante [*Nölkenbockhoff împotriva Germaniei*, 1987, pct 33; *Micallef împotriva Maltei* (MC), 2009, pct 48-49; *Polanco Torres și Movilla Polanco împotriva Spaniei*, 2010, pct 31; *Grădinar împotriva Moldovei*, 2008, pct 98-99; a se vedea și *Kaburov împotriva Bulgariei* (dec.), 2012, pct 57-58, în care Curtea a constatat că, într-o cauză privind caracterul transferabil al art. 3 din Convenție, reclamantul, neavând interes moral față de soluționarea procesului intern și nici alt motiv imperios, nu putea fi considerat victimă doar pentru că dreptul intern i-a permis să intervină, în calitate de moștenitor al domnului Kaburov, într-un proces în care s-a invocat răspunderea civilă delictuală; a se vedea și decizia *Nassau Verzekering Maatschappij N.V. împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2011, în care Curtea a respins cererea societății reclamante de a i se acorda calitatea de victimă, deoarece considera că un act de cesiune îi conferea dreptul la formularea unui capăt de cerere în temeiul Convenției].

39. În general, Curtea a analizat cumulativ criteriile de mai sus și a apreciat dacă rudele apropiate aveau calitatea procesuală de a depune o cerere, având în vedere toate circumstanțele cauzei (*Akbay și alții împotriva Germaniei*, 2020, pct 77 și 89).

40. În plus față de calitatea lor de „victime indirecte”, membrii familiei pot fi, de asemenea, „victime directe” ale unor tratamente contrare art. 3 din Convenție, din cauza suferințelor cauzate de încălcări grave ale drepturilor omului, care le afectează rudele [a se vedea criteriile relevante din *Janowiec și alții împotriva Rusiei* (MC), 2013, pct 177-181, și 2018, , pct 54-56].

41. În anumite situații, rudele apropiate pot pretinde că sunt victime indirecte ale unei încălcări care afectează în mod direct o rudă în viață. De exemplu, o mamă poate solicita calitatea de victimă indirectă cu privire la o presupusă discriminare care îi afectează copilul cu handicap, în măsura în care,

pe lângă îngrijirea pe care i-a acordat-o, aceasta a declanșat procedura internă în calitate de tutore pentru fiica sa, care nu avea discernământ (*Belli și Arquier-Martinez împotriva Elveției*, 2018, pct 97).

42. În ceea ce privește capetele de cerere cu referire la societăți comerciale (*Agrotexim și alții împotriva Greciei*, 1995, pct 64-71), Curtea a considerat că o persoană se poate plânge de încălcarea drepturilor sale în cadrul unui proces în care nu a fost parte, chiar dacă este acționară și/sau conducătorul unei societăți comerciale care a fost parte în acest proces [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct 92-93]. Același principiu se aplică administratorilor unui trust (*The J. Paul Getty Trust și alții împotriva Italiei*, 2024, pct 204-208).

43. În ceea ce privește cererile introduse de acționarii unei societăți comerciale (în special în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1), Curtea a constatat că este esențial să se facă o distincție între plângerile formulate de acționari cu privire la măsuri care aduc atingere drepturilor acestora în calitatea lor de acționari și cele referitoare la măsuri care afectează societățile în care aceștia dețin acțiuni [*Agrotexim și alții împotriva Greciei*, 1995, pct 65-66; *Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct 122]. În cazul primei categorii, acționarii înșiși pot fi considerați victime în sensul art. 34 din Convenție [a se vedea *Olczak împotriva Poloniei* (dec.) 2022, pct 57-62; *Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct 126-134, și trimiterile citate; *Project-Trade d.o.o. împotriva Croației*, 2020, pct 44-47; *Papachela și Amazon S.A. împotriva Greciei*, 2020, pct 37-41]. În cazul celei de-a doua categorii, Curtea aplică principiul general potrivit căruia acționarii unor societăți nu pot fi considerați victime, în sensul art. 34 din Convenție, ale actelor și măsurilor care afectează societățile lor. Curtea a admis că derogarea de la acest principiu poate fi justificată în două tipuri de situații: în primul rând, atunci când societatea comercială și acționarii acesteia se identifică într-o asemenea măsură încât ar fi artificial să se facă o distincție între societate și acționari [a se vedea, de exemplu, *Ankarcrona împotriva Suediei* (dec.), 2000, și *Rustamhanli împotriva Azerbaidjanului*, 2024, pct 30], și, în al doilea rând, în cazul în care această derogare este justificată de „circumstanțe excepționale” [*Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct 124, 135-145]. În această privință, neluarea în considerare a personalității juridice a unei societăți comerciale nu poate fi justificată decât în „circumstanțe excepționale”, în special atunci când se stabilește clar faptul că societatea comercială se află în imposibilitatea de a sesiza Curtea în nume propriu. Pentru ca reclamantii să convingă Curtea că astfel de motive justifică exercitarea, în calitatea lor de acționari, a unei acțiuni îndreptate împotriva unei măsuri care afectează societatea lor comercială, aceștia trebuie să prezinte motive întemeiate și convingătoare, care să demonstreze că este practic sau efectiv imposibil ca societatea să sesizeze Curtea prin intermediul organelor instituite în temeiul statutului său și că, prin urmare, ar trebui să se permită ca reclamantii să formuleze plângerea în numele societății (*ibid.*, pct 138-145, și trimiterile citate; a se vedea, pentru o aplicare a acestor principii, pct 159-165).

44. În ceea ce privește calitatea de „victimă” a societăților reclamante și/sau a administratorilor acestora, în privința unor autorizații de supraveghere secretă care nu au fost emise în mod oficial împotriva societăților, a se vedea *Liblik și alții împotriva Estoniei*, 2019, pct 111-112.

45. În ceea ce privește organizațiile neguvernamentale, Curtea nu acordă calitate de „victimă” asociațiilor ale căror interese nu sunt în joc, chiar dacă interesele membrilor lor – sau ale unora dintre ei – ar putea fi în joc. De asemenea, calitatea de „victimă” nu este acordată organizațiilor neguvernamentale, chiar dacă asociațiile au fost instituite în scopul unic de a apăra drepturile presupuselor victime [*Nenceva și alții împotriva Bulgariei*, 2013, pct 90 și pct 93, și trimiterile citate; a se vedea și *Kalfagiannis și Pospert împotriva Greciei* (dec.), 2020, pct 49-51, cu privire la o federație de sindicate care reprezenta angajați din mass-media; *Yusufeli İlçesini Güzelleştirme Yaşam Kültür Varlıklarını Koruma Derneği împotriva Turciei* (dec.), 2021, pct 42-44, o organizație neguvernamentală creată în scopul apărării locuitorilor unei zone în care se construia un baraj, și *Genderdoc-M și M.D. împotriva Republicii Moldova*, 2021, pct 25-26, cu privire la o organizație neguvernamentală care reprezenta interesele persoanelor LGBT. A se vedea, *a contrario*, *AsDAC împotriva Republicii Moldova*, pct 21-37, referitoare la o organizație neguvernamentală înființată pentru gestionarea colectivă a drepturilor de proprietate intelectuală ale membrilor săi și la calitatea sa de victimă în ceea ce privește un capăt de cerere formulat în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1; și *Hoppen și sindicatul angajaților companiei AB Amber Grid împotriva Lituaniei*, 2023, pct 153, cu privire la un sindicat care s-a plâns că,

în urma concedierii unuia dintre membrii săi, i-a fost afectată în mod negativ propria libertate de asociere].

46. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că, în anumite împrejurări, organizațiile neguvernamentale (în locul reclamanților) pot participa la procedurile naționale, apărând interesele reclamanților. Acest lucru nu privează reclamanții, care nu au participat la procesul intern, de calitatea lor de victimă [*Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei*, 2004, pct 37-39; *Centrul Societăților pentru Conștiința Krishna din Rusia și Frolov împotriva Rusiei*, 2021, pct 30; în ceea ce privește interacțiunea dintre calitatea de victimă în temeiul art. 34 și epuizarea căilor de atac interne în temeiul art. 35 § 1, a se vedea *Beizaras și Levickas împotriva Lituaniei*, 2020, pct 78-81; *Thibaut împotriva Franței* (dec.), 2022, pct 26-31].

d. Victime potențiale și *actio popularis*

47. Art. 34 din Convenție nu permite capete de cerere întemeiate *in abstracto* pe o încălcare a Convenției [*Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu împotriva României* (MC), 2014, pct 101 și trimiterile citate]. Însă în anumite cazuri specifice, Curtea a admis că un reclamant poate fi o victimă potențială. De exemplu, atunci când acesta nu este în măsură să stabilească dacă prevederile legale criticate i se aplică într-adevăr, din cauza caracterului secret al măsurilor pe care le autorizau (*Klass și alții împotriva Germaniei*, 1978), sau în cazul în care un străin face obiectul unei decizii de expulzare care încă nu a fost executată, și din cauza acestei expulzări riscă să fie supus, în țara de destinație, unor tratamente contrare art. 3 din Convenție ori să sufere o încălcare a drepturilor garantate de art. 8 din Convenție (*Soering împotriva Regatului Unit*, 1989) sau în cazul în care există riscul ca o lege care pedepsește actele homosexuale să fie aplicată unei anumite categorii a populației, din care face parte și reclamantul (*Dudgeon împotriva Regatului Unit*, 1981). Curtea a statuat, de asemenea, că reclamantul poate pretinde că este victima unei încălcări a Convenției dacă intră sub incidența legislației care autorizează măsuri de supraveghere secretă și dacă reclamantul nu dispune de căi de atac pentru a contesta supravegherea secretă [*Roman Zaharov împotriva Rusiei* (MC), 2015, pct 173-178]. În cazul unor persoane arestate și puse sub acuzare într-un stat, pe baza unor date dintr-o rețea de comunicații extrase într-un alt stat și transferate în străinătate în temeiul unui ordin european de anchetă, Curtea a hotărât că reclamanții puteau pretinde că erau victime ale unei încălcări a art. 8 din Convenție de către acest din urmă stat fără să fie necesar ca aceștia să dovedească faptul că ei înșiși au utilizat rețeaua respectivă [*A.L. și E.J. împotriva Franței* (dec.), 2024, pct 113-114].

48. Cu toate acestea, pentru ca un reclamant să se poată declara victimă a unei astfel de situații, acesta trebuie să prezinte dovezi plauzibile și convingătoare ale probabilității survenirii unei încălcări, la care ar fi supus personal; nu sunt suficiente niște simple bănuieli sau ipoteze [*Senator Lines GmbH împotriva a 15 state membre ale Uniunii Europene* (dec.) (MC), 2004; *Shortall și alții împotriva Irlandei* (dec.), 2021]. În privința lipsei unei decizii oficiale de expulzare, a se vedea *Vijayanathan și Pusparajah împotriva Franței*, 1992, pct 46; cu privire la pretensele consecințe ale unui raport parlamentar, a se vedea *Federația Creștină a Martorilor lui Iehova din Franța (Fédération chrétienne des témoins de Jéhovah de France) împotriva Franței* (dec.), 2001; în ceea ce privește pretensele consecințe ale unei hotărâri judecătorești cu privire la un terț aflat în comă, a se vedea *Rossi și alții împotriva Italiei* (dec.), 2008; cu privire la pretensele efecte ale măsurilor anti-doping pentru asociațiile sportive și sportivii individuali, a se vedea *Federația Națională a Asociațiilor și Sindicatelor de Sportivi (Fédération nationale des associations et syndicats de sportifs) (FNASS) și alții împotriva Franței*, 2018, pct 91-103; în privința presupuselor consecințe ale unor modificări care interziceau accesul la avort legal din motive de malformații fetale, a se vedea *A.M. și alții împotriva Poloniei* (dec.), 2023, pct 75-87; în ceea ce privește refuzul de a scuti o reclamantă - fără ca aceasta să fi fost supusă unui examen medical pentru a dovedi că nu era însărcinată - de perioada de așteptare de 300 de zile impusă femeilor divorțate care doreau să se recăsătorească, în pofida faptului că aceasta nu avea nicio intenție efectivă de a face acest lucru, a se vedea *Nurcan Bayraktar împotriva Turciei*, 2023, pct 27-29].

49. Un reclamant nu se poate pretinde victimă în cazul în care este parțial răspunzător de pretinsa încălcare (*Paşa și Erkan Erol împotriva Turciei*, 2001).

50. Curtea a subliniat și faptul că în Convenție nu se prevede posibilitatea de a declanșa *actio popularis* în scopul interpretării drepturilor recunoscute în Convenție; nici nu li se permite persoanelor fizice să depună plângeri privind o dispoziție de drept intern doar pentru că acestea consideră, fără să fi suportat în mod direct efectele acesteia, că dispoziția respectivă poate să încalce Convenția [Aksu împotriva Turciei (MC), 2012, pct 50; Burden împotriva Regatului Unit (MC), 2008, pct 33; Dimitras și alții împotriva Greciei (dec.), 2017, pct 28-32; Cordella și alții împotriva Italiei, 2019, pct 100; Kalfagiannis și Pospert împotriva Greciei (dec.), 2020, pct 46]. De exemplu, rezidenții care nu au fost parte în procesul desfășurat la nivel național în vederea anulării deciziilor administrative sau asociațiile cărora instanțele naționale nu le-au acordat calitate procesuală (*locus standi*) nu pot pretinde că sunt victime ale unei pretinse încălcări a dreptului la executarea hotărârilor judecătorești în temeiul art. 6 § 1 (Bursa Barosu Başkanlığı și alții împotriva Turciei, 2018, pct 114-116, privind o cauză referitoare la probleme de mediu înconjurător; a se compara cu Beizaras și Levickas împotriva Lituaniei, 2020, pct 80). În cazul în care un reclamant invocă o încălcare a dreptului la respectarea vieții private și de familie din cauza restricțiilor legale aplicate vizitelor din partea membrilor de familie sau a altor persoane, pentru a pretinde că este victima pretinsei încălcări, acesta trebuie să demonstreze cel puțin: a) că are rude sau alte persoane cu care încearcă și dorește cu adevărat să păstreze legătura în detenție; și b) că și-a exercitat dreptul de a primi vizite cu periodicitatea permisă de dreptul intern [Cernenko și alții împotriva Rusiei (dec.), 2019, pct 45]. În contextul art. 10 din Convenție, simplul fapt că un reclamant nu mai putea urmări sau asculta programele difuzate anterior de un organism public de radiodifuziune închis de guvern nu era suficient pentru a stabili calitatea sa de victimă în ceea ce privește dreptul de a primi informații [Kalfagiannis și Pospert împotriva Greciei (dec.), 2020, pct 46-47].

51. Cu toate acestea, o persoană are posibilitatea de a susține că un act normativ îi încalcă drepturile, în lipsa unei măsuri individuale de executare, dacă persoana în cauză este obligată să își schimbe comportamentul, sub amenințarea trimerii în judecată, sau dacă face parte dintr-o categorie de persoane care riscă să suporte în mod direct efectele respectivei legislații [Tănase împotriva Moldovei (MC), 2010, pct 104; Michaud împotriva Franței, 2012, pct 51-52; Sejdić și Finci împotriva Bosniei și Herțegovinei (MC), 2009, pct 28].

e. Pierderea calității de victimă

52. Este, în primul rând, sarcina autorităților naționale să repare o pretinsă încălcare a Convenției. Așadar, problema dacă un reclamant se poate pretinde victimă a unei pretinse încălcări este relevantă în toate stadiile procedurii în fața Curții [Scordino împotriva Italiei (nr. 1) (MC), 2006, pct 179; Rومان împotriva Belgiei (MC), 2019, pct 128-133]. În această privință, reclamantul trebuie să fie în măsură să își justifice calitatea de victimă în toate etapele procedurii [Burdov împotriva Rusiei, 2002, pct 30; Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei (MC), 2012, pct 80].

53. Problema dacă o persoană se mai poate pretinde victima unei încălcări a Convenției presupune, în mod esențial, examinarea *a posteriori* de către Curte a situației persoanei în cauză [Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei (MC), 2012, pct 82].

54. O hotărâre sau o măsură favorabilă reclamantului nu este, în principiu, suficientă pentru a-l priva de calitatea de „victimă”, în sensul art. 34 din Convenție, decât în cazul în care autoritățile naționale au recunoscut, în mod explicit sau pe fond, și au reparat încălcarea Convenției [Scordino împotriva Italiei (nr. 1) (MC), 2006, pct 180; Gäfgen împotriva Germaniei (MC), 2010, pct 115; Nada împotriva Elveției (MC), 2012, pct 128; Bliudik împotriva Rusiei, 2019, pct 49-50; Dimo Dimov și alții împotriva Bulgariei, 2020, pct 51-56; Roth împotriva Germaniei, 2020, pct 75-81; Kurkut și alții împotriva Turciei, 2024, pct 86]. Doar atunci când sunt îndeplinite aceste condiții, caracterul subsidiar al mecanismului de protecție al Convenției se opune examinării unei cereri [Jensen și Rasmussen împotriva Danemarcei (dec.), 2003; Albayrak împotriva Turciei, 2008, pct 32; Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2) (MC), 2020, pct 217-223].

55. Reclamantul rămâne o victimă dacă autoritățile nu au recunoscut, nici în mod explicit, nici pe fond, încălcarea pretinsă de reclamant [Albayrak împotriva Turciei, 2008, pct 33; Jensen

împotriva Danemarcei (dec.), 2001], chiar dacă persoana în cauză a primit o anumită despăgubire [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct 88; *Brian și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct 45].

56. În plus, reparația oferită trebuie să fie adecvată și suficientă. Aceasta depinde de toate circumstanțele cauzei, ținând seama, în special, de natura încălcării respective a Convenției [*Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010, pct 116; *Bivolaru împotriva României (nr. 2)*, 2018, pct 170; *Romanov și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct 86; *Tamazount și alții împotriva Franței*, 2024, pct 155-162]. Cu toate acestea, în cazul în care reclamantul a acceptat termenii unei soluționări pe cale amiabilă la nivel național, acesta nu se poate plânge că despăgubirile pecuniare primite în baza acestei soluționări nu au fost suficiente [*Chennouf și alții împotriva Franței* (dec.), 2023, pct 39].

57. De exemplu, în cauzele având ca obiect rele tratamente aplicate intenționat de către agenți ai statului, cu încălcarea art. 3, Curtea a constatat în mod repetat că se impun două măsuri pentru a se considera că a fost asigurată o reparație suficientă. În primul rând, autoritățile statului trebuie să fi efectuat o anchetă aprofundată și eficientă, care să permită identificarea și pedepsirea celor responsabili. În al doilea rând, este necesar ca reclamantului să i se acorde o despăgubire, dacă este cazul, sau, cel puțin, ca reclamantul să aibă posibilitatea de a solicita și de a obține repararea prejudiciului pe care l-a suferit ca urmare a relexor tratamente [*Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010, pct 116-118]. Pe de altă parte, în cazul în care statul a desfășurat o anchetă efectivă (inclusiv prin pronunțarea unei hotărâri penale care nu a fost atacată de către reclamant, acesta admițând astfel, în mod tacit, că instanța națională a supus cauza unei examinări atente și nu a impus o pedeapsă excesiv de ușoară) și dacă reclamantul nu solicită despăgubiri printr-o acțiune civilă, în pofida faptului că are dreptul să facă acest lucru, acesta nu mai poate pretinde că este victima prelinsei încălcări (*K.P. împotriva Poloniei*, 2023, pct 108-112).

58. În cauzele având ca obiect rele tratamente aplicate deliberat de către agenți ai statului, încălcarea art. 3 nu poate fi reparată doar prin acordarea de despăgubiri victimei [*Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010, pct 119; *Şmorgunov și alții împotriva Ucrainei*, 2021, pct 397-401]. Aceste principii sunt aplicabile nu numai cauzelor privind rele tratamente aplicate de agenți ai statului, ci și cauzelor privind rele tratamente aplicate de persoane particulare (*Beganović împotriva Croației*, 2009, pct 56; *Škorjanec împotriva Croației*, 2017, pct 47). În special în cauzele având ca obiect violența domestică și/sau bazată pe gen, recunoașterea unei încălcări poate implica necesitatea de a efectua o anchetă serioasă cu privire la răspunsul agenților însărcinați cu aplicarea legii și la inacțiunea acestora, în fața plângerilor victimei, care ar fi putut fi motivate de o discriminare bazată pe gen (*A. și B. împotriva Georgiei*, 2022, pct 44).

59. Atunci când instanțele naționale acordă o reparație adecvată și suficientă pentru o pretinsă încălcare a art. 3 (condițiile de detenție) unor reclamanți care nu se mai află în detenție, aceștia își pierd calitatea de victimă. Acesta este cazul, de exemplu, atunci când autoritățile naționale au compensat condițiile precare de detenție în care au fost ținuți reclamanții, printr-o reducere specifică și măsurabilă a pedepselor acestora, ceea ce a avut ca efect punerea lor în libertate înainte de termen [*Dîrjan și Ștefan împotriva României* (dec.), 2020, pct 23-34].

60. În schimb, dacă instanțele naționale acordă o despăgubire unor persoane aflate încă în detenție, respectiva despăgubire nu le permite acestor persoane să obțină o reparație directă și corespunzătoare pentru drepturile lor în temeiul art. 3, și anume încetarea sau îmbunătățirea condițiilor de detenție (*J.M.B. și alții împotriva Franței*, 2020, pct 167-169).

61. În cazul în care o încălcare a art. 5 § 1 a fost recunoscută în mod explicit la nivel național, ceea ce i-a oferit reclamantului posibilitatea de a solicita despăgubiri în cadrul unei proceduri separate și de a obține o reparație corespunzătoare, este rezonabilă așteptarea ca reclamantul să sesizeze instanțele naționale pentru a obține despăgubiri, în loc să se adreseze Curții pentru a solicita confirmarea nelegalității detenției sale, care a fost deja recunoscută [*Al Husin împotriva Bosniei și Herțegovinei (nr. 2)*, 2019, pct 89-90; în ceea ce privește recunoașterea nelegalității detenției în contextul unei proceduri disciplinare îndreptate împotriva judecătorilor care au autorizat detenția reclamanților și plata despăgubirilor acordate în cadrul unor proceduri civile separate, a se vedea *Dubovțev și alții*

împotriva Ucrainei, 2021, pct 57-66]. În ceea ce privește art. 5 § 5, un reclamant își poate pierde calitatea de victimă atunci când autoritățile naționale acordă despăgubiri prin reducerea pedepsei aplicate reclamantului în mod explicit și măsurabil, în loc să acorde reclamantului un avantaj financiar [*Porchet împotriva Elveției* (dec.), 2019, pct 14-26]. Reducerea pedepsei poate fi relevantă, de asemenea, pentru pierderea calității de victimă în ceea ce privește durata unei arestări preventive care încalcă art. 5 § 3 (*ibid*, pct 20; *Ščensnovičius împotriva Lituaniei*, 2018, pct 88-93; a se compara și contrasta cu *Malkov împotriva Estoniei*, 2010, pct 40-41).

62. De asemenea, o persoană nu se poate pretinde victima unei încălcări a dreptului la un proces echitabil, în sensul art. 6 din Convenție, care ar fi avut loc în cursul unei proceduri în care s-a dispus o soluție de achitare sau de încetare a urmăririi penale [*Sahnovski împotriva Rusiei* (MC), 2011, pct 77; *Oleksy împotriva Poloniei* (dec.), 2009; *Koç și Tambaş împotriva Turciei* (dec.), 2005; *Bouglame împotriva Belgiei* (dec.), 2010], cu excepția capetelor de cerere privind durata respectivei proceduri [*Osmanov și Husseinov împotriva Bulgariei* (dec.), 2003]. În schimb, pentru capetele de cerere formulate în temeiul art. 10, achitarea poate să nu fie relevantă pentru pierderea calității de victimă (*Döner și alții împotriva Turciei*, 2017, pct 89).

63. În cazul în care un reclamant este condamnat în cele din urmă în cadrul unei proceduri care a încălcat art. 6 și, prin urmare, dobândește calitatea de victimă, statul este cel căruia îi revine sarcina de a-i pune la dispoziție în timp util căi de atac adecvate și suficiente pentru capătul de cerere respectiv. În continuare, Curtea va aprecia dacă aceste proceduri ulterioare l-au privat pe reclamant de calitatea de victimă întrucât i s-a acordat o reparație suficientă [*Webster împotriva Regatului Unit* (dec.) și trimiterile citate].

64. Aplicarea unei pedepse mai puțin severe de către o instanță penală internă, pe motivul duratei excesive a procesului poate echivala cu o recunoaștere corespunzătoare și o reparație suficientă pentru întârzierile survenite în procesul respectiv (art. 6 § 1), cu condiția ca reducerea să fie explicită și măsurabilă (*Chiarello împotriva Germaniei*, 2019, pct 54-59). Calitatea de victimă în ceea ce privește dreptul la un proces echitabil nu se poate pierde atunci când o altă hotărâre, cu privire la un aspect diferit de cel invocat de persoana în cauză, a fost pronunțată în favoarea sa, în cadrul altei proceduri (*Sine Tsaggarakis A.E.E. împotriva Greciei*, 2019, pct 27-31).

65. În alte cauze, păstrarea calității de victimă poate să depindă de cuantumul despăgubirii acordate de instanțele naționale sau, cel puțin, de posibilitatea de a solicita și a obține despăgubiri pentru prejudiciul suferit, având în vedere faptele în legătură cu care victima se plânge Curții și caracterul efectiv (inclusiv celeritatea) căii de atac care permite acordarea unei asemenea despăgubiri [*Normann împotriva Danemarcei* (dec.), 2001; *Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (MC), 2006, pct 202; a se vedea și *Jensen și Rasmussen împotriva Danemarcei* (dec.), 2003; *Kurić și alții împotriva Sloveniei* (MC), 2012, pct 262; *J.B. și alții împotriva Ungariei* (dec.), 2018, pct 59]. În ceea ce privește caracterul suficient al despăgubirii acordate unei asociații care reprezintă mai multe persoane, a se vedea *Društvo za varstvo upnikov împotriva Sloveniei* (dec.), 2017, pct 48-64. Recunoașterea explicită la nivel național a unei încălcări a dreptului reclamantului la un proces penal echitabil într-un termen rezonabil poate să nu fie suficientă pentru ca reclamantul respectiv să își piardă calitatea de victimă, în absența acordării de despăgubiri sau a reducerii pedepsei (*Tempel împotriva Republicii Cehe*, 2021, pct 77-83). În schimb, în cazul unui avocat al cărui drept la secretul profesional (ce protejează relația avocat-client) a fost încălcat ca urmare a interceptării unei convorbiri telefonice dintre acesta și un client, precum și ca urmare a obligării acestuia să se prezinte în calitate de martor în procesul clientului său, o recunoaștere implicită a încălcării, prin excluderea probelor respective din dosarul cauzei, precum și posibilitatea, de care beneficia avocatul respectiv, de a solicita despăgubiri prin inițierea unei acțiuni civile, au fost considerate suficiente pentru ca avocatul în cauză să își piardă calitatea de victimă în ceea ce privește capătul de cerere formulat în temeiul art. 8 din Convenție [*Mateuț împotriva României* (dec.), 2022, pct 33-39].

66. Un reclamant care a fost obligat, din cauza condițiilor de mediu nefavorabile, să își abandoneze locuința și, ulterior, să cumpere o altă locuință din fonduri proprii nu își pierde calitatea de victimă în ceea ce privește o pretinsă încălcare a dreptului său la respectarea vieții private și a locuinței sale în temeiul art. 8 din Convenție (*Evgeni Dmitriev împotriva Rusiei*, 2020, pct 37-38). Pe de altă parte, un

reclamant care (sau a cărui rudă decedată) nu are reședința și nu a avut reședința într-o zonă afectată de poluare nu poate pretinde că este victima unei pretinse încălcări a art. 8 care rezultă din această poluare (*Cannavacciuolo și alții împotriva Italiei*, 2025, pct 246-249).

67. Pentru alte situații specifice, a se vedea, de exemplu, *Tamazount și alții împotriva Franței*, 2024, pct 155-162 (art. 3, art. 8 și art. 1 din Protocolul nr. 1); *Marshall și alții împotriva Maltei*, 2020, pct 33-34, 46-47 (art. 6); *Arat împotriva Turciei*, 2009, pct 47 (art. 6); *Constantinescu împotriva României*, 2000, pct 40-44 (art. 6 și 10); *Guisset împotriva Franței*, 2000, pct 66-70 (art. 6); *Chevrol împotriva Franței*, 2003, pct 30 și urm. (art. 6); *Kerman împotriva Turciei*, 2016, pct 106 (art. 6); *Sorbalo împotriva Moldovei* (dec.), 2023, pct 39-62 (art. 6); *Moskoveț împotriva Rusiei*, 2009, pct 50 (art. 5); *Bivolaru împotriva României (nr. 2)*, 2018, pct 168-175; *Y.Y. și Y.Y. împotriva Rusiei*, 2022, pct 51, (art. 8); *X și Y împotriva României*, pct 109-114 (art. 8); *Wikimedia Foundation, Inc. împotriva Turciei* (dec.), 2022, pct 47-51, (art. 10); *Kemal Çetin împotriva Turciei*, 2020, pct 33 (art. 11); *Moon împotriva Franței*, 2009, pct 29 și urm. (art. 1 din Protocolul nr. 1); *D.J. și A.-K.R. împotriva României* (dec.), 2009, pct 77 și urm. (art. 2 din Protocolul nr. 4); și *Serghei Zolotuhin împotriva Rusiei* (MC), 2009, pct 115 (art. 4 din Protocolul nr. 7); *Dalban împotriva României* (MC), 1999, pct 44 (art. 10); *Güneş împotriva Turciei* (dec.) (art. 10), 2004; *Çölgeçen și alții împotriva Turciei*, 2017, pct 39-40, (art. 2 din Protocolul nr. 1).

68. Faptul că o persoană juridică este declarată în stare de faliment în cursul procedurii în temeiul Convenției nu o privează în mod necesar de calitatea de victimă [*Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei* (MC), 2017, pct 94]. Același lucru este valabil și în cazul unei societăți comerciale care a încetat să mai existe și ai cărei acționari unici și-au exprimat interesul de a menține cererea în numele acesteia (*Euromak Metal Doo împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, 2018, pct 32-33, având ca obiect o acțiune în contencios fiscal în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1; a se vedea, de asemenea, *Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft și publisuisse SA împotriva Elveției*, 2020, pct 43, cu privire la o societate comercială care și-a încetat activitatea după ce a introdus cererea sa în fața Curții și a cărei activitate a fost preluată de o altă firmă, care dorea să continue procedura].

69. Scoaterea de pe rol poate interveni ca urmare a pierderii calității de victimă/calității procesuale (*locus standi*) a reclamantului. În ceea ce privește soluționarea cauzei la nivel intern, după pronunțarea deciziei de admisibilitate, a se vedea *Ohlen împotriva Danemarcei* (scoatere de pe rol), 2005; pentru un contract de cesiune a drepturilor care fac obiectul unei cereri aflate în curs de examinare de către Curte, a se vedea *Dimitrescu împotriva României*, 2008, pct 33-34.

70. De asemenea, Curtea examinează evenimentele care s-au produs după introducerea unei cereri pentru a stabili dacă respectiva cauză trebuie scoasă de pe rol pentru unul sau mai multe din motivele prevăzute la art. 37 din Convenție, chiar dacă reclamantul se poate pretinde în continuare „victimă” [*Pisano împotriva Italiei* (scoatere de pe rol) (MC), 2022, pct 39, a se compara cu *Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului* (dec.), pct 38-44], sau chiar independent de aspectul dacă reclamantul poate în continuare să pretindă calitatea de victimă. Pentru evenimente care survin după pronunțarea deciziei de desesizare în favoarea Marii Camere, a se vedea *El Majaoui și Stichting Touba Moskee împotriva Țărilor de Jos* (scoatere de pe rol) (MC), 2007, pct 28-35; după ce o cerere a fost declarată admisibilă, a se vedea *Şevanova împotriva Letoniei*; după pronunțarea hotărârii Camerei, a se vedea (MC), 2007, pct 44 și urm.; după pronunțarea hotărârii Camerei, a se vedea *Sisojeva și alții împotriva Letoniei* (scoatere de pe rol) (MC), 2007, pct 96.

f. Decesul reclamantului

71. În principiu, o cerere depusă de un reclamant care a decedat după introducerea acesteia poate fi menținută de moștenitorii săi ori de rudele apropiate care își exprimă dorința de a continua procedura, cu condiția ca aceștia să aibă un interes suficient în cauză [*López Ribalda și alții împotriva Spaniei* (MC), pct 71-73; *Malhous împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), 2000; *Taghiev și Huseinov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct 23-24 și trimiterile citate; *Hristozov și alții împotriva Bulgariei*, 2012, pct 71; *Ergezen împotriva Turciei*, 2014, pct 30; *Pais Pires de Lima împotriva Portugaliei*, 2019,

pct 36-40; *Karastelev și alții împotriva Rusiei*, 2020, pct 51; *Mile Novaković împotriva Croației*, 2020, pct 33-34, și, în contextul unei proceduri separate pentru obținerea unei reparații echitabile în temeiul art. 41 din Convenție, *Alasgarov și alții împotriva Azerbaidjanului* (reparație echitabilă), 2005, pct 7-9].

72. Cu toate acestea, în cazul în care reclamantul a decedat în cursul procedurii și nu și-a exprimat nimeni dorința de a menține cererea sau persoanele care și-au exprimat această dorință nu sunt moștenitori ori rude suficient de apropiate reclamantului și nu pot demonstra că au un interes legitim pentru menținerea cererii, Curtea scoate de pe rol [*Léger împotriva Franței* (scoatere de pe rol) (MC), 2009, pct 50; *Hirsi Jamaa și alții împotriva Italiei* (MC), 2012, pct 57; *Burlia și alții împotriva Ucrainei*, 2018, pct 70-75) dacă nu există cazuri excepționale, în care Curtea consideră că respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și protocoalele sale impune continuarea examinării cauzei [*Papoşvili împotriva Belgiei* (MC), pct 129-133; *Delecolle împotriva Franței*, 2018, pct 39; *Karner împotriva Austriei*, 2003, pct 25 și urm.].

73. A se vedea, de exemplu, *Raimondo împotriva Italiei*, 1994, pct 2, și *Stojkovic împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, 2007, pct 25 (văduvă și copii); *X împotriva Franței*, 1992, pct 26 (părinți); *Malhous împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), 2000, (nepot și potențial moștenitor); *Velikova împotriva Bulgariei* (dec.), 1999, *Ivko împotriva Rusiei*, 2015, pct 64-70 și *Delecolle împotriva Franței*, 2018, pct 39-44 (partener necăsătorit sau *de facto*), *Kaganovskii împotriva Ucrainei*, 2022, pct 67-72 (Uniunea Ucraineană Helsinki pentru Drepturile Omului, în cazul unei persoane vulnerabile care fusese internată într-o instituție de psihiatrie și în cazul căreia nicio rudă nu a dorit să mențină cererea acesteia); *a contrario Thévenon împotriva Franței* (dec.), 2006 (legatar universal fără legătură de rudenie cu reclamantul decedat); *Léger împotriva Franței* (scoatere de pe rol) (MC), 2009, pct 50-51 (nepoată); *Savenko și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct 53 (fosta soție a reclamantului, care divorțase de acesta cu 12 ani înainte de moartea lui și nu menținuse o relație apropiată cu acesta după divorț).

4. Reprezentare

74. În cazul în care reclamantul hotărăsc să acționeze prin intermediul unui reprezentant, în conformitate cu art. 36 § 1 din Regulamentul Curții, în loc să depună chiar ei cererile, art. 45 § 3 din Regulament stabilește cerința ca aceștia să prezinte un mandat de reprezentare, în formă scrisă, cu semnăturile corespunzătoare. Este esențial ca reprezentantul să demonstreze că au primit instrucțiuni precise și explicite din partea persoanei care pretinde că este victimă în sensul art. 34 și în numele căreia intenționează să acționeze în fața Curții [*Post împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2009; *Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu împotriva României* (MC), 2014, pct 102 - a se vedea și *Olievskii împotriva Ucrainei* (dec.), 2020, pct 16-22, și *V.M. și alții împotriva Belgiei* (scoatere de pe rol) (MC), pct 32-41, în care reclamantul nu au păstrat legătura cu reprezentantul lor și, *a contrario*, *N.D. și N.T. împotriva Spaniei* (MC), 2020, pct 69-79, precum și trimiterile citate, în care reprezentantul a păstrat legătura cu ambii reclamanți la telefon și prin aplicația WhatsApp, și existența unor împrejurări speciale, referitoare la respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și prin protocoalele sale, care au obligat Curtea să continue examinarea cererii (art. 37 § 1 *in fine*)]. Cu privire la validitatea mandatului de reprezentare, a se vedea *Aliev împotriva Georgiei*, 2009, pct 44-49; cu privire la autenticitatea cererii, a se vedea *Velikova împotriva Bulgariei*, 2000, pct 48-52 și, în privința unei reclamante aflate într-o situație deosebit de vulnerabilă, a se vedea *E.T. împotriva Republicii Moldova*, 2024, pct 31-33).

75. Ca regulă generală, copiii minori sunt reprezentați în fața Curții de către părinții lor. Calitatea de părinte biologic a unei persoane este suficientă pentru a-i conferi capacitatea necesară pentru a sesiza Curtea în numele copilului, cu scopul de a proteja interesele acestuia, chiar și – sau mai ales – în cazul în care părintele respectiv se află în conflict cu autoritățile și critică deciziile și comportamentul acestora ca nerespectând drepturile garantate de Convenție (*Iosub Caras împotriva României*, 2006, pct 21). În orice caz, criteriul-cheie pentru Curte în ceea ce privește aspectele legate de *locus standi* este riscul ca anumite interese ale copiilor să nu fie aduse în atenția sa și ca aceștia să fie privați de o protecție efectivă a drepturilor lor garantate de Convenție [*Strand Lobben și alții împotriva Norvegiei* (MC), 2019, pct 157]. În acele cauze la originea cărora se află litigiile între părinți, în

principiu, părintele căruia i-a fost încredințat copilul și, prin urmare, este însărcinat cu protejarea intereselor acestuia este cel care are calitatea procesuală de a acționa în numele copilului (*Hromadka și Hromadkova împotriva Rusiei*, 2014, pct 119; *Y.Y. și Y.Y. împotriva Rusiei*, 2022, pct 43). Totuși, situația poate fi diferită în cazul în care Curtea identifică interese conflictuale între părinte și copil în cauza cu care este sesizată, de exemplu, în cazul în care copilul a fost victima unei neglijențe grave din partea ambilor părinți [*Strand Lobben și alții împotriva Norvegiei* (MC), 2019, pct 158, și *E.M. și alții împotriva Norvegiei*, 2022, pct 64-65; a se compara și contrasta cu *Pedersen și alții împotriva Norvegiei*, 2020, pct 45].

76. Cu toate acestea, pentru victimele unor pretinse încălcări ale art. 2, art. 3 și art. 8 din Convenție din partea autorităților naționale pot interveni considerente speciale cu privire la vulnerabilitatea victimelor, din perspectiva vârstei, a sexului sau a dizabilităților, considerente ce îi pot împiedica să adreseze o cerere Curții, precum și cu privire la legăturile dintre persoana care depune cererea și victimă. În astfel de cauze, cererile depuse de persoane fizice în numele uneia sau mai multor victime au fost declarate admisibile chiar și în absența unui mandat de reprezentare valabil [*Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu împotriva României* (MC), 2014, pct 103; cu toate acestea, a se compara și contrasta cu *Lambert și alții împotriva Franței* (MC), 2015, pct 96-106]. A se vedea, de exemplu, *Ilhan împotriva Turciei* (MC), 2000, pct 55, în care reclamantul a formulat capete de cerere în numele fratelui său, care fusese supus la rele tratamente; *Y.F. împotriva Turciei*, 2003, pct 29, în care un soț s-a plâns de faptul că soția lui a fost constrânsă să se supună unui control ginecologic; *S.P., D.P. și A.T. împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1996, în care un capăt de cerere a fost formulat de un avocat (*solicitor*) în numele copiilor reprezentați de acesta în cadrul procedurii interne, procedură în care acesta fusese desemnat în calitate de avocat de către tutorele *ad litem* al copiilor; *C.N. împotriva Luxemburgului*, 2021, pct 28-33, în care mandatul de împuternicire a fost acordat de părinți care, ulterior, au fost decăzuți din drepturile părintești; *V.D. și alții împotriva Rusiei*, 2019, pct 80-84, în care cererea a fost introdusă de un tutore care a acționat în numele unor minori. A se vedea, de asemenea, *a contrario*, *Lambert și alții împotriva Franței* (MC), 2015, pct 105, în care Curtea a statuat că părinții victimei directe, care nu a putut să își exprime dorința cu privire la o decizie de sistare a nutriției și hidratării care îi permitea să rămână în viață în mod artificial, nu aveau capacitatea de a formula capete de cerere în temeiul art. 2, art. 3 și art. 8 din Convenție, în numele său ori pentru acesta; și *Gard și alții împotriva Regatului Unit* (dec.), 2017, pct 63-70, care se deosebește de *Lambert și alții*, având în vedere că victima directă era minoră, neavând posibilitatea să își exprime opiniile ori să trăiască o viață independentă, și în care Curtea a analizat dacă părinții victimei directe aveau calitatea necesară pentru a formula capete de cerere în temeiul art. 2 și 5 în numele acesteia, dar nu a ajuns la o concluzie definitivă cu privire la acest aspect, având în vedere că problemele au fost ridicate de către reclamanți și în nume propriu.

77. În cauza *Bliudik împotriva Rusiei*, 2019, pct 41-44, având ca obiect legalitatea plasamentului într-o instituție de învățământ închisă pentru minori, Curtea a declarat că reclamantul avea dreptul să sesizeze Curtea pentru a proteja interesul fiicei sale minore în temeiul art. 5 și 8 în ceea ce privește plasamentul acesteia în instituție: fiica era minoră în momentul faptelor în discuție, precum și la data depunerii cererii. După ce a împlinit vârsta majoratului, fiica reclamantului și-a confirmat interesul față de cerere și a acordat mandat de împuternicire avocatului care îl reprezenta deja pe reclamant în cauza aflată pe rolul Curții. În cauza *Calvi și C.G. împotriva Italiei*, 2023, pct 68-70, Curtea a admis că reclamantul putea să introducă o cerere în numele vărului său în vârstă, care făcea obiectul unei măsuri de protecție juridică, care, în urmă cu trei ani, fusese plasat într-un centru de îngrijire pentru persoane în vârstă, în regim de izolare socială, și care nu putea să se adreseze Curții el însuși. În *M.T.S. și M.J.S. împotriva Portugaliei*, 2024, pct 49-55, Curtea a recunoscut calitatea procesuală a unei fiice care s-a plâns, în numele mamei sale în vârstă, cu privire la decizia autorităților naționale de a-l desemna pe fratele ei, și nu pe ea, tutore al mamei lor.

78. În cauza *H.F. și alții împotriva Franței* (MC), 2022, pct 148-152, reclamanții s-au plâns de refuzul statului pârât de repatriere a fiicelor și nepoților lor, care erau reținuți în tabere din nord-estul Siriei: aceștia au invocat art. 3 și 8 din Convenție și art. 3 § 2 din Protocolul nr. 4. Curtea a constatat că fiicele și nepoții reclamanților se aflau într-o situație care îi împiedica să introducă cereri direct la Curte și

care îi expunea riscului de a fi privați de protecția efectivă a drepturilor lor garantate de Convenție și de protocoalele sale. În plus, nu exista niciun conflict de interese între reclamânți și victimele directe: în afara legăturilor strânse de familie, toți aveau același obiectiv, și anume repatrierea în Franța. În consecință, existau circumstanțe excepționale care au permis Curții să concluzioneze că, în calitate de reprezentanți ai fiicelor și nepoților lor, reclamânții aveau calitate procesuală pentru a formula cererile de cerere în cauză.

79. În cauza *Gazarian și Bairamian împotriva Azerbaidjanului*, 2023, Curtea le-a permis reclamânților să introducă cererea, fără mandat de reprezentare în formă scrisă, în numele și pe seama fiului lor, un resortisant armean care avea antecedente de probleme psihice și care fusese reținut în Azerbaidjan, fiind condamnat la douăzeci de ani de închisoare și menținut în regim de încarcerare solitară pe întreaga durată a detenției. În aceste condiții, având în vedere efectul cumulativ al problemelor grave de sănătate mintală de care suferea, al situației sale în timpul detenției și al izolării sale, victima directă se afla într-o situație de vulnerabilitate care nu îi permitea să depună o plângere la Curte (pct 73-82). În schimb, în *Asgarova și Veselova împotriva Armeniei* (dec.), 2023, Curtea nu a recunoscut calitatea procesuală a două femei care au acționat în numele partenerilor lor, condamnați și deținuți în „Republica Nagorno-Karabah”, care nu a fost recunoscută și care se afla sub controlul efectiv al Armeniei. Întrucât partenerii reclamantelor au avut în repetate rânduri posibilitatea de a comunica cu familiile lor, cu ajutorul Comitetului Internațional al Crucii Roșii, și au fost vizitați de reprezentanți ai Grupului de lucru internațional pentru căutarea persoanelor dispărute și a ostaticilor, nu exista nicio dovadă a imposibilității lor de a numi un reprezentant și/sau de a semna un formular de procură. În consecință, nu existau circumstanțe excepționale care să le permită acestor reclamante să acționeze în numele și pe seama partenerilor lor, fără un mandat de reprezentare, în formă scrisă, cu semnăturile corespunzătoare (pct 47-55).

80. Curtea a stabilit că, în circumstanțe excepționale, o asociație poate acționa în calitate de reprezentant al unei victime, chiar și în lipsa unui mandat de reprezentare și independent de faptul că victima a decedat înainte de introducerea cererii în temeiul Convenției [*Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu împotriva României* (MC), 2014, pct 112]. Curtea a considerat că o concluzie diferită ar împiedica examinarea la nivel internațional a unor astfel de acuzații grave de încălcare a Convenției, existând riscul ca statul pârât să fie exonerat de răspunderea ce îi revine în temeiul Convenției (*Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului – Comitetul Helsinki în numele lui Ionel Garcea împotriva României*, 2015, pct 42; *Kondrulin împotriva Rusiei*, 2016, pct 31). În cauza *Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu împotriva României* (MC), 2014, având ca obiect incapacitatea statului de a acorda asistența corespunzătoare unui pacient diagnosticat cu HIV și handicap mintal, Curtea a admis calitatea procesuală a asociației reclamante în lipsa mandatului de reprezentare pentru următoarele motive: vulnerabilitatea lui Valentin Câmpeanu, care suferea de un handicap mintal grav; gravitatea afirmațiilor formulate în temeiul art. 2 și art. 3 din Convenție; lipsa unor moștenitori sau a unor reprezentanți legali care să inițieze procedura în temeiul Convenției în numele acestuia; legăturile pe care societatea reclamantă le-a avut cu Valentin Câmpeanu și implicarea acesteia în procedura internă în urma decesului său, în cursul căreia nu s-a contestat faptul că avea calitate procesuală pentru a acționa în numele său (pct 104-111).

81. În *L.R. împotriva Macedoniei de Nord*, 2020 (examinată în cadrul art. 3), reclamantul avea un tutore legal care ar fi putut acorda unei asociații autoritatea necesară pentru reprezentarea reclamantului în fața Curții. Însă tutorele reclamantului a fost acuzat că nu și-a îndeplinit responsabilitatea de a proteja interesele reclamantului, atât în fața autorităților naționale, cât și în fața Curții. În consecință, nu era de așteptat ca persoana suspectată că a fost parte la pretinsa neglijare generală a reclamantului, cu încălcarea drepturilor sale în temeiul art. 3, să depună în fața Curții o plângere pentru aceste motive (pct 50). Pe de altă parte, asociația care îl reprezenta pe reclamant l-a vizitat la scurt timp după ce cazul său a fost făcut public, a contactat diverse autorități cu privire la situația sa, a formulat de urgență plângere penală la procurorul general și a urmărit progresul acesteia, aducând-o în atenția celor mai înalte organe de urmărire penală. În consecință, Curtea a recunoscut în mod excepțional calitatea procesuală a asociației în numele reclamantului (pct 51-53). În mod similar, în cauza *Validity Foundation în numele T.J. împotriva Ungariei*, 2024, Curtea a recunoscut calitatea

procesuală a unei organizații neguvernamentale de a introduce o cerere în numele unei persoane cu o dizabilitate intelectuală gravă, care a decedat într-un centru de îngrijire și asistență socială, administrat de stat, întrucât tutorele numit de stat nu a exercitat nicio cale de atac disponibilă pentru a proteja interesele victimei directe în fața autorităților naționale și nu avea dreptul legal de a introduce o cerere în fața Curții după decesul acesteia (pct 43-51).

82. În cauza *Asociația Innocence en Danger și Asociația Enfance et Partage împotriva Franței*, 2020, (examinată în temeiul art. 3 și art. 13 coroborat cu art. 3), Curtea a recunoscut calitatea procesuală a două asociații pentru protecția copilului de a acționa în numele unui copil care decedase ca urmare a relor tratamente aplicate de părinții săi (pct 119-131). Existența unor moștenitori sau reprezentanți legali cunoscuți ai copilului (părinții săi condamnați pentru abuz, trei frați și o soră, precum și o mătușă) nu a împiedicat Curtea să acorde calitate procesuală asociațiilor reclamante, având în vedere circumstanțele excepționale ale cauzei.

83. În cauza *Kaganovskii împotriva Ucrainei*, 2022, pct 67-72, reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 3 și 5, cu privire la plasarea sa în „unitatea de supraveghere permanentă (intensivă)” din cadrul unei instituții de neuropsihiatrie, pentru o perioadă de zece zile, în 2017. Întrucât reclamantul a decedat, Uniunea Ucraineană Helsinki pentru Drepturile Omului a continuat procedura în numele lui (acesta avea un frate care îi era tutore, dar care nu și-a exprimat dorința de a menține cererea). Făcând referire la art. 37 § 1 *in fine* din Convenție, Curtea a decis că această cauză ridică o problemă gravă, care implică o chestiune de interes general și care oferea posibilitatea clarificării normelor Convenției privind protecția persoanelor vulnerabile: așadar, respectarea drepturilor omului îi impunea Curții să continue examinarea cererii.

84. În schimb, în cauza *Comitetul Helsinki-Bulgaria împotriva Bulgariei* (dec.), 2016, Curtea nu a recunoscut calitatea de victimă a asociației reclamante care acționa în numele unor minori care decedaseră în centre pentru copii cu handicap mintal, pe motiv că asociația reclamantă nu a avut nicio legătură cu minorii înainte de decesul lor și că aceasta nu a avut calitate procesuală oficială în cursul procedurii interne (pct 59); a se vedea, de asemenea, *Nenceva și alții împotriva Bulgariei*, 2013, pct 93, în care Curtea nu a recunoscut calitatea de victimă a asociației reclamante care acționa în numele victimelor directe, constatând că aceasta nu a introdus cauza în fața instanțelor naționale și că faptele în litigiu nu au avut niciun impact asupra activităților sale, asociația fiind în măsură să își continue activitatea în vederea îndeplinirii obiectivelor sale.

85. În ceea ce privește contextul specific al schimbărilor climatice, Curtea a hotărât că este important să li se permită asociațiilor să recurgă la acțiuni în justiție cu scopul de a obține protecția drepturilor fundamentale ale persoanelor afectate, precum și ale celor expuse riscului de a fi afectate de efectele nefaste ale acestui fenomen, în loc să se permită exclusiv procedurile inițiate de fiecare persoană particulară în nume propriu. Pentru ca o asociație să aibă dreptul de a acționa în numele unor persoane particulare și de a introduce o cerere cu privire la pretinsa încălcare de către un stat contractant a obligației sale de a lua măsuri adecvate pentru a proteja aceste persoane împotriva efectelor nefaste ale schimbărilor climatice, Curtea a statuat că este necesar ca asociația respectivă să îndeplinească trei condiții: a) să fi fost legal constituită în țara în cauză sau să aibă calitate procesuală în țara respectivă; b) să fie în măsură să demonstreze că urmărește un scop specific, conform cu obiectivele sale statutare, în vederea apărării drepturilor fundamentale ale membrilor săi sau ale altor persoane afectate aflate sub jurisdicția țării, indiferent dacă aceasta se limitează sau nu la acțiuni colective pentru protecția acestor drepturi împotriva amenințărilor legate de schimbările climatice; c) să fie în măsură să demonstreze că poate fi considerată într-adevăr ca fiind reprezentativă și abilitată să acționeze în numele membrilor săi ori al altor persoane afectate aflate sub jurisdicția țării, a căror viață, sănătate sau bunăstare, astfel cum sunt protejate de Convenție, sunt expuse unor amenințări specifice sau unor consecințe nefaste specifice legate de schimbările climatice. În această privință, Curtea va ține seama de factori precum scopul constituirii asociației, caracterul nelucrative al activităților sale, natura și întinderea activităților sale din țara în cauză, numărul membrilor sale și reprezentativitatea sa, principiile și transparența guvernantei sale și aspectul dacă, în general, în circumstanțele specifice ale unei cauze, acordarea calității procesuale asociației servește intereselor unei bune administrări a justiției. Calitatea procesuală a unei asociații de a acționa în numele membrilor săi sau al altor persoane

afectate aflate sub jurisdicția țării în cauză nu va fi supusă unei obligații distincte de a stabili că persoanele în numele cărora a fost sesizată Curtea ar fi îndeplinit ele însele condițiile de acordare a calității de victimă, care se aplică persoanelor fizice în domeniul schimbărilor climatice [*Verein KlimaSeniorinnen Schweiz și altele împotriva Elveției* (MC), 2024, pct 502]. Curtea a precizat ulterior că aceste principii se limitează la contextul foarte specific al schimbărilor climatice și nu se aplică în alte cauze în materie de mediu (*Cannavacciuolo și alții împotriva Italiei*, 2025, pct 215-222).

86. Nicio dispoziție din Convenție nu autorizează un terț intervenient să reprezinte o altă persoană în fața Curții [*Lambert și alții împotriva Franței* (MC), 2015, pct 110].

B. Libera exercitare a dreptului la recurs individual

Art. 34 din Convenție – Cereri individuale

„[...] Înaltele părți contractante se angajează să nu împiedice prin nici o măsură exercițiul eficace al acestui drept.”

Cuvinte-cheie HUDOC

Împiedicarea exercitării dreptului la recurs (art. 34)

1. Principii și exemple

87. Dreptul de a sesiza Curtea este absolut și nu face obiectul vreunei limitări. Acest principiu implică libertatea de comunicare cu instituțiile Curții (pentru corespondența în detenție, a se vedea *Peers împotriva Greciei*, 2001, pct 84; *Kornakovs împotriva Letoniei*, 2006, pct 157 și urm.). A se vedea, de asemenea, în acest sens, Acordul european din 1996 privind persoanele participante la proceduri în fața Curții Europene a Drepturilor Omului (STCE nr. 161).

88. Autoritățile naționale trebuie să se abțină de la orice formă de presiune asupra reclamanților în sensul retragerii sau modificării plângerilor acestora. Potrivit Curții, presiunea poate lua forma unor intimidări directe și a unor acte flagrante de intimidare a reclamanților sau a potențialilor reclamanți, a familiilor acestora sau a reprezentanților legali, precum și forma unor acte sau contacte indirecte necorespunzătoare menite să îi facă pe reclamanți să se răzgândească ori să îi descurajeze să utilizeze o cale de atac în temeiul Convenției [*Mamatkulov și Askarov împotriva Turciei* (MC), 2005, pct 102]. Curtea examinează efectul disuasiv asupra exercitării dreptului de recurs individual (*Colibaba împotriva Moldovei*, 2007, pct 68). Pentru a stabili dacă contactele dintre autorități și un reclamant constituie sau nu practici inacceptabile din perspectiva art. 34, trebuie să se țină seama de circumstanțele specifice ale cauzei (*Boškočević împotriva Serbiei*, 2024, pct 65). Nerespectarea de către guvernul pârât a obligației procedurale ce îi revine în temeiul art. 34 nu impune în mod necesar ca pretinsa ingerință să fi restricționat efectiv exercitarea dreptului la recurs individual sau să fi avut un impact semnificativ asupra acesteia. Obligațiile procedurale prevăzute la art. 34 și art. 38 din Convenție trebuie să fie executate indiferent de eventuala soluționare a procedurii și astfel încât să se evite orice efect descurajator real sau potențial asupra reclamanților sau a reprezentanților acestora (*Mehmet Ali Ayhan și alții împotriva Turciei*, 2019, pct 41).

89. În anumite condiții, Curtea poate ridica din oficiu problema stabilirii dacă reclamantul a făcut obiectul unor măsuri de intimidare, care au constituit un obstacol în calea exercitării efective a dreptului la recurs individual (*Lopata împotriva Rusiei*, 2010, pct 147).

90. Trebuie să se țină seama de vulnerabilitatea reclamantului și de riscul ca autoritățile să îl influențeze [*Iambor împotriva României (nr. 1)*, 2008, pct 212]. Reclamantul poate fi într-o situație deosebit de vulnerabilă atunci când se află în arest preventiv, iar contactele sale cu familia sau cu lumea exterioară sunt supuse restricțiilor (*Cotleț împotriva României*, 2003, pct 71).

91. Exemple de reținut

- interogatoriile efectuate de autorități cu privire la cerere: *Akdivar și alții împotriva Turciei*, 1996, pct 105; *Tanrikulu împotriva Turciei* (MC), 1999, pct 131;
- amenințarea cu punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva avocatului reclamantului: *Kurt împotriva Turciei*, 1998, pct 159-165; plângere depusă de autorități împotriva avocatului care l-a apărat pe reclamant în procedura internă: *McShane împotriva Regatului Unit*, 2002, pct 151; măsuri disciplinare și de alt tip împotriva avocaților reclamantilor: *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct 929-933;
- interogatoriul efectuat de poliție asupra avocatului reclamantilor cu privire la semnarea unui mandat de reprezentare (*M.H. și alții împotriva Croației*, 2021, pct 62, 64, și pct 325-336); interogatoriul efectuat de poliție asupra avocatului și traducătorului reclamantei cu privire la cererea de reparație echitabilă: *Fedotova împotriva Rusiei*, 2006, pct 49-51; anchetă dispusă de reprezentantul Guvernului: *Riabov împotriva Rusiei*, 2008, pct 53-65;
- imposibilitatea ca avocatul și medicul reclamantului să se întâlnească: *Boicenco împotriva Republicii Moldova*, 2006, pct 158-159;
- măsuri de limitare a contactului unui reclamant cu reprezentantul său: *Štukaturov împotriva Rusiei*, 2008, pct 140, în care interzicerea vizitelor unui avocat, însoțită de interzicerea apelurilor telefonice și a corespondenței, a fost considerată incompatibilă cu obligațiile ce revin statului pârât în temeiul art. 34, și *Zaharkin împotriva Rusiei*, 2010, pct 157-160, în care contactul reclamantului cu reprezentantul său în fața Curții a fost restricționat pe motiv că reprezentantul în cauză nu era un avocat profesionist și nu făcea parte din niciun barou;
- interceptarea scrisorilor trimise reclamantilor aflați în detenție de către reprezentanții lor legali, care cuprindeau formulare de procură care trebuiau completate în scopul depunerii și finalizării ulterioare a cererii lor la Curte: *Mehmet Ali Ayhan și alții împotriva Turciei*, 2019, pct 39-45 și trimiterile citate;
- nerespectarea confidențialității discuțiilor dintre societatea reclamantă și avocat într-o sală de reuniuni: *Oferta Plus SRL împotriva Moldovei*, 2006, pct 156;
- amenințări din partea autorităților penitenciare: *Petra împotriva României*, 1998, pct 44;
- refuzul administrației penitenciare de a trimite o cerere Curții, pe motiv că nu ar fi fost epuizate căile de atac interne: *Nurmagomedov împotriva Rusiei*, 2007, pct 61;
- presiuni exercitate asupra unui martor într-o cauză introdusă în fața Curții cu privire la condițiile de detenție: *Novinski împotriva Rusiei*, 2009, pct 119 și urm.;
- remarci disuasive ale autorităților penitenciare, combinate cu omisiuni și întârzieri nejustificate în a pune la dispoziție deținutului materialele necesare pentru corespondența acestuia și documentele solicitate pentru susținerea cererii sale către Curte: *Gagiu împotriva României*, 2009, pct 94 și urm.;
- refuzul autorităților de a pune la dispoziția unui reclamant aflat în detenție copiile documentelor necesare formulării cererii sale către Curte: *Naidion împotriva Ucrainei*, 2010, pct 68; *Vasili Ivașcenko împotriva Ucrainei*, 2012, pct 107-110;
- pierderea de către autoritățile penitenciare a unor documente care nu pot fi înlocuite, în legătură cu cererea înaintată Curții de către o persoană lipsită de libertate: *Buldakov împotriva Rusiei*, 2011, pct 48-50;
- măsuri de intimidare și presiuni asupra reclamantului din partea autorităților privind cererea înaintată Curții de către acesta: *Lopata împotriva Rusiei*, 2010, pct 154-160;
- amenințarea reclamantului cu concedierea de la locul său de muncă din cadrul unei companii de stat care nu poate fi considerată „neguvernamentală” în sensul art. 34 din Convenție, ca urmare a faptului că acesta a sesizat Curtea, precum și presiunea exercitată asupra reclamantului pentru ca acesta să îi comunice angajatorului său copii ale întregii sale corespondențe relevante cu Curtea (*Boškočević împotriva Serbiei*, 2024, pct 58-62, 65-67).

92. Circumstanțele cauzei pot atenua gravitatea preinsei ingerințe în exercitarea dreptului la recurs individual [*Sisojeva și alții împotriva Letoniei* (scoatere de pe rol) (MC), pct 118 și urm.]. A se vedea și *Holland împotriva Suediei* (dec.), 2010, în care Curtea a considerat că distrugerea înregistrărilor audio ale unei ședințe, conform legislației suedeze, înaintea expirării termenului de 6 luni prevăzut pentru introducerea unei cereri la Curte, nu a afectat exercitarea efectivă de către reclamant a dreptului de recurs; *Farcaș împotriva României* (dec.), 2010, în care Curtea a considerat că imposibilitatea invocată de către reclamantul cu handicap fizic de a epuiza căile de atac interne, din cauza lipsei amenajărilor speciale care să permită accesul la servicii publice, nu a afectat exercitarea efectivă de către reclamant a dreptului său de recurs; *Iepișin împotriva Rusiei*, 2013, pct 73-77, în care Curtea a considerat că refuzul administrației penitenciarului de a plăti cheltuielile de expediere a scrisorilor adresate de reclamant Curții nu a afectat exercitarea efectivă de către partea în cauză a dreptului său de recurs; *Yam împotriva Regatului Unit*, 2020, pct 79-83, în care Curtea a considerat că decizia autorităților naționale de a nu divulga probele prezentate în ședință secretă, în absența unei cereri din partea Curții, nu l-a împiedicat pe reclamant să își exercite efectiv dreptul de recurs, întrucât a existat un control independent și riguros privind motivul invocat pentru necesitatea de a păstra confidențialitatea materialelor.

2. Obligațiile statului pârât

a. Art. 39 din Regulamentul Curții

93. Curtea poate indica măsuri provizorii în temeiul art. 39 din Regulament [*Mamatkulov și Askarov împotriva Turciei* (MC), 2005, pct 99-129]. Art. 34 este încălcat dacă autoritățile unui stat contractant nu iau toate măsurile care ar fi putut fi adoptate în mod rezonabil în vederea respectării măsurii indicate de Curte [*Paladi împotriva Moldovei* (MC), 2009, pct 87-92].

94. Un stat contractant nu poate să substituie propria apreciere celei a Curții atunci când verifică dacă au existat motive pentru indicarea măsurii provizorii [*Paladi împotriva Moldovei* (MC), 2009, pct 90]. Guvernul trebuie să demonstreze Curții că măsura provizorie a fost respectată sau, în cazuri excepționale, că a existat un obstacol obiectiv care l-a împiedicat să se conformeze și că a întreprins toate demersurile rezonabile pentru a elimina obstacolul și pentru a ține la curent Curtea cu privire la situație [a se vedea, de exemplu, *A.N.H. împotriva Finlandei* (dec.), 2013, pct 27]. În special, acesta trebuie să își susțină afirmația potrivit căreia comportamentul reclamantului este cel care a creat un obstacol serios și obiectiv în calea respectării măsurilor provizorii, precum și să informeze Curtea în timp util cu privire la orice posibile obstacole (*Eldar Hasanov împotriva Azerbaidjanului*, 2024, pct 177).

95. Câteva exemple:

- omisiunea de a asigura în timp util o întrevvedere între un solicitant de azil aflat în detenție și avocatul său, în ciuda măsurii provizorii indicate de Curte în acest sens, în conformitate cu art. 39 din Regulament: *D.B. împotriva Turciei*, 2010, pct 67;
- predarea deținuților către autoritățile irakiene, cu încălcarea măsurii provizorii indicate de Curte: *Al-Saadoon și Mufdhi împotriva Regatului Unit*, 2010, pct 162-165;
- expulzarea primului reclamant, cu încălcarea măsurii provizorii indicate de Curte: *Kamaliev împotriva Rusiei*, 2010, pct 75-79;
- nerespectarea involuntară, dar nu iremediabilă, a măsurii provizorii indicate cu privire la art. 8: *Hamidovic împotriva Italiei* (dec.), 2011;
- nerespectarea măsurii provizorii de plasare a unei persoane lipsite de libertate într-o instituție medicală specializată: *Maharadze și Siharulidze împotriva Georgiei*, 2011, pct 100-105, sau o întârziere nejustificată în respectarea unei astfel de măsuri: *Sy împotriva Italiei*, 2022, pct 167-174;
- nerespectarea măsurilor provizorii inițiale indicate de Curte pentru a asigura transferul reclamantului în unitatea medicală a unui penitenciar pentru a fi supus unui examen medical complex și, dacă era necesar, pentru efectuarea unor intervenții urgente, precum și

întârzierile excesiv de mari în respectarea unor astfel de măsuri indicate ulterior (*Eldar Hasanov împotriva Azerbaidjanului*, 2024, pct 183).

- nerespectarea măsurii provizorii indicate de Curte, având ca motiv un risc real de tortură în caz de extrădare: *Mannai împotriva Italiei*, 2012, pct 54-57; *Labsi împotriva Slovaciei*, 2012, pct 149-151;
- transferul secret al unei persoane care riscă să fie supusă unor rele tratamente în Uzbekistan și în privința căreia a fost indicată o măsură provizorie: *Abdulhakov împotriva Rusiei*, 2012, pct 226-231;
- transferul forțat în Tadjikistan al unei persoane, deși exista un risc real ca aceasta să fie supusă la rele tratamente și ca măsura provizorie să fie evitată: *Savridin Djuraiev împotriva Rusiei*, 2013, pct 218-219; a se vedea, de asemenea, neprotejarea, de către autoritățile ruse, a unui resortisant tadjik reținut de către acestea, împotriva unei returnări forțate în Tadjikistan, cu încălcarea măsurii provizorii indicate: *Nizomhon Djuraiev împotriva Rusiei*, 2013, pct 157-159.
- pregătirea expulzării reclamantului într-un mod prin care s-a creat în mod deliberat o situație în care acesta ar fi întâmpinat mari dificultăți la depunerea unei cereri de măsuri provizorii în fața Curții: *M.A. împotriva Franței*, 2018, pct 70.

96. O întârziere semnificativă din partea autorităților în respectarea unei măsuri provizorii, care a avut ca rezultat expunerea reclamantului unui risc de a fi supus tratamentului împotriva căruia măsura în cauză era menită să îl protejeze, constituie o nerespectare de către stat a obligațiilor care îi revin în temeiul art. 34 din Convenție (*Eldar Hasanov împotriva Azerbaidjanului*, 2024, pct 171 și trimiterile citate, și pct 179-183).

97. Curtea trebuie să verifice respectarea măsurii provizorii, în timp ce statul care consideră că este în posesia unor elemente materiale care pot convinge Curtea să anuleze măsura respectivă trebuie să o informeze cu privire la acestea [*Paladi împotriva Republicii Moldova* (MC), 2009, pct 90-92; *Olaechea Cahuas împotriva Spaniei*, 2006, pct 70; *Groni împotriva Albaniei*, 2009, pct 181 și urm.].

98. Depunerea unei simple cereri de aplicare a art. 39 nu este suficientă pentru a obliga statul să suspende executarea unei decizii de extrădare [*Al-Moayad împotriva Germaniei* (dec.), 2007, pct 122 și urm.; a se vedea, de asemenea, obligația statului pârât de a coopera cu Curtea de bună-credință].

99. Deși nu există nicio cerință de epuizare a căilor de atac în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 34, iar Curtea este singura autoritate care poate să verifice respectarea unei măsuri provizorii, aceasta poate considera că o plângere formulată în temeiul art. 34 este prematură în cazul în care este strâns legată de o plângere care privește neprotejarea de către autorități a dreptului la viață, iar aceasta din urmă este încă pendinte în fața instanțelor naționale [*Ahmet Tunç și alții împotriva Turciei* (dec.), 2019, pct 141-145].

b. Stabilirea faptelor

100. În timp ce Curtea este responsabilă de stabilirea faptelor, părților le revine obligația de a o asista în mod activ, oferindu-i toate informațiile relevante. Comportamentul lor poate fi luat în considerare la momentul cercetării probelor (*Irlanda împotriva Regatului Unit*, 1978, pct 161).

101. Curtea a statuat că, pentru anumite tipuri de cereri, procedura prevăzută de Convenție nu se pretează, în toate cazurile, unei aplicări riguroase a principiului potrivit căruia „sarcina probei aparține reclamantului” și că este esențial, pentru buna funcționare a mecanismului recursului individual instituit prin art. 34, ca statele să ofere toate facilitățile necesare pentru a permite examinarea adecvată și efectivă a cererilor [*Bazorkina împotriva Rusiei*, 2006, pct 170; *Tahsin Acar împotriva Turciei* (MC), 2004, pct 253]. Această obligație le impune statelor contractante să furnizeze toate facilitățile necesare Curții și să organizeze o anchetă pentru stabilirea faptelor sau să se achite de obligațiile cu caracter general care le revin în cadrul examinării cererilor. Neprezentarea de către Guvern a informațiilor pe care le are la dispoziție, fără a oferi o justificare satisfăcătoare pentru aceasta, nu numai că poate conduce la anumite concluzii cu privire la temeinicia susținerilor

reclamantului, ci poate totodată să afecteze în mod negativ respectarea de către un stat pârât a obligațiilor care îi incumbă în temeiul art. 38 din Convenție [*ibid.*, pct 254; *Imakaieva împotriva Rusiei*, 2006, pct 200; *Janowiec și alții împotriva Rusiei* (MC), 2013, pct 202].

102. Statul pârât are obligația de a furniza elementele de probă cerute de Curte încă de la formularea solicitării, fie la data comunicării inițiale a cererii către Guvern, fie într-o etapă ulterioară a procedurii [*Janowiec și alții împotriva Rusiei* (MC), 2013, pct 203; *Enukidze și Girgvliani împotriva Georgiei*, 2011, pct 295; *Bekirski împotriva Bulgariei*, 2010, pct 111-113]. Este necesar ca documentele solicitate să fie prezentate în integralitate, fiind o cerință esențială în cazul în care Curtea a stabilit o astfel de procedură, iar lipsa oricărui element trebuie justificată în mod corespunzător [*Janowiec și alții împotriva Rusiei* (MC), 2013, pct 203]. În plus, orice document solicitat trebuie să fie prezentat în cel mai scurt termen și, în orice caz, cu respectarea termenului stabilit de Curte, o întârziere substanțială și nejustificată putând să o determine să considere explicațiile statului pârât ca fiind neconvingătoare (*ibid.*).

103. Curtea a hotărât anterior că guvernul pârât nu a respectat cerințele art. 38 în cazul în care acesta nu a oferit explicații pentru a-și justifica refuzul de a depune documente care i-au fost solicitate (a se vedea, de exemplu, *Maslova și Nalbandov împotriva Rusiei*, 2008, pct 128-129) sau atunci când a furnizat o copie incompletă sau modificată, refuzând să prezinte originalul în scopul examinării lui de către Curte (a se vedea, de exemplu, *Trubnikov împotriva Rusiei*, 2005, pct 50-57).

104. În cazul în care Guvernul a invocat confidențialitatea sau considerente de securitate pentru a-și justifica refuzul de a prezenta documentele solicitate, Curtea trebuie să verifice dacă există motive rezonabile și solide pentru a trata documentele în cauză ca fiind secrete sau confidențiale [*Janowiec și alții împotriva Rusiei* (MC), 2013, pct 205]. În ceea ce privește neprezentarea la Curte a unui raport clasat secret: *ibid.*, pct 207 și urm.; *Nolan și K. împotriva Rusiei*, 2009, pct 56 și urm.

105. Cu privire la legătura dintre art. 34 și art. 38, a se vedea *Bazorkina împotriva Rusiei*, 2006, pct 170 și urm. și 175. Art. 34, care urmărește să asigure o exercitare efectivă a dreptului de recurs individual, poate fi considerat un fel de *lex generalis*, în timp ce art. 38 obligă în mod specific statele să coopereze cu Curtea.

c. Ancheta

106. Statul pârât trebuie, de asemenea, să faciliteze ancheta (art. 38 din Convenție), întrucât este obligația acestuia să asigure toate „facilitățile necesare” pentru a permite examinarea eficientă a cererilor [*Çakıcı împotriva Turciei* (MC), 1999, pct 76]. Împiedicarea desfășurării unei anchete de constatare a faptelor constituie o încălcare a art. 38 (*Şamaiev și alții împotriva Georgiei și Rusiei*, 2005, pct 504).

I. Inadmisibilitatea de natură procedurală

107. În temeiul art. 55 din Regulamentul Curții, orice excepție de inadmisibilitate trebuie să fie ridicată de partea contractantă pârâtă, în măsura în care natura excepției și împrejurările permit acest lucru, în observațiile sale scrise sau orale privind admisibilitatea cererii. Orice omisiune a guvernului de a formula astfel de excepții în observațiile sale inițiale cu privire la admisibilitatea cauzei poate determina Curtea să constate că acesta este decăzut din dreptul de a ridica astfel de excepții într-o etapă ulterioară a procedurii [*Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct 51-54 și infra].

A. Neepuizarea căilor de recurs interne

Art. 35 § 1 din Convenție – Condiții de admisibilitate

„1. Curtea nu poate fi sesizată decât după epuizarea căilor de recurs interne, așa cum se înțelege din principiile de drept internațional general recunoscute [...]”

Cuvinte-cheie HUDOC

Epuizarea căilor de recurs interne (art. 35 § 1) – Derogare de la principiul epuizării căilor de recurs interne (art. 35 § 1) – Cale de recurs internă efectivă (art. 35 § 1)

108. După cum indică însuși textul art. 35, această cerință este întemeiată pe principiile de drept internațional general recunoscute. Obligația de epuizare a căilor de atac interne aparține dreptului internațional cutumiar, recunoscut ca atare în jurisprudența Curții Internaționale de Justiție [de exemplu, a se vedea cauza *Interhandel* (Elveția împotriva Statelor Unite), hotărârea din 21 martie 1959]. Aceasta este inclusă și în alte tratate internaționale privind drepturile omului: Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice [art. 41 alin. (1) lit. c)] și Protocolul său facultativ [art. 2 și art. 5 alin. (2) lit. b)], Convenția americană a drepturilor omului (art. 46) și Carta africană a drepturilor omului și popoarelor [art. 50 și art. 56 alin. (5)]. După cum a observat Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza *De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei*, 1971, statul poate renunța la beneficiul regulii privind epuizarea căilor de atac interne, întrucât există o îndelungată practică internațională consacrată în acest sens (pct 55).

109. Curtea este menită să joace un rol subsidiar în raport cu sistemele naționale de protecție a drepturilor omului și este de dorit ca instanțele naționale să aibă inițial posibilitatea de a se pronunța cu privire la aspectele referitoare la compatibilitatea dreptului intern cu Convenția [*A, B și C împotriva Irlandei* (MC), 2010, pct 142]. Dacă, totuși, o cerere este introdusă ulterior la Strasbourg, Curtea trebuie să poată beneficia de deciziile instanțelor naționale, care se află în contact direct și permanent cu forțele vitale din propriile țări [*Burden împotriva Regatului Unit* (MC), 2008, pct 42].

110. Art. 35 § 1 nu privește decât căile de atac interne; acesta nu impune folosirea căilor de atac în cadrul organizațiilor internaționale. Dimpotrivă, în cazul în care reclamantul a înaintat deja cererea unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare, aceasta poate fi respinsă în temeiul art. 35 § 2 lit. b) din Convenție (a se vedea secțiunea I.E.). Cu toate acestea, principiul subsidiarității poate implica cerința de epuizare a căilor de atac interne, în cadrul căreia se solicită pronunțarea unei hotărâri preliminare de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) (*Laurus Invest Hungary KFT și alții împotriva Ungariei* (dec.), 2015, pct 42, în care o hotărâre preliminară a CJUE a oferit instanțelor naționale orientări cu privire la criteriile care trebuie aplicate într-o cauză pendinte referitoare la o pretinsă încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1]. Este de competența Curții să stabilească natura internă sau internațională a unei anumite instanțe, luând în considerare toți factorii relevanți, inclusiv natura sa juridică, instrumentul care prevede înființarea acesteia, competența sa, poziția (dacă este cazul) în sistemul judiciar existent și finanțarea acesteia [*Jeličić împotriva Bosniei și Herțegovinei* (dec.), 2005; *Peraldi împotriva Franței* (dec.), 2009] (a se vedea infra, punctul Cererea abuzivă/Cererea abuzivă).

1. Scopul regulii

111. Logica regulii privind epuizarea căilor de atac interne este de a conferi autorităților naționale și, în principal, instanțelor oportunitatea de a preveni sau de a repara pretinsele încălcări ale Convenției [a se vedea rezumatul principiilor din hotărârea în cauza *Gherghina împotriva României* (dec.) (MC), 2015, pct 84-89; *Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct 221 și urm.; *Vučković și alții împotriva Serbiei* (excepție preliminară) (MC), 2014, pct 69-77, cu trimiterile suplimentare]. Aceasta se întemeiază pe ipoteza, reflectată la art. 13, că ordinea juridică internă va asigura o cale de atac efectivă împotriva încălcărilor unor drepturi consacrate de Convenție. Aceasta reprezintă un aspect important al caracterului subsidiar al mecanismului introdus de Convenție [*Selmouni împotriva Franței* (MC),

1999, pct 74; *Kudła împotriva Poloniei* (MC), 2000, pct 152; *Andrášik și alții împotriva Slovaciei* (dec.), 2002]. Ipoteza se aplică independent de încorporarea prevederilor Convenției în legislația națională (*Eberhard și M. împotriva Sloveniei*, 2009). Regula epuizării căilor de atac interne este indispensabilă funcționării sistemului de protecție instituit de Convenție și este un principiu de bază al acesteia [*Demopoulos și alții împotriva Turciei* (dec.) (MC), 2010, pct 69 și 97, *Vučković și alții împotriva Serbiei* (excepție preliminară) (MC), 2014, pct 69-77, cu trimiterile suplimentare, în special la cauza *Akdivar și alții împotriva Turciei*, 1996].

112. Stabilirea dacă o procedură internă constituie o cale de atac efectivă în sensul art. 35 § 1, pe care un reclamant trebuie să o epuizeze și care ar trebui așadar să fie luată în considerare la calcularea termenului de 4 luni, depinde de o serie de factori, în special de capătul de cerere formulat de reclamant, de domeniul de aplicare al obligațiilor care îi revin statului în temeiul respectivei dispoziții din Convenție, de căile de atac disponibile în statul pârât și de circumstanțele specifice ale cauzei [*Lopes de Sousa Fernandes împotriva Portugaliei* (MC), 2017, pct 134; a se vedea, de asemenea, *Kozacioğlu împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 40, și *D.H. și alții împotriva Republicii Cehe* (MC), 2007, pct 116; *Secară împotriva României* (dec.), 2025, pct 30-38].

2. Aplicarea regulii

a. Flexibilitatea

113. Epuizarea căilor de recurs interne poate fi considerată mai degrabă o regulă de aur decât un principiu imuabil. Comisia și Curtea au subliniat frecvent necesitatea de aplicare a regulii cu o anumită flexibilitate și fără formalism excesiv, având în vedere contextul protecției drepturilor omului [*Ringeisen împotriva Austriei*, 1971, pct 89; *Lehtinen împotriva Finlandei* (dec.), 1999; *Gherghina împotriva României* (dec.) (MC), 2015, pct 87]. De exemplu, Curtea admite că ultima etapă a epuizării căilor de atac interne poate să fie finalizată după depunerea cererii, dar înainte de stabilirea admisibilității acesteia [*Molla Sali v. Greciei* (MC), pct 90]. În contextul specific al izbucnirii pandemiei de COVID-19, Curtea a admis că decizia unui reclamant de a formula cererea la Curte, deși procedura era încă pendinte în fața instanței de supraveghere competente, era justificată de incertitudinea rezonabilă a acestuia cu privire la posibilitatea examinării prompte a cauzei sale, având în vedere suspendările și întârzierile care afectează procedurile în aceste circumstanțe excepționale (*S.M. împotriva Italiei*, 2024, pct 43-48).

114. Regula epuizării căilor de atac interne nu este absolută și nici nu se poate aplica în mod automat [*Kozacioğlu împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 40]. De exemplu, Curtea a decis că ar fi prea formalist să solicite reclamantilor să folosească o cale de atac pe care nici măcar instanța supremă a țării nu i-a obligat să o exercite [*D.H. și alții împotriva Republicii Cehe* (MC), 2007, pct 116-118]. Curtea a luat în considerare, într-o cauză, faptul că termenele impuse reclamantilor au fost foarte scurte, subliniindu-se „graba” cu care reclamantii au fost nevoiți să își prezinte argumentele (*Financial Times Ltd și alții împotriva Regatului Unit*, 2009, pct 43-44). Cu toate acestea, folosirea căilor de atac disponibile, în conformitate cu procedura internă, și respectarea formalităților stabilite în dreptul național au cu atât mai multă importanță cu cât se află în joc principii precum claritatea și securitatea juridică (*Saghinadze și alții împotriva Georgiei*, 2010, pct 83-84).

115. Deși, în principiu, ar fi posibil să se admită că un litigiu de interes public declanșat de către un ONG- prevăzut în mod explicit de dreptul intern ca mijloc de apărare a intereselor unui grup mai mare de persoane - constituie o formă de epuizare a căilor de atac interne, un litigiu de interes public nu poate exonera un reclamant persoană fizică de obligația de a iniția propria procedură internă, în cazul în care acel litigiu nu corespunde exact situației sale individuale și capetelor de cerere specifice [*Kósa împotriva Ungariei* (dec.), 2017, pct 55-63, privind o pretinsă discriminare împotriva copiilor de etnie romă]. În cauza *Beizaras și Levickas împotriva Lituaniei*, 2020, pct 78-81, Curtea a statuat că o organizație neguvernamentală, deși nu era reclamantă în fața Curții de la Strasbourg, ar fi putut acționa în calitate de reprezentant al intereselor reclamantilor în cadrul procesului penal intern, întrucât ONG-ul în cauză fusese înființat pentru ca persoanele care au suferit discriminări să poată fi apărute, inclusiv în instanță. De asemenea, Curtea a ținut seama de faptul că reprezentarea de către ONG-ul

respectiv a intereselor reclamanților în fața procurorilor și a instanțelor naționale (două grade de jurisdicție) nu a fost niciodată pusă sub semnul întrebării sau contestată în vreun fel (a se vedea și *Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei*, 2004, pct 37-39).

b. Respectarea normelor interne și limite

116. Reclamantii trebuie să respecte normele și procedurile aplicabile în legislația internă; în caz contrar, cererea lor riscă să fie respinsă, pe motiv că nu îndeplinește condiția prevăzută la art. 35 [*Ben Salah Adraqui și Dhaima împotriva Spaniei* (dec.), 2000; *Merger și Cros împotriva Franței* (dec.), 2004; *MPP Golub împotriva Ucrainei* (dec.), 2005; *Agbovi împotriva Germaniei* (dec.), 2006; *Vučković și alții împotriva Serbiei* (excepție preliminară) (MC), 2014, pct 72 și 80]. S-a considerat că art. 35 nu a fost respectat atunci când recursul a fost respins din cauza unei erori de procedură a reclamantului [*Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010, pct 143]. În cazul în care Guvernul susține că un reclamant nu a respectat normele interne (de exemplu, normele privind obligația de epuizare a căilor de atac ordinare, înainte de a exercita o cale de atac în fața instanței constituționale), Curtea trebuie să verifice dacă aceste norme erau cerințe legale obligatorii preexistente, derivate din lege sau dintr-o jurisprudență consacrată (*Brincat și alții împotriva Maltei*, 2014, pct 69; *Pop-Ilić și alții împotriva Serbiei*, 2014, pct 42).

117. Totuși, este necesar să se observe că, atunci când o instanță de recurs examinează acțiunea pe fond, chiar dacă o consideră inadmisibilă, art. 35 § 1 este respectat (*Voggenreiter împotriva Germaniei*, 2004). Curtea consideră, de asemenea, că o cale de atac disponibilă este epuizată în cazul în care o instanță constituțională declară inadmisibilă plângerea în care reclamantul a invocat în mod suficient pe fond respectivul capăt de cerere privind o pretinsă încălcare a drepturilor prevăzute de Convenție [*Magyar Kétfarkú Kutya Párt împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct 53, 56-57 și trimiterile citate]. Este și cazul reclamanților care nu au respectat formele impuse de legislația internă, chiar dacă fondul a fost examinat de autoritatea competentă (*Vladimir Romanov împotriva Rusiei*, 2008, pct 52). Același lucru este valabil și pentru cererile formulate într-un mod foarte sumar, care îndeplinesc la limită cerințele legale, în care instanța s-a pronunțat cu privire la fondul cauzei, chiar dacă în mod succint [*Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) împotriva Elveției (nr. 2)* (MC), 2009, pct 43-45].

c. Existența mai multor căi de atac

118. Dacă reclamantul dispune de mai multe căi de atac potențial efective, acesta are obligația de a utiliza doar una dintre ele [*Moreira Barbosa împotriva Portugaliei* (dec.), 2004; *Jeličić împotriva Bosniei și Herțegovinei* (dec.), 2005; *Karakó împotriva Ungariei*, 2009, pct 14; *Aquilina împotriva Maltei* (MC), 1999, pct 39]. Într-adevăr, atunci când a fost folosită o cale de atac, nu mai este impusă utilizarea alteia al cărei scop este, în esență, același [*Riad și Idiab împotriva Belgiei*, 2008, pct 84; *Kozacioğlu împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 40 și urm.; *Micallef împotriva Maltei* (MC), 2009, pct 58; *Lagutin și alții împotriva Rusiei*, 2014, pct 75; *Nicolae Virgiliu Tănase împotriva României* (MC), 2019, pct 177]. Reclamantul trebuie să decidă care este cea mai potrivită cale de atac în cazul său (*Fabris și Parziale împotriva Italiei*, 2020, în care reclamantul nu a putut să introducă o acțiune civilă ca urmare a întreruperilor procedurii penale, după șapte ani de când acesta s-a constituit parte civilă, pct 49-59; *O'Keeffe împotriva Irlandei* (MC), 2014, pct 110-111; *Nicolae Virgiliu Tănase împotriva României* (MC), 2019, pct 176, privind alegerea unui reclamant de a se constitui parte civilă în procedura penală și de a nu introduce o acțiune civilă separată]. Pe scurt, dacă dreptul intern prevede mai multe căi de atac paralele din diferite domenii de drept, reclamantul care a încercat să obțină o reparație pentru o pretinsă încălcare a Convenției, prin intermediul uneia din aceste căi de atac, nu este obligat să utilizeze și alte căi, dacă acestea urmăresc, în esență, același scop (*Jasinskis împotriva Letoniei*, 2010, pct 50 și 53-54). Pentru un exemplu contrar (grade diferite de eficiență a plângerilor în fața Curții Constituționale Federale și în fața curții constituționale a unei entități federale), a se vedea *Köhler împotriva Germaniei* (dec.), 2021, pct 67-74.

d. Capete de cerere invocate pe fond

119. Nu este necesar ca dreptul consacrat prin Convenție să fie invocat în mod explicit în procedura internă, cu condiția ca respectivul capăt de cerere să fie invocat „cel puțin pe fond” [*Castells împotriva Spaniei*, 1992, pct 32; *Ahmet Sadik împotriva Greciei*, 1996, pct 33; *Fressoz și Roire împotriva Franței* (MC), 1999, pct 38; *Azinas împotriva Ciprului* (MC), 2004, pct 40-41; *Vučković și alții împotriva Serbiei* (excepție preliminară) (MC), 2014, pct 72, 79 și 81-82; *Platini împotriva Elveției* (dec.), 2020, pct 51; *Kemal Çetin împotriva Turciei*, 2020, pct 28-30]. Aceasta înseamnă că, în cazul în care reclamantul nu a invocat prevederile Convenției, este necesar ca acesta să fi invocat capete de cerere cu efect echivalent sau similare, fundamentate pe prevederile dreptului intern, pentru a da ocazia în primul rând instanțelor naționale să remedieze încălcarea pretinsă [*Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010, pct 142, 144 și 146; *Radomilja și alții împotriva Croației* (MC), 2018, pct 117; *Karapanagiotou și alții împotriva Greciei*, 2010, pct 29; *Marić împotriva Croației*, 2014, pct 53; *Portu Juanenea și Sarasola Yarzabal împotriva Spaniei*, 2018, pct 62-63; *Rodina împotriva Letoniei*, 2020, pct 81-83; în ceea ce privește un capăt de cerere care nu a fost invocat în fața instanței naționale de ultim grad de jurisdicție, chiar și în mod subsidiar, *Asociația Martorii lui Iehova împotriva Franței* (dec.), 2010; *Nicklinson și Lamb împotriva Regatului Unit* (dec.), 2015, pct 89-94; *Peacock împotriva Regatului Unit* (dec.), 2016, pct 32-41]. Nu este suficient ca reclamantul să fi exercitat o cale de atac care ar fi putut conduce la infirmarea măsurii atacate din alte motive care nu au legătură cu capătul de cerere privind încălcarea unui drept protejat de Convenție. Pentru a se putea considera că au fost epuizate „căile de recurs efective”, capătul de cerere întemeiat pe Convenție trebuie să fi fost formulat la nivel național [*Vučković și alții împotriva Serbiei* (excepție preliminară) (MC), 2014, pct 75; *Nicklinson și Lamb împotriva Regatului Unit* (dec.), 2015, pct 90].

120. În concluzie, simplul fapt că un reclamant și-a prezentat cauza în fața instanței relevante nu constituie în sine o respectare a cerințelor art. 35 § 1, întrucât, chiar și în acele jurisdicții în care instanțele naționale pot sau chiar au obligația să examineze cauza din oficiu (adică să aplice principiul *jura novit curia*), reclamantii nu sunt scutiți de obligația de a invoca în fața acestor instanțe o plângere pe care ar putea intenționa să o înainteze ulterior Curții (a se vedea, între alte hotărâri, *Kandarakis împotriva Greciei*, 2020, pct 77), înțelegându-se că, pentru a aprecia dacă au fost epuizate căile de atac interne, Curtea trebuie să ia în considerare nu doar faptele, ci și argumentele juridice invocate la nivel național [a se vedea *Radomilja și alții împotriva Croației* (MC), 2018, pct 117; *Fu Quan, s.r.o. împotriva Republicii Cehe* (MC), 2023, pct 171]. În această privință, trebuie să se țină seama de faptul că nu este de competența Curții să se substituie reclamantului și să formuleze noi capete de cerere doar pe baza argumentelor invocate și a faptelor prezentate [*Grosam împotriva Republicii Cehe* (MC), 2023, pct 91]. Astfel, pentru a epuiza în mod corespunzător căile de atac interne, nu este suficient ca o încălcare a Convenției să fie „evidentă”, astfel cum reiese din faptele cauzei sau din argumentele reclamantului. Mai degrabă, reclamantul trebuie să fi contestat efectiv (în mod expres sau pe fond) încălcarea în cauză într-un mod care să nu lase nicio îndoială cu privire la faptul că același capăt de cerere care a fost ulterior formulat în fața Curții a fost într-adevăr invocat la nivel național [*Peacock împotriva Regatului Unit* (dec.), 2016, pct 38; *Farzaliev împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct 55; *Grosam împotriva Republicii Cehe* (MC), 2023, pct 90; *Fu Quan, s.r.o. împotriva Republicii Cehe* (MC), 2023, pct 145 și 172].

121. De exemplu, în cazul în care reclamantul se plânge, în temeiul aspectului procedural al art. 2 sau al art. 3 din Convenție, de lipsa unei anchete penale efective, pentru a se considera că au fost respectate cerințele art. 35 § 1 din Convenție, inclusiv în ceea ce privește argumentele juridice care nu au fost invocate în mod explicit la nivel național, este suficient ca reclamantul să fi contestat caracterul efectiv al anchetei respective în fața instanței naționale competente și, descriind în detaliu modul de desfășurare și durata anchetei și a procedurii judiciare ulterioare, să fi făcut referire la elementele de fapt relevante pentru a-i permite instanței respective să aprecieze caracterul efectiv al anchetei [*Hanan împotriva Germaniei* (MC), 2021, pct 149-151].

122. Pe de altă parte, dreptul intern trebuie să permită instanțelor să examineze în mod corespunzător fondul capetelor de cerere formulate în temeiul Convenției, în caz contrar calea de atac neputând fi considerată efectivă (*P.C. împotriva Irlandei*, 2022, pct 107).

e. Existența și caracterul adecvat

123. Reclamanților le revine doar sarcina de a epuiza căile de atac interne disponibile atât în teorie, cât și în practică la momentul faptelor și care pot fi angajate de aceștia personal – și anume cele care erau accesibile, de natură să le ofere repararea prejudiciilor în legătură cu plângerile acestora și care prezentau perspective rezonabile de reușită [*Sejdivic împotriva Italiei* (MC), 2006, pct 46; *Paksas împotriva Lituaniei* (MC), 2011, pct 75; a se vedea, de asemenea, considerentul subsidiar al Curții din cauza *S.A.S. împotriva Franței* (MC), 2014, pct 61, referitor la perspectivele rezonabile de reușită ale unui recurs întemeiat pe art. 9 din Convenție; și, cu privire la relevanța unui recurs formulat în temeiul art. 6 din Convenție, *Secară împotriva României* (dec.), 2025, pct 35].

124. Nu este necesară epuizarea căilor de atac discreționare sau extraordinare, de exemplu solicitând unei instanțe revizuirea deciziei sale [*Çınar împotriva Turciei* (dec.), 2003; *Pristavska împotriva Ucrainei* (dec.), 2002], sau cerând redeschiderea procedurilor, cu excepția circumstanțelor speciale în care, de exemplu, s-a constatat, potrivit legislației naționale, că un astfel de demers constituie în fapt o cale de atac efectivă [*K.S. și K.S. AG împotriva Elveției*, decizia Comisiei, 1994; *Shibendra Dev împotriva Suediei* (dec.), 2014, pct 41-43, 45 și 48], sau în care anularea unei hotărâri care a dobândit autoritate de lucru judecat constituie singura posibilitate prin care statul pârât ar putea să remedieze problemele în cadrul sistemului său legislativ intern [*Kiiskinen și Kovalainen împotriva Finlandei* (dec.), 1999; *Nikula împotriva Finlandei* (dec.), 2000; *Dincev împotriva Bulgariei* (dec.), 2017, pct 27-29]. Pe de altă parte, calificarea unei căi de atac, în sistemul juridic național, ca fiind o cale de atac extraordinară nu o face în mod necesar ineficientă, relevanța acesteia în sensul art. 35 § 1 depinzând de circumstanțele specifice ale cauzei [*Secară împotriva României* (dec.), 2025, pct 31-36].

În mod similar, o plângere pe cale ierarhică (*Horvat împotriva Croației*, 2001, pct 47; *Hartman împotriva Republicii Cehe*, 2003, pct 66) sau o acțiune în justiție care nu este direct accesibilă reclamantului, ci depinde de exercitarea puterii discreționare a unui intermediar [*Tănase împotriva Moldovei* (MC), 2010, pct 122], nu constituie o cale de atac efectivă. În special, în materie penală, o cale de atac în fața unui procuror de rang superior reprezintă o cale de atac efectivă doar în cazul în care nu este o simplă plângere pe cale ierarhică și dacă persoana care o exercită are un drept personal de a obține examinarea acesteia [*Aspiotis împotriva Greciei* (dec.), 2022, pct 52, și, a contrario, *Belevițki împotriva Rusiei*, 2007, pct 59-60]. O plângere adresată unui ministru reprezintă o plângere pe cale ierarhică și nu este considerată o cale de atac efectivă (*Poliah și alții împotriva Ucrainei*, 2019, pct 135; *Milovanović împotriva Serbiei*, 2019, pct 104). În ceea ce privește caracterul efectiv în speță al unei căi de atac care, în principiu, nu trebuie epuizată (mediere), a se vedea raționamentul Curții din hotărârea *Egmez împotriva Ciprului*, 2000, pct 66-73. În fine, nu poate fi considerată ca fiind o cale de atac internă efectivă aceea care nu este condiționată de un termen clar definit și, astfel, creează o incertitudine [*Williams împotriva Regatului Unit* (dec.), 2009, și trimerile citate *Nicholas împotriva Ciprului*, 2018, pct 38-39].

125. Impunerea unei plângeri individuale în fața instanței constituționale în temeiul art. 35 § 1 din Convenție depinde în mare parte de particularitățile sistemului juridic al statului pârât și de sfera competențelor instanței sale constituționale [*Uzun împotriva Turciei* (dec.), 2013, pct 42-71 și trimerile citate]. Astfel, într-un stat în care competențele sale se limitează la controlul constituționalității și compatibilității ierarhice a normelor juridice, plângerea în fața Curții Constituționale nu este o cale de atac decât atunci când reclamantul contestă o prevedere legislativă sau un act normativ ca fiind contrare Convenției [*Grišankova și Grišankovs împotriva Letoniei* (dec.), 2003; *Liepājnīeks împotriva Letoniei* (dec.), 2010]. În schimb, această cale de atac nu este efectivă în cazul în care reclamantul se plânge doar de o aplicare sau o interpretare greșită a unei legi sau a unui act normativ, care nu sunt neconstituționale *per se* [*Smirnov împotriva Rusiei* (dec.), 2006; *Szott-Medyńska și alții împotriva Poloniei* (dec.), 2003; *Petrova împotriva Letoniei*, 2014, pct 69-70]. Într-un stat federal, Curtea poate ajunge la concluzii diferite cu privire la caracterul efectiv al plângerilor în fața Curții Constituționale Federale și în fața curții constituționale a unei entități federale [*Köhler împotriva Germaniei* (dec.), 2021, pct 67-74]. Într-un sistem juridic național în care controlul constituționalității și controlul jurisdicțional al compatibilității cu dispozițiile Convenției sunt două

proceduri distincte, faptul că dispozițiile legale contestate au fost declarate compatibile cu Constituția națională nu îl scutește în mod necesar pe reclamant de obligația de a se prevala de această din urmă cale de atac [*Association confraternelle de la Presse Judiciaire și alții împotriva Franței* (dec.), 2024, pct 123-125].

125bis. Curtea a luat în considerare, de asemenea, dacă o plângere individuală introdusă în fața instanței constituționale a evoluat sau nu de-a lungul timpului astfel încât să poată fi considerată ca oferind o soluționare adecvată pentru un anumit capăt de cerere (*Ridić și alții împotriva Serbiei*, 2014, pct 68-74, referitor la neexecutarea hotărârilor pronunțate cu privire la societăți colective/sociale) și dacă o astfel de cale de atac, care este efectivă în principiu, ar fi efectivă și în practică, având în vedere durata unei astfel de proceduri (*Story și alții împotriva Maltei*, 2015, pct 82-85, cu privire la capete de cerere legate de condițiile de detenție, formulate în temeiul art. 3 din Convenție). De exemplu, Curtea a considerat o plângere constituțională ca fiind o cale de atac efectivă atunci când instanța constituțională a examinat, în cauze recente, eficiența unor anchete în temeiul art. 2 și art. 3, întemeindu-se pe jurisprudența Curții în cadrul aprecierii sale [*Kušić și alții împotriva Croației* (dec.), 2019, pct 104-105]. De asemenea, Curtea interpretează în mod extensiv termenul „cale de recurs”, motiv pentru care ar trebui să fie epuizate și acțiunile în reparație care nu constituie căi de atac în sens strict (*Dos Santos Calado și alții împotriva Portugaliei*, 2020, pct 91, referitoare la o contestație depusă în fața Completului de 3 judecători al instanței constituționale împotriva deciziei sumare în cauză).

126. Când reclamantul a încercat să folosească o cale de atac pe care Curtea o consideră neadecvată, perioada de timp scursă în acest scop nu împiedică termenul de 4 luni să curgă, ceea ce poate duce la respingerea cererii pentru nerespectarea acestui termen [*Rezgui împotriva Franței* (dec.), 2000; *Pristavska împotriva Ucrainei* (dec.), 2002].

f. Caracterul accesibil și efectiv

127. Existența căilor de atac trebuie să fie suficient de sigură nu doar în teorie, ci și în practică. Pentru a stabili dacă o anumită cale de atac îndeplinește sau nu condiția caracterului accesibil și efectiv, este necesar să se ia în considerare circumstanțele specifice ale respectivei cauze (a se vedea infra, pct 4). Poziția adoptată de instanțele interne trebuie să fie suficient de consolidată în ordinea juridică internă. Astfel, Curtea a reținut că o cale de atac la o instanță superioară își pierde din caracterul său „efectiv” dacă există divergențe în practica acelei instanțe, atât timp cât acele inconsecvențe ale practicii persistă [*Ferreira Alves împotriva Portugaliei (nr. 6)*, 2010, pct 27-29].

128. Pentru ca o cale de atac jurisdicțională să fie efectivă, instanțele naționale trebuie să fie în măsură să examineze în mod corespunzător fondul capătului de cerere formulat de reclamant în temeiul Convenției (*P.C. împotriva Irlandei*, 2022, pct 107).

129. De exemplu, Curtea a considerat că, atunci când un reclamant se plânge de condițiile de detenție după încetarea acesteia, o cale de atac pentru obținerea de despăgubiri disponibilă și suficientă – cu alte cuvinte, având perspective rezonabile de reușită pentru reclamant – este o cale de atac ce trebuie folosită conform art. 35 § 1 din Convenție [*Lienhardt împotriva Franței* (dec.), 2011; *Rhazali și alții împotriva Franței* (dec.), 2012; *Ignats împotriva Letoniei* (dec.), 2013; *J.M.B. și alții împotriva Franței*, 2020, pct 163; *Leroy și alții împotriva Franței*, 2024, pct 59]. Cu toate acestea, în cazul în care reclamantul se afla încă în detenție la momentul depunerii cererii, pentru ca o cale de atac să fie efectivă, aceasta trebuie să poată pune capăt pretensei situații continue (*Torreggiani și alții împotriva Italiei*, 2013, pct 50; *Neşkov și alții împotriva Bulgariei*, 2015, pct 181 și 192-193; *Vasilescu împotriva Belgiei*, 2014, pct 70 și 128). În mod normal, înainte de a sesiza Curtea cu plângeri referitoare la condițiile de detenție, reclamantii sunt obligați mai întâi să utilizeze în mod corespunzător calea de atac preventivă disponibilă și eficientă și apoi, după caz, calea de atac compensatorie relevantă. Cu toate acestea, Curtea a admis că pot exista cazuri în care utilizarea unei căi de atac preventive, care în alte situații ar fi eficientă, ar fi inutilă având în vedere perioada scurtă de detenție a unui reclamant în condiții neadecvate și, astfel, singura opțiune viabilă ar fi o cale de atac compensatorie, care ar oferi posibilitatea obținerii unor despăgubiri pentru plasarea în trecut în astfel de condiții. Această perioadă poate depinde de mulți factori legați de modul de funcționare a sistemului național al căilor de atac

(*Ulemek împotriva Croației*, 2019, pct 84-88). Curtea a examinat diferite căi de atac în acest context: a se vedea, de exemplu, *Petrescu împotriva Portugaliei*, 2019, pct 81-84, *Șmelev și alții împotriva Rusiei* (dec.), 2020, pct 123-131; *J.M.B. și alții împotriva Franței*, 2020, pct 212-221; a se compara și contrasta cu *Leroy și alții împotriva Franței*, 2024 pct 60-67).⁴

130. În cazul în care un reclamant încearcă să împiedice îndepărtarea sa dintr-un stat contractant, ca urmare a unui pretins risc de încălcare a art. 2 sau 3 într-un stat terț, o cale de atac este efectivă numai dacă are efect suspensiv (a se vedea, pentru capete de cerere formulate în temeiul art. 3 și art. 4 din Protocolul nr. 4, *M.K. și alții împotriva Poloniei*, 2020, pct 142-148, și trimiterile citate). În sens contrar, în cazul în care o cale de atac are un efect suspensiv, reclamantul are obligația, în mod normal, să epuizeze această cale de atac. Controlul judecătoresc, în cazul în care este disponibil și se opune îndepărtării, trebuie să fie considerat o cale de atac efectivă, pe care, în principiu, reclamantii sunt obligați să o epuizeze înainte de a depune o cerere la Curte sau de a solicita măsuri provizorii în temeiul art. 39 din Regulamentul Curții, pentru a întârzia îndepărtarea (*NA împotriva Regatului Unit*, 2008, pct 90; *A.M. împotriva Franței*, 2019, pct 64 și 79).

131. În ceea ce privește pretinsa neîndeplinire de către stat a obligațiilor sale pozitive (materiale și procedurale) de a proteja o persoană vulnerabilă împotriva încălcărilor grave ale art. 3, 4 și 8 din Convenție (o femeie cu dizabilități intelectuale a fost scoasă din sistemul de îngrijire al statului și plasată într-o familie, la o fermă, unde a fost obligată să muncească fără să fie remunerată, a fost violată și a fost supusă unor violențe sexuale și abuzuri) și întrucât obligația procedurală era legată de obligația autorităților de a pune în aplicare mecanismele de drept penal relevante, Curtea a constatat că o acțiune civilă nu putea fi considerată o cale de atac efectivă în astfel de circumstanțe (*I.C. împotriva Republicii Moldova*, 2025, pct 89).

132. În contextul art. 5 din Convenție, căile de atac preventive și compensatorii sunt complementare. O cale de atac ce nu permite punerea în libertate a persoanei în cauză nu poate fi considerată o cale de atac efectivă atât timp cât continuă privarea de libertate contestată. Cu toate acestea, în cazul în care reclamantul se plânge că a fost lipsit de libertate cu încălcarea dreptului intern și în cazul în care detenția în litigiu a încetat, o acțiune în despăgubiri care poate avea ca rezultat recunoașterea pretensei încălcări și acordarea unor despăgubiri constituie, în principiu, o cale de atac efectivă, care trebuie exercitată, dacă s-a stabilit în mod convingător efectivitatea acesteia în practică [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct 205-214, în care o acțiune în despăgubiri nu a fost considerată o cale de atac efectivă, în lipsa unei recunoașteri anterioare, de către instanțele penale sau de către Curtea Constituțională, a nelegalității arestării preventive a reclamantului; a se vedea, de asemenea, *Dubovțev și alții împotriva Ucrainei*, 2021, pct 67-71, în care acțiunea civilă în despăgubiri nu a fost considerată o cale de atac efectivă, care ar fi permis examinarea adecvată a capetelor de cerere specifice formulate în temeiul art. 5).

133. Curtea a hotărât că o cale de atac efectivă trebuie să funcționeze fără o întârziere excesivă (*Story și alții împotriva Maltei*, 2015, pct 80). În ceea ce privește cauzele referitoare la durata procedurilor, soluția cea mai eficientă este o cale de atac menită să accelereze procedurile, pentru a le împiedica să devină excesiv de lungi. Cu toate acestea, statele pot alege, de asemenea, să introducă doar o cale de atac compensatorie, fără ca respectiva cale de atac să fie considerată ca fiind lipsită de caracter efectiv [*Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (MC), 2006, pct 183 și urm.; *Marshall și alții împotriva Maltei*, 2020, pct 82]. Pentru a respecta principiul termenului rezonabil, o cale de atac pentru durata procedurilor nu ar trebui, în principiu și în absența unor circumstanțe excepționale, să dureze mai mult de 2 ani și jumătate pentru două grade de jurisdicție, inclusiv faza de executare (*ibid.*, pct 88).

134. În ceea ce privește neexecutarea hotărârilor, Curtea a constatat, în cauza *Solonski și Petrova împotriva Rusiei* (dec.), 2020, că posibilitatea de a formula o acțiune în răspundere civilă împotriva autorităților, care nu plătiseră reclamanților despăgubirile stabilite prin hotărâre judecătorească, constituia o cale de atac efectivă, întrucât avea șanse rezonabile de reușită în cauzele reclamanților (pct 34-40).

---

4. A se vedea [Ghidul privind drepturile persoanelor private de libertate](#).

135. În ceea ce privește prezumția de nevinovăție (art. 6 § 2), o cale de atac în temeiul normelor dreptului civil poate fi considerată, în principiu, a avea un caracter efectiv împotriva unor pretinse încălcări. În mai multe cauze, Curtea a constatat că au caracter efectiv, în sensul Convenției, acele căi de atac în temeiul dreptului civil care oferă posibilitatea obținerii unor despăgubiri bănești, precum și alte proceduri de recunoaștere sau de încetare a încălcării prezumției de nevinovăție (a se vedea *Januškevičienė împotriva Lituaniei*, 2019, pct 58-62 și trimiterile citate, , precum și *Narbutas împotriva Lituaniei*, 2023, pct 214-217, în care reclamantii ar fi putut să inițieze o acțiune civilă pentru obținerea unor despăgubiri pentru încălcarea onoarei și demnității lor).

136. În contextul unei situații continue de nerespectare a drepturilor în materie de încredințare și vizitare în temeiul art. 8, nu este de așteptat ca un reclamant să depună o plângere separată la instanța constituțională sau la Curtea Europeană a Drepturilor Omului cu privire la neexecutarea fiecărei măsuri provizorii în parte, întrucât pot exista numeroase astfel de măsuri în cadrul acțiunii principale. Prin urmare, Curtea urmează o abordare globală atunci când analizează procedura internă și ține seama de faptele generale care pot fi importante pentru contextul și fondul acțiunii principale. (*Milovanović împotriva Serbiei*, 2019, pct 106).

137. În cadrul unui proces de calomnie, Curtea a considerat că o cale de atac, care nu permite introducerea unei cereri de despăgubire pentru prejudiciul moral, este lipsită de caracter efectiv în cauzele referitoare la încălcarea dreptului la viață privată, întemeiate pe art. 8 (*Lewit împotriva Austriei*, 2019, pct 66-67). Într-o cauză referitoare la o pretinsă încălcare a dreptului la protecția reputației, Curtea a statuat că o acțiune civilă în despăgubire (care asigură garanții procedurale complete pentru ambele părți și permitea efectuarea unui exercițiu adecvat de punere în balanță a diferitelor interese concurente) constituia o cale de atac adecvată, spre deosebire de procedura de rectificare accelerată; astfel, Curtea a subscris la interpretarea dată de Curtea Constituțională a statului pârât [*Gülen împotriva Turciei* (dec.), 2008, pct 58-69].

138. Ridicarea, în cadrul unui proces penal, a unei probleme legate de supravegherea secretă poate fi considerată sau nu o cale de atac eficientă în cazul unei plângeri întemeiate pe art. 8, în funcție de circumstanțele cauzei. Deși instanțele penale ar putea lua în considerare aspecte referitoare la corectitudinea admiterii probelor în cadrul proceselor penale, Curtea a constatat că acestea nu erau în măsură să ofere o cale de atac efectivă în cazul în care nu era de competența lor să examineze fondul capătului de cerere întemeiat pe art. 8, potrivit căruia ingerința în cauză nu era „prevăzută de lege” sau „necesară într-o societate democratică”, ori să acorde o reparație corespunzătoare în legătură cu acel capăt de cerere (*Hambardzumian împotriva Armeniei*, 2019, pct 40-44 și trimiterile citate; *Zubkov și alții împotriva Rusiei*, 2017, pct 88). În ceea ce privește capetele de cerere formulate în temeiul art. 8 de editorii unei reviste ai cărei jurnaliști au făcut obiectul interceptării secrete a comunicațiilor telefonice, în cadrul unei anchete penale desfășurate împotriva unei terțe persoane, Curtea a constatat că o acțiune în despăgubiri îndreptată împotriva statului, pentru „funcționarea defectuoasă a sistemului judiciar”, ar constitui o cale de atac accesibilă și efectivă, care trebuie epuizată [*Gernelle și S.A. Société d'Exploitation de l'Hebdomadaire Le Point împotriva Franței* (dec.), pct 50-54, 2024].

139. În contextul unui pretins abuz de putere contrar art. 1 din Protocolul nr. 1 (demolarea unei clădiri impusă de către autoritățile municipale), Curtea a hotărât că un proces penal în cadrul căruia putea fi formulată o acțiune civilă (în despăgubiri) constituia o cale de atac efectivă, având în vedere influența directă a acesteia asupra stabilirii legalității demolării în cauză și posibilitatea ca reclamantii să obțină o reparație pecuniară pentru pretinsa încălcare a dreptului lor de proprietate [*FINE DOO și alții împotriva Macedoniei de Nord* (dec.), 2022, pct 35].

140. Curtea trebuie să țină seama în mod realist nu numai de căile de atac formale prevăzute în sistemul juridic intern, ci și de contextul juridic și politic general în care acestea se situează, precum și de situația personală a reclamantului [*Akdivar și alții împotriva Turciei*, 1996, pct 68-69; *Haşiev și Akaieva împotriva Rusiei*, 2005, pct 116-117; *Ciragov și alții împotriva Armeniei* (MC), 2015, pct 119; *Sargsian împotriva Azerbaidjanului* (MC), 2015, pct 117-119; *Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS) împotriva Elveției* (MC), 2023, pct 162-163]. Trebuie să se analizeze dacă, având în vedere circumstanțele speței, reclamantul a făcut tot ce se putea aștepta în mod rezonabil din partea acestuia pentru a epuiza căile de atac interne [*D.H. și alții împotriva Republicii Cehe* (MC), 2007,

pct 116-122]. De exemplu, un reclamant nu a epuizat căile de atac interne atunci când nu a utilizat recursul – care nu putea fi considerat în mod evident inutil – sugerat de instanța națională, care l-a îndrumat în ceea ce privește următoarele măsuri concrete care trebuiau luate [*P. împotriva Ucrainei* (dec.), 2019, pct 52-55]. Într-o cauză în care executarea unei hotărâri, prin care s-a dispus o relocare de urgență, a fost amânată și realizată după expirarea termenului stabilit, o acțiune în despăgubiri, introdusă împotriva statului cu scopul de a contesta perioada lungă de neexecutare a hotărârii, poate fi considerată o cale de atac efectivă, chiar dacă aceasta a fost exercitată după depunerea cererii la Curte [*Bouhamla împotriva Franței* (dec.), 2019, pct 35-44].

141. Trebuie menționat că frontierele, de fapt sau de drept, nu sunt un obstacol *per se* pentru epuizarea căilor de atac interne; de regulă, reclamantii care locuiesc în afara jurisdicției unui stat contractant nu sunt exonerati de la regula epuizării căilor de atac interne în acel stat, indiferent de inconvenientele de ordin practic sau de o reticență personală de înțeles [*Demopoulos și alții împotriva Turciei* (dec.) (MC), 2010, pct 98 și 101, cu privire la reclamantii care nu s-au supus în mod voluntar jurisdicției statului pârât; a se vedea și *A.L. și E.J. împotriva Franței* (dec.), 2024, pct 131-145, în care calea de atac era prevăzută de o lege națională de transpunere a unei directive a Uniunii Europene care impunea existența unei astfel de căi de atac].

3. Limitele aplicării regulii

142. Potrivit „principiilor de drept internațional general recunoscute”, pot exista anumite circumstanțe specifice care să îl exonereze pe reclamant de obligația de epuizare a căilor de atac interne disponibile [*Sejdovic împotriva Italiei* (MC), 2006, pct 55] (a se vedea infra, pct 4).

143. Această regulă nu se aplică nici în situația în care se face dovada unei practici administrative care constă în repetarea unor acte incompatibile cu Convenția și a toleranței oficiale a autorităților statului, astfel încât orice procedură ar fi inutilă sau lipsită de caracter efectiv [*Aksoy împotriva Turciei*, 1996, pct 52; *Georgia împotriva Rusiei (I)* (MC), 2014, pct 125-159; *Ucraina împotriva Rusiei (Crimeea)* (dec.) (MC), 2020, pct 260-263, 363-368; *Georgia împotriva Rusiei (II)* (MC), 2021, pct 98-99 și 220-221]. Cu toate acestea, doar în cazul în care ambele elemente constitutive ale pretenției „practici administrative” („repetarea unor acte” incompatibile cu Convenția și „toleranța oficială” a autorităților) sunt susținute suficient de probe *prima facie*, regula privind epuizarea căilor de atac interne, prevăzută la art. 35 § 1 din Convenție, nu se aplică [*Ucraina împotriva Rusiei (Crimeea)* (dec.) (MC), 2020, pct 366].

144. În cazurile în care condiția epuizării de către reclamant a unei anumite căi de atac ar fi nerezonabilă în practică și ar constitui un obstacol disproporționat pentru o exercitare efectivă a dreptului la cerere individuală în temeiul art. 34 din Convenție, Curtea concluzionează că reclamantul este scutit de această condiție [*Veriter împotriva Franței*, 2010, pct 27; *Gaglione și alții împotriva Italiei*, 2010, pct 22; *M.S. împotriva Croației (nr. 2)*, 2015, pct 123-125].

145. Aplicarea unei amenzi pe baza soluției pronunțate în apel atunci când nu se invocă un abuz de procedură exclude această cale de atac din rândul celor care trebuie să fie epuizate (*Prencipe împotriva Monaco*, 2009, pct 95-97).

146. În situațiile care ridică îndoieli justificate cu privire la imparțialitatea unui judecător în temeiul art. 6 din Convenție este posibil să nu fie necesar ca un reclamant să solicite recuzarea judecătorului, ci, în schimb, este la latitudinea judecătorului să se recuze atunci când legislația națională impune acest lucru (*Škrlić împotriva Croației*, 2019, pct 43-45 și trimiterile citate). În cazul în care nu este disponibilă nicio altă cale de atac întrucât reclamantul invocă o încălcare a art. 6 § 1 din Convenție, din cauza lipsei de imparțialitate a autorității judecătorești de ultim grad de jurisdicție din sistemul juridic intern, principiul subsidiarității poate impune o diligență deosebită din partea reclamantilor în ceea ce privește respectarea obligației lor de epuizare a căilor de atac interne (de exemplu, solicitarea recuzării judecătorului în cauză). Desigur, aceste considerente se aplică numai în cazul în care reclamantul știa sau ar fi putut să știe care era componența instanței în cauză (*Federația Croată de Golf împotriva Croației*, 2020, pct 110-120 și trimiterile citate).

147. De regulă, cerința privind epuizarea căilor de atac interne, inclusiv opțiunea redeschiderii procesului, nu se aplică doar pretențiilor pentru reparație echitabilă formulate în temeiul art. 41 din Convenție [*Jalloh împotriva Germaniei* (MC), 2006, pct 129; *S.L. și J.L. împotriva Croației* (reparație echitabilă), 2016, pct 15].

4. Repartizarea sarcinii probei

148. În cazul în care Guvernul invocă neepuizarea căilor de atac interne, acestuia îi revine sarcina de a proba că reclamantul nu a exercitat o cale de atac care era atât efectivă, cât și disponibilă [*Molla Sali împotriva Greciei* (MC), pct 89; *Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct 225; *Dalia împotriva Franței*, 1998, pct 38; *McFarlane împotriva Irlandei* (MC), 2010, pct 107; *Vučković și alții împotriva Serbiei* (excepție preliminară) (MC), 2014, pct 77]. Caracterul accesibil al unei asemenea căi de atac trebuie să fie suficient de cert în drept și în practică (*Vernillo împotriva Franței*, 1991). Prin urmare, baza căii de atac în legislația internă trebuie să fie clară [*Scavuzzo-Hager și alții împotriva Elveției* (dec.), 2004; *Norbert Sikorski împotriva Poloniei*, 2009, pct 117; *Sürmeli împotriva Germaniei* (MC), 2006, pct 110-112]. Calea de atac trebuie să fie capabilă să asigure reparație în raport cu pretențiile reclamantului și să aibă șanse rezonabile de succes [*Scoppola împotriva Italiei (nr. 2)* (MC), 2009, pct 71; *Magyar Keresztény Mennonita Egyház și alții împotriva Ungariei*, 2014, pct 50; *Karácsony și alții împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct 75-82; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct 205]. De exemplu, în domeniul recurgerii la forță în mod ilegal de către agenții statului, o acțiune care vizează numai acordarea de despăgubiri nu este o cale de atac efectivă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe aspectul material sau procedural al art. 2 și art. 3 din Convenție [*Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct 227 și 234; *Jørgensen și alții împotriva Danemarcei* (dec.), 2016, pct 52-53; a se vedea, *a contrario*, cauzele având ca obiect malpraxisul medical, în care Curtea a admis sau a impus ca reclamantii să exercite căi de atac civile sau administrative pentru a obține reparații, *Lopes de Sousa Fernandes împotriva Portugaliei* (MC), 2017, pct 137-138; *V.P. împotriva Estoniei* (dec.), 2017, pct 52-61; *Dumpe împotriva Letoniei* (dec.), 2018, pct 55-76; a se vedea, de asemenea, *a contrario*, cauzele având ca obiect pretinsa neîndeplinire de către stat a obligației de a garanta protecția proprietății în contextul unor activități industriale periculoase, de exemplu o cauză având ca obiect o explozie la o rafinărie de petrol soldată cu daune ale proprietății, *Kurşun împotriva Turciei*, 2018, pct 118-132]. Evoluția și disponibilitatea căii de atac invocate, inclusiv a domeniului de aplicare și aplicabilității acesteia, trebuie să fie clar stabilite și confirmate sau completate prin practică sau jurisprudență (*Mikolajová împotriva Slovaciei*, 2011, pct 34). Acest lucru se aplică chiar și în contextul sistemelor de drept inspirate din „common law” cu o Constituție scrisă, care garantează implicit un drept invocat de reclamant [*McFarlane împotriva Irlandei* (MC), 2010, pct 117, care se referă la o cale de atac care a existat în teorie aproape 25 de ani, dar care nu a fost niciodată exercitată].

149. Argumentele Guvernului sunt în mod clar mai solide dacă sunt oferite exemple din jurisprudența națională [*Andrášik și alții împotriva Slovaciei* (dec.), 2002; *Di Sante împotriva Italiei* (dec.), 2004; *Giummarra și alții împotriva Franței* (dec.), 2001; *Paulino Tomás împotriva Portugaliei* (dec.), 2003; *Johtti Sapmelaccat Ry și alții împotriva Finlandei* (dec.), 2005; *Parrillo împotriva Italiei* (MC), 2015, pct 87-105; *P. împotriva Ucrainei* (dec.), 2019, pct 53; *Ciokov împotriva Bulgariei* (dec.), 2024, pct 35-38]. Chiar dacă, în mod normal, guvernul ar trebui să poată ilustra efectivitatea în practică a unei căi de atac prin exemple din jurisprudența națională, Curtea admite că acest lucru poate fi mai dificil în țările mai mici, în care numărul de cauze specifice poate fi mai redus decât în țările mai mari (*Aden Ahmed împotriva Maltei*, 2013, pct 63; *M.N. și alții împotriva San Marino*, 2015, pct 81): în astfel de cazuri, guvernul ar trebui să fie în măsură să ofere o explicație rezonabilă pentru absența jurisprudenței relevante (*Guðmundur Gunnarsson și Magnús Davíð Norðdahl împotriva Islandei*, 2024, pct 48).

150. Această jurisprudență trebuie în principiu să fie anterioară datei de depunere a cererii [*Norbert Sikorski împotriva Poloniei*, 2009, pct 115, *Dimitar Ianakiev împotriva Bulgariei (nr. 2)*, 2016, pct 53 și 61], precum și relevantă în speță (*Sahnovski împotriva Rusiei* (MC), 2011, pct 43-44); a se vedea totuși

și principiile cu privire la crearea unei noi căi de atac în situația în care procedura este pendinte în fața Curții (principii menționate în continuare).

151. În cazul în care Guvernul susține că reclamantul ar fi putut invoca în mod direct Convenția în fața instanțelor naționale, trebuie să demonstreze cu exemple concrete gradul de certitudine a acestei căi de atac [*Slavgorodski împotriva Estoniei* (dec.), 1999]. Acest lucru este valabil și pentru o cale de atac întemeiată direct pe anumite prevederi generale ale Constituției naționale (*Kornakovs împotriva Letoniei*, 2006, pct 84).

152. Curtea a fost mai receptivă la aceste argumente atunci când parlamentul național a introdus o cale de atac specifică pentru a soluționa durata excesivă a procedurii judiciare [*Brusco împotriva Italiei* (dec.), 2001; *Slaviček împotriva Croației* (dec.), 2002]. A se vedea, de asemenea, *Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (MC), 2006, pct 136-148; *a contrario Merit împotriva Ucrainei*, 2004, pct 65.

153. Odată ce Guvernul s-a achitat de obligația sa privind sarcina probei, arătând că exista o cale de atac adecvată și efectivă, accesibilă reclamantului, este sarcina acestuia din urmă să demonstreze că:

- calea de atac a fost epuizată în fapt [*Grässer împotriva Germaniei* (dec.), 2004]; sau
- calea de atac era, dintr-un motiv sau altul, neadecvată și lipsită de caracter efectiv în circumstanțele specifice ale cauzei [*Selmouni împotriva Franței* (MC), 1999, pct 76; *Vučković și alții împotriva Serbiei* (excepție preliminară) (MC), 2014, pct 77; *Gherghina împotriva României* (dec.) (MC), 2015, pct 89; *Joannou împotriva Turciei*, 2017, pct 86-87 și pct 94-106] – de exemplu, în cazul unei durate excesive a desfășurării unei anchete [*Radio France și alții împotriva Franței* (dec.), 2003, pct 34], sau a unei căi de atac în mod normal disponibile, precum recursul în casație, dar care în speță este lipsită de caracter efectiv, ținând seama de jurisprudența din cauze similare [*Scordino împotriva Italiei* (dec.), 2003; *Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, 1995, pct 26-27], chiar dacă este vorba despre o jurisprudență recentă [*Gas și Dubois împotriva Franței* (dec.), 2010]. Acesta este și cazul reclamantului care nu a putut sesiza direct o instanță competentă [*Tănase împotriva Moldovei* (MC), 2010, pct 122]. În anumite circumstanțe, poate fi vorba și despre reclamanți care se află în situații similare, dintre care unii nu au sesizat instanța indicată de Guvern, dar nu au făcut acest lucru în mod justificat, deoarece calea de atac internă exercitată de unii dintre ei s-a dovedit a fi ineficientă, ceea ce ar fi fost valabil și pentru restul reclamanților (*Vasilkoski și alții împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, 2010, pct 45-46; *Laska și Lika împotriva Albaniei*, 2010, pct 45-48). Cu toate acestea, este vorba despre cazuri precise (a se compara cu *Saghinadze și alții împotriva Georgiei*, 2010, pct 81-83); sau
- circumstanțe specifice îl scuteau pe reclamant de această obligație [*Akdivar și alții împotriva Turciei*, 1996, pct 68-75; *Sejdovic împotriva Italiei* (MC), 2006, pct 55; *Veriter împotriva Franței*, 2010, pct 60].

154. Una dintre aceste circumstanțe o poate reprezenta inactivitatea totală a autorităților naționale față de acuzații serioase, potrivit cărora reprezentanții statului au comis infracțiuni sau au cauzat un prejudiciu, de exemplu în situația în care nu au deschis o anchetă sau nu au oferit asistență. În aceste circumstanțe, se poate susține că sarcina probei este transferată din nou, astfel că statului pârât îi revine sarcina de a arăta care au fost măsurile luate față de amploarea și gravitatea faptelor denunțate [*Demopoulos și alții împotriva Turciei* (dec.) (MC), 2010, pct 70].

155. Simplul fapt că un reclamant are îndoieli privind eficacitatea unei anumite căi de atac nu îl scutește de obligația de a încerca să o exercite [*Epözdemir împotriva Turciei* (dec.), 2002; *Milošević împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2002; *Pellegriti împotriva Italiei* (dec.), 2005; *MPP Golub împotriva Ucrainei* (dec.), 2005; *Vučković și alții împotriva Serbiei* (excepție preliminară) (MC), 2014, pct 74 și 84; *Zihni împotriva Turciei* (dec.), 2016, pct 23 și 29-30, cu privire la temerile reclamantului legate de imparțialitatea judecătorilor de la Curtea Constituțională]. Din contră, reclamantul are interesul de a sesiza instanța competentă, pentru a-i permite să dezvolte drepturile existente, folosind puterea sa de interpretare (*Ciupercescu împotriva României*, 2010, pct 169). Într-o ordine juridică în

care drepturile fundamentale sunt protejate prin Constituție, persoanei vătămate îi revine sarcina de a explora amploarea acestei protecții, persoana în cauză trebuind să ofere instanțelor naționale șansa de a extinde aceste drepturi prin interpretare [*A, B și C împotriva Irlandei* (MC), 2010, pct 142; *Vučković și alții împotriva Serbiei* (excepție preliminară) (MC), 2014, pct 84]. Acest lucru este valabil cu atât mai mult în cazul în care o instanță superioară a statului pârât a declarat că reclamantul ar fi trebuit să exercite calea de atac respectivă [*B & B Property Development Co Ltd împotriva Maltei* (dec.), 2025, pct 67]. Însă în cazul în care, de fapt, o cale de atac propusă nu oferă perspective rezonabile de reușită, de exemplu din cauza jurisprudenței interne consacrate, faptul că reclamantul nu a exercitat-o nu reprezintă un obstacol în calea admisibilității [*Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, 1995, pct 27; *Carson și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2010, pct 58].

155bis. Într-un sistem juridic în care funcționarii judiciari cu funcții consultative [cum ar fi un Avocat à la Cour de Cassation (avocat care poate pune concluzii la Curtea de Casație) din Belgia] pot emite un aviz cu privire la șansele de succes ale unui recurs, un aviz negativ nu este o hotărâre judecătorească și nu face în mod automat ca un recurs să devină „vădit inoperant”: acest lucru depinde de faptele cauzei și de conținutul avizului. În special, în lipsa unei jurisprudențe relevante și având în vedere existența unor decizii divergente ale instanțelor inferioare, nu se poate afirma că un recurs nu ar fi avut nicio șansă de reușită și nu ar fi trebuit să fie exercitat [*Missaoui și Akhandaf împotriva Belgiei* (dec.), 2024, pct 53-56].

5. Aspecte procedurale

156. Obligația reclamantului de a epuiza căile de atac interne se apreciază, de regulă, în raport cu data introducerii cererii în fața Curții (*Baumann împotriva Franței*, 2001, pct 47), cu excepția cazurilor justificate de circumstanțele speciale ale unei anumite cauze (infra, pct 6). Aceasta se aplică, în principiu, unei cereri de măsuri provizorii în temeiul art. 39 din Regulamentul Curții, care poate fi înaintată Curții înainte de depunerea unei cereri oficiale (*A.M. împotriva Franței*, 2019, pct 65 și 68). Cu toate acestea, Curtea acceptă parcurgerea ultimei etape a unei căi de atac interne imediat după trimiterea cererii, dar înainte de a se pronunța asupra admisibilității [*Molla Sali împotriva Greciei* (MC), pct 90; *Karoussiotis împotriva Portugaliei*, 2011, pct 57; *Cestaro împotriva Italiei*, 2015, pct 147-148, în care reclamantul a depus la Curte o cerere în temeiul art. 3 din Convenție fără să mai aștepte hotărârea Curții de Casație, care a fost depusă după un an și 8 luni; *A.M. împotriva Franței*, 2019, pct 66 și 80, în care singura etapă în care se putea obține o măsură cu efect suspensiv – o cerere de azil – se concretiza ulterior depunerii cererii la Curte [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct 193-194].

157. În cazul în care intenționează să invoce excepția de neepuizare a căilor de atac interne, Guvernul trebuie să facă acest lucru în măsura permisă de natura excepției și de circumstanțe, în observațiile sale scrise sau orale cu privire la admisibilitatea cererii; numai circumstanțele excepționale îl scutesc de obligația menționată [*López Ribalda și alții împotriva Spaniei* (MC), pct 83; *Mooren împotriva Germaniei* (MC), 2009, pct 57-59 și trimiterile citate; *Svinarenko și Sliadnev împotriva Rusiei* (MC), 2014, pct 79-83; *Blohin împotriva Rusiei* (MC), 2016, pct 96-98; a se vedea și art. 55 din Regulamentul Curții]. În această etapă, în care cererea a fost comunicată guvernului pârât, iar Guvernul nu a ridicat problema neepuizării căilor de atac interne, Curtea nu o poate examina din oficiu (*M.C. împotriva Turciei*, 2024, pct 44 și trimiterile citate). În cauza *Strezovski și alții împotriva Macedoniei de Nord*, 2020, Curtea a constatat că Guvernul nu a fost împiedicat să ridice excepția de neepuizare a căilor de atac interne, deși ridicase excepția pentru prima dată în observațiile sale suplimentare, având în vedere circumstanțele speciale ale cauzei [adoptarea avizului juridic al Curții Supreme ca urmare a observațiilor inițiale ale Guvernului cu privire la admisibilitate și fond, pct 33, 35; a se vedea, a contrario, *Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct 52-53; *Varian împotriva Armeniei*, pct 73-75].

158. Guvernul trebuie să ridice o excepție explicită de inadmisibilitate pe motiv de neepuizare a căilor de atac interne [*Navalnii împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct 60-61, în care guvernul pârât a menționat doar în treacăt, atunci când a abordat temeinicia unei plângeri, că reclamantul nu a contestat măsurile în litigiu în cadrul procedurii interne; *Liblik și alții împotriva Estoniei*, 2019, pct 114, în care Guvernul a

prezentat alte căi de atac aflate la dispoziția reclamantilor, dar nu a ridicat o excepție de neepuizare a căilor de atac interne].

159. Curtea poate reexamina o decizie prin care cererea a fost declarată admisibilă chiar și în etapa examinării fondului și sub rezerva art. 55 din Regulamentul Curții [*O’Keeffe împotriva Irlandei* (MC), 2014, pct 108; *Muršić împotriva Croației* (MC), 2016, pct 69; *Merabişvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct 214].

160. Nu este neobișnuit ca excepția de neepuizare a căilor de atac interne să fie unită cu fondul, în special în cauze referitoare la obligații sau garanții procedurale [*Nicolae Virgiliu Tănase împotriva României* (MC), 2019, pct 103], de exemplu, cereri privind:

- aspectul procedural al art. 2 [*Dink împotriva Turciei*, 2010, pct 56-58; *Oruk împotriva Turciei*, 2014, pct 35; *Nicolae Virgiliu Tănase împotriva României* (MC), 2019, pct 103-104; *Vovk și Bogdanov împotriva Rusiei*, 2020, pct 58];
- aspectul procedural al art. 3 [*Husayn (Abu Zubaydah) împotriva Poloniei*, 2014, pct 337; *Al Nashiri împotriva Poloniei*, 2014, pct 343];
- art. 5 (*Margaretić împotriva Croației*, 2014, pct 83);
- art. 6 [*Scoppola împotriva Italiei (nr. 2)* (MC), 2009, pct 126];
- art. 8 [*A, B și C împotriva Irlandei* (MC), 2010, pct 155; *Konstantinidis împotriva Greciei*, 2014, pct 31];
- art. 13 [*Sürmeli împotriva Germaniei* (MC), 2006, pct 78; *M.S.S. împotriva Belgiei și Greciei* (MC), 2011, pct 336; *J.M.B. și alții împotriva Franței*, 2020, pct 176];
- art. 1 din Protocolul nr. 1 (*S.L. și J.L. împotriva Croației*, 2015, pct 53; *Joannou împotriva Turciei*, 2017, pct 63).

6. Crearea unor noi căi de atac

161. Aprecierea epuizării sau neepuizării căilor de atac interne se face, de regulă, în raport cu data la care cererea a fost introdusă la Curte. Această regulă are totuși și excepții, ca urmare a creării de noi căi de atac [*İçyer împotriva Turciei* (dec.), 2006, pct 72 și urm.]. Curtea nu a ținut seama de această regulă în special în cauze privind durata procedurii [*Predil Anstalt împotriva Italiei* (dec.), 2002; *Bottaro împotriva Italiei* (dec.), 2002; *Andrášik și alții împotriva Slovaciei* (dec.), 2002; *Nogolica împotriva Croației* (dec.), 2002; *Brusco împotriva Italiei* (dec.), 2001; *Korenjak împotriva Sloveniei* (dec.), 2007, pct 66-71; *Techniki Olympiaki A.E. împotriva Greciei* (dec.), 2013; *Szaxon împotriva Ungariei* (dec.), 2023, pct 42-48] sau în cauze cu privire la o nouă cale de atac pentru obținerea de despăgubiri pentru ingerința în dreptul de proprietate [*Charzyński împotriva Poloniei* (dec.), 2005; *Michalak împotriva Poloniei* (dec.), 2005; *Demopoulos și alții împotriva Turciei* (dec.) (MC), 2010; *Beshiri și alții împotriva Albaniei* (dec.), pct 177 și pct 216-218; *Olhovic și alții împotriva Rusiei* (dec.), 2022, pct 34-41]; pentru neexecutarea hotărârilor judecătorești interne [*Nagovišin și Nalgiev împotriva Rusiei* (dec.), 2010, pct 36-40; *Balan împotriva Moldovei* (dec.), 2012]; în materie de supraaglomerare din penitenciar [*Łatak împotriva Poloniei* (dec.), 2010; *Stella și alții împotriva Italiei* (dec.), 2014, pct 42-45]; sau condiții de detenție necorespunzătoare [*Smelev și alții împotriva Rusiei* (dec.), 2020, pct 123-131].

162. Curtea ia în considerare caracterul efectiv și accesibilitatea căilor de atac nou create [*Demopoulos și alții împotriva Turciei* (dec.) (MC), 2010, pct 88]. Pentru o cauză în care noua cale de atac nu se dovedește efectivă în speță, a se vedea *Parizov împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, 2008, pct 41-47; pentru o cauză în care noua cale de atac constituțională este efectivă, a se vedea *Cvetković împotriva Serbiei*, 2008, pct 41.

163. Cu privire la data după care devine echitabilă obligarea reclamantului la exercitarea unei căi de atac nou integrate în sistemul juridic al unui stat, ca urmare a unui reviriment jurisprudențial, Curtea a hotărât că principiul echității impune acordarea unui termen rezonabil, necesar justițiabililor pentru a lua cunoștință efectiv de decizia internă care consacră noua cale de atac (*Broca și Texier-Micault împotriva Franței*, 2003, pct 20). Durata acestui „termen rezonabil” variază în funcție de

circumstanțele fiecărei cauze, dar Curtea l-a estimat în general, la aproximativ 6 luni [*ibid.*; *Depauw împotriva Belgiei* (dec.), 2007; *Yavuz Selim Güler împotriva Turciei*, 2015, pct 26]. De exemplu, în cauza *Leandro Da Silva împotriva Luxemburgului*, 2010, pct 50, termenul era de 8 luni de la data adoptării hotărârii interne în cauză și de 3 luni și jumătate de la publicarea sa. A se vedea și *McFarlane împotriva Irlandei* (MC), 2010, pct 117; pentru o cale de atac recent introdusă după o hotărâre-pilot, a se vedea *Fahretdinov și alții împotriva Rusiei* (dec.), 2010, pct 36-44; pentru un reviriment al jurisprudenței naționale, a se vedea *Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (MC), 2006, pct 147.

164. În cauzele *Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (MC), 2006, și *Cocchiarella împotriva Italiei* (MC), 2006, Curtea a oferit precizări cu privire la caracteristicile pe care trebuie să le prezinte căile interne de atac pentru a fi efective în cauzele privind durata procedurii (a se vedea și *Vassilios Athanasiou și alții împotriva Greciei*, 2010, pct 54-56). De regulă, nu este necesar să fie exercitată o cale internă de atac fără efect preventiv sau compensatoriu în ceea ce privește durata procedurii (*Puchstein împotriva Austriei*, 2010, pct 31). O cale internă de atac cu privire la durata procedurii trebuie, în special, să funcționeze fără o tergiversare excesivă și să acorde o reparație corespunzătoare [*Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (MC), 2006, pct 195 și pct 204-207].

165. În cazul în care constată lacune structurale sau generale în legislația sau practica națională, Curtea poate solicita statului să examineze situația și, dacă este necesar, să ia măsuri efective pentru a evita sesizarea Curții cu cauze similare (*Lukenda împotriva Sloveniei*, 2005, pct 98). Curtea poate constata că statul trebuie fie să modifice sistemul existent al căilor de atac, fie să creeze unele noi, astfel încât încălcările drepturilor prevăzute în Convenție să poată fi remediate într-un mod cu adevărat efectiv [a se vedea, de exemplu, hotărârile-pilot *Xenides-Arestis împotriva Turciei*, 2005, pct 40; și *Burdov împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2009, pct 42, 129 și urm. și 140]. O atenție sporită trebuie acordată necesității de a asigura căi interne de atac efective (a se vedea hotărârea-pilot *Vassilios Athanasiou și alții împotriva Greciei*, 2010, pct 41).

166. În cazul în care statul pârât a introdus o nouă cale de atac, Curtea se asigură că aceasta este efectivă [a se vedea, de exemplu, *Robert Lesjak împotriva Sloveniei*, 2009, pct 34-55; *Demopoulos și alții împotriva Turciei* (dec.) (MC), 2010, pct 87; *Xynos împotriva Greciei*, 2014, pct 37 și 40-51; *Preda și alții împotriva României*, 2014, pct 118-133]. În acest scop, Curtea ia în considerare circumstanțele fiecărei cauze; constatarea eficacității sau a ineficacității noului dispozitiv legislativ trebuie să se întemeieze pe aplicarea sa concretă [*Nogolica împotriva Croației* (dec.), 2002; *Rutkowski și alții împotriva Poloniei*, 2015, pct 176-186]. Cu toate acestea, nici faptul că practica judiciară sau administrativă cu privire la aplicarea respectivului dispozitiv legislativ nu s-a dezvoltat încă și nici riscul unor amânări considerabile nu sunt de natură să caracterizeze noua cale de atac ca fiind lipsită de caracter efectiv [*Nagovišin și Nalgiev împotriva Rusiei* (dec.), 2010, pct 30].

167. În cazul în care Curtea constată că noua cale de atac este efectivă, alți reclamânți în cauze similare trebuie să epuizeze respectiva cale de atac, cu condiția ca aceștia să nu fie împiedicați de prescrierea termenului. Curtea a declarat aceste cereri inadmisibile în baza art. 35 § 1, chiar dacă au fost introduse înainte de crearea noii căi de atac [*Grzinčič împotriva Sloveniei*, 2007, pct 102-110; *İçyer împotriva Turciei* (dec.), 2006, pct 74 și urm.; *Stella și alții împotriva Italiei* (dec.), 2014, pct 65-68; *Preda și alții împotriva României*, 2014, pct 134-142; *Muratovic împotriva Serbiei* (dec.), 2017, pct 17-20; *Beshiri și alții împotriva Albaniei* (dec.), pct 177 și 216-218].

168. Acest lucru este valabil pentru căile de atac interne care au devenit disponibile după depunerea cererilor. La aprecierea aspectului dacă au existat ori nu circumstanțe excepționale care impuneau reclamantilor să exercite această cale de atac se va lua în considerare, în special, natura noilor reglementări naționale și contextul în care acestea au fost adoptate [*Fahretdinov și alții împotriva Rusiei* (dec.), 2010, pct 30]. În această cauză, potrivit Curții, calea de atac internă efectivă, introdusă în urma unei hotărâri-pilot prin care s-a dispus înființarea unei asemenea căi de atac, trebuia să fie exercitată înainte de data la care reclamantii au putut sesiza Curtea.

169. De asemenea, Curtea a ținut seama de faptul că statul se confrunta cu o situație extrem de dificilă și complexă, care implica alegerea obligațiilor pecuniare și morale care puteau fi executate, făcând referire totodată la marja largă de apreciere de care beneficiau autoritățile în situații care implicau un

sistem legislativ amplu, dar controversat, cu un impact economic semnificativ asupra întregii țări [*Beshiri și alții împotriva Albaniei* (dec.), pct 194, cu privire la o nouă cale de atac introdusă în urma unei hotărâri-pilot și care permitea repararea neexecutării prelungite a hotărârilor definitive privind acordarea de despăgubiri pentru proprietățile expropriate în timpul regimului comunist].

170. Curtea a subliniat că este pregătită să își modifice abordarea cu privire la caracterul potențial efectiv al căii de atac introduse în urma unei hotărâri-pilot, în cazul în care practica autorităților naționale demonstrează, pe termen lung, că noua legislație se aplică într-un mod care este în conformitate cu hotărârea-pilot și cu normele Convenției în general [*Muratovic împotriva Serbiei* (dec.), 2017, pct 17-20; *Beshiri și alții împotriva Albaniei* (dec.), pct 222].

171. Curtea a specificat, de asemenea, condițiile pentru aplicarea art. 35 § 1 în raport cu data introducerii cererii [*Fahretdinov și alții împotriva Rusiei* (dec.), 2010, pct 31-33; *Nagovițin și Nalgiev împotriva Rusiei* (dec.), 2010, pct 29 și urm. și 40-41].

B. Nerespectarea termenului de 4 luni

Art. 35 § 1 din Convenție – Condiții de admisibilitate

„1. Curtea nu poate fi sesizată decât [...] într-un termen de 4 luni, începând cu data deciziei interne definitive.”

Cuvinte-cheie HUDOC

Termen de 4 luni (art. 35 § 1) – Decizie internă definitivă (art. 35 § 1) – Situație continuă (art. 35 § 1)

1. Obiectul normei

172. Regula termenului de 4 luni are ca scop principal susținerea securității juridice, prin asigurarea faptului că acele cauze care ridică probleme în temeiul Convenției sunt examinate într-un termen rezonabil, evitând în același timp ca autoritățile și alte persoane implicate să rămână mult timp în stare de incertitudine [*Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct 258; *Lopes de Sousa Fernandes împotriva Portugaliei* (MC), 2017, pct 129]. De asemenea, această regulă acordă potențialului reclamant o perioadă de reflecție suficientă pentru a-i permite să aprecieze oportunitatea de a introduce o cerere și, după caz, de a stabili capetele de cerere și argumentele precise care trebuie prezentate și facilitează stabilirea faptelor într-o cauză, deoarece, odată cu trecerea timpului, examinarea echitabilă a problemelor invocate devine problematică [*Ramos Nunes de Carvalho e Sá împotriva Portugaliei* (MC), 2018, pct 99-101; *Sabri Güneş împotriva Turciei* (MC), 2012, pct 39].

173. Această regulă marchează limita în timp a controlului efectuat de Curte și indică atât persoanelor particulare, cât și autorităților statului, perioada dincolo de care acest control nu mai este posibil [*Radomilja și alții împotriva Croației* (MC), 2018, pct 138]. Existența unui astfel de termen se explică prin preocuparea Înaltelor Părți Contractante să împiedice contestarea constantă a faptelor din trecut și aici constituie o preocupare legitimă pentru ordine, stabilitate și pace [*Idalov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct 128; *Sabri Güneş împotriva Turciei* (MC), 2012, pct 40; *Lopes de Sousa Fernandes împotriva Portugaliei* (MC), 2017, pct 129].

174. Regula termenului de 4 luni este o normă de ordine publică, pe care Curtea are competența să o aplice din oficiu, chiar dacă Guvernul nu a ridicat o asemenea excepție [*Sabri Güneş împotriva Turciei* (MC), pct 29; *Svinarenko și Slidanev împotriva Rusiei* (MC), 2014, pct 85; *Blohin împotriva Rusiei* (MC), 2016, pct 102; *Merabişvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct 247; *Radomilja și alții împotriva Croației* (MC), 2018, pct 138]. Prin urmare, nu este necesar să se aprecieze de către Curte dacă guvernul pârât a ridicat în mod corespunzător o excepție cu privire la acest aspect sau dacă este decăzut din dreptul de a face acest lucru [*Fu Quan, s.r.o. împotriva Republicii Cehe* (MC), 2023, pct 168].

175. Regula termenului de 4 luni nu poate fi interpretată ca obligând un reclamant să depună o cerere la Curte înainte ca situația sa referitoare la problema respectivă să fi făcut obiectul unei hotărâri definitive la nivel intern [*Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 157; *Lekić împotriva Sloveniei* (MC), 2018, pct 65; *Chapman împotriva Belgiei* (dec.), 2013, pct 34]. Pentru o recapitulare completă a principiilor relevante, a se vedea *Svinarenko și Slidanev împotriva Rusiei* (MC), 2014, pct 86.

176. Înainte de intrarea în vigoare a [Protocolului nr. 15](#) la Convenție (1 august 2021), art. 35 § 1 din Convenție prevedea un termen de 6 luni. Art. 4 din Protocolul nr. 15 a modificat art. 35 § 1, reducând termenul de la 6 la 4⁵ luni. În conformitate cu dispozițiile tranzitorii ale protocolului (art. 8 § 3), această modificare se aplică numai după o perioadă de 6 luni de la data intrării în vigoare a protocolului (începând cu 1 februarie 2022), pentru a le permite potențialilor reclamânți să ia cunoștință pe deplin de noul termen. În plus, noul termen nu are efect retroactiv, deoarece nu se aplică cererilor în privința cărora decizia definitivă, în sensul art. 35 § 1 din Convenție, a fost adoptată înainte de data intrării în vigoare a noii reguli (a se vedea [Raportul explicativ privind Protocolul nr. 15](#), pct 22). În cazul în care decizia definitivă, în sensul art. 35 § 1, a fost adoptată înainte de data intrării în vigoare a Protocolului nr. 15, dar a fost notificată reclamantului după 1 august 2021, termenul aplicabil rămâne cel de 6 luni; totuși, acesta începe să curgă din ziua următoare notificării deciziei definitive [*Orhan împotriva Turciei* (dec.), 2022, pct 23-47].

177. Deși hotărârile și deciziile menționate în prezenta secțiune și pronunțate anterior Protocolului nr. 15 făceau referire la „termenul de 6 luni” sau la „regula termenului de 6 luni”, în prezentul ghid, aceste sintagme au fost înlocuite cu sintagmele „termenul de 4 luni” și „regula termenului de 4 luni”, pentru a reflecta noul termen stabilit în Convenție. Principiile generale din jurisprudența Curții cu privire la modul în care funcționa regula anterioară rămân valabile în ceea ce privește aplicarea noului termen [*Saakașvili împotriva Georgiei* (dec.), 2022, pct 46].

2. Data de la care începe să curgă termenul de 4 luni

a. Decizie definitivă

178. Termenul de 4 luni începe să curgă odată cu pronunțarea deciziei definitive în cadrul procesului de epuizare a căilor de atac interne [*Paul și Audrey Edwards împotriva Regatului Unit* (dec.), 2001; *Lekić împotriva Sloveniei* (MC), 2018, pct 65]. Reclamantul trebuie să fi exercitat în mod normal căile de atac interne care sunt, după toate probabilitățile, efective și suficiente [*Moreira Barbosa împotriva Portugaliei* (dec.), 2004; *O’Keeffe împotriva Irlandei* (MC), 2014, pct 110-113; a se vedea și *Călin și alții împotriva României*, 2016, pct 59-60 și 62-69, cu privire la o cale de atac efectivă pe termen scurt]. Atunci când există o singură decizie definitivă, există doar un singur set de proceduri în sensul termenului de 4 luni, deși cauza este examinată de două ori în diferite grade de jurisdicție [*Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei* (MC), 2017, pct 93]. În cazul în care un reclamant exercită o cale de atac aparent disponibilă și nu observă decât ulterior existența unor circumstanțe care o fac inefficientă, poate fi indicat, în sensul art. 35 § 1, să se considere că termenul de 4 luni a început să curgă de la data la care reclamantul a luat sau ar fi trebuit să ia cunoștință de această situație pentru prima dată [*Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct 260].

179. Exercițarea căilor de atac care nu îndeplinesc cerințele art. 35 § 1 nu va fi luată în considerare de Curte în scopul stabilirii datei „deciziei definitive” sau al calculării datei de la care începe aplicarea regulii termenului de 4 luni [*Jeronovičs împotriva Letoniei* (MC), 2016, pct 75; *Alekseiev și alții împotriva Rusiei*, 2018, pct 10-16]. Pot fi luate în considerare doar căile de atac normale și efective, întrucât un reclamant nu poate extinde termenul strict impus de Convenție încercând să adreseze cereri inoportune sau abuzive unor instanțe sau instituții care nu au atribuțiile sau competențele necesare pentru a acorda, în temeiul Convenției, o reparație efectivă privind capătul de cerere în cauză

---

5. Art. 4 din Protocolul nr. 15: „La art. 35 paragraful 1 din Convenție, sintagma «într-un termen de 6 luni» se înlocuiește cu sintagma «într-un termen de 4 luni».”

[*Lopes de Sousa Fernandes împotriva Portugaliei* (MC), 2017, pct 132; *Fernie împotriva Regatului Unit* (dec.), 2006]. Cu toate acestea, în cauza *Červenka împotriva Republicii Cehe*, 2016, în care reclamantul aștepta decizia Curții Constituționale deși avea îndoeli cu privire la eficacitatea căii de atac, Curtea a declarat că reclamantul nu ar trebui să fie învinuit pentru că a încercat să epuizeze această cale de atac (pct 90 și 113-121). De asemenea, în cauza *Poliah și alții împotriva Ucrainei*, 2019, Curtea a statuat că, deși durata procedurii în cauzele reclamanților nu a fost „rezonabilă”, constituind o încălcare a art. 6 § 1, nu a constatat că ar fi trebuit să își dea seama de ineficacitatea căii de atac în cauză (ca urmare a întârzierii excesive), astfel încât să declanșeze curgerea termenului de 4 luni în orice moment anterior pronunțării hotărârii definitive (pct 213-216).

180. A stabili dacă o procedură internă constituie o cale de atac efectivă, pe care reclamantul trebuie să o epuizeze și care, prin urmare, ar trebui să fie luată în considerare în sensul termenului de 4 luni, depinde de o serie de factori, în special de capătul de cerere al reclamantului, de întinderea obligațiilor statului în temeiul respectivei dispoziții din Convenție, căile de atac disponibile în statul pârât și circumstanțele specifice ale cauzei [*Secară împotriva României* (dec.), 2025, pct 35-36]. De exemplu, această apreciere va fi diferită în cauze având ca obiect folosirea ilegală a forței de către agenții statului, în comparație cu cauzele având ca obiect malpraxisul medical [*Lopes de Sousa Fernandes împotriva Portugaliei* (MC), 2017, pct 134-137]. Pentru o cauză având ca obiect măsuri de supraveghere secretă, a se vedea *Hambardzumian împotriva Armeniei*, 2019, pct 52-53.

181. Nu pot fi luate în considerare căile de atac a căror exercitare depinde de puterea discreționară a funcționarilor publici și care, în consecință, nu sunt direct accesibile reclamanților. De asemenea, căile de atac care nu prevăd termene precise duc la incertitudine și fac inoperantă regula celor 4 luni prevăzută de art. 35 § 1 [*Williams împotriva Regatului Unit* (dec.), 2009; *Abramian și alții împotriva Rusiei* (dec.), 2015, pct 97-102 și 104; *Kaşlan împotriva Rusiei* (dec.), 2016, pct 23 și 26-30]. Cu toate acestea, într-o cauză excepțională, Curtea a considerat rezonabil ca un reclamant să aștepte pronunțarea deciziei definitive în cadrul unei căi de atac discreționare. Prin urmare, s-a considerat că reclamanta nu a încercat în mod intenționat să amâne termenul recurgând la proceduri necorespunzătoare, care nu îi puteau oferi o reparație efectivă (*Petrović împotriva Serbiei*, 2014, pct 57-61).

182. În principiu, art. 35 § 1 nu impune reclamanților să fi făcut demersuri pentru redeschiderea procesului ori să fi exercitat căi de atac extraordinare similare și nu permite prelungirea termenului de 4 luni pe motivul exercitării unor asemenea căi de atac [*Berdzenișvili împotriva Rusiei* (dec.), 2004; *Tucka împotriva Regatului Unit (nr. 1)* (dec.), 2011; *Haász și Szabó împotriva Ungariei*, 2015, pct 36-37; a se vedea, de asemenea, pentru o cale de atac extraordinară menită exclusiv să permită remedierea situațiilor de nelegalitate evidentă și limitată strict la cinci motive de casare, *Secară împotriva României* (dec.), 2025, pct 32-38]. Cu toate acestea, dacă o cale de atac extraordinară reprezintă singura cale de atac judiciară disponibilă reclamantului, termenul de 4 luni poate fi calculat de la data pronunțării deciziei referitoare la calea de atac respectivă [*Ahtinen împotriva Finlandei* (dec.), 2005; *Tomaszewscy împotriva Poloniei*, 2014, pct 117-119].

183. O cerere în care un reclamant formulează pretențiile sale în termen de 4 luni de la pronunțarea deciziei prin care i se respinge cererea de redeschidere a procedurii este inadmisibilă, întrucât această decizie nu este o „decizie definitivă” (*Sapeian împotriva Armeniei*, 2009, pct 23).

184. În cazul redeschiderii procedurii sau al reexaminării unei decizii definitive, curgerea termenului de 4 luni în raport cu procedura inițială sau cu decizia definitivă se întrerupe doar în ceea ce privește problemele invocate în temeiul Convenției care au stat la baza reexaminării sau a redeschiderii și care au fost examinate de instanța extraordinară (*Sapeian împotriva Armeniei*, 2009, pct 24). În cazul în care procedura este redeschisă și instanța examinează o chestiune care nu a fost abordată în cadrul procedurii inițiale, termenul de 4 luni reîncepe să curgă în ceea ce privește capătul de cerere referitor la această chestiune [*Mehmet Zeki Doğan împotriva Turciei (nr. 2)*, 2024, pct 66]. Chiar și atunci când o cale de atac extraordinară nu a putut conduce la redeschiderea procedurii inițiale, însă instanțelor naționale li s-a oferit posibilitatea de a aborda principalele aspecte privind drepturile omului pe care reclamantul le-a prezentat ulterior în fața Curții și acestea le-au abordat, s-a considerat că s-a reluat curgerea termenului de 4 luni (*Schmidt împotriva Letoniei*, 2017, pct 70-71).

b. Data de la care termenul începe să curgă

185. Termenul de 4 luni constituie o regulă autonomă care trebuie să fie interpretată și aplicată în fiecare cauză în parte astfel încât să se asigure exercitarea efectivă a dreptului de a introduce o cerere individuală. Luarea în considerare a dreptului și practicii interne relevante constituie un element cu siguranță important, dar nedecisiv în stabilirea datei de la care începe să curgă termenul de 4 luni [*Sabri Güneş împotriva Turciei* (MC), 2012, pct 52 și 55]. De exemplu, Curtea a considerat că ar fi o interpretare prea formală a termenului de 4 luni să solicite unui reclamant cu două capete de cerere conexe să o sesizeze prin două cereri, la date diferite, pentru a ține seama de anumite norme procedurale de drept intern (*Sociedad Anónima del Ucieza împotriva Spaniei*, 2014, pct 43-45). Aplicând același principiu, Curtea a hotărât că, atunci când o cerere de recuzare a unui judecător a fost respinsă printr-o decizie definitivă, în cursul procedurii naționale, și ulterior reclamantul a susținut că i-a fost încălcat dreptul la o instanță imparțială, termenul de 4 luni în privința acestui capăt de cerere începe să curgă de la data pronunțării deciziei interne definitive cu privire la fondul cauzei (*Sperisen împotriva Elveției*, 2023, pct 47-49).

i. Luarea la cunoștință a deciziei

186. Termenul de 4 luni începe să curgă de la data la care reclamantul și/sau reprezentantul acestuia a luat cunoștință de decizia internă definitivă [*Koç și Tosun împotriva Turciei* (dec.), 2008].

187. Sarcina de a stabili data la care reclamantul a luat cunoștință de decizia internă definitivă îi revine statului care invocă nerespectarea termenului de 4 luni [*Şahmo împotriva Turciei* (dec.), 2003; *Belozorov împotriva Rusiei și Ucrainei*, 2015, pct 93-97]. În special, în cazul în care guvernul pârât susține că ar trebui să se considere că termenul a început să curgă de la data pronunțării orale a dispozitivului hotărârii, guvernul respectiv are obligația de a stabili că astfel de informații parțiale erau suficiente în scopul cererii în fața Curții (*Ukrkava, TOV împotriva Ucrainei*, 2025, pct 38).

ii. Comunicarea deciziei

188. Comunicarea către reclamant: când un reclamant are dreptul de a obține din oficiu o copie a deciziei interne definitive, obiectul și scopul art. 35 § 1 din Convenție sunt respectate pe deplin prin calcularea termenului de 4 luni de la data comunicării copiei deciziei în cauză (*Worm împotriva Austriei*, 1997, pct 33), indiferent dacă decizia respectivă fusese comunicată oral anterior (*Akif Hasanov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct 27).

189. Comunicarea către avocat: termenul de 4 luni curge de la data la care avocatul reclamantului a luat cunoștință de decizia prin care s-au epuizat căile de atac interne, chiar dacă reclamantul a luat cunoștință de aceasta ulterior [*Çelik împotriva Turciei* (dec.), 2004].

iii. Absența comunicării deciziei

190. În cazul în care legislația internă nu prevede comunicarea, este necesar să se considere ca dată de începere data redactării deciziei, respectiv data de la care părțile pot lua efectiv cunoștință de conținutul acesteia [*Papachelas împotriva Greciei* (MC), 1999, pct 30]. Reclamantul sau avocatul acestuia trebuie să dea dovadă de diligență în vederea obținerii unei copii a deciziei depuse la grefă [*Ölmez împotriva Turciei* (dec.), 2005]. În cazul în care o decizie nu este comunicată, deși dreptul intern stabilește un termen de 3 zile pentru a soluționa astfel de căi de atac, reclamantul nu poate rămâne inactiv pe o perioadă nedeterminată. Acesta are obligația individuală de a face demersuri elementare și de a solicita informații de la autoritățile competente cu privire la soluția pronunțată în apel (*Akif Hasanov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct 28-33).

iv. Lipsa căilor de atac

191. Este important să se țină seama de faptul că cerințele de la art. 35 § 1 privind epuizarea căilor de atac interne și termenul de 4 luni sunt strâns legate [*Jeronovičs împotriva Letoniei* (MC), 2016, pct 75; *Lopes de Sousa Fernandes împotriva Portugaliei* (MC), 2017, pct 130]. În cazul în care este clar, de la început, că reclamantul nu dispune de nicio cale de atac efectivă, termenul de 4 luni începe să curgă

de la data la care au avut loc actele sau măsurile denunțate sau de la data la care reclamantul a fost afectat în mod direct de acestea ori a luat cunoștință despre acestea sau le-a resimțit efectele negative [*Dennis și alții împotriva Regatului Unit* (dec.), 2002; *Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 157; *Aidarov și alții împotriva Bulgariei* (dec.), 2018, pct 90].

192. În cazul în care un reclamant exercită o cale de atac aparent disponibilă și abia ulterior constată existența unor circumstanțe care o fac ineficientă, poate fi indicat să se considere că termenul de 4 luni a început să curgă de la data la care reclamantul a luat sau ar fi trebuit să ia cunoștință prima dată de aceste circumstanțe [*Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 157-158; *Jeronovičs împotriva Letoniei* (MC), 2016, pct 75; *Zubkov și alții împotriva Rusiei*, 2017, pct 105-109].

v. Situația continuă

193. Noțiunea de „situație continuă” desemnează o stare de lucruri rezultată în urma unor acțiuni continue întreprinse de stat sau în numele său, ale căror victime sunt reclamânții. Situația continuă poate fi, de asemenea, un efect direct al legislației care are un impact asupra vieții private a unui reclamant [*S.A.S. împotriva Franței* (MC), 2014, pct 110; *Parrillo împotriva Italiei* (MC), 2015, pct 109-114]. Faptul că un eveniment are consecințe importante în timp nu înseamnă că acest eveniment a generat o „situație continuă” (*Lordache împotriva României*, 2008, pct 49; *Călin și alții împotriva României*, 2016, pct 58-60).

194. În caz de repetare a acelorași evenimente, lipsa oricărei variații semnificative a condițiilor la care reclamantul a fost supus în mod constant a constituit, în opinia Curții, o „situație continuă” care a adus întreaga perioadă criticată în sfera competenței Curții [*Fetisov și alții împotriva Rusiei*, 2012, pct 75 și trimerile citate, cu privire la condițiile de transfer de la penitenciar la instanța de judecată; *Svinarenko și Slidanev împotriva Rusiei* (MC), 2014, pct 86-87, cu privire la ținerea reclamânților într-o cușcă de metal în cursul procesului penal; *Cialdaev împotriva Rusiei*, 2019, pct 54-57, cu privire la condițiile de vizită în penitenciar; *Şlikov și alții împotriva Rusiei*, pct 60-65, cu privire la încătușarea sistematică a persoanelor condamnate la detențiune pe viață de fiecare dată când erau scoase din celule].

195. În cazul în care încălcarea pretinsă constituie o situație continuă împotriva căreia nu există nicio cale de atac în dreptul intern, termenul de 4 luni începe să curgă doar din momentul în care această situație continuă a luat sfârșit [*Sabri Güneş împotriva Turciei* (MC), 2012, pct 54; *Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 159; *Ülke împotriva Turciei* (dec.), 2004]. Câtă vreme situația persistă, regula termenului de 4 luni nu este aplicabilă (*Lordache împotriva României*, 2008, pct 50; *Oliari și alții împotriva Italiei*, 2015, pct 96-97).

196. Cu toate acestea, o situație continuă nu poate amâna aplicarea regulii de 4 luni pe termen nelimitat. Curtea a impus o obligație de diligență și de inițiativă reclamânților care doresc să facă plângere privind continua neîndeplinire de către stat a unor obligații, ca de exemplu în cazul disparițiilor continue, dreptul de respectare a bunurilor sau a domiciliului și neexecutarea datoriilor unei societăți cu capital de stat [*Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 159-172; *Sargsian împotriva Azerbaidjanului* (dec.) (MC), 2011, pct 124-148; *Sokolov și alții împotriva Serbiei* (dec.), 2014, pct 31-36; a se vedea și pct 5., infra].

3. Expirarea termenului de 4 luni

197. Termenul începe să curgă în ziua următoare datei pronunțării publice a deciziei interne definitive sau în ziua următoare datei la care reclamantul sau reprezentantul său a luat la cunoștință despre acest lucru și expiră după 4 luni calendaristice, indiferent de durata reală a acestora [*Otto împotriva Germaniei* (dec.), 2009; *Ataykaya împotriva Turciei*, 2014, pct 40].

198. Respectarea termenului de 4 luni se apreciază în conformitate cu criteriile specifice Convenției, nu în funcție de cele prevăzute de legislația internă a fiecărui stat pârât [*BENet Praha, spol. s r.o., împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2010; *Poslu și alții împotriva Turciei*, 2010, pct 10]. Aplicarea de către Curte a propriilor sale criterii de calculare a termenelor, independent de normele naționale, tinde să

asigure securitatea juridică, o bună administrare a justiției și, astfel, funcționarea practică și efectivă a mecanismului Convenției [*Sabri Güneş împotriva Turciei* (MC), 2012, pct 56].

199. Faptul că, în cazul în care ultima zi a termenului de 4 luni este o sâmbătă, o duminică sau o zi liberă legală, dreptul intern prevede că termenele se prelungesc până la următoarea zi lucrătoare, nu are nicio influență asupra stabilirii *dies ad quem* [*Sabri Güneş împotriva Turciei* (MC), 2012, pct 43 și 61].

200. Curtea are posibilitatea de a stabili o dată de expirare a termenului de 4 luni care să fie diferită de cea indicată de statul pârât [*Ipek împotriva Turciei* (dec.), 2000].

201. În plus, în circumstanțe cu totul excepționale, Curtea se poate prevala de competența sa interpretativă în temeiul art. 32 din Convenție pentru a ajusta metoda de calcul a termenului de 4 luni, cu scopul de a asigura respectarea substanței dreptului de a introduce o cerere individuală. Astfel, în timpul epidemiei mondiale de COVID-19 și al stării de urgență de sănătate publică de importanță internațională, declarată de Organizația Mondială a Sănătății, la 16 martie și la 9 aprilie 2020, președintele Curții a anunțat adoptarea unei serii de măsuri excepționale menite să permită reclamantilor, înalților părți contractante și Curții să facă față dificultăților survenite⁶. Una dintre consecințele acestor măsuri (adoptate de Președintele Curții în exercitarea atribuției sale de a conduce lucrările și serviciile Curții, conferită de art. 9 din Regulamentul Curții) a fost aceea că grefa Curții a trebuit să înregistreze cererile nou primite, fără a aduce atingere niciunei hotărâri judecătorești ulterioare în materie, adăugând 3 luni în total la calcularea termenului de 6 luni în vigoare la acea vreme, pentru fiecare perioadă de 6 luni calendaristice care începuse să curgă sau, dimpotrivă, care urma să se împlinească în orice moment între 16 martie și 15 iunie 2020. Curtea a hotărât că curgerea termenului de 6 luni în vigoare la acea vreme putea fi considerată în mod legitim ca fiind suspendată în faza cea mai critică a pandemiei mondiale: în plus, această idee era conformă cu principiile generale ale dreptului internațional public, și anume cel al forței majore (*force majeure*), precum și *contra non valentem agere nulla currit praescriptio*, o maximă juridică potrivit căreia prescripția nu curge împotriva celui care este împiedicat să acționeze. Rezultă că, în cazul în care termenul menționat anterior fie începea să curgă, fie urma să expire în cursul perioadei specificate mai sus, trebuia să se considere în mod excepțional că regula termenului de 6 luni era suspendată timp de trei luni calendaristice [*Saakaşvili împotriva Georgiei* (dec.), 2022, pct 49-59]; *Makaraşvili și alții împotriva Georgiei*, 2022, pct 47]. Pentru un exemplu negativ, adică o situație în care termenul s-a împlinit după expirarea perioadei excepționale, a se vedea *Kitanovska și Barbulovski împotriva Macedoniei de Nord*, 2023, pct 40.

4. Data introducerii unei cereri

a. Formularul de cerere completat

202. În conformitate cu art. 47 din Regulamentul Curții, astfel cum este în vigoare de la 1 ianuarie 2014, cererea este considerată ca fiind introdusă, în sensul art. 35 § 1 din Convenție, la data la care formularul de cerere care îndeplinește cerințele impuse de acest articol este trimis Curții. O cerere trebuie să conțină toate informațiile solicitate în părțile relevante ale formularului de cerere și să fie însoțită de copii ale documentelor justificative relevante. Decizia în cauza *Maliş și Ivanin împotriva Ucrainei*, 2014, ilustrează modul în care funcționează în practică art. 47 cu modificările ulterioare. Cu excepția cazurilor prevăzute de art. 47 din Regulament, numai un formular de cerere completat întrerupe curgerea termenului de 4 luni (*Instrucțiuni practice cu privire la introducerea cererilor*, pct 1).

203. În cazul în care reclamantul alege ca un reprezentant să depună cererea sa, este necesar să fie completată rubrica din formularul de cerere rezervată pentru procură. Atât semnătura reclamantului, cât și cea a reprezentantului său trebuie să figureze în rubrica respectivă [a se vedea art. 47 § 1 lit. c) din Regulamentul Curții]. În această etapă, nu este acceptabil un mandat de reprezentare în cadrul

---

6. A se vedea comunicatele de presă emise de grefierul Curții la 16 martie și la 9 aprilie 2020.

unui formular separat întrucât Curtea solicită ca toate informațiile esențiale să fie incluse în formularul de cerere. În cazul în care se susține că nu este posibil să se obțină semnătura reclamantului în rubrica din formularul de cerere rezervată pentru procură din cauza unor dificultăți practice insurmontabile, trebuie să se explice Curții în ce constau aceste dificultăți și să se prezinte probe justificative. Lipsa de timp, ca urmare a cerinței de a completa rapid formularul de cerere pentru a respecta termenul de 4 luni, nu va fi acceptată ca o explicație adecvată ([Instrucțiuni practice cu privire la introducerea cererilor](#), pct 9).

204. În temeiul alineatului 5.1 de la articolul 47, nerespectarea cerințelor prevăzute la alineatele (1)-(3) din acest articol poate, în anumite condiții, să conducă la neexaminarea cererii de către Curte [[Radomilja și alții](#) (MC), pct 112].

b. Data expedierii

205. Se consideră că cererea este introdusă la data la care un formular de cerere completat corespunzător este trimis Curții, ștampila poștei atestând respectarea art. 47 § 6 lit. a) din Regulament; a se vedea și [Abdulrahman împotriva Țărilor de Jos](#) (dec.), 2013; [Brežec împotriva Croației](#), 2013, pct 29; [Vasiliauskas împotriva Lituaniei](#) (MC), 2015, pct 115-117); [J.L. împotriva Italiei](#), pct 73-74).

206. Numai niște împrejurări excepționale – precum imposibilitatea de a stabili data expedierii cererii prin poștă – pot justifica adoptarea unei abordări diferite: de exemplu, considerarea ca dată de introducere a cererii data care apare pe formularul cererii sau, în lipsa acesteia, data de primire la grefa Curții ([Bulinwar OOD și Hrusanov împotriva Bulgariei](#), 2007, pct 30-32).

207. Reclamantii nu pot fi considerați răspunzători pentru întârzierile care pot afecta corespondența acestora cu Curtea în timpul tranzitului ([Anciugov și Gladkov împotriva Rusiei](#), 2013, pct 70). În cauza [Victoria Cassar împotriva Maltei](#), (dec.), 2024, cererea a fost expedită inițial în termenul stabilit, dar, din cauza unei erori poștale, aceasta a fost returnată Maltei aproape 6 luni mai târziu. Perioada relevantă a coincis cu măsurile de izolare impuse în contextul pandemiei de COVID-19 și cu perturbările serviciilor poștale. Cu toate acestea, nu a fost prezentată nicio explicație care să justifice perioada de peste două săptămâni care a trecut până la reexpediția cererii. Prin urmare, deși întârzierile poștale au fost cu siguranță regretabile și nu pot fi imputate reclamantei, aceasta nu și-a urmărit interesele cu diligență (*ibid.*, pct 35-40).

c. Trimiterea prin fax

208. Trimiterea unei cereri prin fax nu întrerupe curgerea termenului de 4 luni. Este necesar ca reclamantii, înainte de expirarea acestui termen de 4 luni, să trimită prin poștă originalul semnat al formularului trimis prin fax ([Instrucțiuni practice cu privire la introducerea cererilor](#), pct 3).

d. Încadrarea unui capăt de cerere

209. Obiectul unei cauze prezentate Curții în exercitarea dreptului de recurs individual este definit de capătul de cerere sau „pretenția” reclamantului – forma substantivată a verbului „a pretinde”, utilizat la art. 34) [*Radomilja și alții împotriva Croației* (MC), 2018, pct 109]. Un capăt de cerere este încadrat în funcție de faptele pe care le denunță, nu doar în funcție de motivele sau argumentele de drept invocate [*Scoppola împotriva Italiei (nr. 2)* (MC), 2009, pct 54; *Radomilja și alții împotriva Croației* (MC), 2018, pct 110-126]. În temeiul principiului *jura novit curia*, Curtea nu este obligată de temeiurile legale invocate de reclamant în temeiul Convenției și al protocoalelor la aceasta și are competența de a decide cu privire la încadrarea în drept a faptelor unei plângeri examinând-o în temeiul articolelor sau dispozițiilor Convenției care sunt diferite de cele invocate de reclamant [*Navalnii împotriva Rusiei* (MC), 2018, pct 62-66, în care Curtea a constatat că elementele de fapt ale capetelor de cerere formulate în temeiul art. 18 au fost prezente în toate cererile inițiale, deși reclamantul a invocat acest articol doar în două dintre acestea, și, prin urmare, a respins excepția ridicată de Guvern în sensul că unele părți din aceste capete de cerere au fost introduse tardiv, cu alte cuvinte, în cursul procedurii în fața Marii Camere].

210. Cu toate acestea, trebuie reamintit faptul că nu este de competența Curții să se substituie reclamantului și să formuleze noi capete de cerere doar pe baza argumentelor invocate și a faptelor prezentate [*Grosam împotriva Republicii Cehe* (MC), 2023, pct 91]. Întrucât Curtea își poate întemeia decizia numai pe faptele de care se plânge reclamantul, nu este suficient ca existența unei încălcări a Convenției să fie „evidentă” având în vedere faptele cauzei sau observațiile prezentate de reclamant. Mai degrabă, reclamantul are obligația să denunțe o acțiune sau o omisiune ca fiind contrară unor drepturi recunoscute în Convenție sau în protocoalele la aceasta, astfel încât Curtea să nu fie nevoită să facă speculații cu privire la clarificarea chestiunii dacă a fost sau nu formulat un capăt de cerere [*Grosam împotriva Republicii Cehe* (MC), 2023, pct 90; *Fu Quan, s.r.o. împotriva Republicii Cehe* (MC), 2023, pct 145]. Așadar, frazele ambigue sau cuvintele izolate nu sunt suficiente pentru a se accepta că a fost invocat un anumit capăt de cerere [*Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct 82-85; *Fu Quan, s.r.o. împotriva Republicii Cehe* (MC), 2023, pct 146].

211. În acest sens, art. 47 § 1 lit. e) și f) din Regulamentul Curții prevăd că orice cerere trebuie să conțină, printre altele, o expunere succintă și lizibilă a faptelor și a pretenției (sau a pretinselor) încălcări ale Convenției și a argumentelor relevante. În conformitate cu art. 47 § 1 lit. f) și § 2 lit. a) din Regulamentul Curții, atunci când Curtea stabilește natura și obiectul plângerilor formulate, nu se poate aștepta ca aceasta să țină seama de orice alte documente în afară de expunerea succintă și lizibilă a pretenției sau a pretinselor încălcări ale Convenției, astfel cum sunt descrise de reclamant (*Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd și alții împotriva Georgiei*, 2019, pct 244-246).

212. Trebuie să se facă distincție între capetele de cerere (adică argumentele care indică elementele constitutive ale pretinselor încălcări ale Convenției sau cauza acestor încălcări) formulate în mod clar ca atare și un simplu argument secundar, formulat în susținerea unui capăt de cerere [*Grosam împotriva Republicii Cehe* (MC), 2023, pct 94-95].

e. Capete de cerere ulterioare

213. În ceea ce privește capetele de cerere care nu fac parte din cererea inițială, cursul termenului de 4 luni nu este întrerupt decât la data primei prezentări a capătului de cerere în fața Curții [*Allan împotriva Regatului Unit* (dec.), 2001].

214. Un reclamant poate clarifica sau detalia faptele prezentate inițial, însă dacă aceste completări echivalează, de fapt, cu formularea de capete de cerere noi și diferite, acestea din urmă trebuie să respecte condițiile de admisibilitate, inclusiv regula termenului de 4 luni [*Radomilja și alții împotriva Croației* (MC), 2018, pct 122 și 128-139]. Capetele de cerere formulate după expirarea termenului de 4 luni pot fi examinate doar dacă nu sunt, de fapt, capete de cerere separate și prezintă alte aspecte sau alte argumente în susținerea capetelor de cerere inițiale invocate în termen

[*Merabişvili împotriva Georgiei* (MC), 2017, pct 250; *Parohia Greco-Catolică Sâmbăta Bihor împotriva României* (dec.), 2004].

215. Simplul fapt că reclamantul a invocat art. 6 în cererea sa nu este suficient pentru a constitui introducerea tuturor capetelor de cerere ulterioare, formulate în temeiul dispoziției respective, atunci când nu s-a făcut inițial nicio precizare cu privire la baza factuală și la natura pretensei încălcări [*Ramos Nunes de Carvalho e Sá împotriva Portugaliei* (MC), 2018, pct 102-106; *Allan împotriva Regatului Unit* (dec.), 2001; *Adam și alții împotriva Germaniei* (dec.), 2005]. În mod similar, un capăt de cerere formulat în temeiul art. 14 ar trebui să ofere cel puțin o precizare cu privire la persoana sau grupul de persoane în comparație cu care reclamantul susține că a fost tratat în mod diferit, precum și cu privire la motivul diferenței de tratament despre care se susține că a fost practică. Curtea nu poate accepta că simplul fapt că un capăt de cerere formulat în temeiul art. 14 din Convenție a fost inclus în formularul de cerere este suficient pentru a servi pentru introducerea tuturor capetelor de cerere ulterioare formulate în temeiul acelei dispoziții [*Fábián împotriva Ungariei* (MC), 2017, pct 96].

216. Prezentarea unor documente din cadrul procedurii interne nu este suficientă pentru a constitui introducerea tuturor capetelor de cerere ulterioare, întemeiate pe această procedură. Este necesară cel puțin o precizare sumară cu privire la natura pretensei încălcări în temeiul Convenției pentru a introduce un capăt de cerere și a întrerupe astfel curgerea termenului de 4 luni [*Božinovski împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (dec.), 2005].

5. Situații particulare

a. Aplicabilitatea unor termene particulare în cazul situațiilor continue referitoare la dreptul la viață, la respectarea domiciliului și la respectarea bunurilor

217. Deși nu se poate stabili un moment precis de la care începe să curgă termenul de 4 luni, Curtea a impus totuși o obligație de diligență și de inițiativă reclamantilor care doresc să se plângă de neîndeplinirea continuă a obligației de a desfășura o anchetă asupra disparițiilor survenite în circumstanțe care au pus în pericol viața persoanelor în cauză. Din cauza incertitudinii și confuziei tipice unor astfel de situații, rudele unei persoane dispărute pot fi îndreptățite să aștepte perioade lungi de timp pentru ca autoritățile naționale să finalizeze procedurile, chiar dacă acestea din urmă sunt sporadice și afectate de probleme [*Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 162-163]. Totuși, reclamantii nu pot aștepta o perioadă nelimitată pentru a sesiza Curtea de la Strasbourg. Aceștia trebuie să își prezinte plângerile fără întâzieri nejustificate (*ibid.*, pct 161-166). În general, nu vor apărea considerente de întârziere nejustificată din partea reclamantilor atât timp cât există un contact semnificativ între rude și autorități în ceea ce privește plângerile și cererile de informații, sau indicii privind înregistrarea de progrese în măsurile de investigare sau posibilitatea realistă de înregistrare a unor astfel de progrese [*ibid.*, pct 165; a se vedea și *Pițaieva și alții împotriva Rusiei*, 2014, pct 386-393; *Sultigov și alții împotriva Rusiei*, 2014, pct 375-380; *Sagaieva și alții împotriva Rusiei*, 2015, pct 58-62; *Doșuieva și Iusupov împotriva Rusiei* (dec.), 2016, pct 41-47]. În cazul în care au trecut mai mult de 10 ani, reclamantii ar trebui, în general, să demonstreze în mod convingător că s-au făcut unele progrese constante și concrete pentru a justifica întârzierea suplimentară cu care au sesizat Curtea de la Strasbourg [*Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 166; a se vedea și *Açiș împotriva Turciei*, 2011, pct 41-42; *Er și alții împotriva Turciei*, 2012, pct 59-60 și *Trivkanović împotriva Croației*, 2017, pct 54-58].

218. De asemenea, în cazul unor acuzații de încălcare continuă a dreptului de proprietate sau a dreptului la respectarea domiciliului, în cadrul unui conflict de lungă durată, poate sosi un moment în care reclamantul trebuie să sesizeze Curtea, căci nu ar mai avea nicio justificare dacă ar rămâne pasiv cu privire la o situație care nu evoluează. Odată ce reclamantul și-a dat seama sau ar fi trebuit să își dea seama că nu există o perspectivă realistă de a-și recupera accesul la proprietatea și domiciliul său într-un viitor previzibil, acesta riscă, dacă întârzie prea mult sau fără motiv să sesizeze Curtea, să îi fie respinsă cererea ca tardivă. Într-o situație ulterioară unui conflict complex, trebuie să se prevadă termene extinse pentru a permite clarificarea situației și a da reclamantilor posibilitatea să strângă

informații complete privind șansele de soluționare la nivel intern [*Sargsian împotriva Azerbaidjanului* (dec.) (MC), 2011, pct 140-141, cu privire la o perioadă de aproximativ 3 ani după ratificarea Convenției; *Ciragov și alții împotriva Armeniei* (dec.) (MC), 2011, pct 141-142, cu privire la o perioadă de 4 ani și aproape 4 luni de la ratificare; a se compara și contrasta cu *Samadov împotriva Armeniei* (dec.), pct 9-18, cu privire la o perioadă de peste 6 ani de la ratificare].

219. Principiul obligației de diligență a fost aplicat, de asemenea, în contextul neexecutării datoriilor unei societăți cu capital de stat [*Sokolov și alții împotriva Serbiei* (dec.), 2014, pct 31-33].

b. Aplicabilitatea unor termene particulare în cazul lipsei unei anchete efective în materie de decese și rele tratamente

220. La stabilirea întinderii obligației de diligență ce revine reclamantilor care doresc să facă plângere în cazul lipsei unei anchete efective în materie de decese sau rele tratamente (art. 2 și art. 3 din Convenție), Curtea s-a ghidat în mare măsură după jurisprudența privind dispariția persoanelor în contextul unui conflict internațional sau al stării de urgență dintr-o țară [*Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct 267]. Și în aceste cauze, Curtea a analizat dacă a existat un contact semnificativ cu autoritățile sau o indicație ori o posibilitate realistă de a înregistra progrese în măsurile de investigare (*Şakir Kaçmaz împotriva Turciei*, 2015, pct 72-75; *Vatandaş împotriva Turciei*, 2018, pct 26-27). Curtea a examinat, de asemenea, amploarea și complexitatea anchetei interne în cadrul aprecierii aspectului dacă un reclamant ar fi putut crede în mod legitim că aceasta va fi efectivă (*Melniciuk și alții împotriva României*, 2015, pct 87-89). Pentru stabilirea datei la care reclamantul trebuia să își fi dat seama de ineficiența căilor de atac interne în cazul lipsei de demersuri din partea autorităților cu privire la plângerea sa, a se vedea *Mehmet Ali Eser împotriva Turciei*, 2019, pct 30-31.

221. Obligația de diligență implică două aspecte distincte, dar strâns legate: reclamantii trebuie să contacteze în cel mai scurt timp autoritățile naționale cu privire la progresele înregistrate în cadrul anchetei și trebuie să depună cât mai repede cererea la Curte, de îndată ce își dau seama, sau ar fi trebuit să își dea seama, că ancheta nu este efectivă. Pasivitatea reclamantilor la nivel național nu este relevantă în sine pentru aprecierea respectării regulii termenului de 4 luni. Cu toate acestea, în cazul în care Curtea ar constata că, înainte ca reclamantii să fi sesizat autoritățile naționale competente, aceștia își dăduseră seama deja, sau ar fi trebuit să își dea seama, de lipsa unei cercetări penale efective, este evident că cererile depuse ulterior la Curte ar trebui *a fortiori* considerate drept tardive [*Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct 256-257, 262-64 și 272]. În cauza *Sakvarelidze împotriva Georgiei*, 2020, Curtea a constatat că reclamantul, care s-a interesat periodic de progresele înregistrate în cadrul anchetei, începând dintr-o etapă incipientă a procedurii, și a făcut demersuri pentru a accelera progresele anchetei în speranța unui rezultat mai eficient, și-a îndeplinit obligația de diligență (pct 41-46 și trimiterile citate).

222. Respectarea obligației de diligență se evaluează în funcție de circumstanțele cauzei. Întârzierea cu care un reclamant depune plângere la autoritățile naționale nu este decisivă în cazul în care autoritățile ar fi trebuit să aibă cunoștință de faptul că o persoană ar fi putut fi supusă unor rele tratamente, întrucât obligația autorităților de a face cercetări apare chiar și în absența unei plângeri explicite (*Velev împotriva Bulgariei*, 2013, pct 40 și 59-60). O astfel de întârziere nu afectează nici admisibilitatea cererii în cazul în care reclamantul se afla într-o situație deosebit de vulnerabilă. De exemplu, Curtea a recunoscut că vulnerabilitatea și sentimentul de neputință ale unui reclamant constituie o explicație acceptabilă pentru depunerea cu întârziere a unei plângeri la nivel național [*Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct 265 și 273-275].

223. Este dificil de stabilit cu precizie momentul exact în care reclamantul și-a dat seama, sau ar fi trebuit să își dea seama, că o anchetă nu era eficientă. Astfel, Curtea a respins ca tardive cereri în care întârzierea reclamantilor a fost excesivă sau nejustificată (*Melniciuk și alții împotriva României*, 2015, pct 82-83 și trimiterile citate; a se vedea și *Hadjimuradov și alții împotriva Rusiei*, 2017, pct 73-74).

224. În unele cauze, informațiile despre care se presupune că oferă clarificări asupra circumstanțelor unui deces pot deveni publice într-o etapă ulterioară. În funcție de situație, obligația procedurală de a desfășura o anchetă poate fi restabilită și poate oferi o nouă dată de începere în scopul calculării

termenului de 4 luni (*Hadjimuradov și alții împotriva Rusiei*, 2017, pct 67 și 75-77). În cazul în care diferitele etape ale unei anchete sunt considerate ca fiind separate, un reclamant poate să nu se conformeze regulii termenului de 4 luni în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe deficiențe în ancheta inițială (*Tsalikidis și alții împotriva Greciei*, 2017, pct 52, în care au trecut mai mult de 5 ani între două faze ale unei cercetări penale preliminare).

c. Aplicarea regulii termenului de 4 luni în cauzele privind condițiile de detenție

225. Detenția reclamantului ar trebui considerată o „situație continuă” atât timp cât reclamantul a fost deținut în același tip de loc de deținere, în condiții similare în esență. Perioadele scurte de absență (în cazul în care reclamantul a fost scos din locul de deținere pentru audieri sau alte acte procedurale) nu au nicio incidență asupra naturii continue a detenției. Cu toate acestea, punerea în libertate a reclamantului sau schimbarea regimului de detenție, atât în interiorul, cât și în afara locului de deținere, ar pune capăt „situației continue”. Capătul de cerere referitor la condițiile de detenție trebuie introdus în termen de 4 luni de la încheierea situației denunțate sau, în cazul în care există o cale de atac internă efectivă care trebuie să fie epuizată, de la data pronunțării deciziei definitive în procesul de epuizare a căilor de atac interne (*Ananiev și alții împotriva Rusiei*, pct 75-78 și trimiterile citate; și, ca exemplu de detenție în două penitenciare, *Petrescu împotriva Portugaliei*, 2019, pct 93). În cazul în care există o întrerupere mai mare de 3 luni între perioadele de detenție, Curtea nu le consideră „situație continuă” (*Șșanov împotriva Republicii Moldova*, 2015, pct 68-69). În mod similar, arestările consecutive repetate, care sunt urmate de trimiteri în judecată, condamnări și pedepse privative de libertate, imediat după infracțiunile săvârșite de reclamant, nu constituie o „situație continuă”, chiar dacă reclamantul a beneficiat de perioade de libertate timp de numai câteva minute (*Gough împotriva Regatului Unit*, 2014, pct 133-134).

226. În cauza *Ulemek împotriva Croației*, 2019, cea mai înaltă instanță din stat a examinat temeinicia capetelor de cerere formulate de reclamant cu privire la condițiile necorespunzătoare de detenție pentru întreaga perioadă de detenție în două penitenciare diferite, după punerea sa în libertate; capetele sale de cerere în fața Curții nu au fost respinse pentru neepuizarea căilor de atac interne și/sau nerespectarea termenului de 4 luni (pct 117-118).

227. În cauza *Mamasahlisi și alții împotriva Georgiei și Rusiei*, 2023, având ca obiect arestarea și detenția nelegale și relele tratamente la care au fost supuși doi bărbați vulnerabili de către autoritățile abhaze *de facto* din Georgia, Curtea a subliniat că efectele psihologice ale torturii și ale altor rele tratamente ar putea face victimele incapabile să inițieze proceduri fără întârziere. Din cauza circumstanțelor excepționale ale cauzei, Curtea a admis că, după arestarea lor într-un context politic în general neclar și instabil, reclamanții se puteau simți neajutorați și incapabili să influențeze ceea ce li se întâmpla. În plus, era posibil ca aceștia să fi așteptat evoluții care puteau permite rezolvarea unor probleme de fapt sau de drept esențiale. Având în vedere acest lucru și lipsa unor căi de atac interne efective, Curtea a admis că respectiva cerere nu era tardivă (pct 271-277). În circumstanțe similare, în ceea ce privește capete de cerere formulate în temeiul art. 3, 5 și 6 din Convenție, Curtea a admis că privarea de libertate a unui reclamant pe teritoriul Abhaziei, de către autoritățile abhaze *de facto*, constituia, în sine, un obstacol serios în calea sesizării Curții de către acesta în termenul stabilit (*O.J. și J.O. împotriva Georgiei și Rusiei*, 2023, pct 51).

d. Aplicarea regulii termenului de 4 luni în cauzele privind perioade multiple de detenție în temeiul art. 5 § 3 din Convenție

228. Perioadele multiple și consecutive de detenție trebuie să fie privite în ansamblu, iar termenul de 4 luni ar trebui să înceapă să curgă doar de la sfârșitul ultimei perioade de detenție (*Solmaz împotriva Turciei*, 2007, pct 36).

229. În cazul în care arestarea preventivă a unui acuzat se împarte în mai multe perioade neconsecutive, acestea nu trebuie considerate ca un întreg, ci separat. Odată pus în libertate, un reclamant este obligat, în cele 4 luni de la data eliberării efective, să formuleze orice capăt de cerere pe care îl poate avea cu privire la arestul său preventiv. Cu toate acestea, dacă diferitele perioade se

înscriu în cadrul aceluiași proces penal îndreptat împotriva reclamantului, Curtea, atunci când examinează caracterul rezonabil al detenției în general, în sensul art. 5 § 3, poate lua în considerare faptul că reclamantul a fost deja o anumită perioadă în stare de arest preventiv [*Idalov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct 129-30].

C. Cererea anonimă

Art. 35 § 2 lit. a) din Convenție – Condiții de admisibilitate

„1. Curtea nu reține nicio cerere individuală introdusă în aplicarea art. 34, dacă:
a) ea este anonimă;”⁷

Cuvinte-cheie HUDOC

Cerere anonimă [art. 35 § 2 lit. a)]

230. Reclamantul trebuie să fie identificat corespunzător în formularul de cerere [art. 47 § 1 lit. a) din Regulamentul Curții]. Curtea poate decide ca identitatea reclamantului să nu fie dezvăluită publicului (art. 47 § 4); în aceste condiții, reclamantul va fi desemnat prin inițialele sale sau printr-o simplă literă.

231. Curtea este singura care are competența de a stabili dacă o cerere are sau nu un caracter anonim în sensul art. 35 § 2 lit. a) [*Sindicatul Păstorul cel Bun împotriva României* (MC), 2013, pct 69]. În cazul în care guvernul pârât are îndoieli cu privire la autenticitatea unei cereri, acesta trebuie să informeze Curtea în timp util (*ibid.*).

1. Cererea anonimă

232. O cerere în fața Curții este considerată anonimă atunci când nu se menționează în dosarul cauzei niciun element care să permită Curții să îl identifice pe reclamant [*„Blondje” împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2009]. Nici formularul și nici documentele prezentate nu conțin vreo mențiune a numelui reclamantului, ci numai o referință și nume false (*alias*), iar procura avocatului era semnată „X”: identitatea reclamantului nu este divulgată.

233. Curtea a declarat inadmisibile ca fiind incompatibile *ratione personae* (și nu din motive legate de anonimată) capetele de cerere formulate de un grup de persoane ale căror nume și/sau prenume și, în unele cazuri, al căror sex, astfel cum erau indicate în formularul de cerere, erau diferite de cele menționate în procedurile interne, ceea ce a făcut excesiv de dificilă verificarea identității acestora (*Mastilović și alții împotriva Muntenegrului*, 2022, pct 35-36).

234. A fost considerată anonimă o cerere introdusă de o asociație în numele unor persoane neidentificate, întrucât asociația respectivă nu a pretins calitatea de victimă, ci s-a plâns de o încălcare a dreptului la respectarea vieții private, în numele acestor persoane particulare neidentificate, devenite, astfel, reclamantii pe care asociația a declarat că îi reprezenta [*Confederația Sindicatelor Medicale Franceze și Federația Națională a Infirmierilor (la Confédération des Syndicats médicaux français et la Fédération nationale des Infirmiers) împotriva Franței*, decizia Comisiei, 1986].

2. Caracterul neanonim al unei cereri

235. Art. 35 § 2 lit. a) din Convenție nu este aplicabil în cazul în care reclamantul a oferit elemente factice și juridice care îi permit Curții să îl identifice și să stabilească legături cu faptele de care se

---

7. O cerere „anonimă” în sensul art. 35 § 2 lit. a) din Convenție trebuie să se distingă de problema nedivulgării către public a identității unui reclamant, prin derogare de la regula normală de acces public la informații în cadrul procedurilor în fața Curții, precum și de problema confidențialității în fața Curții (a se vedea art. 33 și art. 47 § 4 din *Regulamentul Curții* și Instrucțiunile practice anexate).

pârânde și capătul de cerere formulat [*Sindicatul Păstorul cel Bun împotriva României* (MC), 2013, pct 71; *Federația Sindicală Republicană din Republica Iacutia împotriva Rusiei*, 2021, pct 25 și 31].

236. Cereri depuse cu nume fictive: cazul unor persoane care au folosit pseudonime, explicând Curții că erau obligate de contextul unui conflict armat să nu își dezvăluie numele adevărate pentru a-și proteja familiile și rudele. Constatând că „dincolo de tacticile de disimulare a identităților reale, din motive lesne de înțeles, se află persoane reale, care pot fi identificate printr-un număr suficient de indicii, altele decât propriile nume [...]” și „existența unei legături suficient de strânse între reclamanti și evenimentele în cauză”, Curtea nu a considerat că cererea era anonimă [*Șamaiev și alții împotriva Georgiei și Rusiei* (dec.), 2003; a se vedea și hotărârea în cauza *Șamaiev și alții*, pct 275].

237. O cerere introdusă de un organ ecleziastic sau de o asociație religioasă și filozofică, în care identitatea membrilor nu este divulgată, nu a fost respinsă ca fiind anonimă (art. 9, 10 și 11 din Convenție): a se vedea *Omkananda și Divine Light Zentrum împotriva Elveției*, decizia Comisiei, 1981). Pentru o cerere formulată de o federație sindicală, a se vedea *Federația Sindicală Republicană din Republica Iacutia împotriva Rusiei*, 2021, pct 25 și 31.

D. Cerere în mod esențial aceeași

Art. 35 § 2 lit. b) din Convenție – Condiții de admisibilitate

„2. Curtea nu reține nicio cerere individuală introdusă în aplicarea art. 34, dacă:

[...]

b) ea este în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte sau deja supusă unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare și dacă ea nu conține fapte noi.”

Cuvinte-cheie HUDOC

Cerere examinată anterior de către Curte [art. 35 § 2 lit. b)] – Cerere deja supusă unei alte instanțe internaționale [art. 35 § 2 lit. b)] – Fapte noi [art. 35 § 2 lit. b)]

238. Curtea respinge, în temeiul art. 35 § 2 lit. b) din Convenție, orice cerere care este în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte, sau care a fost deja supusă spre examinare unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare, și care nu conține fapte noi.

1. Cerere în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte

239. Prima teză a art. 35 § 2 lit. b) are ca scop să garanteze caracterul definitiv al deciziilor Curții și să îi împiedice pe reclamanti să încerce să declare recurs împotriva deciziilor sau hotărârilor precedente ale Curții, depunând o nouă cerere [*Harkins împotriva Regatului Unit* (dec.) (MC), 2017, pct 51; *Kafkaris împotriva Ciprului* (dec.), 2011, pct 67; *Lowe împotriva Regatului Unit* (dec.), 2009]. În plus, pe lângă faptul că servește intereselor de finalitate și securitate juridică, art. 35 § 2 lit. b) stabilește, de asemenea, limitele competenței Curții. Deși anumite norme privind admisibilitatea trebuie să fie aplicate cu un anumit grad de flexibilitate și fără formalism excesiv, Curtea a adoptat o abordare mai strictă în aplicarea acelor condiții de admisibilitate al căror obiect și scop este de a servi intereselor securității juridice și de a stabili limitele competenței sale [*Harkins împotriva Regatului Unit* (dec.) (MC), 2017, pct 52-54].

240. O cerere sau un capăt de cerere este declarat(ă) inadmisibil(ă) dacă „este în mod esențial [aceiași sau] aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte [...] și [...] nu conține fapte noi”. Această categorie cuprinde cauzele în care Curtea a scos de pe rol cererea anterioară în baza unei soluționări amiabile [*Kezer și alții împotriva Turciei* (dec.), 2004]. Cu toate acestea, dacă cererea precedentă nu a făcut niciodată obiectul unei decizii oficiale, acest lucru nu împiedică examinarea de către Curte a cererii recente [*Sürmeli împotriva Germaniei* (dec.), 2004].

241. Curtea verifică dacă cele două cereri prin care a fost sesizată de către reclamantși se referă în esență la aceleași persoane, aceleași fapte și aceleași capete de cerere [*Vojnović împotriva Croației* (dec.), 2012, pct 28; *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) împotriva Elveției (nr. 2)* (MC), 2009, pct 63; *Amarandei și alții împotriva României*, 2016, pct 106-111; *Leon Madrid împotriva Spaniei*, 2021, pct 44; *Stoianov și Tabakov împotriva Bulgariei (nr. 2)*, 2021, pct 30]. Pentru a stabili dacă o cerere sau un capăt de cerere sunt în mod esențial aceleași în ceea ce privește art. 35 § 2 lit. b) din Convenție, capătul de cerere se caracterizează întotdeauna prin faptele pe care le denunță [*Radomilja și alții împotriva Croației* (MC), 2018, pct 120].

242. O cerere interstatală nu privează o persoană particulară de posibilitatea de a introduce sau de a-și susține propriile capete de cerere [*Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 118; *Şişvili și alții împotriva Rusiei*, 2016, pct 46-47].

243. O cerere nu îndeplinește, în general, condițiile de la art. 35 atunci când are aceeași bază factuală ca o altă cerere precedentă. Nu se poate considera că un reclamant prezintă fapte noi atunci când se limitează la a invoca vechile capete de cerere prin argumente juridice noi [*I.J.L. împotriva Regatului Unit* (dec.), 1999; *Mann împotriva Regatului Unit și Portugaliei* (dec.), 2011] sau la a oferi informații complementare cu privire la dreptul intern, care nu sunt de natură să modifice motivele respingerii cererii sale anterioare [*X. împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1981]. Pentru examinarea de către Curte a unei cereri care se raportează la fapte identice cu cele care sunt la originea unei cereri anterioare, reclamantul trebuie să prezinte într-adevăr un nou capăt de cerere sau noi informații care nu au fost încă analizate de Curte [*Kafkaris împotriva Ciprului* (dec.), 2011, pct 68]. Noile informații relevante trebuie să fie fapte noi, care pot include modificări importante în dreptul intern aplicabil [*Ekimdjev și alții împotriva Bulgariei*, 2022, pct 255]. Evoluția jurisprudenței Curții nu constituie „fapte noi” în sensul art. 35 § 2 lit. b) [*Harkins împotriva Regatului Unit* (dec.) (MC), 2017, pct 50 și 55-56].

244. Organele Convenției au considerat că o cerere sau un capăt de cerere nu este în mod esențial aceeași/același cu o cerere examinată anterior în cauzele următoare: *Nobili Massuero împotriva Italiei* (dec.), 2004; *Riener împotriva Bulgariei*, 2006, pct 103; *Chappex împotriva Elveției*, decizia Comisiei, 1994; *Yurttas împotriva Turciei*, 2004, pct 36-37; *Sadak împotriva Turciei*, 2004, pct 32-33; *Amarandei și alții împotriva României*, 2016, pct 106-112; *Tsalikidis și alții împotriva Greciei*, 2017, pct 56-58; *Volodina împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2021, pct 37-40; *Ekimdjev și alții împotriva Bulgariei*, 2022, pct 253-255. În schimb, Curtea a considerat că o cerere sau un capăt de cerere este în mod esențial aceeași/același cu o cerere examinată anterior în cauzele *Moldovan și alții împotriva României* (dec.), 2011; *Hokkanen împotriva Finlandei*, decizia Comisiei, 1996; *Adesina împotriva Franței*, decizia Comisiei, 1996; *Bernardet împotriva Franței*, decizia Comisiei, 1996; *Gennari împotriva Italiei* (dec.) 2000; *Manuel împotriva Portugaliei* (dec.), 2002.

2. În mod esențial aceeași cu o cerere care a fost deja supusă unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare

245. Scopul părții a doua a art. 35 § 2 lit. b) este de a evita situația în care mai multe organisme internaționale s-ar ocupa simultan de cereri care sunt în mod esențial identice. O astfel de situație ar fi incompatibilă cu spiritul și textul Convenției, care caută să evite multitudinea de proceduri internaționale referitoare la aceleași cauze [*OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos împotriva Rusiei*, 2011, pct 520; *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası împotriva Turciei*, 2012, pct 37; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct 180]. Din acest motiv, uneori, Curtea trebuie să se pronunțe din oficiu asupra acestui aspect [*POA și alții împotriva Regatului Unit* (dec.), 2013, pct 27].

246. Pentru a stabili dacă are competența de a se pronunța cu privire la această prevedere din Convenție, Curtea trebuie să decidă dacă acea cauză dedusă judecății este în mod esențial aceeași cu o cerere depusă deja în paralel pe rolul altei instanțe și, în caz afirmativ, dacă poate fi considerată „o altă instanță internațională de anchetă sau de reglementare” în sensul art. 35 § 2 lit. b) din Convenție [*OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos împotriva Rusiei*, 2011, pct 520; *Gürdeniz împotriva Turciei* (dec.), 2014, pct 39-40; *Doğan și Çakmak împotriva Turciei* (dec.), 2019, pct 20].

a. Aprecierea similitudinii cauzelor

247. Pentru a verifica dacă două cauze sunt în mod esențial aceleași, de regulă, Curtea compară părțile implicate în diferitele proceduri, prevederile legale relevante invocate de acestea, întinderea capetelor de cerere și tipul de reparație solicitat [*OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos împotriva Rusiei*, 2011, pct 521; *Federația Elenă a Sindicatelor Funcționarilor din Sectorul Bancar împotriva Greciei* (dec.), 2011, pct 39].

248. Curtea trebuie deci să cerceteze, așa cum o face cu privire la prima teză a art. 35 § 2 lit. b) sus-menționată, dacă cererile care au fost adresate altor instanțe internaționale privesc fapte, persoane și capete de cerere identice în esență [*Patera împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2006; *Karoussiotis împotriva Portugaliei*, 2011, pct 63; *Gürdeniz împotriva Turciei* (dec.), 2014, pct 41-45; *Pauger împotriva Austriei*, decizia Comisiei, 1995].

249. De exemplu, în cazul în care reclamanții înaintea a două instanțe nu sunt identici, „cererea” adresată Curții nu poate fi considerată „în mod esențial aceeași cu o cerere [...] deja supusă unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare” [*Folgerø și alții împotriva Norvegiei* (dec.), 2006]. Astfel, Curtea a constatat că nu o împiedica nimic să examineze cererea prin care a fost sesizată atunci când cealaltă procedură internațională fusese declanșată de o organizație neguvernamentală [*Celniku împotriva Greciei*, 2007, pct 39-41; *Illiu și alții împotriva Belgiei* (dec.), 2009], sau de confederația de sindicate din care făceau parte reclamanții (*Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası împotriva Turciei*, 2012, pct 38), sau de un guvern care a acționat în nume propriu, în cadrul unei proceduri interguvernamentale (*Brian și alții împotriva Rusiei*, 2023, pct 40), și nu de către reclamanții înșiși. În cauza *Kavala împotriva Turciei*, 2019, raportorii speciali ai ONU și vicepreședintele Grupului de Lucru privind Detenția Arbitrară (Working Group on Arbitrary Detention – WGAD) au trimis Turciei o scrisoare conținând un „apel urgent”, în contextul procedurilor speciale inițiate de Oficiul Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului, care ar putea avea ca efect deschiderea unei proceduri. Cu toate acestea, întrucât WGAD nu a deschis o astfel de procedură și întrucât nici reclamantul, nici rudele sale apropiate nu au formulat nicio cale de atac în fața organismelor ONU, „cererea” nu era „în mod esențial aceeași” [pct 92-94; a se vedea și *Taner Kılıç împotriva Turciei (nr. 2)*, 2022, pct 62-63].

250. Cu toate acestea, Curtea a declarat recent că o cerere introdusă pe rolul ei și aproape identică cu o cerere adresată anterior unei alte instanțe internaționale (OIM), dar depusă de persoane care nu erau și nu puteau fi parte în procedura anterioară, aceasta fiind de natură colectivă și rezervată sindicatelor și organizațiilor patronale, era în mod esențial aceeași cu cea adresată celeilalte instanțe. Motivul este acela că reclamanții trebuiau considerați ca fiind strâns asociați procedurii și capetelor de cerere invocate înaintea instanței respective întrucât aceștia erau delegați ai sindicatului în cauză. Prin urmare, menținerea cererii înaintea Curții ar fi echivalat cu nerespectarea art. 35 § 2 lit. b) din Convenție [*POA și alții împotriva Regatului Unit* (dec.), 2013, pct 30-32].

b. Noțiunea de „altă instanță internațională de anchetă sau de reglementare”

251. În cadrul examinării pe care o realizează în temeiul art. 35 § 2 lit. b), Curtea trebuie să stabilească dacă instanța înaintea căreia procedura se desfășoară în paralel reprezintă o altă instanță internațională în sensul acestei condiții de admisibilitate (*POA și alții împotriva Regatului Unit*, pct 28).

252. În această privință, examinarea efectuată de Curte nu se limitează la o simplă verificare formală, ci urmărește, după caz, să stabilească dacă natura organului de control, procedura urmată de acesta și efectele deciziei sale sunt de excludere a competenței Curții, în conformitate cu art. 35 § 2 lit. b) [*OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos împotriva Rusiei*, 2011, pct 522; *De Pace împotriva Italiei*, 2008, pct 25-28; *Karoussiotis împotriva Portugaliei*, 2011, pct 62 și 65-76; *Federația Elenă a Sindicatelor Funcționarilor din Sectorul Bancar împotriva Greciei* (dec.), 2011, pct 33-38; *Doğan și Çakmak împotriva Turciei* (dec.), 2019, pct 21; *Peraldi împotriva Franței* (dec.), 2009]. Curtea a elaborat criteriile pe care un organism internațional trebuie să le îndeplinească pentru a fi considerat o „altă instanță internațională de anchetă sau de reglementare” în sensul acestei dispoziții. Cerința unei proceduri judiciare sau cvasi-judiciare similare celei prevăzute de mecanismul Convenției presupune că examinarea trebuie să aibă un domeniu de aplicare clar definit și să se limiteze la anumite drepturi

întemeiate pe un instrument juridic prin care organismul relevant este autorizat să stabilească răspunderea statului și să pună la dispoziție căi de atac capabile să pună capăt pretensei încălcări. De asemenea, acesta trebuie să ofere garanții instituționale și procedurale, cum ar fi independența, imparțialitatea și o procedură contradictorie [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct 182-186; *Tunç împotriva Turciei* (dec.), 2022, pct 65-66].

E. Cererea abuzivă

Art. 35 § 3 lit. a) din Convenție – Condiții de admisibilitate

„3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală în temeiul art. 34, atunci când apreciază că:

a) cererea este [...] neîntemeiată ori abuzivă;”

Cuvinte-cheie HUDOC

Cerere abuzivă [art. 35 § 3 lit. a)]

1. Definiție generală

253. Noțiunea de „abuz” în sensul art. 35 § 3 lit. a) trebuie înțeleasă în sensul său obișnuit, conform cu teoria generală a dreptului – și anume exercitarea într-un mod prejudiciabil a unui drept în alte scopuri decât cele pentru care este destinat [*Petrović împotriva Serbiei* (dec.), 2011; *Friedrich și alții împotriva Poloniei*, 2024, pct 121-123 și trimiterile citate]. În consecință, este abuziv orice comportament al unui reclamant, care este în mod vădit contrar vocației dreptului de recurs stabilit de Convenție și care constituie un obstacol în calea bunei funcționări a Curții sau a bunei desfășurări a procedurii în fața sa [*Jdanov și alții împotriva Rusiei*, 2019, pct 79-81 și trimiterile citate; *Mirojubovs și alții împotriva Letoniei*, 2009, pct 62 și 65; *S.A.S. împotriva Franței* (MC), 2014, pct 66; *Bivolaru împotriva României*, 2017, pct 78-82]. Examinarea comportamentului vădit abuziv al reclamantilor sau al reprezentanților autorizați ai acestora este incompatibilă cu buna funcționare a Curții în temeiul Convenției [*Mamić împotriva Croației* (dec.), 2024, pct 140, și trimiterile citate].

254. Pentru a stabili dacă o cerere ar trebui să fie considerată abuzivă, Curtea poate ține seama de comportamentul reclamantului nu numai în fața sa, ci și la nivel național [*Ferrara și alții împotriva Italiei* (dec.), 2023, pct 43; *Mamić împotriva Croației* (dec.), 2024, pct 139]. În plus, reclamantul este deplin răspunzător pentru comportamentul avocatului său sau al oricărei alte persoane care îl reprezintă înaintea Curții. Acțiunile și omisiunile reprezentantului reclamantului sunt, în principiu, imputabile chiar reclamantului și pot conduce la respingerea cererii ca abuzivă [*Bekauri împotriva Georgiei* (excepții preliminare), 2012, pct 22-25; *Migliore și alții împotriva Italiei* (dec.), 2013; *Martins Alves împotriva Portugaliei* (dec.), 2014, pct 11-13 și 16-17; *Gross împotriva Elveției* (MC), 2014, pct 33].

255. Ținând seama în mod corespunzător de misiunea Curții, astfel cum este definită în art. 19 din Convenție, avocații trebuie să dea dovadă de un nivel ridicat de prudență profesională și să colaboreze în mod constructiv cu Curtea, abținându-se de la formularea unor capete de cerere nefondate și, odată ce a fost inițiată o procedură în fața Curții, respectând toate regulile de procedură și normele deontologice relevante. În caz contrar, o cerere abuzivă sau formulată neglijent subminează credibilitatea activității avocaților în fața Curții și, dacă acest comportament se repetă în mod sistematic, poate conduce chiar la excluderea lor din procedură în temeiul art. 36 § 4 lit. c) din Regulamentul Curții, astfel cum a fost modificat de Curte la 7 februarie 2022, și în temeiul art. 44D din Regulamentul Curții [*Ferrara și alții împotriva Italiei* (dec.), 2023, pct 66].

256. Curtea a subliniat că respingerea unei cereri ca fiind abuzivă este o măsură excepțională [*Mirojubovs și alții împotriva Letoniei*, 2009, pct 62; *Egić împotriva Croației*, 2014, pct 40]. Ipotezele în care Curtea a constatat caracterul abuziv al unei cereri pot fi repartizate în cinci categorii tipice: dezinformarea Curții; utilizarea unui limbaj ofensator; încălcarea obligației de confidențialitate în cazul

soluționării pe cale amiabilă; cererea cu caracter vădit șicanator sau lipsită de orice miză reală; și folosirea incorectă a căilor de atac interne sau alte acte condamnabile la nivel național, în măsura în care acestea au o legătură directă cu procedura desfășurată în fața Curții [*Mamić împotriva Croației* (dec.), 2024, pct 116-119].

2. Dezinformarea Curții

257. O cerere este abuzivă dacă se întemeiază în mod deliberat pe fapte inventate, cu scopul de a induce în eroare Curtea [*X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct 145; *Varbanov împotriva Bulgariei*, 2000, pct 36; *Gogitidze și alții împotriva Georgiei*, 2015, pct 76]. Exemplele cele mai grave și mai flagrante ale unui asemenea abuz sunt, în primul rând, introducerea cererii sub o identitate falsă [*Drijfhout împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2011, pct 27-29], și, în al doilea rând, falsificarea documentelor trimise Curții [*Jian împotriva României* (dec.), 2004; *Bagheri și Maliki împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2007; *Poznanski și alții împotriva Germaniei* (dec.), 2007; *Gogitidze și alții împotriva Georgiei*, 2015, pct 77-78; *Mamić împotriva Croației* (dec.), 2024, pct 123-124]. Într-o cauză referitoare la detenția în așteptarea expulzării, Curtea a constatat că a existat o cerere abuzivă atunci când un reclamant a indus în eroare atât autoritățile naționale, cât și Curtea, cu privire la cetățenia sa [a se vedea *Bencheref împotriva Suediei* (dec.), 2017, pct 39]. Curtea a considerat, de asemenea, o cerere ca fiind abuzivă atunci când reclamantul a făcut, în fața Curții, o declarație de fapt contrară propriei mărturii în cadrul procedurii interne cu privire la un aspect relevant pentru rezultatul cauzei [*Povilonis împotriva Lituaniei* (dec.), 2022, pct 92-101] sau atunci când reclamantii au utilizat termeni vagi și imprecisi pentru a face ca circumstanțele cauzei să pară similare celor dintr-o altă cauză în care Curtea constatare o încălcare [*Kongresna Narodna Stranka și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (dec.), 2016, pct 13 și 15-19].

258. Acest tip de abuz poate fi comis, de asemenea, prin inacțiune, atunci când reclamantul omite de la început să informeze Curtea cu privire la un element esențial pentru examinarea cauzei [*Kereciaşvili împotriva Georgiei* (dec.), 2006; *Martins Alves împotriva Portugaliei* (dec.), 2014, pct 12-15; *Gross împotriva Elveției* (MC), 2014, pct 35-36; *Gevorgian și alții împotriva Armeniei* (dec.), 2020, pct 31-37; *Safarian împotriva Armeniei* (dec.), 2020, pct 24-30; a contrario *Al-Nashif împotriva Bulgariei*, 2002, pct 89; *G.I.E.M. S.R.L. și alții împotriva Italiei* (MC), pct 174; *S.L. și J.L. împotriva Croației*, 2015, pct 49; *Zličić împotriva Serbiei*, pct 55-56]. Cu toate acestea, este necesar ca informațiile înșelătoare să privească însăși esența cauzei pentru ca omisiunea respectivă să fie considerată de Curte ca fiind un abuz al dreptului de recurs individual [*J.B. împotriva Poloniei*, 2015, pct 44; *Mitrović împotriva Serbiei*, 2017, pct 33-34; *Şaliavski și alții împotriva Bulgariei*, 2017, pct 45; *Saakaşvili împotriva Georgiei* (dec.), 2022, pct 64-65; *H.T. împotriva Germaniei și Greciei*, 2024 pct 127-128]. Ori de câte ori un reclamant omite, contrar art. 44C § 1 din Regulamentul Curții, să divulge informații relevante, în funcție de circumstanțele particulare ale cauzei, Curtea poate trage concluziile pe care le consideră adecvate, inclusiv scoaterea de pe rol a cauzei în temeiul uneia dintre cele trei litere de la art. 37 § 1 din Convenție [*Belošević împotriva Croației* (dec.), 2019, pct 48-49 și pct 51-54, și *Şeker împotriva Turciei* (dec.), 2021, pct 19-23].

259. În mod similar, dacă survin noi aspecte importante în cursul procedurii în fața Curții și dacă – în pofida obligației explicite care îi revine în temeiul Regulamentului Curții – reclamantul nu informează Curtea în acest sens, împiedicând-o, astfel, să se pronunțe cu privire la cauză în deplină cunoștință a faptelor, cererea acestuia poate fi respinsă ca fiind abuzivă [*Hadrabová și alții împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2007; *Predescu împotriva României*, 2008, pct 25-27; *Gross împotriva Elveției* (MC), 2014, pct 28-37; *Dimo Dimov și alții împotriva Bulgariei*, 2020, pct 42-47; *Y.T. împotriva Bulgariei* (revizuire), 2024, pct 39-40].

260. Intenția reclamantului de a induce Curtea în eroare trebuie să fie întotdeauna stabilită cu suficientă certitudine [*Melnik împotriva Ucrainei*, 2006, pct 58-60; *Nold împotriva Germaniei*, 2006, pct 87; *Miszczyński împotriva Poloniei* (dec.), 2011; *Gross împotriva Elveției* (MC), 2014, pct 28; *S.L. și J.L. împotriva Croației*, 2015, pct 48-49; *Bagdonavicius și alții împotriva Rusiei*, 2016, pct 64-65; *Yusufeli İlçesini Güzelleştirme Yaşatma Kültür Varlıklarını Koruma Derneği împotriva Turciei* (dec.), 2021, pct 29-30; *Tverdohlebova împotriva Ucrainei*, 2025, pct 33]. Părțile pot să prezinte argumente care

sunt respinse de Curte fără ca astfel de observații discutabile să fie considerate un abuz al dreptului de recurs individual (*Hoti împotriva Croației*, 2028, pct 92).

261. Chiar și în cazul în care hotărârea Curții cu privire la fond a devenit deja definitivă, iar ulterior se demonstrează că reclamantul a ținut ascuns un fapt care ar fi fost relevant pentru examinarea cererii, Curtea poate reveni asupra hotărârii sale prin procedura de revizuire (prevăzută la art. 80 din Regulamentul Curții) și să respingă cererea ca abuzivă [*Gardean și S.C. Grup 95 SA împotriva României* (revizuire), 2013, pct 12-22; *Vidu și alții împotriva României* (revizuire), 2017, pct 17-30; *Petroiu împotriva României* (revizuire), 2017, pct 16-30; *Y.T. împotriva Bulgariei* (revizuire), 2024, în care revizuirea hotărârii a fost urmată de o apreciere a existenței unui abuz al dreptului de recurs individual, pct 32-40; iar în ceea ce privește efectul inadmisibilității cererii, care a rezultat din acest abuz, asupra unei obligații ce revenea statului în temeiul Convenției, a se vedea pct 41-43]. O astfel de revizuire nu este posibilă decât dacă guvernul pârât nu putea cunoaște în mod rezonabil faptul în litigiu la momentul examinării cauzei de către Curte și dacă a formulat cererea de revizuire în termen de 6 luni din momentul în care a luat cunoștință de acest fapt, în conformitate cu art. 80 § 1 [*Grossi și alții împotriva Italiei* (revizuire), 2012, pct 17-24; *Vidu și altele împotriva României* (revizuire), 2017, pct 20-23; *Petroiu împotriva României* (revizuire), 2017, pct 19 și 27-28; *Y.T. împotriva Bulgariei* (revizuire), 2024, pct 19-21].

3. Limbaj ofensator

262. Există abuz al dreptului de recurs în cazul în care reclamantul utilizează, în corespondența sa cu instanța europeană, expresii deosebit de ofensatoare, jignitoare, amenințătoare sau impertinente – fie împotriva guvernului pârât, a agentului acestuia, a autorităților statului pârât, a Curții înseși, a judecătorilor, a grefei sau a membrilor acesteia din urmă [*Řehák împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2004; *Duringer și alții împotriva Franței* (dec.), 2003; *Stamoulakatos împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1997]. Același lucru este valabil și atunci când un reclamant publică declarații ofensatoare cu privire la Curte și la judecătorii săi, în afara contextului cauzei pendinte, și continuă să facă acest lucru după ce primește un avertisment (*Jdanov și alții împotriva Rusiei*, 2019, pct 82-86).

263. Pentru a fi considerat ofensator, nu este suficient ca limbajul reclamantului să fie doar critic, polemic sau sarcastic; acesta trebuie să depășească „limitele unei critici normale, civice și legitime” [*Di Salvo împotriva Italiei* (dec.), 2007, *Apinis împotriva Letoniei* (dec.), 2011; pentru un exemplu contrar, a se vedea *Aleksanian împotriva Rusiei*, 2008, pct 116-118; *X și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2021, pct 146; *Gherardi Martiri împotriva San Marino*, 2022, pct 83-84]. Dacă, în cursul procedurii, reclamantul încetează să mai folosească expresiile respective, după ce a fost avertizat în mod expres de Curte, le retrage de manieră expresă sau, și mai bine, își prezintă scuzele, cererea nu mai este respinsă ca abuzivă (*Cerņiņin împotriva Rusiei*, 2006, pct 25-28).

264. Curtea a hotărât că simplul fapt de a-l acuza pe agentul guvernului pârât de „abuz de procedură” nu este în sine abuziv, cu condiția ca această acuzație să nu se întemeieze pe susțineri de fapt neadevărate. Ar fi incompatibil cu spiritul egalității părților să se considere nejustificată o susținere potrivit căreia agentul statului a comis un abuz de procedură, având în vedere că statele au posibilitatea, fără nicio restricție, să susțină că o cerere este inadmisibilă întrucât un reclamant și-a exercitat abuziv dreptul de recurs individual (*Gherardi Martiri împotriva San Marino*, 2022, pct 84).

4. Încălcarea obligației de confidențialitate în cazul soluționării pe cale amiabilă

265. O încălcare intenționată din partea reclamantului a obligației de confidențialitate a negocierilor în cazul soluționării pe cale amiabilă, impusă părților în temeiul art. 39 § 2 din Convenție și al art. 62 § 2 din Regulamentul Curții, poate să fie considerată abuz al dreptului de recurs și să conducă la respingerea cererii [*Hadrabová și alții împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2007; *Popov împotriva Moldovei (nr. 1)*, 2005, pct 48; *Mirojubovs și alții împotriva Letoniei*, 2009, pct 66].

266. Pentru a stabili dacă reclamantul și-a încălcat obligația de confidențialitate, trebuie mai întâi să fie definite limitele acestei obligații. Într-adevăr, aceasta trebuie să fie întotdeauna interpretată ținând seama de obiectivul său general, și anume facilitarea soluționării pe cale amiabilă, prin protejarea părților și a Curții împotriva unor eventuale presiuni. În consecință, deși comunicarea către un terț a conținutului documentelor referitoare la soluționarea pe cale amiabilă poate, în principiu, să constituie un abuz al dreptului de recurs în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție, nu înseamnă că există o interdicție absolută și necondiționată de a arăta aceste documente vreunui terț sau de a-i vorbi despre acestea. Într-adevăr, o interpretare atât de generală și de riguroasă ar risca să aducă atingere apărării intereselor legitime ale reclamantului – de exemplu, atunci când încearcă să obțină informații punctuale relevante, într-o cauză în care acesta este autorizat să se reprezinte singur în fața Curții. În plus, ar fi prea dificil, dacă nu chiar imposibil, pentru Curte să controleze respectarea unei asemenea interdicții. Ceea ce art. 39 § 2 din Convenție și art. 62 § 2 din Regulamentul Curții interzic părților este publicarea informațiilor în litigiu, de exemplu prin intermediul mijloacelor de informare în masă, într-o corespondență care poate fi citită de un mare număr de persoane, sau în orice alt mod [*Miroļubovs și alții împotriva Letoniei*, 2009, pct 68; a se vedea și *Mătăsaru împotriva Republicii Moldova* (dec.), 2020, pct 36-39, în care soția reclamantului a dezvăluit către mass-media propunerea Curții de soluționare pe cale amiabilă]. Prin urmare, atunci când prezintă un anumit grad de gravitate, acest tip de comportament este considerat abuziv.

267. Pentru a fi considerată abuzivă, divulgarea unor informații confidențiale trebuie să fie intenționată. Răspunderea directă a reclamantului în cazul acestei divulgări trebuie stabilită întotdeauna cu suficientă certitudine, o simplă suspiciune nefiind suficientă în această privință (*Miroļubovs și alții împotriva Letoniei*, 2009, pct 66 *in fine*). Exemple concrete de aplicare a acestui principiu: pentru un exemplu în care cererea a fost respinsă, a se vedea hotărârea *Hadrabová și alții împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2007, în care reclamantii au citat în mod expres propunerile de soluționare amiabilă formulate de Grefa Curții în corespondența lor cu Ministerul de Justiție din țara acestora, ceea ce a dus la respingerea cererii lor ca abuzivă; pentru un exemplu în care cererea a fost declarată admisibilă, a se vedea cauza *Miroļubovs și alții împotriva Letoniei*, 2009, în care nu s-a stabilit cu certitudine dacă toți cei trei reclamanti au fost responsabili pentru divulgarea informațiilor confidențiale, ceea ce a determinat Curtea să respingă excepția preliminară a Guvernului.

268. Trebuie să se facă distincție între, pe de o parte, declarațiile făcute în cadrul procedurilor strict confidențiale de soluționare amiabilă și, pe de altă parte, declarațiile unilaterale formulate de un guvern pârât în cadrul unei proceduri publice și contradictorii în fața Curții, chiar dacă rezultatul concret al acestor proceduri poate fi similar. Divulgarea condițiilor unei declarații unilaterale nu constituie un abuz al dreptului de recurs individual (*Eskerhanov și alții împotriva Rusiei*, 2017, pct 26-29).

269. În ceea ce privește nerespectarea regulii privind confidențialitatea după pronunțarea Curții pe fond, dar înainte de pronunțarea asupra reparației echitabile, a se vedea *Žáková împotriva Republicii Cehe* (reparație echitabilă), pct 18-25, în care Curtea, având în vedere circumstanțele speciale ale cauzei, a considerat oportun să continue examinarea cauzei.

5. Cerere cu caracter vădit șicanator sau lipsită de orice miză reală

270. Este abuzivă fapta reclamantului de a formula în mod repetat, în fața Curții, cereri cu caracter șicanator și în mod vădit nefondate, identice cu o cerere deja introdusă de acesta în trecut și care a fost deja declarată inadmisibilă [*M. împotriva Regatului Unit și Philis împotriva Greciei*, deciziile Comisiei, 1987, 1996; *Petrović împotriva Serbiei* (dec.), 2011]. Curtea nu poate avea în atribuțiile sale soluționarea plângerilor nefondate și șicanatoare sau confruntarea cu un comportament vădit abuziv, din alte motive, din partea reclamantilor sau a reprezentanților lor autorizați (*ibid.*), căci acest lucru ar crea o sarcină suplimentară incompatibilă cu adevăratele funcții pe care le are Curtea în temeiul Convenției [*Bekauri împotriva Georgiei* (excepții preliminare), 2012, pct 21; a se vedea și *Migliore și alții împotriva Italiei* (dec.), 2013, și *Simitzi-Papachristou și alții împotriva Greciei* (dec.), 2013].

271. Curtea a constatat existența unui abuz de dreptul de recurs din partea unui reclamant care a publicat, pe site-ul său Internet și pe YouTube, materiale video în care făcea apel la vizitatori să i se alăture în scopul introducerii unei acțiuni colective în fața Curții și pentru depunerea a numeroase cereri prin intermediul unui formular de cerere standardizat, generat automat. Aproape 18 000 de cereri au fost deja trimise Curții ca urmare a acestei tehnici. Exprimat în termeni lipsiți de ambiguitate, obiectivul urmărit nu era acela de a obține câștig de cauză, ci, dimpotrivă, de a provoca „o supraîncărcare, un volum de muncă excesiv și întâzieri” în cadrul Curții, de a „paraliza activitățile acesteia”, de a „crea un raport de putere”, astfel încât să poată „negocia” cu Curtea amenințând funcționarea acesteia, și de a provoca „perturbarea sistemului” în cadrul căreia Curtea era o „verigă a lanțului”. Această abordare, care urmărea să submineze sistemul Convenției și funcționarea Curții, era vădit contrară vocației dreptului de recurs individual, spiritului Convenției și obiectivelor urmărite de aceasta [*Zambrano împotriva Franței* (dec.), 2021, pct 35-38].

272. De asemenea, Curtea poate declara abuzivă o cerere care este în mod vădit lipsită de orice miză reală și/sau se referă la o sumă de bani derizorie sau care, în general, nu are legătură cu interesele legitime și obiective ale reclamantului [*Simitzi-Papachristou și alții împotriva Greciei* (dec.), 2013; *Bock împotriva Germaniei* (dec.), 2010; *a contrario S.A.S. împotriva Franței* (MC), 2014, pct 62 și 68]. De la intrarea în vigoare a Protocolului nr. 14, la 1 iunie 2010, acest tip de cereri intră mai degrabă sub incidența art. 35 § 3 lit. b) din Convenție (lipsa unui prejudiciu important).

6. Exercițarea abuzivă a căilor de atac interne sau alte acte condamnabile comise la nivel național

273. Comportamentul reclamantului la nivel național este un factor de luat în considerare pentru a aprecia dacă o cerere ar trebui considerată abuzivă. Întrucât căile de atac interne constituie principalul mijloc de protecție a drepturilor fundamentale garantate de Convenție, Curtea se pronunță deseori pe baza unei analize cumulative a comportamentului reclamantului atât la nivel național, cât și în fața Curții. În special, o exercitare vădit abuzivă a căilor de atac interne poate conduce la declararea cererii inadmisibilă ca fiind abuzivă [*Ferrara și alții împotriva Italiei* (dec.), 2023, pct 43]. De exemplu, fragmentarea nejustificată a procedurilor interne de executare, cu unicul scop de a profita de dreptul intern pentru a multiplica sumele acordate cu titlu de onorariu avocațial, combinată cu abordarea aceeași strategii în fața Curții (introducerea mai multor cereri identice separate, bazate pe fapte identice sau similare, fără a le conexe sau fără măcar a informa Curtea cu privire la existența unei legături între acestea), a fost considerată vădit abuzivă, aceasta afectând în mod negativ organizarea și volumul de muncă atât ale instanțelor naționale, cât și ale Curții (*ibid.*, pct 63-68).

274. În cauza *Mamić împotriva Croației* (dec.), 2024, s-a constatat că reclamantii au manipulat procedura internă în favoarea lor, obstrucționând grav sistemul judiciar și că, ulterior, au încercat să profite de sistemul de protecție a drepturilor omului stabilit de Convenție și să beneficieze de pe urma comportamentului abuziv adoptat de aceștia la nivel intern (pct 139-143). Deși comportamentul reclamantilor, care a constituit abuz, a vizat în mod direct doar unul dintre multiplele capete de cerere care au fost formulate în temeiul art. 6 din Convenție și care au fost comunicate guvernului pârât, Curtea a considerat că era necesar ca un astfel de comportament să aibă consecințe în ceea ce privește admisibilitatea tuturor cererilor, care trebuiau să fie respinse în tot pentru abuz de dreptul de recurs individual (pct 144-145).

275. Uneori, hotărârile și deciziile Curții, precum și cauzele pendinte în fața acesteia, sunt folosite în cadrul discursului politic la nivel național în statele contractante. O cerere inspirată de o dorință de publicitate sau de propagandă nu este, doar din acest motiv, abuzivă (*McFeeley și alții împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1980, și *Hadjialiev și alții împotriva Rusiei*, 2008, pct 66-67; *Friedrich și alții împotriva Poloniei*, 2024, pct 123). Cu toate acestea, poate exista abuz în cazul în care reclamantul, motivat de interese politice, acordă presei sau televiziunii interviuri în care exprimă o atitudine iresponsabilă și frivolă în privința procedurii din fața Curții (*Partidul Laburist din Georgia împotriva Georgiei*, 2008). Diseminarea unor informații false către presă într-un mod care ar fi putut fi rezultatul unei erori cu bună-credință nu a fost considerată un abuz al dreptului de recurs (*Podeschi*

împotriva San Marino, 2017, pct 88, în care reclamantul sau reprezentanții săi au afirmat în mod public, în mod eronat, că cererea fusese deja declarată admisibilă de către Curte).

276. Curtea a constatat că a existat un abuz al dreptului de recurs individual atunci când un reclamant a invocat în fața Curții art. 8 pe baza unor probe obținute cu încălcarea drepturilor altor persoane recunoscute de Convenție. În încercarea de a dovedi că nu este tatăl unui copil, reclamantul a obținut probe ADN cu forța, fără consimțământ, și, drept consecință, a fost condamnat pentru atac asupra integrității fizice a fostei sale soții [*Koch împotriva Poloniei* (dec.), 2017, pct 31-34].

7. Atitudinea adoptată de guvernul pârât

277. În cazul în care guvernul pârât consideră că reclamantul a săvârșit un abuz al dreptului de recurs, trebuie să informeze Curtea în consecință și să îi comunice informațiile relevante de care dispune, astfel încât aceasta să ajungă la concluziile potrivite [*Mamić împotriva Croației* (dec.), 2024, pct 120-122]. În fapt, este sarcina Curții, și nu a guvernului pârât, să monitorizeze respectarea obligațiilor procedurale impuse reclamantului în temeiul Convenției și al Regulamentului Curții. În schimb, amenințările din partea Guvernului și a organismelor sale, privind inițierea unei anchete penale sau disciplinare împotriva unui reclamant pentru o pretinsă încălcare a obligațiilor procedurale ale acestuia în fața Curții, ar putea constitui o problemă din perspectiva art. 34 *in fine* din Convenție, care interzice orice împiedicare a exercițiului eficace al dreptului de recurs individual (*Miroļubovs și alții împotriva Letoniei*, 2009, pct 70).

278. Chiar dacă Guvernul nu susține că reclamantii au avut un comportament ce a constituit un abuz al dreptului de recurs individual, problema unui posibil abuz poate fi ridicată de Curte *proprio motu* [*Gevorgian și alții împotriva Armeniei* (dec.), 2020, pct 32; *Dimo Dimov și alții împotriva Bulgariei*, 2020, pct 41].

II. Inadmisibilitatea legată de competența Curții

Art. 35 § 3 lit. a) din Convenție – Condiții de admisibilitate

„3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în temeiul art. 34, atunci când apreciază că:

a) cererea este incompatibilă cu prevederile Convenției sau ale Protocoalelor sale [...];”

Art. 32 din Convenție – Competența Curții

„1. Competența Curții acoperă toate problemele privind interpretarea și aplicarea Convenției și a Protocoalelor sale, care îi sunt supuse în condițiile prevăzute în art. 33, 34, 46 și 47.

2. În caz de contestare a competenței sale, Curtea hotărăște.”

Cuvinte-cheie HUDOC

Ratione personae [art. 35 § 3 lit. a)] – *Ratione loci* [art. 35 § 3 lit. a)] – *Ratione temporis* [art. 35 § 3 lit. a)] – Situație continuă [art. 35 § 3 lit. a)] – *Ratione materiae* [art. 35 § 3 lit. a)]

A. Incompatibilitatea *ratione personae*

1. Principii

279. Compatibilitatea *ratione personae* presupune ca pretinsa încălcare a Convenției să fi fost săvârșită de un stat contractant sau ca aceasta să îi fie imputabilă într-un fel sau altul.

280. Chiar dacă statul pârât nu a ridicat excepții cu privire la competența *ratione personae* a Curții, acest aspect necesită o examinare din oficiu din partea Curții [*Sejdić și Finci împotriva Bosniei și Herțegovinei* (MC), 2009, pct 27; *Mutu și Pechstein împotriva Elveției*, 2018, pct 63].

281. Drepturile fundamentale protejate de tratatele internaționale în domeniul drepturilor omului trebuie garantate persoanelor care locuiesc pe teritoriul statului parte implicat, indiferent de dizolvarea sau succesiunea sa ulterioară (*Bijelić împotriva Muntenegrului și Serbiei*, 2009, pct 69).

282. Un stat poate fi considerat răspunzător pentru datoriile unei societăți deținute de stat, chiar dacă societatea este o entitate juridică separată, cu condiția ca aceasta să nu beneficieze de o independență instituțională și operațională suficientă față de stat pentru a-l exonera de răspunderea care îi revine în temeiul Convenției [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct 114-115; *Kujelev și alții împotriva Rusiei*, 2019, pct 93-100, 117; *Mihailenki și alții împotriva Ucrainei*, 2004, pct 43-45]. Acest principiu stabilit în legătură cu datoriile se aplică și în cazul altor acte și omisiuni ale acestor societăți, cum ar fi utilizarea unor invenții brevetate (*Tokel împotriva Turciei*, pct 58-62). Actele și omisiunile unei fundații de drept privat pot fi, de asemenea, de natură să angajeze răspunderea statului pârât, în temeiul Convenției (*Mutu și Pechstein împotriva Elveției*, 2018, pct 65-67).

283. Cererile vor fi declarate incompatibile *ratione personae* cu dispozițiile Convenției pentru următoarele motive:

- dacă reclamantul nu are calitate procesuală în sensul art. 34 din Convenție [a se vedea, de exemplu, *Section de commune d'Antilly împotriva Franței* (dec.), 1999; *Döşemealti Belediyesi împotriva Turciei* (dec.), 2010; *Moretti și Benedetti împotriva Italiei*, 2010, pct 32-35; *Comitetul Helsinki-Bulgaria împotriva Bulgariei* (dec.), 2016; *V.D. și alții împotriva Rusiei*, 2019, pct 72-76; *Ihsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi împotriva Turciei* (dec.), 2020, pct 34-47; *Republica Democratică Congo împotriva Belgiei* (dec.), 2020, pct 13-21];

- dacă reclamantul nu este în măsură să demonstreze că este victima pretensei încălcări [*Kátai împotriva Ungariei* (dec.), 2014, pct 25-26; *Trivkanović împotriva Croației*, 2017, pct 49-51; a se vedea secțiunea Introducere, [punctul A.3 „calitatea de victimă”](#)];
- dacă cererea este îndreptată împotriva unei persoane particulare (*X. împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1976; *Durini împotriva Italiei*, decizia Comisiei, 1994);
- dacă cererea este îndreptată direct împotriva unei organizații internaționale care nu a aderat la Convenție (*Stephens împotriva Ciprului, Turciei și Organizației Națiunilor Unite* (dec.), 2008, ultimul punct);
- dacă cererea are ca obiect un protocol la Convenție pe care statul pârât nu l-a ratificat (*Horsham împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1995; *De Saedeleer împotriva Belgiei*, 2007, pct 68).

2. Competența⁸

284. Constatarea lipsei de competență *ratione loci* nu scutește Curtea să examineze dacă reclamanții se află sub „jurisdicția” unuia sau mai multor state contractante în sensul art. 1 din Convenție (*Drozd și Janousek împotriva Franței și Spaniei*, 1992, pct 90). În consecință, excepțiile conform cărora reclamanții nu se află sub „jurisdicția” unui stat pârât, trebuie ridicate, în principiu, prin invocarea incompatibilității *ratione personae* cu dispozițiile Convenției [a se vedea argumentele guvernelor pârâte în cauzele *Banković și alții împotriva Belgiei și a altor state* (dec.) (MC), 2001, pct 35; *Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (MC), 2004, pct 300; *Weber și Saravia împotriva Germaniei* (dec.), 2006; a se vedea și *Mozer împotriva Republicii Moldova și Rusiei* (MC), 2016, pct 79, în care guvernul rus a invocat incompatibilitatea *ratione personae* și *ratione loci*; a se vedea *M.A. și alții împotriva Lituaniei*, 2018, pct 67]. „Jurisdicția” în temeiul art. 1 din Convenție este un criteriu minim. Exercitarea jurisdicției reprezintă o condiție necesară pentru ca un stat contractant să poată fi considerat răspunzător pentru acte sau omisiuni care îi sunt imputabile și care se află la originea unei pretense încălcări a drepturilor și libertăților enunțate în Convenție [*Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (MC), 2004, pct 311; *Al-Skeini și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2011, pct 130].

285. Competența jurisdicțională a statului în temeiul art. 1 este, în primul rând, teritorială [*Banković și alții împotriva Belgiei și a altor state* (dec.) (MC), 2001, pct 61 și 67; *Catan și alții împotriva Republicii Moldova și Rusiei* (MC), 2012, pct 104]. Se presupune că jurisdicția este exercitată, în mod normal, pe întreg teritoriul statului [*N.D. și N.T. Spaniei* (MC), pct 102-103, 105 și urm.; *Assanidze împotriva Georgiei* (MC), 2004, pct 139; *Sargsian împotriva Azerbaidjanului* (MC), 2015, pct 129, 139 și 150]. Jurisdicția poate să fie exercitată și la frontieră (cu titlu de exemplu, refuzul unor polițiști de frontieră de a accepta cereri de azil și de a le permite reclamanților să intre pe teritoriul statului în cauzele *M.A. și alții împotriva Lituaniei*, 2018, pct 69-70; *M.K. și alții împotriva Poloniei*, 2020, pct 126-132). Noțiunea de „jurisdicție” în sensul art. 1 din Convenție trebuie interpretată în sensul că reflectă semnificația acestei noțiuni în dreptul internațional public, în temeiul căruia existența unui gard situat la o anumită distanță de frontieră nu autorizează un stat să excludă, să modifice sau să limiteze în mod unilateral jurisdicția sa teritorială, care începe de la linia frontierei. Curtea a recunoscut că statele situate la frontierele externe ale spațiului Schengen au întâmpinat dificultăți considerabile pentru a face față afluzului tot mai mare de migranți și solicitanți de azil, însă nu a dedus că această situație ar avea consecințe asupra jurisdicției statelor în cauză [*N.D. și N.T. Spaniei* (MC), pct 104-111, în care statul a invocat excepția lipsei jurisdicției teritoriale, în contextul imigrației ilegale, pct 107-108].

286. Statele pot fi considerate răspunzătoare pentru acte ale propriilor autorități sau care își produc efectele în afara teritoriului lor [*Drozd și Janousek împotriva Franței și Spaniei*, 1992, pct 91; *Soering împotriva Regatului Unit*, 1989, pct 86 și 91; *Loizidou împotriva Turciei* (excepții preliminare), 1995, pct 62]. Totuși, aceasta reprezintă o excepție [*Banković și alții împotriva Belgiei și a altor state* (dec.) (MC), 2001, pct 71; *Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (MC), 2004, pct 314], și anume în cazul în care un stat contractant exercită un control efectiv sau, cel puțin, o influență decisivă

---

8. A se vedea [Ghidul privind art. 1 din Convenție](#).

asupra unui teritoriu [*ibid.*, pct 314-316 și 392; *Catan și alții împotriva Republicii Moldova și Rusiei* (MC), 2012, pct 106-107; *Al-Skeini și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2011, pct 138-140; *Medvediev și alții împotriva Franței* (MC), 2010, pct 63-64; *Georgia împotriva Rusiei (II)* (MC), 2021, pct 161-175, cu privire la perioada ocupației ulterioare încetării ostilităților]. Cu privire la noțiunea de „control efectiv” asupra unui teritoriu sau de control efectiv exercitat prin intermediul forțelor armate ale unui stat, a se vedea *Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (MC), 2004, pct 314-316; a se vedea și *Banković și alții împotriva Belgiei și a altor state* (dec.) (MC), 2001, pct 67 și urm. și 74-82; *Cipru împotriva Turciei* (MC), 2001, pct 75-81; *Loizidou împotriva Turciei* (fond), 1996, pct 52-57; *Hassan împotriva Regatului Unit* (MC), 2014, pct 75; *Ucraina împotriva Rusiei (Crimeea)* (dec.) (MC), 2020, pct 315-335; *Georgia împotriva Rusiei (II)* (MC), 2021, pct 126 și 165. Cu privire la noțiunea de control efectiv care nu este exercitat în mod direct, ci prin intermediul unei administrații locale subordonate, care supraviețuiește datorită sprijinului din partea statului, a se vedea *Catan și alții împotriva Republicii Moldova și Rusiei* (MC), 2012, pct 116-122; *Ciragov și alții împotriva Armeniei* (MC), 2015, pct 169-186; *Georgia împotriva Rusiei (II)* (MC), 2021, pct 166-174. Pentru un exemplu de control efectiv asupra unei zone în contextul unei așa-zise „anexări” a teritoriului unui stat contractant de către alt stat contractant, a se vedea *Ucraina împotriva Rusiei (Crimeea)* (dec.) (MC), 2020, pct 338-349.

287. Un stat poate fi considerat răspunzător pentru încălcări ale drepturilor prevăzute de Convenție ale persoanelor aflate pe teritoriul unui alt stat, dar care se dovedesc a fi sub autoritatea și controlul primului dintre aceste state, prin intermediul agenților săi care acționează – în mod legal sau ilegal – în al doilea stat [*Issa și alții împotriva Turciei*, 2004, pct 71; *Sánchez Ramirez împotriva Franței*, decizia Comisiei, 1996; *Öcalan împotriva Turciei* (MC), 2005, pct 91; *Veronica Ciobanu împotriva Republicii Moldova*, 2021, pct 25-26; cu privire la operațiuni militare în străinătate, a se vedea *Al-Skeini și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2011, pct 149; *Hassan împotriva Regatului Unit* (MC), 2014, pct 76-80; *Jaloud împotriva Țărilor de Jos* (MC), 2014, pct 140-152].

288. În ceea ce privește fapte comise de soldați ai forței multinaționale a Organizației Națiunilor Unite și clarificarea aspectului dacă pentru aceste fapte va fi angajată răspunderea statului în cazul în care organizația internațională nu are un control efectiv și nici o autoritate supremă asupra acestui comportament, a se vedea *Al-Jedda împotriva Regatului Unit* (MC), 2011, pct 84-86. Cu privire la acte care au avut loc într-o zonă-tampon a ONU, a se vedea *Isaak și alții împotriva Turciei* (dec.), 2006. În ceea ce privește faza activă a ostilităților (bombardamente și focuri de artilerie) în contextul unui conflict armat internațional între două state contractante, a se vedea *Georgia împotriva Rusiei (II)* (MC), 2021, pct 125-144.

289. Pentru teritoriile care se află din punct de vedere juridic sub jurisdicția unui stat contractant, dar care nu se află sub autoritatea/controlul efective ale statului respectiv, cererea poate fi considerată incompatibilă cu prevederile Convenției (*An și alții împotriva Ciprului*, decizia Comisiei, 1991), dar trebuie să se țină seama de obligațiile pozitive ale statului în temeiul Convenției [*Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (MC), 2004, pct 312-313 și 333 și urm.; a se vedea și *Stephens împotriva Ciprului, Turciei și Organizației Națiunilor Unite* (dec.), 2008; *Azemi împotriva Serbiei* (dec.), 2013; *Ivanțoc și alții împotriva Moldovei și Rusiei*, 2011, pct 105-106; *Catan și alții împotriva Republicii Moldova și Rusiei* (MC), 2012, pct 109-10; *Mozer împotriva Republicii Moldova și Rusiei* (MC), 2016, pct 99-100]. În ceea ce privește zonele disputate de pe teritoriul recunoscut la nivel internațional al unui stat contractant asupra cărora niciun alt stat nu exercită un control efectiv, a se vedea *Sargsian împotriva Azerbaidjanului* (MC), 2015, pct 139-151. Cu privire la o închisoare controlată în totalitate de un stat contractant, dar a cărei alimentare cu electricitate și apă a fost întreruptă de autoritatea locală a unei entități *de facto*, asupra căreia statul nu avea niciun control, a se vedea *Pocasovschi și Mihăilă împotriva Republicii Moldova și Rusiei*, 2018, pct 43-46. Unui stat nu i se permite să invoce o excepție de la principiile privind jurisdicția, în cazul în care a ridicat trei garduri pe teritoriul său pentru a împiedica intrarea ilegală a resortisanților străini și a susținut că o persoană intră sub jurisdicția sa abia după ce trece de toate cele trei garduri; Curtea a hotărât că, totuși, statul în cauză își exercita efectiv autoritatea asupra teritoriului său la frontieră [*N.D. și N.T. împotriva Spaniei* (MC), pct 104-111].

290. Există excepții de la principiul conform căruia prezența fizică a unei persoane pe teritoriul uneia din părțile contractante are efectul de a plasa persoana respectivă sub jurisdicția statului în cauză, de

exemplu dacă este vorba despre un stat unde își are sediul o organizație internațională, iar plângerile reclamantului sunt îndreptate împotriva acesteia. Simplul fapt că sediul și clădirile Tribunalului Penal Internațional se află în Țările de Jos nu reprezintă un motiv suficient pentru ca statului respectiv să îi fie imputate acțiuni sau omisiuni denunțate împotriva acestei instanțe internaționale care i-a condamnat pe reclamânți [*Galić împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2009; *Blagojević împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2009; *Djokaba Lambi Longa împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2012]. Pentru o cerere îndreptată împotriva statului pârât, în calitatea sa de stat pe teritoriul căruia se află sediul permanent al unei organizații internaționale, a se vedea *Lopez Cifuentes împotriva Spaniei* (dec.), 2009, pct 25-26; *Klausecker împotriva Germaniei* (dec.), 2015, pct 80-81. Pentru acceptarea unei administrații civile internaționale pe teritoriul statului pârât, a se vedea *Berić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (dec.), 2007, pct 30.

291. Participarea unui stat la o procedură îndreptată împotriva sa într-un alt stat nu reprezintă în sine o exercitare extrateritorială a jurisdicției sale [*McElhinney împotriva Irlandei și Regatului Unit* (dec.) (MC), 2000; *Treska împotriva Albaniei și Italiei* (dec.), 2006; *Manoilescu și Dobrescu împotriva României și Rusiei* (dec.), 2005, pct 99-111]. Cu toate acestea, odată ce o persoană introduce o acțiune civilă în fața instanțelor unui stat, există în mod incontestabil o „legătură (de natură) jurisdicțională” între această persoană și stat, în ciuda caracterului extrateritorial al faptelor despre care se pretinde că se află la originea acțiunii [*Markovic și alții împotriva Italiei* (MC), 2006, pct 49-55, cu privire la art. 6 din Convenție; a se vedea, în mod similar, *Arlewin împotriva Suediei*, 2016, pct 65-74, referitor la jurisdicția unui stat contractant în legătură cu plângerea pentru calomnie introdusă cu privire la o emisiune de televiziune difuzată într-o țară străină; a se vedea, *a contrario*, *M. N. și alții împotriva Belgiei* (dec.) (MC), 2020, pct 121-125, cu privire la o procedură inițiată în Belgia în vederea obținerii autorizației de intrare în această țară pentru a solicita azil și pentru a evita un tratament contrar art. 3 din Convenție]. În mod similar, în cazul în care organele de anchetă sau autoritățile judiciare ale unui stat contractant inițiază propria lor anchetă penală sau propriul proces penal cu privire la un deces – chiar dacă acesta a avut loc în afara jurisdicției statului respectiv – inițierea anchetei sau procesului în cauză este suficientă pentru a putea fi stabilită o „legătură jurisdicțională”, în sensul art. 1 din Convenție, între acest stat și rudele victimei, care introduc ulterior în fața Curții o plângere în temeiul aspectului procedural al art. 2 [*Güzelyurtlu și alții împotriva Ciprului și Turciei* (MC), 2019, pct 188-189 și 191; *Alieva și Aliev împotriva Azerbaidjanului*, 2014, pct 57; a se vedea, *a contrario*, *Hanan împotriva Germaniei* (MC), 2021, pct 134-135, cu privire la decesele survenite în contextul unei operațiuni militare extrateritoriale, desfășurată în afara teritoriului părților contractante la Convenție]. În absența unei anchete sau a unei proceduri în statul contractant în cauză, „caracteristicile speciale” dintr-o anumită cauză pot să determine existența unei „legături jurisdicționale” în ceea ce privește obligația procedurală prevăzută la art. 2, de anchetare a unui deces care a avut loc într-o altă jurisdicție sau care nu ținea în mod necesar de jurisdicția statului respectiv (*Güzelyurtlu și alții împotriva Ciprului și Turciei* (MC), 2019, pct 190 și 192-196, în care persoane suspectate de crimă fugiseră în zona de pe teritoriul cipriot care se afla sub controlul efectiv al Turciei, împiedicând astfel Ciprul să desfășoare propria anchetă penală cu privire la suspectii în cauză; *Georgia împotriva Rusiei (II)* (MC), 2021, pct 331-332, în ceea ce privește pretinsele crime de război comise în faza activă a ostilităților, pe care Federația Rusă era obligată să le investigheze în temeiul dreptului internațional umanitar și al dreptului intern; *Hanan împotriva Germaniei* (MC), 2021, pct 136-142, în care Germania și-a păstrat competența exclusivă asupra trupelor sale în ceea ce privește infracțiunile grave pe care era obligată să le investigheze în temeiul dreptului internațional și intern). Curtea a aplicat abordarea „caracteristicilor speciale” și a constatat existența unei „legături jurisdicționale” și în ceea ce privește obligația procedurală de a continua executarea unei pedepse cu închisoarea începute într-un alt stat contractant (*Makucian și Minasian împotriva Azerbaidjanului și Ungariei*, 2020, pct 49-51, cu privire la o crimă săvârșită în Ungaria de un ofițer azer condamnat și transferat ulterior în țara sa de origine).

292. De asemenea, Curtea a enunțat principii cu privire la răspunderea extrateritorială pentru arestarea și detenția executate într-un stat terț în contextul unei proceduri de extrădare declanșate de statul pârât [*Stephens împotriva Maltei (nr. 1)*, pct 52; *Vasiliciuc împotriva Republicii Moldova*, 2017, pct 22-25].

293. Alte cazuri recunoscute de exercitare a jurisdicției extrateritoriale de către un stat includ cazurile care implică activitățile agenților săi diplomatici sau consulari în străinătate [*M. împotriva Danemarcei*, decizia Comisiei, 1994; a se vedea, *a contrario*, *M. N. și alții împotriva Belgiei* (dec.) (MC), 2020, pct 106 și 117-119] și cele care implică activitățile de la bordul unor aeronave înmatriculate în statul respectiv sau de pe nave care arborează pavilionul acestuia [*Hirsi Jamaa și alții împotriva Italiei* (MC), 2012, pct 70-75 și 79-81; *Medvediev și alții împotriva Franței* (MC), 2010, pct 65; *Bakanova împotriva Lituaniei*, 2016, pct 63].

3. Răspundere și imputabilitate

294. Compatibilitatea *ratione personae* cu dispozițiile Convenției impune, în plus, ca pretinsa încălcare să fie imputabilă unui stat contractant (*Gentilhomme, Schaff-Benhadj și Zerouki împotriva Franței*, 2002, pct 20; *M.A. și alții împotriva Lituaniei*, 2018, pct 70). Cu toate acestea, în cauze recente, au fost examinate aspecte legate de imputabilitate/răspundere/atribuire, fără a se face referire în mod explicit la compatibilitatea *ratione personae* [*Assanidze împotriva Georgiei* (MC), 2004, pct 144 și urm.; *Hussein împotriva Albaniei și a altor 20 de state contractante* (dec.), 2006; *Isaak și alții împotriva Turciei* (dec.), 2006; *Stephens împotriva Maltei (nr. 1)*, pct 45; *Jaloud împotriva Țărilor de Jos* (MC), 2014, pct 154-155]. În cauza *Georgia împotriva Rusiei (II)* (MC), 2021, pct 162, Curtea a observat că aspectul dacă faptele denunțate țineau de jurisdicția statului pârât, dacă acestea erau imputabile statului respectiv și dacă angajau răspunderea acestuia erau chestiuni distincte, fiind necesar ca ultimele două aspecte să fie determinate în cadrul examinării pe fond.

295. Răspunderea statelor contractante pentru acțiunile persoanelor particulare, deși este, în mod obișnuit, examinată din perspectiva compatibilității *ratione personae*, poate depinde, de asemenea, de conținutul drepturilor individuale garantate de Convenție și de sfera obligațiilor pozitive asociate acestor drepturi [a se vedea, de exemplu, *Söderman împotriva Suediei* (MC), 2013, pct 78; *Aksu împotriva Turciei* (MC), 2012, pct 59; *Siliadin împotriva Franței*, 2005, pct 77-81; *Beganović împotriva Croației*, 2009, pct 69-71]. Răspunderea statului poate fi angajată în temeiul Convenției dacă autoritățile sale aprobă, în mod formal sau tacit, acțiuni ale unor persoane particulare care încalcă drepturile garantate de Convenție ale altor persoane particulare care se află sub jurisdicția sa [*Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (MC), 2004, pct 318; a se vedea, *a contrario*, *Makucian și Minasian împotriva Azerbaidjanului și Ungariei*, 2020, pct 111-120, cu privire la infracțiunile săvârșite în străinătate de un ofițer care a acționat în calitate de persoană particulară, fără ca acestea să fi fost „recunoscute” și „adoptate” în mod clar și neechivoc de către stat] sau chiar și atunci când astfel de acte sunt săvârșite de resortisanți străini pe teritoriul său [*El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2012, pct 206; *Al Nashiri împotriva Poloniei*, 2014, pct 452; *Nasr și Ghali împotriva Italiei*, 2016, pct 241; *Al Nashiri împotriva României*, 2018, pct 594 și 600-602].

296. Răspunderea statelor pentru hotărârile judecătorești referitoare la litigiile între persoane private poate fi angajată pe baza existenței unei ingerințe în exercitarea unui drept prevăzut de Convenție (*Jidov împotriva Rusiei*, 2018, pct 71 și 95, privind hotărârile judecătorești de demolare a unor clădiri construite ilegal, ca urmare a unor cereri formulate de societăți private care exploatau conducte de gaz și petrol, în care Curtea a considerat că astfel de hotărâri au constituit o ingerință din partea autorităților în exercitarea de către reclamanți a dreptului la respectarea bunurilor acestora, respingând așadar excepția preliminară a Guvernului privind incompatibilitatea *ratione personae*).

4. Aspecte privind răspunderea eventuală a statelor părți la Convenție ca urmare a unor acțiuni sau omisiuni legate de apartenența acestora la o organizație internațională

297. Convenția nu poate fi interpretată în sensul că ar supune controlului Curții acțiunile și omisiunile statelor contractante care sunt reglementate de rezoluții ale Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite și care au loc înainte sau în timpul misiunilor Organizației Națiunilor Unite de menținere a păcii și a securității internaționale, deoarece acest lucru s-ar interpreta ca o ingerință în

îndeplinirea unei misiuni esențiale a Organizației Națiunilor Unite [*Behrami împotriva Franței și Saramati împotriva Franței, Germaniei și Norvegiei* (dec.) (MC), 2007, pct 146-152; a se vedea, *a contrario*, *Al-Jedda împotriva Regatului Unit* (MC), 2011, pct 74-85, privind actele unor militari din armata națională - care făcea parte dintr-o forță multinațională asupra căreia Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite nu avea nicio autoritate și niciun control - și care erau imputabile statului contractant]. Cu toate acestea, Curtea adoptă o abordare diferită în privința măsurilor luate la nivel național pentru punerea în aplicare a rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU, căci aceste măsuri nu sunt direct imputabile Organizației Națiunilor Unite și pot așadar angaja răspunderea statului [*Nada împotriva Elveției* (MC), 2012, pct 120-122; *Al-Dulimi și Montana Management Inc. împotriva Elveției* (MC), 2016, pct 93-96].

298. În ceea ce privește deciziile instanțelor internaționale, Curtea și-a declinat, prin extensie, competența *ratione personae* pentru a soluționa cererile referitoare la procedurile din fața Tribunalului Penal Internațional pentru Fosta Iugoslavie, înființat în temeiul unei rezoluții a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite [*Galić împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2009; *Blagojević împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2009]. Pentru revocarea funcționarilor publici prin decizia Înalțului Reprezentant pentru Bosnia și Herțegovina, a cărui autoritate decurge din rezoluțiile Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, a se vedea *Berić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (dec.), 2007, pct 26 și urm.

299. Unui stat contractant nu i se poate imputa o pretinsă încălcare a Convenției ca urmare a unei decizii sau a unei măsuri adoptate de un organ al unei organizații internaționale al cărei membru este, în măsura în care nu s-a stabilit și nici nu s-a susținut că protecția drepturilor fundamentale, conferită în general de această organizație internațională, nu ar fi „echivalentă” celei asigurate de Convenție și în măsura în care statul respectiv nu a fost implicat nici direct, nici indirect în săvârșirea actului în litigiu [*Gasparini împotriva Italiei și Belgiei* (dec.), 2009; *Klausecker împotriva Germaniei* (dec.), 2015, pct 97].

300. Astfel, Curtea și-a declinat competența *ratione personae* în ceea ce privește plângerile îndreptate împotriva unor decizii individuale, adoptate de organul competent al unei organizații internaționale, în contextul unui litigiu de muncă ce face parte, în întregime, din ordinea juridică internă a organizației internaționale ce deține personalitate juridică distinctă de cea a statelor sale membre, în cazul în care statele respective nu au intervenit în niciun moment în litigiu, direct sau indirect, și ale căror acțiuni sau omisiuni nu le-a angajat în vreun fel răspunderea în temeiul Convenției [pentru un litigiu individual de muncă în cadrul Eurocontrol: *Boivin împotriva a 34 de state membre ale Consiliului Europei* (dec.), 2008; pentru o procedură disciplinară inițiată în cadrul Consiliului Oleicol Internațional: *Lopez Cifuentes împotriva Spaniei* (dec.), 2009, pct 28-29; pentru o procedură disciplinară în cadrul Consiliului Europei: *Beygo împotriva a 46 de state membre ale Consiliului Europei* (dec.), 2009]. În ceea ce privește pretense încălcări ale Convenției rezultate din revocarea unui funcționar al Comisiei Europene și procedura în fața instanțelor Uniunii Europene, a se vedea *Connolly împotriva a 15 state membre ale Uniunii Europene* (dec.), 2008; *Andreasen împotriva Regatului Unit și a altor 26 de state membre ale Uniunii Europene* (dec.), 2015, pct 71-72.

301. Este util să se compare aceste constatări cu examinarea efectuată de Curte privind susțineri legate de deficiența structurală a unui mecanism intern al unei organizații internaționale – care nu ar acorda drepturilor fundamentale o protecție „echivalentă” celei asigurate de Convenție –, căreia statele părți implicate i-au transferat o parte din puterile lor suverane [*Gasparini împotriva Italiei și Belgiei* (dec.), 2009; *Klausecker împotriva Germaniei* (dec.), 2015, pct 98-107].

302. Curtea adoptă o abordare diferită în situațiile care implică o intervenție directă sau indirectă în litigiul în cauză din partea statului pârât, a cărui răspundere internațională este astfel angajată: a se vedea *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), 2005, pct 153; *Michaud împotriva Franței*, 2012, pct 102-104; *Nada împotriva Elveției* (MC), 2012, pct 120-122; *Al-Dulimi și Montana Management Inc. împotriva Elveției* (MC), 2016, pct 93-96; *a contrario*, *Behrami împotriva Franței și Saramati împotriva Franței, Germaniei și Norvegiei* (dec.) (MC), 2007, pct 151. A se vedea și exemplele următoare:

- decizia de a o exclude pe reclamantă din corpul electoral pe baza unui tratat elaborat în cadrul Uniunii Europene [*Matthews împotriva Regatului Unit* (MC), 1999];
- aplicarea în cazul reclamantului a unei legi franceze care transpunea o directivă a Uniunii Europene (*Cantoni împotriva Franței*, 1996);
- refuzul de a permite accesul la instanțele germane din cauza imunităților de jurisdicție acordate unor organizații internaționale [*Beer și Regan împotriva Germaniei* (MC), 1999; *Waite and Kennedy împotriva Germaniei* (MC), 1999; *Klausecker împotriva Germaniei* (dec.), 2015, pct 45];
- sechestru instituit pe teritoriul statului pârât de către autorități, în urma unui ordin de ministru, în conformitate cu obligațiile sale juridice ce rezultă din dreptul european (*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), 2005, un regulament european adoptat în aplicarea unei rezoluții a Consiliului de Securitate al ONU - a se vedea pct 153-154);
- cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, înaintată Curții de Justiție a Uniunii Europene de către o instanță internă [*Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2009];
- decizia autorităților elvețiene de returnare a reclamanților în Italia, în temeiul Regulamentului Dublin II de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de azil prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe, aplicabil Elveției în temeiul unui acord de asociere cu UE [*Tarakhel împotriva Elveției* (MC), 2014, pct 88-91].

303. În ceea ce privește Uniunea Europeană, cererile îndreptate împotriva unor state membre în privința modului în care acestea aplică dreptul Uniunii Europene nu vor fi neapărat inadmisibile din acest motiv [*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), 2005, pct 137; *Matthews împotriva Regatului Unit* (MC), 1999, pct 26-35].

304. În ceea ce privește cererile îndreptate direct împotriva instituțiilor Uniunii Europene, care nu este parte la Convenție, o jurisprudență mai veche permite ca acestea să fie declarate inadmisibile *ratione personae* [*Confederația Franceză Democratică a Muncii (Confédération française démocratique du travail) împotriva Comunităților Europene*, decizia Comisiei, 1978; *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), 2005, pct 152 și trimiterile citate; *Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2009].

305. Această jurisprudență este valabilă și pentru Oficiul European de Brevete [*Lenzing AG împotriva Germaniei*, decizia Comisiei, 1998] și alte organizații internaționale, precum Organizația Națiunilor Unite (*Stephens împotriva Ciprului, Turciei și Organizației Națiunilor Unite* (dec.), 2008].

306. Cu privire la angajarea răspunderii unui stat pe baza Constituției sale, care este o anexă la un tratat internațional, a se vedea *Sejdić și Finci împotriva Bosniei și Herțegovinei* (MC), 2009, pct 30.

B. Incompatibilitatea *ratione loci*⁹

1. Principii

307. Compatibilitatea *ratione loci* presupune ca pretinsa încălcare a Convenției să fi avut loc în jurisdicția statului pârât sau pe teritoriul controlat în mod efectiv de acest stat [*Cipru împotriva Turciei* (MC), 2001, pct 75-81; *Droz și Janousek împotriva Franței și Spaniei*, 1992, pct 84-90].

308. În cazul în care cererile se referă la fapte care s-au produs pe un teritoriu exterior celui al statului contractant și nu există nicio legătură între aceste fapte și orice autoritate aflată sub jurisdicția statului contractant, aceste cereri vor fi respinse ca fiind incompatibile *ratione loci* cu dispozițiile Convenției.

---

9. A se vedea secțiunea Competența Competența.

309. În cazul în care cererile se referă la acțiuni care au avut loc în afara teritoriului unui stat contractant, Guvernul poate invoca o excepție preliminară privind incompatibilitatea *ratione loci* a cererii cu dispozițiile Convenției [*Loizidou împotriva Turciei* (excepții preliminare) 1995, pct 55; *Ranțev împotriva Ciprului și Rusiei*, 2010, pct 203; *Mozer împotriva Republicii Moldova și Rusiei* (MC), 2016, pct 79 și 111; *Güzelyurtlu și alții împotriva Ciprului și Turciei*, pct 170-174; *Hanan împotriva Germaniei* (MC), 2021, pct 104-113]. O asemenea excepție va fi examinată în temeiul art. 1 din Convenție¹⁰ [cu privire la întinderea noțiunii de „jurisdicție”, conform acestui articol, a se vedea, de exemplu, *N.D. și N.T. împotriva Spaniei* (MC), pct 102-103; *Banković și alții împotriva Belgiei și a altor state* (dec.) (MC), 2001, pct 75; *Güzelyurtlu și alții împotriva Ciprului și Turciei*, pct 178-197; *Hanan împotriva Germaniei* (MC), 2021, pct 132-142; *Ucraina și Țările de Jos împotriva Rusiei* (dec.) (MC), 2022, pct 547-564; a se vedea și supra, [punctul II.A.2](#)]. Chiar dacă Guvernul nu a invocat o excepție, Curtea poate să examineze aspectul din oficiu [*Vasiliciuc împotriva Republicii Moldova*, 2017, pct 22; *Stephens împotriva Maltei (nr. 1)*, 2009, pct 45].

310. Se poate întâmpla ca guvernul pârât să invoce excepția inadmisibilității unei cereri pentru incompatibilitate *ratione loci* cu prevederile Convenției, pe motiv că, pe parcursul procedurii, reclamantul a fost domiciliat într-un alt stat parte și că a declanșat procedura în statul pârât pe motivul existenței unei reglementări mai favorabile. Curtea examinează astfel de cereri și din perspectiva art. 1 [*Haas împotriva Elveției* (dec.), 2010].

311. Cu toate acestea, este clar că un stat este răspunzător de actele reprezentanților săi diplomatici și consulari în străinătate și că nu poate fi vorba de incompatibilitate *ratione loci* în cazul misiunilor diplomatice [*X. împotriva Germaniei*, decizia Comisiei, 1965; *Al-Skeini și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2011, pct 134; *M. împotriva Danemarcei*, decizia Comisiei, 1994, pct 1 și trimiterile citate; a se vedea, *a contrario*, *M. N. și alții împotriva Belgiei* (dec.) (MC), 2020, pct 106 și 117-119] sau a actelor săvârșite la bordul unor aeronave înmatriculate în statul respectiv sau pe nave care arborează pavilionul acestuia [*Banković și alții împotriva Belgiei și a altor state* (dec.) (MC), 2001, pct 73; *Hirsi Jamaa și alții împotriva Italiei* (MC), 2012, pct 77 și 81; *Bakanova împotriva Lituaniei*, 2016, pct 63].

312. În cele din urmă, constatarea lipsei de competență *ratione loci* nu scutește Curtea să examineze dacă reclamantul se află sub jurisdicția unuia sau mai multor state contractante în sensul art. 1 din Convenție (*Drozdz și Janousek împotriva Franței și Spaniei*, 1992, pct 90).

313. În consecință, excepțiile conform cărora reclamantul nu se află sub jurisdicția unui stat pârât trebuie, în principiu, ridicate prin invocarea incompatibilității *ratione personae* cu Convenția [a se vedea argumentele guvernelor pârâte în cauzele *Banković și alții împotriva Belgiei și a altor state* (dec.) (MC), 2001, pct 35; *Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (MC), 2004, pct 300; *Weber și Saravia împotriva Germaniei* (dec.), 2006].

2. Cazuri specifice

314. În ceea ce privește cererile referitoare la teritorii dependente, în cazul în care statul contractant nu a făcut o declarație în temeiul art. 56 din Convenție care să extindă aplicarea Convenției și în cazul teritoriului respectiv, cererea va fi incompatibilă *ratione loci* [*Gillow împotriva Regatului Unit*, 1986, pct 60-62; *Bui Van Thanh și alții împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1990; *Yonghong împotriva Portugaliei* (dec.), 1999; *Chagos Islanders împotriva Regatului Unit* (dec.), 2012, pct 60-76]. Generalizând, acest lucru se aplică, de asemenea, protocoalelor la Convenție [*Quark Fishing Limited împotriva Regatului Unit* (dec.), 2006].

315. În cazul în care statul contractant a făcut o asemenea declarație, în temeiul art. 56, nu poate fi vorba despre incompatibilitate în acest sens (*Tyrer împotriva Regatului Unit*, 1978, pct 23).

316. Dacă teritoriul dependent devine independent, declarația expiră în mod automat. Cererile ulterioare îndreptate împotriva statului metropolitan vor fi declarate incompatibile *ratione personae* (*Biserica X. împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1968).

---

10. A se vedea [Ghidul privind art. 1 din Convenție](#).

317. Atunci când teritoriul dependent devine parte a teritoriului metropolitan al unui stat contractant, Convenția se aplică în mod automat teritoriului fost dependent [*Hingitaq 53 și alții împotriva Danemarcei* (dec.), 2006].

C. Incompatibilitatea *ratione temporis*

1. Principii generale

318. În conformitate cu principiile generale ale dreptului internațional (principiul neretroactivității tratatelor), dispozițiile Convenției nu obligă o parte contractantă nici în ceea ce privește un act sau un fapt care a avut loc înainte de data de intrare în vigoare a Convenției în privința părții respective, nici în ceea ce privește o situație care a încetat să existe înainte de această dată [*Blečić împotriva Croației* (MC), 2006, pct 70; *Šilih împotriva Sloveniei* (MC), 2009, pct 140; *Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 130].

319. Competența *ratione temporis* acoperă doar perioada ulterioară ratificării Convenției sau a protocoalelor sale de către statul pârât. Convenția nu impune totuși statelor contractante vreo obligație specifică de a repara o nedreptate sau un prejudiciu cauzat înainte de data respectivă [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct 38; *Tamazount și alții împotriva Franței*, 2024, pct 134-135 și trimiterile citate].

320. Începând de la data ratificării, toate actele sau omisiunile despre care se pretinde că sunt imputabile statului trebuie să fie conforme Convenției sau protocoalelor sale, iar faptele ulterioare sunt de competența Curții, chiar dacă reprezintă doar prelungirea unei situații deja existente (*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão și alții împotriva Portugaliei*, 2000, pct 43). Cu toate acestea, Curtea poate să țină seama de fapte anterioare ratificării, în măsura în care se poate considera că acestea s-au aflat la originea unei situații care s-a prelungit dincolo de această dată sau în măsura în care acestea ar putea fi relevante pentru înțelegerea unor fapte care au avut loc după această dată [*Broniowski împotriva Poloniei* (dec.) (MC), 2002, pct 74; *Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (MC), 2006, pct 147-153; *Kurić și alții împotriva Sloveniei* (MC), 2012, pct 240-241].

321. Curtea are obligația de a-și examina din oficiu și în toate etapele procedurii competența *ratione temporis*, întrucât este vorba mai degrabă de o problemă de competență a Curții decât de admisibilitate în sensul strict al termenului [*Blečić împotriva Croației* (MC), 2006, pct 67; *Petrović împotriva Serbiei*, 2014, pct 66; *Hoti împotriva Croației*, 2018, pct 84 – a se compara cu *Agrotexim și alții împotriva Greciei*, 1995, pct 58].

2. Aplicarea acestor principii

a. Data critică prin raportare la ratificarea Convenției sau la acceptarea competenței organelor Convenției

322. În principiu, data critică în sensul stabilirii competenței temporale a Curții este data intrării în vigoare a Convenției și a protocoalelor sale în privința părții respective [a se vedea, cu titlu de exemplu *Šilih împotriva Sloveniei* (MC), 2009, pct 164].

323. Cu toate acestea, Convenția din 1950 prevedea competența Comisiei de a examina cereri individuale (art. 25), precum și competența Curții (art. 46), în temeiul declarațiilor specifice emise în acest sens de părțile contractante. Într-adevăr, aceste declarații puteau să prevadă limitări, în special temporale. În ceea ce privește statele care au emis astfel de declarații după data ratificării Convenției, Curtea și Comisia au admis limitarea temporală a competenței lor în privința unor fapte ce au survenit în perioada cuprinsă între intrarea în vigoare a Convenției și declarația relevantă [*X. împotriva Italiei*, decizia Comisiei, 1976; *Stamoulakatos împotriva Greciei (nr. 1)*, 1993, pct 32; a se vedea și *Chong și alții împotriva Regatului Unit* (dec.), 2018, pct 84-90, în care Curtea a precizat că „data critică” de reținut era data la care Regatul Unit recunoscuse dreptul de recurs individual – și anume 1966 – și nu data la care Convenția intrase în vigoare în privința acestui stat – adică 1953].

324. Atunci când nu există asemenea limitări temporale prevăzute de declarația Guvernului (a se vedea declarația Franței din 2 octombrie 1981), organele Convenției admit efectul retroactiv al acceptării competenței lor (*X. împotriva Franței*, decizia Comisiei, 1982).

325. Restricțiile temporale incluse în aceste declarații rămân valabile pentru determinarea competenței Curții de a se pronunța cu privire la cererile individuale introduse în temeiul actualului art. 34 din Convenție, în conformitate cu art. 6 din *Protocolul nr. 11* [*Blečić împotriva Croației* (MC), 2006, pct 72]. Analizând fostul sistem în ansamblul său, Curtea apreciază că este competentă din momentul primei declarații în care se recunoaște dreptul de recurs individual în fața Comisiei, în pofida perioadei de timp care s-a scurs între declarație și recunoașterea competenței Curții [*Cankoçak împotriva Turciei*, 2001, pct 26; *Yorgiyadis împotriva Turciei*, 2004, pct 24; *Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 133].

b. Fapte instantanee anterioare sau posteroare intrării în vigoare sau declarației

326. Competența temporală a Curții trebuie să fie stabilită în raport cu faptele constitutive ale pretensei ingerințe. În acest sens, este esențial să se identifice, în fiecare cauză specifică, momentul exact în care a avut loc pretinsa ingerință. În această privință, Curtea trebuie să țină seama atât de faptele de care se plânge reclamantul, cât și de sfera de aplicare a dreptului garantat de Convenție, a cărui încălcare este invocată [*Blečić împotriva Croației* (MC), 2006, pct 82; *Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 131; *Nešić împotriva Muntenegrului*, 2020, pct 36-38].

327. Atunci când aplică acest criteriu diferitelor decizii judecătorești anterioare și posteroare datei critice, Curtea are în vedere hotărârea definitivă ce poate aduce, în sine, atingere drepturilor reclamantului [hotărârea Curții Supreme prin care s-a decis rezilierea contractului de închiriere al reclamantei, în cauza *Blečić împotriva Croației* (MC), 2006, pct 85; hotărârea instanței de apel în cauza *Mrkić împotriva Croației* (dec.), 2006], în pofida existenței unor căi de atac ulterioare, al căror singur efect a fost permiterea prelungirii acestei ingerințe [hotărârea ulterioară a Curții Constituționale, care a confirmat hotărârea Curții Supreme în cauza *Blečić împotriva Croației* (MC), 2006, pct 85; sau două hotărâri pronunțate de Curtea Supremă și de Curtea Constituțională în cauza *Mrkić împotriva Croației* (dec.), 2006].

328. Eșecul ulterior al căilor de atac introduse în scopul remedierii ingerinței nu poate determina includerea acesteia în competența temporală a Curții [*Blečić împotriva Croației* (MC), 2006, pct 77-79]. Curtea a reafirmat că instanțele naționale nu au obligația de a aplica retroactiv Convenția în cazul unor încălcări care au avut loc înainte de data critică [*Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 130].

329. Exemple de cauze examinate:

- ingerințe anterioare datei critice și hotărâri judecătorești definitive pronunțate ulterior acestei date [*Meltex Ltd împotriva Armeniei* (dec.), 2008];
- ingerințe posteroare datei critice (*Lepojić împotriva Serbiei*, 2007, pct 45; *Filipović împotriva Serbiei*, 2007, pct 33);
- folosirea unor probe obținute în urma unor rele tratamente anterioare datei critice în hotărâri judecătorești pronunțate ulterior [*Harutianian împotriva Armeniei*, 2007, pct 50];
- acțiunea în anulare a unui titlu de proprietate, inițiată înainte de data critică, dar soluționată ulterior (*Turgut și alții împotriva Turciei*, 2008, pct 73);
- data anulării definitive a unui titlu de proprietate [*Fener Rum Patrikliği (Patriarhia Ecumenică) împotriva Turciei* (dec.), 2007].

330. A se vedea, de asemenea:

- condamnarea reclamantului *in absentia*, pronunțată de instanțele grecești înainte de declarația formulată de Grecia în temeiul art. 25, în pofida existenței unei căi de atac, respinsă în cele din urmă, introdusă împotriva condamnării după data respectivă [*Stamoulakatos împotriva Greciei (nr. 1)*, 1993, pct 33];

- decizia implicită, pronunțată de Comisia Electorală Centrală înainte de ratificare, prin care a fost respinsă cererea reclamantului de a semna o petiție fără aplicarea unei ștampile pe pașaportul său, în timp ce procedura declanșată în urma acțiunii sale s-a desfășurat după data respectivă [*Kadiķis împotriva Letoniei* (dec.), 2000];
- concedierea reclamantului și acțiunea civilă inițiată de acesta înainte de ratificare, urmată de hotărârea pronunțată de Curtea Constituțională ulterior datei respective [*Jovanović împotriva Croației* (dec.), 2002];
- ordin al ministrului prin care conducerea societății reclamantilor a fost transferată unui consiliu numit de ministrul Economiei, privându-i, astfel, pe aceștia de dreptul lor de acces la o instanță, în timp ce hotărârea Curții Supreme, prin care a fost respins recursul reclamantilor, a fost pronunțată după data critică (*Kefalas și alții împotriva Greciei*, 1995, pct 45);
- condamnarea reclamantului, după declarația relevantă emisă în temeiul art. 46, pentru afirmații făcute în fața unor jurnaliști înainte de această dată (*Zana împotriva Turciei*, 1997, pct 42);
- percheziția sediului societății reclamantului și confiscarea unor documente, deși procedura ulterioară a avut loc după ratificare [*Veeber împotriva Estoniei (nr. 1)*, 2002, pct 55; a se vedea și *Kikoț și Kikota împotriva Letoniei* (dec.), 2002].

331. Cu toate acestea, în cazul în care reclamantul prezintă un capăt de cerere separat privind compatibilitatea procedurilor ulterioare cu un articol din Convenție, Curtea își poate recunoaște competența *ratione temporis* cu privire la căile de apel în cauză [recurs în fața Curții Supreme împotriva deciziei instanței de fond de a pune capăt producției și distribuirii unui ziar, în cauza *Kerimov împotriva Azerbaidjanului* (dec.), 2006; repartizarea ilegală a activelor bancare, care a avut loc înainte de data critică, și acțiunea în răspundere civilă delictuală introdusă după această dată, în cauza *Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct 68-69].

332. Principiul și criteriile stabilite în cauza *Blečić împotriva Croației* (MC), 2006, sunt de ordin general; caracterul specific al anumitor drepturi, precum cele garantate de art. 2 și art. 3 din Convenție, trebuie avut în vedere la aplicarea acestor criterii [*Šilih împotriva Sloveniei* (MC), 2009, pct 147].

3. Situații particulare

a. Încălțări continue

333. Organele Convenției admit extinderea competenței lor *ratione temporis* la situațiile privind încălțări continue, care au început înainte de intrarea în vigoare a Convenției, însă persistă după această dată (*De Becker împotriva Belgiei*, decizia Comisiei, 1958).

334. Curtea a reținut această abordare în mai multe cauze privind dreptul de proprietate.

- ocuparea ilegală și continuă de către Marină a unui teren aparținând reclamantilor, fără despăgubire (*Papamichalopoulos și alții împotriva Greciei*, 1993, pct 40);
- imposibilitatea reclamantului de a avea acces la propriul imobil, situat în partea de nord a Ciprului [*Loizidou împotriva Turciei* (fond), 1996, pct 46-47];
- absența unei despăgubiri definitive pentru bunuri naționalizate (*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão și alții împotriva Portugaliei*, 2000, pct 43);
- imposibilitatea continuă a reclamantei de a reintra în posesia bunului său imobil și de a percepe o chirie corespunzătoare pentru închirierea casei sale, imposibilitate rezultată dintr-o legislație în vigoare înainte și după ratificarea Protocolului nr. 1 de către Polonia [*Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (MC), 2006, pct 152-153];
- situația continuă de neexecutare a unei hotărâri interne în favoarea reclamantului și împotriva statului (*Krstić împotriva Serbiei*, 2013, pct 63-69).

335. Limite: simpla privare a unei persoane de domiciliul sau de bunul său este, în principiu, un „act instantaneu”, care nu produce o situație continuă de „privare” de drepturile în cauză [*Blečić împotriva Croației* (MC), 2006, pct 86 și trimerile citate]. Pentru a face distincție între un act instantaneu și o situație continuă, trebuie să se stabilească dacă reclamantul poate fi considerat în continuare proprietarul legal al bunului sau titularul legal al unui alt drept patrimonial în litigiu. În consecință, capetele de cerere privind bunuri distruse fizic înainte de ratificarea Convenției de către statul pârât sunt incompatibile *ratione temporis*: în schimb, lipsa accesului la bunuri care încă există și sunt deținute legal este definită ca o situație continuă ce ține de competența Curții (*Taganova și alții împotriva Georgiei și Rusiei*, 2024, pct 182-86). Pentru cazul specific al deposedărilor care au urmat după anul 1945, în temeiul unui regim anterior, a se vedea referințele citate în *Preussische Treuhand GmbH & Co. KG a.A. împotriva Poloniei* (dec.), 2008, pct 55-62.

336. Caracterul continuu al unei încălcări poate fi, de asemenea, constatat în legătură cu orice alt articol din Convenție [cu privire la art. 2 și la pedeapsa capitală la care fuseseră condamnați reclamânții înainte de data critică, a se vedea *Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (MC), 2004, pct 406-408; cu privire la art. 8 și nereglementarea dreptului de ședere al persoanelor care au fost „șterse” din Registrul rezidenților permanenți înainte de data critică, a se vedea *Kurić și alții împotriva Sloveniei* (MC), 2012, pct 240-241; a se vedea, tot cu privire la art. 8 și la imposibilitatea de a reglementa statutul de rezident al reclamantului, *Hoti împotriva Croației*, 2018, pct 84].

b. Obligația procedurală „continuă” de a ancheta disparițiile care au avut loc înainte de data critică

337. Dispariția nu este un act sau un eveniment „instantaneu”. Din contră, Curtea consideră că o dispariție este un fenomen distinct, care se caracterizează printr-o situație în care persoanele apropiate celor dispăruți se confruntă în mod continuu cu o incertitudine și o lipsă de explicații, în special o lipsă de informații (despre ceea ce s-a întâmplat), acestea putând fi uneori chiar în mod deliberat disimulate sau acoperite. În plus, lipsa ulterioară a explicațiilor asupra a ceea ce s-a întâmplat cu persoana dispărută și asupra locului unde aceasta se află creează o situație de continuitate. Astfel, atât timp cât soarta persoanei dispărute nu este clarificată, obligația procedurală de a ancheta subzistă în mod potențial; absența persistentă a anchetei care se impune va fi considerată ca antrenând o încălcare continuă, chiar și atunci când este posibil ca, în cele din urmă, decesul să fie prezumat [*Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), 2009, pct 148-149]. Pentru o aplicare a jurisprudenței *Varnava*, a se vedea *Palić împotriva Bosniei și Herțegovinei*, 2011, pct 46. Pentru aplicarea aceluiași principiu în cauzele având ca obiect pretinsa răpire a unor copii nou-născuți din spitale, tratată asemenea unei dispariții forțate în scopul aplicabilității *ratione temporis* a Convenției, a se vedea *Zorica Jovanović împotriva Serbiei*, 2013, pct 48-49; *Petrović și alții împotriva Croației*, 2025, pct 118-124.

c. Obligația procedurală, în temeiul art. 2, de a ancheta un deces: proceduri cu privire la fapte care ies din competența temporală a Curții

338. Curtea face o distincție între obligația de anchetare a deceselor suspecte sau a omuciderilor și obligația de a efectua o anchetă asupra unei dispariții suspecte.

339. Astfel, Curtea consideră obligația pozitivă de a desfășura o anchetă efectivă, în temeiul art. 2 din Convenție, o obligație detașabilă care poate fi impusă statului, chiar și când decesul a survenit anterior datei critice [*Šilih împotriva Sloveniei* (MC), 2009, pct 159 – cauza privește un deces anterior datei critice, în timp ce deficiențele sau omisiunile referitoare la anchetă sunt posterioare]. Competența temporală a Curții de a verifica respectarea unor astfel de obligații se exercită în cadrul anumitor limite, pe care le-a stabilit ținând seama de principiul securității juridice (*ibid.*, pct 161-163). În primul rând, doar actele și/sau omisiunile de natură procedurală, ulterioare datei critice, pot fi încadrate în competența temporală a Curții (*ibid.*, pct 162). În al doilea rând, Curtea subliniază că, pentru a atrage aplicabilitatea obligațiilor procedurale, trebuie să existe o legătură veritabilă între deces și intrarea în vigoare a Convenției față de statul pârât. Astfel, pentru a stabili existența unei astfel de legături, trebuie îndeplinite două condiții: în primul rând, perioada de timp care s-a scurs între deces și intrarea în

vigoare a Convenției trebuie să fie relativ scurtă (mai mică de 10 ani) și, în al doilea rând, trebuie să se stabilească că o parte importantă a măsurilor procedurale impuse – nu doar o anchetă efectivă cu privire la decesul persoanei respective, ci și declanșarea unei proceduri adecvate care vizează stabilirea cauzei decesului și obligarea persoanelor răspunzătoare să răspundă pentru actele lor – au fost sau ar fi trebuit să fie puse în aplicare după ratificarea Convenției de statul în cauză [*Janowiec și alții împotriva Rusiei* (MC), 2013, pct 145-148; *Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct 205-206]. În ceea ce privește aplicarea ulterioară a criteriului „legăturii veritabile”, a se vedea, cu titlu de exemplu, *Șandru și alții împotriva României*, 2009, pct 57; *Çakir și alții împotriva Ciprului* (dec.), 2010; *Jelić împotriva Croației*, 2014, pct 55-58; *Melniciuk și alții împotriva României*, 2015, pct 72-75; *Randelović și alții împotriva Muntenegrului*, 2017, pct 92-94; *Chong și alții împotriva Regatului Unit* (dec.), 2018, pct 84-90; *Jurica împotriva Croației*, 2017, pct 67-72 (aplicarea criteriului la cerințele procedurale care decurg din art. 8, într-o cauză referitoare la o neglijență medicală).

340. În cauza *Tuna împotriva Turciei*, 2010, care se referă la un deces în urma torturii, Curtea a aplicat pentru prima dată principiile consacrate în hotărârea *Šilih* examinând capetele de cerere de natură procedurală ale reclamanților sub aspectul art. 2 coroborat cu art. 3. Astfel, Curtea a reiterat principiile referitoare la „detașabilitatea” obligațiilor procedurale și, în special, cu privire la cele două criterii aplicabile pentru stabilirea competenței *ratione temporis* atunci când faptele ce privesc latura materială a art. 2 și art. 3 se situează, precum în această cauză, în afara perioadei acoperite de competența sa, iar faptele ce privesc latura procedurală – adică perioada ulterioară – se situează, cel puțin în parte, în interiorul acestei perioade.

341. Pentru o aplicare ulterioară în cazul unor capete de cerere întemeiate pe latura procedurală a art. 3, a se vedea, de exemplu, *Iațenko împotriva Ucrainei*, 2012, și *Mocanu și alții împotriva României* (MC), 2014, pct 207-211.

342. Totuși, Curtea nu exclude ca, în anumite circumstanțe extraordinare, această legătură să nu corespundă criteriului de „legătură veritabilă” și să se poată baza pe necesitatea verificării faptului că garanțiile oferite de Convenție și valorile pe care se bazează aceasta sunt protejate în mod real și efectiv [*Šilih împotriva Sloveniei* (MC), 2009, pct 163]. Criteriul privind „valorile Convenției”, care constituie o excepție de la regula generală care permite prelungirea competenței Curții în trecut, nu se poate aplica decât dacă faptul generator are o dimensiune mai amplă și constituie o negare a înseși fundamentelor Convenției (precum crimele grave de drept internațional) și numai evenimentelor ulterioare adoptării Convenției, care a avut loc la 4 noiembrie 1950. Prin urmare, răspunderea unei părți contractante în temeiul Convenției nu poate fi angajată pentru nerealizarea unei anchete cu privire la crime de drept internațional, oricât de grave ar fi, dacă acestea au fost săvârșite anterior Convenției [*Janowiec și alții împotriva Rusiei* (MC), 2013, pct 149-151, această cauză având ca obiect ancheta privind masacrele săvârșite la Katyń în 1940 și, din acest motiv, neintrând în competența *ratione temporis* a Curții; *Chong și alții împotriva Regatului Unit* (dec.), 2018, pct 91, referitoare la uciderea de către soldați britanici a 24 de civili neînarmați, în Malaya, în 1948].

d. Luarea în considerare a faptelor anterioare

343. Curtea apreciază că poate „ține seama de fapte anterioare ratificării în măsura în care acestea pot fi considerate ca fiind la originea unei situații care s-a prelungit după această dată sau pot fi relevante pentru înțelegerea faptelor care au avut loc după această dată” [*Broniowski împotriva Poloniei* (dec.) (MC), 2002, pct 74; *Hoti împotriva Croației*, 2018, pct 85]. De exemplu, Curtea ar putea lua în considerare faptele relevante anterioare acestei date pentru a aprecia contextul și situația contestată în ansamblu (*Tamazount și alții împotriva Franței*, pct 136 și 138).

e. Proceduri judiciare sau detenție în curs

344. O situație specială rezultă din capetele de cerere privind durata procedurii judiciare (art. 6 § 1 din Convenție), inițiată înainte de ratificare, dar care continuă după această dată. Deși competența acesteia se limitează la perioada ulterioară datei critice, Curtea a luat în considerare, în mod frecvent,

în vederea clarificării, fapte survenite înainte de această dată [de exemplu, *Humen împotriva Poloniei* (MC), 1999, pct 58-59; *Foti și alții împotriva Italiei*, 1982, pct 53].

Acest lucru se aplică și pentru cauzele privind arestarea preventivă în cadrul art. 5 § 3 (*Kliahin împotriva Rusiei*, 2004, pct 58-59) sau condițiile de detenție în temeiul art. 3 (*Kalaşnikov împotriva Rusiei*, 2002, pct 36).

345. În ceea ce privește echitatea procedurii, Curtea poate examina dacă deficiențele procesului pot fi compensate de garanțiile procedurale oferite de investigația efectuată înainte de data critică (*Barberà, Messegué și Jabardo împotriva Spaniei*, 1988, pct 61 și 84). Acționând astfel, judecătorii de la Strasbourg analizează procedura în ansamblu (a se vedea și *Kerojärvi împotriva Finlandei*, 1995, pct 41).

346. Capătul de cerere procedural întemeiat pe art. 5 § 5 nu poate intra sub jurisdicția temporală a Curții în cazul în care lipsirea de libertate a avut loc înainte de data intrării în vigoare a Convenției [*Korizno împotriva Letoniei* (dec.), 2006].

f. Dreptul la despăgubire în caz de eroare judiciară

347. Curtea s-a declarat competentă pentru a se pronunța cu privire la un capăt de cerere întemeiat pe art. 3 din Protocolul nr. 7 în cazul în care o persoană a fost condamnată înainte de data critică, dar condamnarea a fost anulată după data respectivă (*Matveiev împotriva Rusiei*, 2008, pct 38).

g. Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori

348. Curtea a declarat că are competența temporală de a examina un capăt de cerere întemeiat pe art. 4 din Protocolul nr. 7 în cazul în care o persoană a fost judecată sau pedepsită în cadrul unui al doilea set de proceduri, ulterior datei critice, chiar dacă primul set de proceduri s-a încheiat înainte de această dată. Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori nu poate fi exclus în ceea ce privește procedurile desfășurate înainte de ratificare, în cazul în care persoana în cauză a fost condamnată pentru aceeași infracțiune după ratificarea Convenției [*Marguš împotriva Croației* (MC), 2014, pct 93-98].

D. Incompatibilitatea *ratione materiae*

349. Compatibilitatea *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției a unei cereri sau a unui capăt de cerere decurge din competența materială a Curții. Având în vedere că problema aplicabilității este un aspect ce ține de competența *ratione materiae* a Curții, ca regulă generală, analiza relevantă ar trebui efectuată în etapa de soluționare a admisibilității, cu excepția cazului în care există un motiv special pentru a uni etapa respectivă cu fondul [a se vedea principiile enunțate în cauza *Denisov împotriva Ucrainei* (MC), 2018, pct 93, și, ca exemplu, a se vedea *Studio Monitori și alții împotriva Georgiei*, 2020, pct 32].

350. Pentru ca un capăt de cerere să fie compatibil *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției, dreptul invocat de reclamant trebuie să fie protejat de Convenție și de protocoalele sale care au intrat în vigoare. De exemplu, sunt inadmisibile cererile care au ca obiect dreptul de a obține permisul de conducere (*X. împotriva Germaniei*, decizia Comisiei, 1977), dreptul la autodeterminare (*X. împotriva Țărilor de Jos*, decizia Comisiei, 1976), dreptul de a intra și a avea reședința pe teritoriul unui stat contractant pentru persoanele care nu au cetățenia statului respectiv [*Peñaafiel Salgado împotriva Spaniei* (dec.), 2002] sau un pretins drept universal la protejarea unui patrimoniu cultural specific [*Ahunbay și alții împotriva Turciei* (dec.), 2019, pct 21-26], întrucât aceste drepturi nu figurează ca atare printre drepturile și libertățile garantate de Convenție.

351. Nu este garantat nici „dreptul la cetățenie” similar celui de la art. 15 din Declarația universală a drepturilor omului sau dreptul de a dobândi ori de a păstra o anumită cetățenie (*Petropavlovskis împotriva Letoniei*, 2015, pct 73-74). Totuși, Curtea nu a exclus posibilitatea ca un refuz arbitrar de acordare a cetățeniei, în anumite circumstanțe, să ridice o problemă în temeiul art. 8 din Convenție, având în vedere impactul refuzului în cauză asupra vieții private a persoanei [*Slivenko și alții*

împotriva Letoniei (dec.) (MC), 2002, pct 77; *Genovese împotriva Maltei*, 2011, pct 30]. Aceleași principii se aplică în cazul revocării cetățeniei deja dobândite, această măsură putând constitui o ingerință similară – dacă nu chiar mai gravă – în dreptul persoanei la respectarea vieții private și de familie [*Ramadan împotriva Maltei*, 2016, pct 84-85; *K2 împotriva Regatului Unit* (dec.), 2017, pct 49-50; *Ghoumid și alții împotriva Franței*, 2020, pct 41-44]. În mod similar, Curtea a hotărât că în Convenție sau protocoalele sale nu se garantează niciun drept de renunțare la cetățenie; dar nu poate exclude posibilitatea ca respingerea arbitrară a unei cereri de renunțare la cetățenie, în anumite circumstanțe excepționale, să ridice o problemă în temeiul art. 8 din Convenție, dacă respingerea cererii are impact asupra vieții private a persoanei în cauză (*Riener împotriva Bulgariei*, 2006, pct 153-154).

352. Deși nu este competentă să examineze pretinsele încălcări ale drepturilor protejate de alte instrumente internaționale, Curtea, atunci când definește sensul termenilor și noțiunilor ce apar în textul Convenției, poate și trebuie să țină seama de elemente de drept internațional altele decât Convenția [a se vedea, de exemplu, *N.D. și N.T. împotriva Spaniei* (MC), 2020, pct 172, 174-183 și trimiterile citate; *Demir și Baykara împotriva Turciei* (MC), 2008, pct 85; *Hassan împotriva Regatului Unit* (MC), 2014, pct 99 și urm.; *Blohin împotriva Rusiei* (MC), 2016, pct 203].

353. În conformitate cu *Blečić împotriva Croației* (MC), 2006, pct 67, orice problemă care afectează competența Curții este soluționată chiar de Convenție, în special de art. 32 [*Slivenko și alții împotriva Letoniei* (dec.) (MC), pct 56 și urm.], nu de observațiile părților într-o cauză specifică, iar simpla absență a unui motiv de incompatibilitate nu poate extinde această competență. Prin urmare, Curtea este obligată să examineze competența sa *ratione materiae* în fiecare stadiu al procedurii [*Vegotex International S.A. împotriva Belgiei* (MC), 2022, pct 59], indiferent dacă Guvernul este sau nu lipsit de posibilitatea de a ridica o excepție în această privință [*Tănase împotriva Moldovei* (MC), 2010, pct 131]. Prin urmare, Curtea poate aborda acest aspect din oficiu (*Studio Monitori și alții împotriva Georgiei*, 2020, pct 32).

354. Sunt declarate incompatibile *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției cererile privind o dispoziție a Convenției care a făcut obiectul unei rezerve a statului pârât [*Benavent Díaz împotriva Spaniei* (dec.), 2017, pct 53; *Kozlova și Smirnova împotriva Letoniei* (dec.), 2001], cu condiția ca problema respectivă să intre sub incidența rezervei (*Göktaş împotriva Franței*, 2002, pct 51) și ca rezerva să fie considerată validă de Curte, în sensul art. 57 din Convenție (*Grande Stevens și alții împotriva Italiei*, 2014, pct 206 și urm.). Pentru o declarație interpretativă considerată nevalidă, a se vedea *Belilos împotriva Elveției*, 1988. Pentru o rezervă cu privire la obligații anterioare tratatului internațional, a se vedea *Slivenko și alții împotriva Letoniei* (dec.) (MC), 2002, pct 60-61.

355. În plus, Curtea nu are competență *ratione materiae* pentru a examina dacă o parte contractantă a respectat obligațiile impuse de una din hotărârile Curții. Plângerile privind neexecutarea hotărârii Curții sau repararea unei încălcări constatate de Curte nu se încadrează în competența sa *ratione materiae* [*Bocian împotriva Ucrainei (nr. 2)* (MC), 2015, pct 34 (unde se citează *Egmez împotriva Ciprului* (dec.), 2012, și pct 35)]. Curtea nu poate examina capete de cerere de acest tip fără să aducă atingere competențelor Comitetului de Miniștri al Consiliului European, care supraveghează executarea hotărârilor Curții în temeiul art. 46 § 2 din Convenție. Totuși, faptul că acest rol revine Comitetului de Miniștri în domeniul respectiv nu înseamnă și că măsurile luate de statul pârât în vederea reparării încălcării constatate de Curte nu ar putea să ridice o problemă nouă, nesoluționată printr-o hotărâre, și, prin urmare, să facă obiectul unei noi cereri pe care Curtea ar trebui să o analizeze [*Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) împotriva Elveției (nr. 2)* (MC), 2009, pct 62]. Cu alte cuvinte, Curtea poate soluționa un capăt de cerere, conform căruia redeschiderea unei proceduri la nivel intern, prin executarea uneia din hotărârile sale, a condus la o nouă încălcare a Convenției [*ibid.*; *Lyons și alții împotriva Regatului Unit* (dec.), 2003]. Curtea poate fi competentă să examineze un capăt de cerere referitor la refuzul unei instanțe naționale de redeschidere a unui proces civil sau penal în urma constatării de către Curte a unei încălcări a art. 6, atât timp cât capătul de cerere se referă la o „nouă problemă”, nesoluționată în prima hotărâre, de exemplu pretinsul caracter inechitabil al procesului desfășurat ulterior în fața instanței naționale în cauză [*Bocian împotriva Ucrainei (nr. 2)* (MC), 2015, pct 35-39, în context civil, *Moreira Ferreira împotriva Portugaliei (nr. 2)* (MC), 2017, pct 52-58, în

context penal]. În mod similar, Curtea poate avea competența de a examina pretinsa lipsă de eficacitate a unei noi anchete în urma unei hotărâri prin care se constată o încălcare a aspectului procedural al art. 3 [*V.D. împotriva Croației (nr. 2)*, 2018, pct 46-54].

356. Trebuie reținut că marea majoritate a deciziilor privind inadmisibilitatea cererilor pe motiv de incompatibilitate *ratione materiae* se referă la limitele domeniului de aplicare a articolelor din Convenție – în special art. 2 (dreptul la viață), art. 3 (interzicerea torturii), art. 4 (interzicerea sclaviei și a muncii forțate), art. 5 (dreptul la libertate și la siguranță), art. 6 (dreptul la un proces echitabil), art. 7 (nicio pedeapsă fără lege), art. 8 [dreptul la respectarea vieții private și de familie; a se vedea, de exemplu, *Denisov împotriva Ucrainei* (MC), 2018, pct 134], art. 9 (libertatea de gândire, de conștiință și de religie), art. 10 (libertatea de exprimare), art. 11 (libertatea de întrunire și de asociere) – sau a articolelor din protocoalele la Convenție, în special art. 1 din Protocolul nr. 1 (protecția proprietății), dar și alte articole. În ceea ce privește aplicabilitatea art. 5 din Protocolul nr. 7, a se vedea *Blazheski împotriva Macedoniei de Nord* (dec.), 2023.

357. Domeniul de aplicare a acestor articole este examinat în ghidul privind jurisprudența corespunzător [disponibil la adresa [ECHR Knowledge Sharing - Gateway homepage](#) (Platforma de schimb de cunoștințe a CEDO)]:

- Ghid privind [art. 1 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 2 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 3 din Convenție](#).
- Ghid privind [art. 4 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 5 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 6 \(latura civilă\) din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 6 \(latura penală\) din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 7 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 8 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 9 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 10 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 11 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 12 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 13 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 14 din Convenția europeană a drepturilor omului și art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție](#);
- Ghid privind [art. 15 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 17 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 18 din Convenție](#);
- Ghid privind [art. 1 din Protocolul nr. 1](#);
- Ghid privind [art. 1 din Protocolul nr. 7](#)
- Ghid privind [art. 2 din Protocolul nr. 1](#);
- Ghid privind [art. 2 din Protocolul nr. 4](#)
- Ghid privind [art. 2 din Protocolul nr. 7](#)
- Ghid privind [art. 3 din Protocolul nr. 1](#);
- Ghid privind [art. 3 din Protocolul nr. 4](#)
- Ghid privind [art. 4 din Protocolul nr. 4](#);
- Ghid privind [art. 4 din Protocolul nr. 7](#).

III. Inadmisibilitatea pentru motive de legate de examinarea fondului

A. În mod vădit neîntemeiată

Art. 35 § 3 lit. a) din Convenție – Condiții de admisibilitate

„3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în temeiul art. 34, atunci când apreciază că:

a) cererea este [...] în mod vădit neîntemeiată [...].”

Cuvinte-cheie HUDOC

În mod vădit neîntemeiată [art. 35 § 3 lit. a)]

1. Introducere generală

358. Chiar dacă o cerere este compatibilă cu Convenția și toate condițiile formale de admisibilitate au fost îndeplinite, Curtea poate totuși să o declare inadmisibilă pentru motive ce țin de examinarea fondului. Dintre aceste motive, cel mai des întâlnit este respingerea cererii ca vădit neîntemeiată. Este adevărat că folosirea sintagmei „în mod vădit” la art. 35 § 3 lit. a) ar putea cauza confuzii: înțeles în sens literal, s-ar putea crede că acest motiv de inadmisibilitate se aplică doar cererilor al căror caracter fantezist și nefondat iese imediat în evidență pentru cititorul obișnuit. Cu toate acestea, din jurisprudența constantă și foarte bogată a organelor Convenției (adică a Curții și, înainte de 1 noiembrie 1998, a Comisiei Europene a Drepturilor Omului) reiese că această sintagmă trebuie să facă obiectul unei interpretări mai largi, în sensul soluționării definitive a cauzei. Într-adevăr, este „vădit neîntemeiată” orice cerere care, în urma unei examinări preliminare a conținutului său material, nu indică nicio încălcare a drepturilor garantate de Convenție, astfel încât aceasta să poată fi declarată inadmisibilă de la început, fără a trece la stadiul formal al examinării fondului cauzei (care duce în mod normal la pronunțarea unei hotărâri).

359. Faptul că, pentru a constata că cererea este în mod vădit neîntemeiată, Curtea are uneori nevoie să solicite observații părților și să recurgă la un raționament lung și minuțios în decizia sa, nu schimbă nimic din caracterul „vădit” neîntemeiat al cererii [*Mentzen împotriva Letoniei* (dec.), 2004].

360. Majoritatea cererilor vădit neîntemeiate sunt declarate inadmisibile *de plano* în complete formate din judecător unic sau comitete formate de 3 judecători (art. 27 și art. 28 din Convenție). Totuși, anumite cereri de acest tip sunt examinate de camere sau – în cazuri excepționale – chiar de Marea Cameră [*Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), 2002, pct 78-86, privind art. 6 § 1; *Demopoulos și alții împotriva Turciei* (dec.) (MC), 2010, pct 130-138, privind art. 8; *Hanan împotriva Germaniei* (MC), 2021, pct 152, cu privire la pretinsa lipsă de independență a anchetei desfășurate în Germania].

361. Sintagma „în mod vădit neîntemeiată” se poate aplica unei cereri în ansamblu sau unui anumit capăt de cerere formulat în cadrul mai larg al unei cauze. Astfel, în anumite cauze, un capăt de cerere poate fi respins ca fiind de competența unei „instanțe de gradul patru de jurisdicție”, iar celelalte capete de cerere pot fi declarate admisibile și pot duce chiar la constatarea încălcării Convenției. Prin urmare, este mai corect să se vorbească despre „capete de cerere în mod vădit neîntemeiate”.

362. Pentru a înțelege sensul și întinderea sintagmei „în mod vădit neîntemeiat(ă)”, trebuie reamintit faptul că unul dintre principiile fundamentale care stau la baza întregului sistem al Convenției este cel al subsidiarității. În contextul specific al Curții Europene a Drepturilor Omului, aceasta înseamnă că sarcina de a asigura respectarea punerii în aplicare și a exercitării drepturilor consacrate de Convenție revine, în primul rând, autorităților statelor contractante, și nu Curții. Aceasta poate interveni doar în

cazul în care autoritățile naționale nu își îndeplinesc obligațiile [*Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (MC), 2006, pct 140]. Prin urmare, este preferabil ca cercetările privind faptele cauzei și examinarea problemelor pe care le ridică să se facă, pe cât posibil, la nivel național, întrucât autoritățile interne, fiind în contact direct și permanent cu forțele vii din țara lor, sunt mai în măsură să facă acest lucru și pot să ia măsuri pentru repararea pretinselor încălcări ale Convenției [*Dubská și Krejzová împotriva Republicii Cehe* (MC), 2016, pct 175].

363. Capetele de cerere vădit neîntemeiate pot fi grupate în patru categorii: capete de cerere tip „instanță de gradul patru de jurisdicție”; capete de cerere cu privire la care există o lipsă aparentă sau evidentă de încălcare; capete de cerere nefondate și, în sfârșit, capete de cerere confuze sau fanteziste.

2. „Instanță de gradul patru de jurisdicție”¹¹

364. O categorie specială de capete de cerere adresate Curții sunt numite, în general, capete de cerere tip „instanță de gradul patru de jurisdicție”. Acest concept – care nu apare în textul Convenției și care a fost consacrat de jurisprudența organismelor Convenției [*Kemmache împotriva Franței (nr. 3)*, 1994, pct 44] - este într-o oarecare măsură paradoxal, deoarece accentuează ceea ce nu este Curtea: aceasta nu este o instanță de apel, de recurs sau de revizuire în raport cu instanțele statelor părți la Convenție și nu poate reexamina cauzele în același mod în care ar face-o instanța națională supremă. Astfel, cererile de tip instanță de gradul patru de jurisdicție provin dintr-o concepție eronată, din partea reclamantilor, cu privire la rolul Curții și la natura mecanismului judiciar instituit de Convenție.

365. Într-adevăr, în ciuda particularităților sale, Convenția rămâne un tratat internațional care se supune aceluiași norme ca și celelalte tratate interstatuale, în special cele prevăzute în Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor [*Demir și Baykara împotriva Turciei* (MC), 2008, pct 65]. Prin urmare, Curtea nu poate depăși limitele competențelor generale pe care statele contractante, prin voința lor suverană, i le-au delegat. Or, aceste limite sunt definite la art. 19 din Convenție, care prevede:

„Pentru a asigura respectarea angajamentelor care decurg pentru înaltele părți contractante din prezenta convenție și din protocoalele sale, se înființează o Curte Europeană a Drepturilor Omului [...]”.

366. Prin urmare, competența Curții se limitează la controlul respectării, de către statele contractante, a angajamentelor în materie de drepturile omului asumate de acestea prin aderarea la Convenție (și la protocoalele sale). În plus, în lipsa unei competențe de a interveni direct în sistemele juridice ale statelor contractante, Curtea trebuie să respecte autonomia acestor sisteme juridice. Aceasta înseamnă că nu este competentă să examineze erori de fapt sau de drept pretins comise de o instanță națională decât în cazul și în măsura în care este posibil ca respectivele erori să fi încălcat drepturi și libertăți protejate de Convenție. Curtea nu poate să examineze elementele de fapt care au condus o instanță națională la pronunțarea unei anumite decizii. În caz contrar, Curtea ar acționa ca instanță de gradul al treilea sau al patrulea de jurisdicție, ceea ce ar însemna că nu ține seama de limitele impuse acțiunii sale [*García Ruiz împotriva Spaniei* (MC), 1999, pct 28; *De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct 170].

367. Având în vedere cele de mai sus, ca regulă generală, Curtea nu poate contesta constatările și concluziile instanțelor naționale în ceea ce privește:

- stabilirea faptelor cauzei;
- interpretarea și aplicarea dreptului intern;
- admisibilitatea și administrarea probelor la proces;
- echitatea în fond a soluției pronunțate într-un litigiu civil;
- vinovăția sau nevinovăția unui acuzat într-un proces penal.

11. Pentru mai multe informații, a se vedea ghidurile privind jurisprudența referitoare la aspectele [civil](#) și [penal](#) ale art. 6 din Convenție.

368. Singura situație în care Curtea poate, în mod excepțional, să conteste constatările și concluziile respective este aceea în care acestea din urmă au un caracter în mod flagrant și vădit arbitrar, contrar justiției și bunului simț și conduc, în sine, la o încălcare a Convenției [*De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct 170; *Kononov împotriva Letoniei* (MC), pct 189].

369. Un capăt de cerere tip „instanță de al patrulea grad de jurisdicție” poate fi formulat cu privire la orice dispoziție materială a Convenției și indiferent de domeniul de drept în care se încadrează litigiul la nivel național. Doctrina referitoare la instanța de al patrulea grad de jurisdicție se aplică, printre altele, în următoarele tipuri de cauze:

- cauze privind privarea de libertate (*Thimothawes împotriva Belgiei*, pct 71);
- cauze civile [*García Ruiz împotriva Spaniei* (MC), 1999, pct 28; *Hasan Tunç și alții împotriva Turciei*, 2017, pct 54-56];
- cauze penale (*Perlala împotriva Greciei*, 2007, pct 25; *Khan împotriva Regatului Unit*, 2000, pct 34);
- cauze privind măsuri preventive *praeter delictum* [*De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct 156-173];
- cauze fiscale (*Dukmedjian împotriva Franței*, 2006, pct 71-75; *Segame SA împotriva Franței*, 2012, pct 61-65);
- cauze privind probleme sociale [*Marion împotriva Franței*, 2005, pct 22; *Spycher împotriva Elveției* (dec.), 2015, pct 27-32];
- cauze administrative [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct 196-199];
- cauze privind răspunderea statului (*Schipani și alții împotriva Italiei*, 2015, pct 59-61);
- cauze disciplinare [*Pentagiotis împotriva Greciei* (dec.), 2011];
- cauze electorale (*Ādamsons împotriva Letoniei*, 2008, pct 118);
- cauze privind intrarea, șederea și îndepartarea străinilor [*Sisojeva și alții împotriva Letoniei* (radiere) (MC), 2007, pct 89; *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct 147, 150];
- cauze privind întruniri (*Muşeg Sagatelian împotriva Armeniei*, pct 241);
- cauze privind art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct 83-86].

370. Cu toate acestea, capetele de cerere de tip instanță de gradul patru de jurisdicție sunt cel mai adesea formulate în temeiul art. 6 § 1 cu referire la dreptul la un „proces echitabil” în materie civilă și penală. Trebuie reținut – căci acolo se află sursa numeroaselor neînțelegeri din partea reclamantilor – că „echitatea” impusă de art. 6 § 1 nu reprezintă echitatea „substanțială” (noțiune care se află la limita dintre drept și etică, și pe care numai instanța de fond o poate aplica), ci echitatea „procedurală”. În practică, aceasta se traduce printr-o procedură contradictorie, în cursul căreia părțile sunt ascultate și plasate pe o poziție de egalitate în fața instanței [*Star Cate – Epilekta Gevmata și alții împotriva Greciei* (dec.), 2010].

371. Prin urmare, atunci când un capăt de cerere tip instanță de al patrulea grad de jurisdicție este formulat în temeiul art. 6 § 1 din Convenție, Curtea îl respinge pentru următoarele motive: reclamantul a beneficiat de o procedură contradictorie; în diferitele etape ale acesteia, a putut să prezinte argumentele și probele pe care le considera relevante în apărarea sa; a putut să conteste efectiv argumentele și probele prezentate de partea adversă; toate argumentele sale, care erau în mod obiectiv relevante pentru soluționarea litigiului, au fost ascultate și examinate de instanță în mod corespunzător; decizia în litigiu a fost amplu motivată, atât în fapt, cât și în drept; în consecință, procedura, considerată în ansamblul său, a fost echitabilă [*García Ruiz împotriva Spaniei* (MC), 1999; *De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct 172].

3. Lipsa aparentă sau evidentă a încălcării

372. Va fi declarat inadmisibil ca vădit neîntemeiat și capătul de cerere formulat de un reclamant care, deși îndeplinește toate condițiile formale de admisibilitate, este compatibil cu Convenția și nu constituie un capăt de cerere tip instanță de al patrulea grad de jurisdicție, nu indică totuși nicio aparentă încălcare a drepturilor garantate de Convenție. În astfel de cauze, demersul Curții constă în a examina fondul capătului de cerere, a stabili că nu există nicio încălcare aparentă și a declara acest capăt de cerere inadmisibil, fără a fi nevoie să meargă mai departe. Pot fi identificate trei tipuri de capete de cerere care necesită un astfel de demers.

a. Lipsa aparentei de arbitrar sau inechitate

373. Conform principiului subsidiarității, este în primul rând sarcina autorităților naționale să asigure respectarea drepturilor fundamentale consacrate de Convenție. Prin urmare, ca regulă generală, stabilirea faptelor cauzei și interpretarea dreptului intern este o problemă exclusiv de competența instanțelor naționale și a altor autorități naționale, ale căror constatări și concluzii în acest sens sunt obligatorii pentru Curte. Totuși, conform principiului caracterului efectiv al drepturilor, inerent în întregul sistem al Convenției, Curtea poate și trebuie să se asigure că procesul decizional care a condus la actul sau acțiunea de care se plânge reclamantul a fost echitabil și lipsit de arbitrar (procesul vizat aici poate fi administrativ sau judiciar, sau ambele, după caz).

374. În consecință, Curtea poate declara vădit neîntemeiat un capăt de cerere care a fost examinat, în fond, de instanțele naționale competente, în cursul unei proceduri care a îndeplinit, *a priori*, următoarele condiții (și în absența unor elemente care pot dovedi contrariul):

- procedura s-a desfășurat în fața organelor abilitate în acest scop de dispozițiile dreptului național;
- procedura s-a desfășurat conform dispozițiilor procedurale din dreptul național;
- partea în cauză a putut să prezinte argumentele și probele sale, care au fost ascultate corespunzător de autoritatea în cauză;
- organele competente au examinat și au luat în considerare toate elementele de fapt și de drept care sunt obiectiv relevante pentru soluționarea echitabilă a cauzei;
- procedura s-a finalizat printr-o decizie motivată suficient.

b. Lipsa aparentei de disproporție între scopuri și mijloace

375. Atunci când dreptul invocat în temeiul Convenției nu este absolut și impune limitări explicite (indicate expres în Convenție) sau implicite (definite de jurisprudența Curții), Curtea este adesea pusă în situația de a analiza proporționalitatea ingerinței denunțate.

376. Printre dispozițiile care enunță în mod explicit restrângerile permise, poate fi identificat un subgrup specific, alcătuit din patru articole: art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie), art. 9 (libertatea de gândire, de conștiință și de religie), art. 10 (libertatea de exprimare), art. 11 (libertatea de întrunire și de asociere). Toate aceste articole au aceeași structură: primul alineat enunță dreptul fundamental în cauză, în timp ce al doilea alineat prevede condițiile în care statul poate restrânge exercitarea acestui drept. Textele acestor din urmă alineate nu sunt complet identice, dar au aceeași structură. De exemplu, în ceea ce privește dreptul la respectarea vieții private și de familie, art. 8 § 2 prevede:

„Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora”.

Și art. 2 din Protocolul nr. 4 (libertatea de circulație) aparține acestei categorii de dispoziții, deoarece al treilea alineat este redactat în același mod.

377. Atunci când trebuie să examineze ingerința autorităților publice în exercitarea unuia dintre drepturile menționate anterior, Curtea efectuează întotdeauna o analiză în trei etape. Dacă a existat într-adevăr o „ingerință” din partea statului (și aceasta este o problemă separată, ce trebuie soluționată în prealabil, deoarece răspunsul nu este întotdeauna evident), Curtea încearcă să răspundă la trei întrebări consecutive:

- Este ingerința prevăzută de o „lege” suficient de accesibilă și previzibilă?
- În cazul unui răspuns afirmativ, urmărește ingerința cel puțin unul dintre „scopurile legitime” enumerate exhaustiv (numărul acestora variind puțin în funcție de articol)?
- În cazul unui răspuns afirmativ, este ingerința „necesară într-o societate democratică” pentru atingerea scopului respectiv? Cu alte cuvinte, există un raport de proporționalitate între acest scop și restrângerile în cauză?

378. Doar în cazul unui răspuns afirmativ la fiecare dintre aceste trei întrebări, ingerința este considerată conformă Convenției. Un răspuns negativ atrage constatarea încălcării. Examinând ultima dintre cele trei întrebări, Curtea trebuie să țină seama de marja de apreciere a statului, aceasta variind sensibil în funcție de circumstanțe, de natura dreptului protejat și de natura ingerinței [*Paradiso și Campanelli împotriva Italiei* (MC), 2017, pct 179-182; *Mouvement raëlien suisse (Mișcarea raeliană elvețiană) împotriva Elveției* (MC), 2012, pct 59-61].

379. Același principiu se aplică nu doar articolelor sus-menționate, ci și majorității celorlalte dispoziții ale Convenției – inclusiv cazurilor care se referă la limitări implicite, care nu sunt menționate în articolul respectiv. De exemplu, dreptul de acces la o instanță, garantat de art. 6 § 1 din Convenție, nu este absolut, ci poate face obiectul unor limitări; acestea sunt permise în mod implicit întrucât dreptul de acces, prin însăși natura lui, necesită o reglementare la nivelul statului. În această privință, statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere, deși pronunțarea hotărârii definitive cu privire la respectarea cerințelor Convenției este de competența Curții. Aceasta trebuie să se convingă de faptul că limitările aplicate nu restrâng și nici nu reduc accesul permis persoanei într-un mod sau într-o măsură în care dreptul, în esența sa, să fie încălcat. În plus, o astfel de limitare a dreptului de acces la o instanță nu va fi în conformitate cu art. 6 § 1 dacă nu urmărește un scop legitim și dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit [*Cudak împotriva Lituaniei* (MC), 2010, pct 55; *Al-Dulimi și Montana Management Inc. împotriva Elveției* (MC), 2016, pct 129].

380. Dacă, în urma examinării preliminare a cererii, Curtea se convinge că au fost îndeplinite toate condițiile menționate anterior și că, având în vedere toate circumstanțele relevante ale cauzei, nu există o disproporție evidentă între scopurile urmărite prin ingerința statului și mijloacele folosite, aceasta va declara respectivul capăt de cerere inadmisibil ca vădit neîntemeiat. Motivarea deciziei de inadmisibilitate este în acest caz identică sau similară celei pe care Curtea ar adopta-o într-o hotărâre pe fond în care se constată o neîncălcare [*Mentzen împotriva Letoniei* (dec.), 2004].

c. Alte aspecte de fond relativ simple

381. Pe lângă situațiile descrise anterior, Curtea va declara un capăt de cerere vădit neîntemeiat dacă ajunge la convingerea că, din motive legate de fond, nu există nicio aparentă încălcare a dispoziției din Convenție invocate. Acest lucru se întâmplă doar în două situații:

- atunci când există o jurisprudență constantă și vastă a Curții, formulată în cauze identice sau similare, care permite stabilirea unei neîncălcări a Convenției în cauza respectivă [*Galev și alții împotriva Bulgariei* (dec.), 2009];
- atunci când, chiar și în absența unor hotărâri precedente în care se soluționează aspectul respectiv în mod direct și precis, jurisprudența existentă permite Curții să concluzioneze că nu există nicio aparentă încălcare a Convenției [*Hartung împotriva Franței* (dec.), 2009].

382. În oricare din cele două situații, Curții i se poate solicita să examineze pe larg și în detaliu faptele cauzei și toate celelalte elemente de fapt relevante [*Collins și Akaziebie împotriva Suediei* (dec.), 2007].

4. Capete de cerere nesuținute: lipsa probelor

383. Procedura în fața Curții are caracter contradictoriu. Astfel, părțile – reclamantul și guvernul pârât – trebuie să își susțină argumentele atât în fapt (furnizând Curții probele concrete necesare), cât și în drept (explicând de ce, în opinia lor, dispoziția invocată din Convenție a fost sau nu încălcată).

384. Art. 47 din Regulamentul Curții, care reglementează conținutul unei cereri individuale, conține următoarele pasaje relevante:

„1. Orice cerere în temeiul art. 34 din Convenție se face pe formularul pus la dispoziție de grefă, cu excepția cazului în care Curtea hotărăște altfel. Aceasta trebuie să conțină toate informațiile cerute în părțile relevante din formularul de cerere și să indice:

[...]

d) o expunere succintă și lizibilă a faptelor;

e) o expunere succintă și lizibilă a pretensei sau a pretenzelor încălcări ale Convenției și a argumentelor relevante; și

[...]

2. a) Toate informațiile prevăzute la lit. e) – g) de la alin. (1) de mai sus trebuie să fie prezentate în partea relevantă din formularul de cerere și trebuie să fie suficiente pentru a permite Curții să stabilească, fără a fi nevoie să consulte alte documente, natura și obiectul cererii.

[...]

3.1 Formularul de cerere trebuie să fie semnat de reclamant sau de reprezentantul acestuia și trebuie să fie însoțit de:

a) copii ale documentelor referitoare la deciziile sau măsurile denunțate, judiciare sau de altă natură;

b) copii ale documentelor și deciziilor care dovedesc că reclamantul a epuizat căile de recurs interne și a respectat termenul prevăzut la art. 35 § 1 din Convenție;

[...]

5.1 În cazul nerespectării obligațiilor enumerate la alin. (1) - (3) din prezentul articol, Curtea nu examinează cererea, cu excepția cazului în care:

a) reclamantul a furnizat o explicație satisfăcătoare pentru neîndeplinirea cerinței în cauză;

[...]

c) Curtea decide în alt mod, din oficiu sau la cererea unui reclamant.

[...]”

385. În plus, în conformitate cu art. 44C § 1 din Regulamentul Curții:

„Atunci când o parte nu prezintă probele sau informațiile solicitate de Curte ori nu divulgă, din proprie inițiativă, informații relevante sau atunci când, în alt fel, nu participă efectiv la procedură, Curtea poate trage concluziile pe care le consideră adecvate.”

386. Atunci când condițiile sus-menționate nu sunt îndeplinite, Curtea poate declara cererea inadmisibilă ca fiind în mod vădit neîntemeiată. În special, aceasta se poate întâmpla în două situații:

- atunci când reclamantul se limitează la a cita una sau mai multe dispoziții ale Convenției, fără a explica modul în care acestea au fost încălcate, cu excepția cazului în care acest lucru este evidențiat de faptele cauzei [*Trofimciuk împotriva Ucrainei* (dec.), 2005; *Baillard împotriva Franței* (dec.), 2008];
- atunci când reclamantul omite sau refuză să prezinte înscrisuri în sprijinul susținerilor sale (în special, hotărâri ale instanțelor naționale și ale altor autorități naționale), cu excepția cazului unor împrejurări excepționale, care sunt independente de voința sa și care îl împiedică să facă acest lucru (de exemplu, atunci când administrația penitenciarului refuză să înainteze Curții documente din dosarul unui deținut) sau cu excepția situației în care însăși Curtea decide altfel.

5. Capete de cerere confuze sau fanteziste

387. Curtea va respinge ca vădit neîntemeiate capetele de cerere care sunt atât de confuze încât îi este obiectiv imposibil să înțeleagă faptele pe care reclamantul le denunță și doleanțele pe care dorește să le adreseze Curții. Același lucru este valabil și pentru capetele de cerere fanteziste, adică acelea care vizează fapte obiectiv imposibile, vădit inventate sau vădit contrare bunului-simț. În astfel de cazuri, lipsa oricărei aparente încălcări a Convenției este evidentă pentru observatorul obișnuit, chiar și fără pregătire juridică.

B. Absența unui prejudiciu important

Art. 35 § 3 lit. b) din Convenție – Condiții de admisibilitate

„3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în temeiul art. 34, atunci când apreciază că:

[...]

b) reclamantul nu a suferit niciun prejudiciu important, cu excepția cazului în care respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și prin protocoalele sale impune examinarea pe fond a cererii și cu condiția de a nu respinge pentru acest motiv nicio cauză care nu a fost examinată corespunzător de o instanță națională”.

Cuvinte-cheie HUDOC

Absența unui prejudiciu important [(art. 35 § 3 lit. b)] – Continuare nejustificată a examinării cererii [(art. 35 § 3 lit. b)] – Causă care a fost examinată corespunzător de o instanță națională [(art. 35 § 3 lit. b)]

1. Contextul adoptării noului criteriu

388. Odată cu intrarea în vigoare a Protocolului nr. 14, la 1 iunie 2010, o nouă condiție de admisibilitate s-a adăugat celor prevăzute la art. 35. Conform art. 20 din Protocol, noua dispoziție se va aplica tuturor cererilor aflate pe rolul Curții, cu excepția celor declarate admisibile înainte. Astfel, în cauza [Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei](#) (MC), 2012, pct 66, excepția preliminară a lipsei unui prejudiciu important, ridicată de Guvern, a fost respinsă pe motiv că respectiva cerere fusese declarată admisibilă în 2006, adică înainte de intrarea în vigoare a Protocolului nr. 14.

389. Introducerea acestei noi condiții a fost considerată necesară din cauza volumului de lucru în creștere al Curții. Măsura îi conferă Curții un instrument suplimentar, care ar trebui să îi permită să se concentreze pe cauzele care justifică o examinare pe fond. Cu alte cuvinte, îi permite Curții să respingă cauzele considerate „minore” în temeiul principiului conform căruia instanța nu ar trebui să examineze astfel de cauze („*de minimis non curat praetor*”).

390. Noțiunea „*de minimis*”, deși nu a fost înscrisă în mod formal în textul Convenției Europene a Drepturilor Omului înainte de 1 iunie 2010, a fost totuși invocată în numeroase opinii disidente ale membrilor Comisiei (a se vedea rapoartele Comisiei în cauzele [Eyoum-Priso împotriva Franței](#), 1997; [H.F. K-F împotriva Germaniei](#), 1996; [Lechesne împotriva Franței](#), 1997), și ale judecătorilor Curții [a se vedea, de exemplu, [Dudgeon împotriva Regatului Unit](#), 1981; [O’Halloran și Francis împotriva Regatului Unit](#) (MC), 2007; [Micallef împotriva Maltei](#) (MC), 2009], precum și de guverne, în observațiile lor către Curte [a se vedea, de exemplu, [Koumoutsea și alții împotriva Greciei](#) (dec.), 2001].

391. Protocolul nr. 15 la Convenție, care a intrat în vigoare la 1 august 2021, a modificat art. 35 § 3 lit. b) din Convenție, eliminând condiția ca o cauză să fi fost examinată în mod corespunzător de o instanță națională. Scopul acestei modificări a fost acela de a conferi un efect mai puternic maximei „*de minimis non curat praetor*” (a se vedea [Raportul explicativ privind Protocolul nr. 15](#), pct 23). Aceasta este aplicabilă de la data intrării în vigoare a protocolului. Aceasta se aplică, de asemenea,

cererilor în privința cărora decizia de admisibilitate era pendinte la data intrării în vigoare a protocolului.

2. Obiect

392. Art. 35 § 3 lit. b) se constituie din două elemente diferite. În primul rând, condiția de admisibilitate în sine: Curtea poate declara inadmisibilă orice cerere individuală atunci când consideră că reclamantul nu a suferit niciun prejudiciu important. Urmează apoi clauza de salvagardare: Curtea nu poate declara inadmisibilă o cerere dacă respectarea drepturilor omului impune examinarea fondului cererii. În cazul în care cele două condiții de inadmisibilitate sunt îndeplinite, Curtea declară capătul de cerere inadmisibil în temeiul art. 35 § 3 lit. b) și § 4 din Convenție.

393. Înainte de intrarea în vigoare a Protocolului nr. 15, nicio cauză nu putea fi respinsă în temeiul acestui nou criteriu dacă nu fusese examinată corespunzător de o instanță națională [a se vedea, de exemplu, *Varadinov împotriva Bulgariei*, 2017, pct 25; a se compara și contrasta cu *Çelik împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2013]. În urma intrării în vigoare a Protocolului nr. 15 de modificare a Convenției, această a doua clauză de salvagardare a fost eliminată.¹² În ceea ce privește prima aplicare a noului text al art. 35 § 3 lit. b), a se vedea *Bartolo împotriva Maltei* (dec.), 2021.

394. În cauza *Şefer împotriva Rusiei* (dec.), 2012, Curtea a reținut că, deși nu există o ierarhie formală între diferitele elemente menționate la art. 35 § 3 lit. b), aspectul „prejudiciului important” constituie esența noii condiții. În majoritatea cauzelor, se urmează o abordare ierarhică, fiecare element al noii condiții fiind examinat pe rând [*Kiril Zlatkov Nikolov împotriva Franței*, 2016; *C.P. împotriva Regatului Unit* (dec.), 2016; *Borg și Vella împotriva Maltei* (dec.), 2015]. Cu toate acestea, în unele cauze, Curtea a considerat, de asemenea, că nu este necesar să se stabilească dacă există primul element al acestei condiții de admisibilitate (*Finger împotriva Bulgariei*, 2011; *Daniel Faulkner împotriva Regatului Unit*, 2016; *Turturica și Casian împotriva Republicii Moldova și Rusiei*, 2016; *Varadinov împotriva Bulgariei*, 2017, pct 25).

395. Doar Curtea este competentă să interpreteze această condiție de admisibilitate și să decidă cu privire la aplicarea ei. În primii 2 ani de la intrarea în vigoare a protocolului, aplicarea acestei condiții de admisibilitate a fost rezervată Camerelor și Marii Camere (art. 20 § 2 din Protocolul nr. 14). De la 1 iunie 2012, condiția a fost aplicată de toate formațiunile judiciare ale Curții.

396. Curtea poate ridica această nouă condiție de admisibilitate din oficiu [a se vedea, de exemplu, cauzele *Vasianovici împotriva Rusiei* (dec.), 2016; *Ionescu împotriva României* (dec.), 2010; *Magomedov și alții împotriva Rusiei*, 2017, pct 49] sau ca răspuns la o excepție ridicată de Guvern (*Gaglione și alții împotriva Italiei*, 2010). În unele cauze, Curtea examinează noua condiție înaintea celorlalte condiții de admisibilitate [*Korolev împotriva Rusiei* (dec.), 2010; *Rinck împotriva Franței* (dec.), 2010; *Gaftoniuc împotriva României* (dec.), 2011; *Burov împotriva Moldovei* (dec.), 2011; *Şefer împotriva Rusiei* (dec.), 2012]. În alte cauze, Curtea examinează noua condiție doar după ce le-a exclus pe celelalte [*Ionescu împotriva României* (dec.), 2010; *Holub împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2010].

397. Aplicarea criteriului privind lipsa unui prejudiciu important nu se limitează la niciun drept special protejat în temeiul Convenției. Cu toate acestea, Curtea a constatat că este greu de prevăzut o situație în care un capăt de cerere formulat în temeiul art. 3, care nu ar fi inadmisibil din alte motive și care ar intra sub incidența art. 3 (ceea ce înseamnă că ar fi îndeplinit nivelul minim de gravitate), ar putea fi declarat inadmisibil deoarece reclamantul nu a suferit niciun prejudiciu important (*Y împotriva Letoniei*, 2014, pct 44). În mod similar, Curtea a respins aplicarea noului criteriu în ceea ce privește un capăt de cerere formulat în temeiul art. 2, subliniind că acest articol, care garantează dreptul la viață, se numără printre cele mai importante dispoziții ale Convenției (*Makucian și Minasian împotriva Azerbaidjanului și Ungariei*, 2020, pct 72-73). În ceea ce privește capetele de cerere

12. Art. 5 din Protocolul nr. 15: „La litera b) a alineatului 3 al art. 35 din Convenție se elimină cuvintele «și cu condiția de a nu respinge pentru acest motiv nicio cauză care nu a fost examinată corespunzător de o instanță națională».”

formulate în temeiul art. 5, Curtea a respins până acum aplicarea criteriului de admisibilitate „lipsa unui prejudiciu important”, având în vedere locul important pe care îl are dreptul la libertate într-o societate democratică (*Zelčs împotriva Letoniei*, 2020, pct 44 și trimiterile citate). Curtea a afirmat totodată că, în cauzele referitoare la libertatea de gândire, conștiință și religie (art. 9) sau libertatea de exprimare (art. 10), aplicarea criteriului „lipsa unui prejudiciu important” ar trebui să țină seama în mod corespunzător de importanța acestei libertăți și să facă obiectul unui control atent din partea Curții (pentru art. 9, a se vedea *Stavropoulos și alții împotriva Greciei*, 2020, pct 29-30, și pentru art. 10, a se vedea, de exemplu, *Sieć Obywatelska Watchdog Polska împotriva Poloniei*, 2024, pct 25). În contextul art. 10, acest control ar trebui să includă elemente precum contribuția adusă la o dezbateră de interes general și aspectul dacă respectiva cauză implică presa sau alte mijloace de informare în masă [*Margulev împotriva Rusiei*, 2019, pct 41-42; *Sylka împotriva Poloniei* (dec.), 2014, pct 28; *Panioglu împotriva României*, 2020, pct 72-76; *Šeks împotriva Croației*, 2022, pct 48]. În ceea ce privește cauzele referitoare la libertatea de întrunire și de asociere (art. 11), Curtea ar trebui să țină seama în mod corespunzător de importanța acestei libertăți pentru o societate democratică și să efectueze un control atent (*Obote împotriva Rusiei*, 2019, pct 31; *Iordanovi împotriva Bulgariei*, 2020, pct 49-52). Spre deosebire de poziția adoptată în cauzele anterioare, în *Boronenkov împotriva Ucrainei* (dec.), 2024, pct 17-23, Curtea a constatat că reclamantul nu a suferit un prejudiciu important în sensul art. 35 § 3 lit. b) în ceea ce privește capătul de cerere formulat de acesta în temeiul art. 11 (libertatea de întrunire). În plus, având în vedere legătura dintre capătul de cerere întemeiat pe art. 11 și cel întemeiat pe art. 6, Curtea a ajuns la aceeași concluzie în privința acestui din urmă capăt de cerere (*ibid.*, pct 23).

3. Ipoteza în care reclamantul a suferit un prejudiciu important

398. Principalul element al acestui criteriu este întrebarea dacă reclamantul a suferit un „prejudiciu important”. Noțiunea de „prejudiciu important” se bazează pe ideea potrivit căreia încălcarea unui drept, oricât de reală ar fi din punct de vedere pur juridic, trebuie să atingă un nivel minim de gravitate pentru a justifica examinarea sa de către o instanță internațională. Încălcările de natură pur tehnică și de importanță redusă în afara unui cadru formal nu necesită un control european [*Sefer împotriva Rusiei* (dec.), 2012]. Aprecierea acestui nivel minim este relativă în esență și depinde de circumstanțele cauzei în ansamblu. Gravitatea unei încălcări trebuie apreciată ținând seama concomitent de impresia subiectivă a reclamantului și de miza obiectivă a unei anumite cauze [*Korolev împotriva Rusiei* (dec.), 2010; *Friedrich și alții împotriva Poloniei*, 2024, pct 125].

399. Cu toate acestea, simpla impresie subiectivă a reclamantului nu este suficientă pentru a determina Curtea să constate că persoana în cauză a suferit un prejudiciu important. Această impresie subiectivă trebuie să fie justificată de motive obiective [*Ladigin împotriva Rusiei* (dec.), 2011]. O încălcare a Convenției poate avea legătură cu probleme de principiu importante și, prin urmare, poate cauza un prejudiciu important, indiferent de interesul patrimonial aflat în joc [*Korolev împotriva Rusiei* (dec.), 2010; *Biržietis împotriva Lituaniei*, 2016; *Karelin împotriva Rusiei*, 2016]. În cauza *Giuran împotriva României*, 2011, pct 17-25, Curtea a considerat că reclamantul a suferit un prejudiciu important pe motiv că procedura reprezenta pentru el un aspect de principiu, și anume dreptul la respectarea bunurilor sale și a domiciliului său (a se vedea, de exemplu, *Kaczmarek împotriva Poloniei*, 2024, pct 56), chiar dacă procedura internă care făcea obiectul capătului de cerere avea ca scop recuperarea bunurilor furate de la domiciliul reclamantului, obiecte în valoare de 350 de euro (EUR). În mod similar, în cauza *Konstantin Stefanov împotriva Bulgariei*, 2015, pct 46-47, Curtea a luat în considerare faptul că amenda viza o problemă de principiu pentru reclamant, și anume respectarea profesiei sale de avocat în exercitarea activităților sale profesionale.

400. În plus, pentru a evalua importanța subiectivă pe care o are problema respectivă pentru reclamant, Curtea poate ține seama de comportamentul acestuia, de exemplu, poate să verifice dacă a fost inactiv în timpul procedurii într-o anumită perioadă, arătând astfel un interes redus față de soluționarea acesteia [*Sefer împotriva Rusiei* (dec.), 2012]. În cauza *Giusti împotriva Italiei*, 2011, pct 22-36, Curtea a introdus câteva elemente noi de luat în considerare la stabilirea gradului minim de gravitate necesar pentru a justifica examinarea de către o instanță internațională, și anume natura

dreptului a căruia încălcare este pretinsă, gravitatea pretensei încălcări și/sau potențialele consecințe ale încălcării asupra situației personale a reclamantului. Pentru a evalua aceste circumstanțe, Curtea va examina în special miza sau soluționarea procedurii la nivel național. De exemplu, în cauza *Boronenkov împotriva Ucrainei* (dec.), 2024, pct 17-21, Curtea a luat în considerare mai mulți factori care diminuau importanța oricărui „prejudiciu” suferit de reclamantul și a constatat absența unui „efect disuasiv” asupra exercitării de către reclamant a dreptului său la libertatea de întrunire.

a. Lipsa unui prejudiciu financiar important

401. Într-o serie de cauze, nivelul gravității este evaluat în raport cu impactul financiar al problemei în litigiu și cu importanța cauzei pentru reclamant. Impactul financiar nu este apreciat doar în lumina prejudiciului moral invocat de reclamant. În cauza *Kiousi împotriva Greciei* (dec.), 2011, Curtea a hotărât că suma de 1 000 EUR, solicitată cu titlu de prejudiciu moral, nu era relevantă pentru calcularea mizei reale pentru reclamant. Motivul este că prejudiciul moral este adesea calculat chiar de către reclamanti, pe baza propriilor presupuneri cu privire la valoarea litigiului.

402. Fiind vorba despre un impact financiar neimportant, Curtea a constatat, până în prezent, lipsa unui „prejudiciu important” în următoarele cauze, în care suma în litigiu era mai mică de sau egală cu aproximativ 500 EUR:

- un proces în care suma în litigiu era de 90 EUR [*Ionescu împotriva României* (dec.), 2010];
- autoritățile nu au achitat reclamantului o sumă echivalentă cu mai puțin de un euro [*Korolev împotriva Rusiei* (dec.), 2010];
- autoritățile nu au achitat reclamantului o sumă echivalentă cu aproximativ 12 EUR (*Vasilcenko împotriva Rusiei*, 2010, pct 49);
- o amendă pentru o contravenție rutieră în cuantum de 150 EUR și aplicarea unui punct de penalizare (*Rinck împotriva Franței* (dec.), 2010);
- întârzierea plății de 25 EUR [*Gaftoniuc împotriva României* (dec.), 2011];
- nerestituirea sumei de 125 EUR [*Ștefănescu împotriva României* (dec.), 2011];
- neplata sumei de 12 EUR datorate de stat reclamantului [*Fedotov împotriva Moldovei* (dec.), 2011];
- neplata sumei de 107 EUR, plus 121 EUR pentru cheltuielile de judecată, în total 228 EUR, datorate de stat reclamantului [*Burov împotriva Moldovei* (dec.), 2011];
- o amendă pentru o contravenție rutieră în cuantum de 135 EUR, cheltuieli de judecată în cuantum de 22 EUR și aplicarea unui punct de penalizare [*Fernandez împotriva Franței* (dec.), 2012];
- o cauză în care Curtea a reținut că prejudiciul material în litigiu era în cuantum de 504 EUR [*Kiousi împotriva Greciei* (dec.), 2011];
- o cauză în care pretenția inițială de 99 EUR, formulată de reclamant împotriva avocatului său, a fost luată în considerare în plus față suma de 1 515 EUR acordată reclamantului pentru durata procedurii pe fond [*Havelka împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2011];
- drepturi salariale restante în valoare de aproximativ 200 EUR [*Guruian împotriva Armeniei* (dec.), 2012];
- cheltuieli în cuantum de 227 EUR [*Šumbera împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2012];
- executarea unei hotărâri prin care se dispunea plata sumei de 34 EUR [*Șefer împotriva Rusiei* (dec.), 2012];
- despăgubiri de 445 EUR acordate cu titlu de prejudiciu moral ca urmare a suspendării furnizării de energie electrică [*Baziliuk împotriva Ucrainei* (dec.), 2012];
- amenzi administrative în valoare de 50 EUR [*Boelens și alții. împotriva Belgiei* (dec.), 2012];
- pretenții între 98 și 137 EUR plus dobânzi moratorii [*Hudecová și alții împotriva Slovaciei* (dec.), 2012];

- neexecutarea unor hotărâri prin care se acordau sume relativ reduse, între 29 și 62 EUR (*Ștefan și alții împotriva Ucrainei*, 2014; *Șciukin și alții împotriva Ucrainei* [Comitet], 2014);
- amenzi administrative în valoare de 35 și 31 EUR [*Șimșek, Andiç și Boğatekin împotriva Turciei (dec.)*, 2020, pct 26-29];
- poprire înființată, pentru o perioadă mai mare de patru ani și jumătate, asupra acțiunilor deținute de un reclamant într-o societate, care aveau o valoare nominală totală de două ruble, adică mai mică de 0,50 EUR (*Sebeleva și alții împotriva Rusiei*, 2022, pct 42-43).

403. În cauza *Havelka împotriva Republicii Ceha* (dec.), 2011, Curtea a considerat că, deși suma de 1 515 EUR nu putea să constituie propriu-zis o reparație adecvată și suficientă din punct de vedere al jurisprudenței Curții, această sumă nu era atât de departe de a fi o reparație echitabilă încât să îi cauzeze reclamantului un prejudiciu important.

404. În *Magomedov și alții împotriva Rusiei*, 2017, reclamantilor li s-au acordat majorări ale diverselor despăgubiri și beneficii suplimentare în calitatea lor de participanți la operațiunile de urgență desfășurate la centrala nucleară de la Cernobîl. Întrucât autoritățile naționale nu au declarat apel în termenele legale, hotărârile au devenit definitive. Cu toate acestea, autoritățile au primit permisiunea de a introduce un apel tardiv, iar hotărârile au fost ulterior anulate. Reclamantii au depus plângere în temeiul art. 6 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1. În cazul unora dintre reclamantii, decizia în primă instanță fusese anulată înainte de a putea fi executată. Curtea a respins argumentul Guvernului potrivit căruia acești reclamantii nu au suferit un prejudiciu important (pct 47-48). Cu toate acestea, cererile celor care au primit plăți în temeiul hotărârii inițiale au fost considerate inadmisibile în temeiul acestei condiții. Curtea a constatat următoarele: reclamantii nu au fost obligați să ramburseze banii pe care i-au primit; Convenția nu garantează dreptul la pensie sau la prestație socială într-un anumit cuantum; sumele în cauză nu constituie principala sursă de venit a reclamantilor; dreptul lor la indemnizații și prestații nu a fost în sine sub semnul întrebării, deoarece s-a corectat doar metoda de calculare a sumelor datorate; iar întârzierea cauzată de apelul tardiv al Guvernului a fost în favoarea reclamantilor deoarece aceștia au beneficiat în continuare de prestații calculate în conformitate cu hotărârile inițiale, în intervalul respectiv (pct 50-52).

405. În fine, Curtea este conștientă de faptul că impactul unui prejudiciu material nu trebuie măsurat în mod abstract; chiar și un prejudiciu material modest poate fi important în raport cu situația specifică a persoanei și cu situația economică a țării sau a regiunii în care locuiește. Astfel, Curtea ia în considerare efectul prejudiciului financiar ținând seama de situația individuală a reclamantului. În cauza *Fernandez împotriva Franței* (dec.), 2012, a luat în considerare faptul că reclamanta era magistrat la Curtea Administrativă de Apel Marsilia, pentru a constata că amenda de 135 EUR nu reprezenta o sumă importantă pentru aceasta.

b. Prejudiciu financiar important

406. În schimb, atunci când Curtea consideră că reclamantul a suferit un prejudiciu financiar important, condiția de admisibilitate poate fi respinsă. Curtea a procedat astfel în următoarele cazuri:

- întârzieri de 9-49 de luni în executarea hotărârilor prin care se dispunea plata de despăgubiri pentru durata excesivă a procedurilor, în cuantum de 200-13 749,99 EUR (*Gaglione și alții împotriva Italiei*, 2010);
- întârzieri la plata despăgubirii pentru expropriere și sume care ajungeau la zeci de mii de euro (*Sancho Cruz și alte cauze privind „reforma agrară” împotriva Portugaliei*, 2011, pct 32-35);
- drepturi salariale litigioase, în care suma pretinsă era de aproximativ 1 800 EUR (*Živić împotriva Serbiei*, 2011);
- durata de 15 ani și 5 luni a unui proces civil și lipsa unei căi de atac, pretenția având „o valoare importantă” (*Giusti împotriva Italiei*, 2011, pct 22-36);
- durata unui proces civil în care suma în litigiu consta în pensie de invaliditate într-un cuantum care nu putea fi considerat neimportant (*De Ieso împotriva Italiei*, 2012);

- o cauză în care reclamanta a fost obligată să plătească cheltuieli de judecată care depășeau cu 20% valoarea venitului său lunar (*Piętka împotriva Poloniei*, 2012, pct 33-41);
- o cauză în care reclamantii au fost obligați să plătească o taxă fixă anuală, deși cea mai mare rată lunară care trebuia plătită de aceștia nu era mai mare de 30 EUR, deoarece suma totală nu putea fi considerată neimportantă în contextul general în care funcționa obligația de plată și având în vedere nivelul de trai din statul pârât (*Strezovski și alții împotriva Macedoniei de Nord*, 2020, pct 47-49).

c. Lipsa unui prejudiciu nefinanciar important

407. Cu toate acestea, Curtea nu soluționează numai cauze privind sume neimportante, atunci când aplică condiția privind lipsa unui prejudiciu important (*Borislav Toncev împotriva Bulgariei*, 2024, pct 110). Soluția concretă pronunțată într-o cauză la nivel național poate avea și alte repercusiuni decât financiare. În cauzele *Holub împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2010; *Bratři Zátkové, A.S., împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2001; *Matoušek împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2011; *Čavajda împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2011, și *Hanzl și Špadrna împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2013, Curtea și-a întemeiat deciziile pe faptul că observațiile necomunicate ale celorlalte părți nu au constituit niciun element nou sau relevant pentru cauză și că decizia Curții Constituționale în fiecare dintre aceste cauze nu se întemeia pe acestea. În cauza *Liga Portuguesa de Futebol Profissional (Liga portugheză de fotbal profesionist) împotriva Portugaliei* (dec.), 2012, Curtea a urmat același raționament precum cel expus în hotărârea *Holub împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2010. Prejudiciul în cauză nu era suma de 19 milioane EUR, pe care societatea reclamantă ar fi putut fi obligată să o plătească, ci faptul că societății reclamante nu i se comunicase avizul Ministerului Public. Curtea a constatat că societatea reclamantă nu a fost prejudiciată prin necomunicarea avizului în cauză.

408. În mod similar, în cauza *Jančev împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (dec.), 2011, capătul de cerere se referea la faptul că hotărârea instanței de fond nu fusese pronunțată în ședință publică. Curtea a constatat că reclamantul nu a suferit niciun prejudiciu important, întrucât nu el era partea vătămată. Curtea a ținut seama și de faptul că obligația de a dărâma zidul și de a lua cărămizile, care era consecința comportamentului ilegal al reclamantului, nu reprezenta o obligație financiară importantă pentru acesta. Într-o altă cauză, *Savu împotriva României* (dec.), 2011, reclamantii nu au invocat în mod direct o sumă de bani. Aceștia s-au plâns de neexecutarea unor hotărâri care fuseseră pronunțate în favoarea lor, care includeau obligația emiterii unui titlu de proprietate.

409. În cauza *Gagliano Giorgi împotriva Italiei*, 2012, Curtea a examinat pentru prima dată un capăt de cerere privind durata unui proces *penal*. Constatând că pedeapsa reclamantului a fost redusă ca urmare a duratei procesului, Curtea a concluzionat că această reducere reprezenta pentru reclamant o despăgubire și chiar reducea în mod evident prejudiciul pe care l-ar fi suferit pe durata procesului. În consecință, Curtea a reținut că reclamantul nu a suferit niciun prejudiciu important. În *Galović împotriva Croației* (dec.), 2013, Curtea a constatat că, în realitate, reclamanta beneficiase de durata excesivă a unui proces *civil*, întrucât obiectul litigiului a rămas timp de 6 ani și 2 luni în proprietatea sa. În două cauze îndreptate împotriva Țărilor de Jos au fost abordate și durata unui proces penal și lipsa unei căi de atac efective, și anume *Čelik împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2013, și *Van der Putten împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2013. Reclamantii s-au plâns doar de durata procesului înaintea Curții Supreme, ca urmare a perioadei de care a avut nevoie curtea de apel pentru a completa dosarul cauzei. Totuși, în cele două cauze, reclamantii au formulat recurs în fața Curții Supreme fără să indice motivele de recurs. Constatând că nu s-a formulat niciun capăt de cerere privind hotărârea curții de apel sau un anumit aspect al procesului penal anterior, Curtea a considerat, în cele două cauze, că reclamantii nu au suferit niciun prejudiciu important.

410. În cauza *Kiril Zlatkov Nikolov împotriva Franței*, 2016, Curtea a constatat că nimic nu indica existența unor consecințe semnificative asupra exercitării dreptului reclamantului de a nu fi discriminat și a dreptului său la un proces echitabil în cadrul procesului penal îndreptat împotriva lui, sau chiar, în sens mai larg, asupra situației sale personale. Astfel, Curtea a concluzionat că, în orice caz, discriminarea invocată de reclamant în ceea ce privește exercitarea dreptului său la un proces echitabil nu i-a cauzat un „prejudiciu important”.

411. În *Zwinkels împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2012, singura ingerință în exercitarea dreptului la respectarea domiciliului, garantat de art. 8, privea intrarea neautorizată a inspectorilor de muncă într-un garaj; în consecință, Curtea a respins acest capăt de cerere, considerând că „nu exista decât un impact minim” asupra dreptului reclamantului la respectarea domiciliului său ori a vieții sale private. În mod similar, în *Borg și Vella împotriva Maltei* (dec.), 2015, pct 41, faptul că terenul relativ mic al reclamantilor fusese expropriat pentru o perioadă de timp nu a avut, în mod aparent, o consecință specială asupra acestora.

412. În cauza *C.P. împotriva Regatului Unit* (dec.), 2016, reclamantul a susținut că exmatricularea sa temporară, timp de 3 luni, i-a încălcat dreptul la educație. Curtea a afirmat că „în majoritatea cazurilor, o exmatriculare cu o durată de 3 luni va constitui un «prejudiciu important» pentru un copil”. Totuși, în prezenta cauză, existau mai mulți factori care diminuau importanța oricărui „dezavantaj” durabil suferit de reclamant. Prin urmare, orice prejudiciu suferit de reclamant cu privire la dreptul său la educație sub aspect material era speculativ.

413. În *Vasianovici împotriva Rusiei* (dec.), 2016, Curtea a concluzionat că cel mai important element al capătului de cerere formulat de reclamant era imposibilitatea de a răscumpăra jetoane de bere și că acest capăt de cerere a fost soluționat favorabil. Celelalte capete de cerere ale reclamantului, precum și apelul cu privire la pariurile pe care le-a pierdut, și capătul de cerere privind prejudiciu moral suferit erau, în mare măsură, speculative. În *Grozdanić și Gršković-Grozdanić împotriva Croației*, 2021, pct 127-132, Curtea a observat că respectivul capăt de cerere privind accesul la o instanță, formulat de prima reclamantă în temeiul art. 6 § 1 din Convenție, avea ca obiect refuzul examinării (pe fond) a unui recurs în casație care nu avea nicio șansă de reușită și, prin urmare, a concluzionat că prima reclamantă nu a suferit un prejudiciu important.

414. În *Sylka împotriva Poloniei* (dec.), 2014, pct 35, Curtea a aplicat pentru prima oară condiția „niciun prejudiciu important” într-o cauză privind libertatea de exprimare. Cauza a avut ca obiect o confruntare verbală nefericită între reclamant și un polițist, fără implicații mai mari sau elemente de interes public care puteau ridica probleme reale în temeiul art. 10 (*a contrario*, *Eon împotriva Franței*, 2013).

d. Prejudiciu nefinanciar important

415. Referitor la cauzele în care Curtea a respins noua condiție, în *3A.CZ s.r.o. împotriva Republicii Cehe*, 2011, pct 34, Curtea a constatat că observațiile necomunicate ar fi putut conține anumite informații noi care nu fuseseră aduse la cunoștința societății reclamante. Deosebind această cauză de cele care se înscriu în linia jurisprudențială *Holub împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2010, Curtea nu a putut concluziona că societatea nu a suferit un prejudiciu important. A urmat același raționament ca și în cauzele *BENet Praha, spol. s r.o., împotriva Republicii Cehe*, 2011, pct 135; și *Joos împotriva Elveției*, 2012, pct 20.

416. În *Lucianinova împotriva Ucrainei*, 2011, pct 46-50, Curtea a observat că soluția pronunțată în proces, despre care reclamanta pretindea că a fost ilegal și inechitabil, a avut un impact deosebit de negativ asupra vieții sale profesionale. În special, condamnarea reclamantei a fost folosită ca motiv pentru concediere. Prin urmare, reclamanta a suferit un prejudiciu important. În *Diacenco împotriva României*, 2012, pct 46, problema de principiu pentru reclamant era aceea a dreptului său de a fi prezumat nevinovat, în temeiul art. 6 § 2.

417. Un alt exemplu pentru art. 6 este cauza *Selmani și alții împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, 2017, pct 28-30 și 40-41, care a avut ca obiect lipsa unei audieri în cadrul procedurii în fața Curții Constituționale. Guvernul a susținut că o audiere nu ar fi contribuit la stabilirea unor fapte noi sau diferite și că faptele relevante privind înlăturarea reclamantilor din galeria Parlamentului nu au fost contestate de părți și ar fi putut fi stabilite pe baza unor înscrisuri prezentate în susținerea plângerii constituționale formulate de reclamantii. Curtea a considerat că esența capătului de cerere o constituia excepția ridicată de Guvern, motiv pentru care a examinat-o în etapa pe fond. Curtea a observat că examinarea cauzei reclamantilor a avut loc numai în fața Curții Constituționale, care a acționat în calitate de primă și unică instanță. De asemenea, a constatat că, deși îndepartarea reclamantilor din

galeria Parlamentului ca atare nu a fost contestată de părți, decizia Curții Constituționale s-a bazat pe fapte care erau contestate de reclamânți și care erau relevante pentru soluționarea cauzei. Aceste aspecte nu erau nici tehnice, nici pur juridice. Prin urmare, reclamânții aveau dreptul la o audiere în fața Curții Constituționale. Astfel, Curtea a respins excepția ridicată de Guvern.

418. În *Schmidt împotriva Letoniei*, 2017, pct 72-75, reclamanta s-a separat de soțul ei, cu care locuia în Letonia, și s-a mutat în fosta locuință a cuplului din Germania. Ulterior, soțul reclamantei a depus, fără știrea acesteia, cerere de divorț în Letonia. Acesta a informat instanța de divorț că nu știa adresa actuală a reclamantei. În urma unei încercări inițiale eșuate de a-i comunica acesteia actele de divorț, la adresa cuplului din Letonia, instanța de divorț a publicat două anunțuri în Monitorul Oficial al Letoniei. Neavând cunoștință de procedură, reclamanta nu a participat la ședință, iar divorțul s-a pronunțat în absența sa. A aflat despre desfacerea căsătoriei și despre faptul că soțul ei se recăsătorise abia când a venit la ceea ce credea că era înmormântarea soțului său. Reclamanta s-a plâns că procesul de divorț a încălcat art. 6. Curtea a hotărât că nu exista niciun motiv pentru a concluziona că reclamanta nu a suferit un prejudiciu important, reținând, printre altele, că importanța cauzei pentru reclamantă și efectele acesteia asupra vieții sale private și de familie nu puteau fi subestimate.

419. Curtea a subliniat în mai multe rânduri importanța libertății personale într-o societate democratică și încă nu a aplicat condiția „niciun prejudiciu important” într-o cauză întemeiată pe art. 5. În *Čamans și Timofejeva împotriva Letoniei*, 2016, pct 80-81, Guvernul a susținut că preținsele restrângeri ale drepturilor reclamantilor de a nu fi privați de libertate au durat doar câteva ore. Curtea a concluzionat că reclamânții au suferit un prejudiciu care nu putea fi considerat neimportant. Un alt exemplu de importanță a libertății personale, în legătură cu art. 6, este cauza *Hebat Aslan și Firas Aslan împotriva Turciei*, 2014. În această cauză, obiectul și soluția căilor de atac au avut o importanță crucială pentru reclamânți, deoarece au solicitat o hotărâre judecătorească privind legalitatea deținerii lor și, în special, încetarea acestei dețineri, în cazul în care ar fi considerată ilegală. Având în vedere importanța dreptului la libertate într-o societate democratică, Curtea nu a putut concluziona că reclamânții nu au suferit un „prejudiciu important” în exercitarea dreptului lor de a participa în mod corespunzător la procedurile privind examinarea căilor de atac exercitate de aceștia.

420. În *Van Velden împotriva Țărilor de Jos*, 2011, pct 33-39, reclamantul a formulat o plângere în temeiul art. 5 § 4 din Convenție. Guvernul a susținut că reclamantul nu a suferit un prejudiciu important deoarece întreaga perioadă de arestare preventivă s-a scăzut din pedeapsa închisorii. Însă Curtea a constatat că era un lucru obișnuit ca, în cadrul procedurii penale din numeroase state contractante, să se scadă din eventuala pedeapsă perioadele de privare de libertate dispuse înainte de condamnarea definitivă; dacă Curtea ar trebui să decidă, în general, că orice prejudiciu care rezultă din arestarea preventivă este *ipso facto* inoperant în sensul Convenției, acest lucru ar excepta de la controlul său examinarea unui mare număr de potențiale capete de cerere formulate în temeiul art. 5. Prin urmare, Curtea a respins excepția ridicată de Guvern cu privire la lipsa unui prejudiciu important. O altă cauză întemeiată pe art. 5, în care a fost respinsă excepția ridicată de Guvern cu privire la această condiție, a fost *Bannikov împotriva Letoniei*, 2013, pct 54-60. În acest caz, arestarea preventivă a avut o durată de un an, 11 luni și 18 zile.

421. În trei cauze interesante, în care au fost formulate capete de cerere în temeiul art. 8, art. 9, art. 10 și art. 11, Curtea a respins, de asemenea, excepțiile ridicate de Guvern în baza lipsei unui prejudiciu important. În *Biržietis împotriva Lituaniei*, 2016, pct 34-37, regulamentul intern al penitenciarului îi interzicea reclamantului să își lase barbă, iar acesta a susținut că interdicția i-a provocat suferință mintală. Curtea a considerat că această cauză ridică probleme referitoare la restrângeri aplicate alegerilor personale ale deținuților cu privire la aspectul dorit, ceea ce constituia, fără îndoială, o problemă de principiu importantă. În *Brazzi împotriva Italiei*, 2018, pct 24-29, o cauză privind o percheziție domiciliară lipsită de implicații financiare, Curtea a luat în considerare importanța subiectivă a problemei pentru reclamant (dreptul său la respectarea bunurilor sale și a domiciliului său), precum și miza obiectivă, respectiv existența, în temeiul dreptului intern, a unui control judiciar efectiv în materie de percheziții. În *Cordella și alții împotriva Italiei*, 2019, pct 135-139, o cauză privind pretinsa lipsă de reacție a statului față de poluarea atmosferică determinată de un combinat siderurgic, în detrimentul sănătății populației din împrejurimi, Curtea a luat în considerare natura capetelor de

cerere formulate de reclamant (în temeiul art. 8) și existența unor studii științifice care atestau efectele poluante ale emisiilor provenite de la combine siderurgice asupra mediului și asupra sănătății persoanelor care trăiesc în zonele afectate. În *Vartic împotriva României (nr. 2)*, 2013, pct 37-41, reclamantul s-a plâns de faptul că, fiindu-i refuzată hrana vegetariană corespunzătoare credințelor sale budiste, administrația penitenciarului i-a încălcat dreptul de a-și manifesta religia, garantat de art. 9. Curtea a constatat că obiectul capătului de cerere ridică o problemă de principiu importantă (a se vedea, de asemenea, *Stavropoulos și alții împotriva Greciei*, 2020, pct 29-30, cu privire la un certificat de naștere în care exista o mențiune ce sugera alegerea părinților de a nu-și boteza copilul, care avea legătură cu dreptul de a nu-și manifesta convingerile religioase). În *Eon împotriva Franței*, 2013, pct 34, capătul de cerere întemeiat pe art. 10 privea aspectul dacă insultarea șefului statului trebuia să fie considerată în continuare drept infracțiune. Curtea a respins excepția Guvernului și a constatat că aspectul avea o importanță subiectivă pentru reclamant și că era în mod obiectiv o problemă de interes general. O altă cauză întemeiată pe art. 10, *Jankovskis împotriva Lituaniei*, 2017, pct 59-63, a avut ca obiect dreptul unui deținut de a primi informații. Reclamantului i s-a refuzat accesul la un website cu informații despre programe de învățământ și studii. Aceste informații erau direct relevante pentru interesul reclamantului de a obține educație, ceea ce era, la rândul său, relevant pentru reabilitarea și reintegrarea sa ulterioară în societate. Având în vedere consecințele acestei ingerințe pentru reclamant, Curtea a respins obiecția Guvernului, potrivit căreia reclamantul nu ar fi suferit un prejudiciu important. În cauza *Šeks împotriva Croației*, 2022, pct 49, în care reclamantul s-a plâns de refuzul autorităților naționale de a declassifica unele documente pe care le considera esențiale pentru monografia sa științifică, Curtea a respins excepția guvernului întemeiată pe faptul că lucrarea în cauză a fost publicată în cele din urmă, chiar și fără trimiterea respective. În *Panioglu împotriva României*, 2020, pct 75-76, Curtea a respins, de asemenea, excepția ridicată de guvern și a considerat că pretinsa încălcare a art. 10 (inițierea unei proceduri în baza Codului deontologic împotriva unei judecătore pentru publicarea unor afirmații care puneau în discuție probitatea morală și profesională a președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție) viza „probleme de principiu importante”, având în vedere impresia subiectivă a reclamantei că perspectivele sale de avansare în carieră i-au fost afectate ca urmare a încălcării în cauză și că a fost sancționată pentru participarea la o dezbatere de interes general privind reforma și funcționarea sistemului judiciar. În *Berladir și alții împotriva Rusiei*, 2012, pct 34, Curtea nu a considerat oportună respingerea, în temeiul art. 35 § 3 lit. b) din Convenție, a capetelor de cerere întemeiate pe art. 10 și art. 11, având în vedere că se putea considera că acestea vizau o problemă de principiu. În cauza *Akarsubași și Alçiçek împotriva Turciei*, 2018, pct 16-20, reclamantii, membri ai unui sindicat, au fost amendați pentru punerea unei pancarte cu mesajul „Loc de muncă în grevă” pe gardul din fața unui liceu, într-o zi de mobilizare națională. Aceștia au făcut plângere în temeiul art. 11 din Convenție. Curtea a respins excepția ridicată de Guvern în sensul că reclamantii nu au suferit un prejudiciu important. Curtea a subliniat importanța crucială a dreptului la întrunire pașnică și a menționat că pretinsa încălcare ar putea avea un impact considerabil asupra exercitării acestui drept de către reclamantii, întrucât amenințările i-ar putea descuraja să participe la alte întruniri în cadrul activităților lor sindicale. Curtea a invocat, de asemenea, importanța crucială a libertății de întrunire pașnică, atunci când a respins excepțiile ridicate de Guvern în temeiul art. 35 § 3 lit. b) din Convenție, în cauza *Öğrü și alții împotriva Turciei*, 2017, pct 53-54 (referitoare la activiști pentru drepturile omului). Aceste două cauze sunt diferite de *Boronenkov împotriva Ucrainei* (dec.), 2024, pct 22-23, în care sancțiunea impusă reclamantului și pretinsul prejudiciu suferit de acesta nu erau suficiente de importante pentru a justifica examinarea pe fond a cauzei sale. În schimb, a se vedea, în ceea ce privește libertatea de asociere, *Iordanovi împotriva Bulgariei*, 2020, pct 49-52 (cu privire la un proces penal pentru încercarea de a înființa un partid politic).

422. Două exemple în care Curtea a respins excepțiile ridicate de guverne în legătură cu capete de cerere formulate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 sunt *Siemaszko și Olszyński împotriva Poloniei*, 2016, și *Statileo împotriva Croației*, 2014. Prima cauză a avut ca obiect plângerile unor deținuți în legătură cu obligarea lor la a depune - în vederea constituirii unui fond de economii care urmau să le fie predate la punerea lor în libertate - sume de bani într-un cont de economii cu o rată a dobânzii atât de scăzută încât valoarea rezervei lor s-ar diminua. A doua cauză a avut ca obiect legislația în domeniul

locativ din Croația. Reclamantul s-a plâns că nu a putut să își folosească ori să își vândă apartamentul, să îl închirieze persoanei alese ori să perceapă chirie la valoarea de piață pentru închirierea acestuia.

4. Clauza de salvagardare: respectarea drepturilor omului impune examinarea cauzei pe fond

423. Odată ce Curtea a constatat, urmând abordarea expusă mai sus, lipsa unui prejudiciu important, aceasta trebuie să verifice dacă respectiva clauză de salvagardare enunțată la art. 35 § 3 lit. b) o obligă totuși să examineze plângerea pe fond.

424. Al doilea element este o clauză de salvagardare (a se vedea [Raportul explicativ](#) privind Protocolul nr. 14, pct 81) în temeiul căreia cererea nu este declarată inadmisibilă dacă respectarea drepturilor omului, astfel cum este definită în Convenție și protocoalele sale, impune examinarea cauzei pe fond. Astfel de întrebări cu caracter general apar, de exemplu, atunci când este necesar să fie clarificate obligațiile statelor în temeiul Convenției sau ca statul pârât să fie încurajat să soluționeze o deficiență structurală care afectează alte persoane aflate în aceeași situație ca și reclamantul [[Saveliev împotriva Rusiei](#) (dec.), 2019, pct 33].

Formularea acestui element se inspiră din a doua teză a art. 37 § 1 din Convenție, unde îndeplinește o funcție similară în contextul deciziei de a scoate o cerere de pe rolul Curții. Aceeași formulare este folosită și la art. 39 § 1 ca bază pentru obținerea unei soluționări amiabile între părți.

425. Organele Convenției au interpretat întotdeauna aceste dispoziții în sensul că le obligau să continue examinarea unei cauze, indiferent de soluționarea sa de către părți sau de existența unui alt motiv de scoatere a cererii de pe rol. Astfel, chiar și atunci când sunt îndeplinite alte criterii de respingere a plângerii în temeiul art. 35 § 3 lit. b) din Convenție, respectarea drepturilor omului ar putea necesita examinarea de către Curte a unei cauze pe fond ([Maravić Markeš împotriva Croației](#), 2014, pct 50-55). În cauza [Daniel Faulkner împotriva Regatului Unit](#), 2016, pct 27, Curtea a considerat că nu era necesar să se stabilească dacă reclamantul suferise un „prejudiciu important”, întrucât plângerea acestuia a ridicat o nouă problemă de principiu în temeiul art. 5, care merita să fie examinată de Curte.

426. Tocmai această abordare a fost adoptată în [Finger împotriva Bulgariei](#), 2011, pct 67-77, în care Curtea a considerat inutil să se mai determine dacă reclamantul a suferit un prejudiciu important, dat fiind că respectarea drepturilor omului impunea examinarea cauzei pe fond (care viza o potențială problemă sistemică legată de durata excesivă a procedurii civile și pretinsa lipsă a unei căi de atac efective).

427. În cauza [Živić împotriva Serbiei](#), 2011, pct 36-42, Curtea a considerat, de asemenea, că, chiar presupunând că reclamantul nu a suferit un prejudiciu important, cauza ridică probleme de interes general, ce impuneau o examinare, ca urmare a unei jurisprudențe neuniforme a Tribunalului Belgrad în ceea ce privește dreptul la un salariu echitabil și la un salariu egal pentru muncă egală, și anume dreptul la acordarea aceleiași măriți de salariu întregii categorii de polițiști.

428. În mod similar, în cauza [Nicoleta Gheorghe împotriva României](#), 2012, Curtea a respins noul criteriu, în pofida sumei modice invocate (17 EUR), întrucât era necesar ca instanța națională să pronunțe o hotărâre de principiu asupra acestui aspect (și anume, prezumția de nevinovăție și egalitatea armelor în procesul penal, fiind vorba despre prima hotărâre pronunțată după modificarea dreptului intern). În [Juhas Đurić împotriva Serbiei](#) (revizuire), 2012, reclamantul s-a plâns de plata onorariilor avocatului apărării, desemnat de poliție în cadrul unei anchete penale preliminare. Curtea a constatat că aspectele litigioase nu puteau fi considerate triviale și că, prin urmare, nu impuneau o examinare pe fond, dat fiind că acestea aveau legătură cu funcționarea sistemului penal de justiție. Prin urmare, Curtea a respins excepția Guvernului întemeiată pe noul criteriu de admisibilitate, pe motiv că respectarea drepturilor omului impunea o examinare pe fond. În cauza [Strezovski și alții împotriva Macedoniei de Nord](#), 2020, Curtea a respins excepția Guvernului deoarece, printre altele, cauza ridică probleme de importanță generală (existau 12 000 de gospodării în aceeași situație ca a reclamanților) și existau peste 120 de cauze similare pendinte în fața Curții (pct 49).

429. Așa cum s-a arătat la pct 39 din [Raportul explicativ](#) privind Protocolul nr. 14, aplicarea noii condiții de admisibilitate ar trebui să asigure evitarea respingerii cauzelor care, în ciuda banalității lor, ridică probleme serioase de aplicare sau de interpretare a Convenției sau probleme importante privind dreptul național ([Maravić Markeš împotriva Croației](#), 2014, pct 51).

430. Curtea a stabilit deja că respectarea drepturilor omului nu necesită continuarea examinării cererii atunci când, de exemplu, legislația relevantă s-a modificat și aspecte similare au fost deja soluționate în alte cauze cu care a fost sesizată [[Léger împotriva Franței](#) (radiere) (MC), 2009, pct 51; [Rinck împotriva Franței](#) (dec.), 2010; [Fedotova împotriva Rusiei](#), 2006] sau atunci când legislația relevantă a fost abrogată, iar plângerea înaintată Curții nu mai prezintă decât un interes istoric [[Ionescu împotriva României](#) (dec.), 2010]. De asemenea, respectarea drepturilor omului nu impune Curții să examineze o cerere atunci când însăși Curtea și Comitetul de Miniștri au examinat cererea din perspectiva unei probleme sistemice, ca de exemplu neexecutarea unor hotărâri judecătorești interne în Federația Rusă ([Vasilcenko împotriva Rusiei](#), 2010) sau în România [[Gaftoniuc împotriva României](#) (dec.), 2011; [Savu împotriva României](#) (dec.), 2011] sau în Republica Moldova [[Burov împotriva Moldovei](#) (dec.), 2011] ori în Armenia [[Guruian împotriva Armeniei](#) (dec.), 2012], sau în cazul în care Curtea a examinat deja probleme aproape identice, într-o serie de cauze referitoare la statul în cauză [[Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului](#) (dec.), pct 45]. În ceea ce privește problema referitoare la durata procedurilor în Grecia [[Kiousi împotriva Greciei](#) (dec.), 2011], sau în Republica Cehă [[Havelka împotriva Republicii Ceha](#) (dec.), 2011], Curtea a avut deja numeroase ocazii să se pronunțe asupra acestora în hotărârile precedente. Acest lucru este valabil și pentru pronunțarea hotărârilor în ședință publică [[Jančev împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei](#) (dec.), 2011] sau posibilitatea de lua la cunoștință și de a comenta observații sau elemente probatorii depuse de partea adversă [[Bazeliuk împotriva Ucrainei](#) (dec.), 2012].

Lista cauzelor citate

Jurisprudența citată în prezentul ghid face trimitere la hotărâri sau decizii pronunțate de Curte, precum și la decizii sau rapoarte ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului („Comisia”).

Dacă nu se specifică altfel, trimiterea este la o hotărâre pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)” arată că este vorba despre o decizie a Curții, iar „(MC)” că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră.

Hotărârile Camerei care nu sunt definitive, în sensul art. 44 din Convenție, la data publicării prezentei actualizări, sunt marcate cu un asterisc (*) în lista de mai jos. Art. 44 § 2 din Convenție prevede: „Hotărârea unei Camere devine definitivă: a) atunci când părțile declară că ele nu vor cere retrimiteră cauzei în fața Marii Camere; b) la 3 luni de la data hotărârii, dacă retrimiteră cauzei în fața Marii Camere nu a fost cerută; c) atunci când Colegiul Marii Camere respinge cererea de retrimiteră formulată potrivit art. 43”. În cazul în care cererea de retrimiteră este admisă de Colegiul Marii Camere, hotărârea pronunțată ulterior de Marea Cameră este cea care devine definitivă, și nu cea a Camerei.

Hiperlinkurile cauzelor citate în versiunea electronică a ghidului direcționează spre baza de date HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) care oferă acces la jurisprudența Curții (hotărâri și decizii pronunțate de Marea Cameră, de Cameră și de Comitet, cauze comunicate, avize consultative și rezumate juridice extrase din Nota de informare privind jurisprudența) și la jurisprudența Comisiei (decizii și rapoarte), precum și la rezoluțiile Comitetului de Miniștri.

Curtea pronunță hotărârile și deciziile în limba engleză și/sau franceză, cele două limbi oficiale ale acesteia. Baza de date HUDOC conține, de asemenea, traduceri ale unor cauze importante în peste treizeci de limbi neoficiale. În plus, include linkuri către aproximativ o sută de culegeri de jurisprudență online, elaborate de terți.

—A—

3A.CZ s.r.o. împotriva Republicii Cehe, nr. 21835/06, 10 februarie 2011

A, B și C împotriva Irlandei (MC), nr. 25579/05, CEDO 2010

A și B împotriva Croației, nr. 7144/15, 20 iunie 2019

A. și B. împotriva Georgiei, nr. 73975/16, 10 februarie 2022

A. împotriva Regatului Unit, 23 septembrie 1998, Culegere de hotărâri și decizii 1998-VI

A.M. împotriva Franței, nr. 12148/18, 29 aprilie 2019

A.M. și alții împotriva Poloniei (dec.), nr. 4188/21, 16 mai 2023

A.N.H. împotriva Finlandei (dec.), nr. 70773/11, 12 februarie 2013

Abdulhakov împotriva Rusiei, nr. 14743/11, 2 octombrie 2012

Abdulrahman împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 66994/12, 5 februarie 2013

Abramian și alții împotriva Rusiei (dec.), nr. 38951/13 și 59611/13, 12 mai 2015

Açış împotriva Turciei, nr. 7050/05, 1 februarie 2011

Adam și alții împotriva Germaniei (dec.), nr. 290/03, 1 septembrie 2005

Ādamsons împotriva Letoniei, nr. 3669/03, 24 iunie 2008

Aden Ahmed împotriva Maltei, nr. 55352/12, 23 iulie 2013

Adesina împotriva Franței, nr. 31398/96, decizia Comisiei din 13 septembrie 1996

Agbovi împotriva Germaniei (dec.), nr. 71759/01, 25 septembrie 2006

Agrotexim și alții împotriva Greciei, 24 octombrie 1995, seria A nr. 330-A

Ahmet Sadik împotriva Greciei, 15 noiembrie 1996, Culegere 1996-V

Ahmet Tunç și alții împotriva Turciei (dec.), nr. 4133/16 și 31542/16, 29 ianuarie 2019

Ahtinen împotriva Finlandei (dec.), nr. 48907/99, 31 mai 2005

Ahunbay și alții împotriva Turciei (dec.), nr. 6080/06, 29 ianuarie 2019

Aidarov și alții împotriva Bulgariei (dec.), nr. 33586/15, 2 octombrie 2018
Aizpurua Ortiz și alții împotriva Spaniei, nr. 42430/05, 2 februarie 2010
Akarsubaşı și Alçiçek împotriva Turciei, nr. 19620/12, 23 ianuarie 2018
Akbay și alții împotriva Germaniei, nr. 40495/15 și alte 2 cereri, 15 octombrie 2020
Akdivar și alții împotriva Turciei, 16 septembrie 1996, Culegere 1996-IV
Akif Hasanov împotriva Azerbaidjanului, nr. 7268/10, 19 septembrie 2019
Aksoy împotriva Turciei, 18 decembrie 1996, Culegere 1996-VI
Aksu împotriva Turciei (MC), nr. 4149/04 și 41029/04, CEDO 2012
Al Husin împotriva Bosniei și Herțegovinei (nr. 2), nr. 10112/16, 25 iunie 2019
Al Nashiri împotriva Poloniei, nr. 28761/11, 24 iulie 2014
Al Nashiri împotriva României, nr. 33234/12, 31 mai 2018
Al-Dulimi și Montana Management Inc. împotriva Elveției (MC), nr. 5809/08, 21 iunie 2016
Al-Jedda împotriva Regatului Unit (MC), nr. 27021/08, CEDO 2011
Al-Moayad împotriva Germaniei (dec.), nr. 35865/03, 20 februarie 2007
Al-Nashif împotriva Bulgariei, nr. 50963/99, 20 iunie 2002
Al-Saadoon și Mufdhi împotriva Regatului Unit, nr. 61498/08, CEDO 2010
Al-Skeini și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 55721/07, CEDO 2011
Albayrak împotriva Turciei, nr. 38406/97, 31 ianuarie 2008
Albert și alții împotriva Ungariei (MC), nr. 5294/14, 7 iulie 2020
Aleksanian împotriva Rusiei, nr. 46468/06, 22 decembrie 2008
Alekseiev și alții împotriva Rusiei, nr. 14988/09 și alte 50 de cereri, 27 noiembrie 2018
Aliev împotriva Georgiei, nr. 522/04, 13 ianuarie 2009
Alieva și Aliev împotriva Azerbaidjanului, nr. 35587/08, 31 iulie 2014
Allan împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 48539/99, 28 august 2001
Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão și alții împotriva Portugaliei, nr. 29813/96 și 30229/96, CEDO 2000-I
Amarandei și alții împotriva României, nr. 1443/10, 26 aprilie 2016
An și alții împotriva Ciprului, nr. 18270/91, decizia Comisiei din 8 octombrie 1991
Anciugov și Gladkov împotriva Rusiei, nr. 11157/04 și 15162/05, 4 iulie 2013
Andrášik și alții împotriva Slovaciei (dec.), nr. 57984/00 și alte 6 cereri, CEDO 2002-IX
Andreasen împotriva Regatului Unit și a altor 26 de state membre ale Uniunii Europene (dec.), nr. 28827/11, 31 martie 2015
Andronicou și Constantinou împotriva Ciprului, 9 octombrie 1997, Culegere 1997-VI
Ankarcrona împotriva Suediei (dec.), nr. 35178/97, CEDO 2000-VI
Apinis împotriva Letoniei (dec.), nr. 46549/06, 20 septembrie 2011
Aquilina împotriva Maltei (MC), nr. 25642/94, CEDO 1999-III
Arat împotriva Turciei, nr. 10309/03, 10 noiembrie 2009
Arlewin împotriva Suediei, nr. 22302/10, 1 martie 2016
Armonienė împotriva Lituaniei, nr. 36919/02, 25 noiembrie 2008
Asgarova și Veselova împotriva Armeniei (dec.), nr. 24382/15, 12 septembrie 2023
Aspiotis împotriva Greciei (dec.), nr. 4561/17, 1 martie 2022
Assanidze împotriva Georgiei (MC), nr. 71503/01, CEDO 2004-II
Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki în numele lui Ionel Garcea împotriva României, nr. 2959/11, 24 martie 2015
Asociația Innocence en Danger și Asociația Enfance et Partage împotriva Franței, nr. 15343/15 și 16806/15, 4 iunie 2020
Asociația Martorii lui Iehova împotriva Franței (dec.), nr. 8916/05, 21 septembrie 2010
Ataykaya împotriva Turciei, nr. 50275/08, 22 iulie 2014
Ayuntamiento de Mula împotriva Spaniei (dec.), nr. 55346/00, CEDO 2001-I
Azemi împotriva Serbiei (dec.), nr. 11209/09, 5 noiembrie 2013
Azinas împotriva Ciprului (MC), nr. 56679/00, CEDO 2004-III

—B—

- Bagdonavicius și alții împotriva Rusiei*, nr. 19841/06, 11 octombrie 2016
- Bagheri și Maliki împotriva Țărilor de Jos* (dec.), nr. 30164/06, 15 mai 2007
- Baillard împotriva Franței* (dec.), nr. 6032/04, 25 septembrie 2008
- Bakanova împotriva Lituaniei*, nr. 11167/12, 31 mai 2016
- Balan împotriva Moldovei* (dec.), nr. 44746/08, 24 ianuarie 2012
- Banković și alții împotriva Belgiei și a altor state* (dec.) (MC), nr. 52207/99, CEDO 2001-XII
- Bannikov împotriva Letoniei*, nr. 19279/03, 11 iunie 2013
- Barberà, Messegué și Jabardo împotriva Spaniei*, 6 decembrie 1988, seria A nr. 146
- Bartolo împotriva Maltei* (dec.), nr. 40761/19, 7 septembrie 2021
- Baumann împotriva Franței*, nr. 33592/96, CEDO 2001-V
- Bazeliuk împotriva Ucrainei* (dec.), nr. 49275/08, 27 martie 2012
- Bazorkina împotriva Rusiei*, nr. 69481/01, 27 iulie 2006
- Beer și Regan împotriva Germaniei* (MC), nr. 28934/95, 18 februarie 1999
- Beganović împotriva Croației*, nr. 46423/06, 25 iunie 2009
- Behrami împotriva Franței și Saramati împotriva Franței, Germaniei și Norvegiei* (dec.) (MC), nr. 71412/01 și 78166/01, 2 mai 2007
- Beizaras și Levickas împotriva Lituaniei*, nr. 41288/15, 14 ianuarie 2020
- Bekauri împotriva Georgiei* (excepții preliminare), nr. 14102/02, 10 aprilie 2012
- Bekirski împotriva Bulgariei*, nr. 71420/01, 2 septembrie 2010
- Belevițki împotriva Rusiei*, nr. 72967/01, 1 martie 2007.
- Belilos împotriva Elveției*, 29 aprilie 1988, seria A nr. 132
- Belli și Arquier-Martinez împotriva Elveției*, nr. 65550/13, 11 decembrie 2018
- Belošević împotriva Croației* (dec.), nr. 57242/13, 3 decembrie 2019
- Belozorov împotriva Rusiei și Ucrainei*, nr. 43611/02, 15 octombrie 2015
- Ben Salah Adraqui și Dhaima împotriva Spaniei* (dec.), nr. 45023/98, CEDO 2000-IV
- Benavent Díaz împotriva Spaniei* (dec.), nr. 46479/10, 31 ianuarie 2017
- Bencheref împotriva Suediei* (dec.), nr. 9602/15, 5 decembrie 2017
- BENet Praha, spol. s r.o., împotriva Republicii Cehe* (dec.), nr. 38354/06, 28 septembrie 2010
- BENet Praha, spol. s r.o., împotriva Republicii Cehe*, nr. 33908/04, 24 februarie 2011
- Berdzenișvili împotriva Rusiei* (dec.), nr. 31697/03, CEDO 2004-II
- Berić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (dec.), nr. 36357/04 și alte 25 de cereri, 16 octombrie 2007
- Berladir și alții împotriva Rusiei*, nr. 34202/06, 10 iulie 2012
- Bernardet împotriva Franței*, nr. 31406/96, decizia Comisiei din 27 noiembrie 1996
- Beygo împotriva a 46 de state membre ale Consiliului European* (dec.), nr. 36099/06, 16 iunie 2009
- Biç și alții împotriva Turciei* (dec.), nr. 55955/00, 2 februarie 2006
- Bijelić împotriva Muntenegrului și Serbiei*, nr. 11890/05, 28 aprilie 2009
- Biržietis împotriva Lituaniei*, nr. 49304/09, 14 iunie 2016
- Biserica X. împotriva Regatului Unit*, nr. 3798/68, decizia Comisiei din 17 decembrie 1968, Culegerea 29
- Bivolaru împotriva României*, nr. 28796/04, 28 februarie 2017
- Bivolaru împotriva României (nr. 2)*, nr. 66580/12, 2 octombrie 2018
- Blagojević împotriva Țărilor de Jos* (dec.), nr. 49032/07, 9 iunie 2009
- Blazheski împotriva Macedoniei de Nord* (dec.), nr. 38692/16, 4 iulie 2023
- Blečić împotriva Croației* (MC), nr. 59532/00, CEDO 2006-III
- Bliudik împotriva Rusiei*, nr. 46401/08, 25 iunie 2019
- Blohin împotriva Rusiei* (MC), nr. 47152/06, 23 martie 2016
- „Blondje” împotriva Țărilor de Jos* (dec.), nr. 7245/09, CEDO 2009
- Boacă și alții împotriva României*, nr. 40355/11, 12 ianuarie 2016
- Bocian împotriva Ucrainei (nr. 2)* (MC), nr. 22251/08, CEDO 2015
- Bock împotriva Germaniei* (dec.), nr. 22051/07, 19 ianuarie 2010
- Boelens și alții împotriva Belgiei* (dec.), nr. 20007/09, 11 septembrie 2012
- Boicenco împotriva Moldovei*, nr. 41088/05, 11 iulie 2006

Boivin împotriva a 34 de state membre ale Consiliului European (dec.), nr. 73250/01, CEDO 2008
Borg și Vella împotriva Maltei (dec.), nr. 14501/12, 3 februarie 2015
Borislav Toncev împotriva Bulgariei, nr. 40519/15, 16 aprilie 2024
Boronenkov împotriva Ucrainei (dec.), nr. 9987/14, 2 aprilie 2024
Boškočević împotriva Serbiei, nr. 37364/10, 5 martie 2024
Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei (MC), nr. 45036/98, CEDO 2005-VI
Bottaro împotriva Italiei (dec.), nr. 56298/00, 23 mai 2002
Bouglame împotriva Belgiei (dec.), nr. 16147/08, 2 martie 2010
Bouhamla împotriva Franței (dec.), nr. 31798/16, 25 iunie 2019
Božinovski împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (dec.), nr. 68368/01, 1 februarie 2005
Bratři Zátkové, A.S., împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 20862/06, 8 februarie 2011
Brazzi împotriva Italiei, nr. 57278/11, 27 septembrie 2018
Brežec împotriva Croației, nr. 7177/10, 18 iulie 2013
Brian și alții împotriva Rusiei, nr. 22515/14, 27 iunie 2023
Brincat și alții împotriva Maltei, nr. 60908/11 și alte 4 cereri, 24 iulie 2014
Broca și Texier-Micault împotriva Franței, nr. 27928/02 și 31694/02, 21 octombrie 2003
Broniowski împotriva Poloniei (dec.) (MC), nr. 31443/96, CEDO 2002-X
Brudnicka și alții împotriva Poloniei, nr. 54723/00, CEDO 2005-II
Brumărescu împotriva României (MC), nr. 28342/95, CEDO 1999-VII
Brusco împotriva Italiei (dec.), nr. 69789/01, CEDO 2001-IX
Bui Van Thanh și alții împotriva Regatului Unit, nr. 16137/90, decizia Comisiei din 12 martie 1990, DR 65
Buldakov împotriva Rusiei, nr. 23294/05, 19 iulie 2011
Bulinwar OOD și Hrusanov împotriva Bulgariei, nr. 66455/01, 12 aprilie 2007
Burden împotriva Regatului Unit (MC), nr. 13378/05, CEDO 2008
Burdov împotriva Rusiei, nr. 59498/00, CEDO 2002-III
Burdov împotriva Rusiei (nr. 2), nr. 33509/04, CEDO 2009
Burlia și alții împotriva Ucrainei, nr. 3289/10, 6 noiembrie 2018
Burov împotriva Moldovei (dec.), nr. 38875/03, 14 iunie 2011
Bursa Barosu Başkanlığı și alții împotriva Turciei, nr. 25680/05, 19 iunie 2018
Buzadji împotriva Republicii Moldova (MC), nr. 23755/07, 5 iulie 2016

—C—

C.N. împotriva Luxemburgului, nr. 59649/18, 12 octombrie 2021
C.P. împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 300/11, 6 septembrie 2016
Çakıcı împotriva Turciei (MC), nr. 23657/94, CEDO 1999-IV
Çakir și alții împotriva Ciprului (dec.), nr. 7864/06, 29 aprilie 2010
Calvi și C.G. împotriva Italiei, nr. 46412/21, 6 iulie 2023
Čamans și Timofejeva împotriva Letoniei, nr. 42906/12, 28 aprilie 2016
Cankoçak împotriva Turciei, nr. 25182/94 și 26956/95, 20 februarie 2001
Cantoni împotriva Franței, 15 noiembrie 1996, Culegere 1996-V
Carême împotriva Franței (dec.) (MC), nr. 7189/21, 9 aprilie 2024
Carson și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 42184/05, CEDO 2010
Castells împotriva Spaniei, 23 aprilie 1992, seria A nr. 236
Catan și alții împotriva Republicii Moldova și Rusiei (MC), nr. 43370/04 și alte 2 cereri, CEDO 2012
Călin și alții împotriva României, nr. 25057/11 și alte 2 cereri, 19 iulie 2016
Čavajda împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 17696/07, 29 martie 2011
Çelik împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 12810/13, 27 august 2013
Çelik împotriva Turciei (dec.), nr. 52991/99, CEDO 2004-X
Celniku împotriva Greciei, nr. 21449/04, 5 iulie 2007

Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu împotriva României (MC), nr. 47848/08, CEDO 2014

Centrul Societăților pentru Conștiința Krishna din Rusia și Frolov împotriva Rusiei, nr. 37477/11, 23 noiembrie 2021

Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei (MC), nr. 38433/09, CEDO 2012

Červenka împotriva Republicii Cehe, nr. 62507/12, 13 octombrie 2016

Cestaro împotriva Italiei, nr. 6884/11, 7 aprilie 2015

Chagos Islanders împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 35622/04, 11 decembrie 2012

Chaldaiev împotriva Rusiei, nr. 33172/16, 28 mai 2019

Chapman împotriva Belgiei (dec.), nr. 39619/06, 5 martie 2013

Chappex împotriva Elveției, nr. 20338/92, decizia Comisiei din 12 octombrie 1994

Charzyński împotriva Poloniei (dec.), nr. 15212/03, CEDO 2005-V

Chennouf și alții împotriva Franței (dec.), nr. 4704/19, 20 iunie 2023

Cernenko și alții împotriva Rusiei (dec.), nr. 4246/14 și alte 4 cereri, 24 ianuarie 2019

Cerņiņin împotriva Rusiei, nr. 5964/02, 6 aprilie 2006

Chevrol împotriva Franței, nr. 49636/99, CEDO 2003-III

Chiarello împotriva Germaniei, nr. 497/17, 20 iunie 2019

Cipru împotriva Turciei (MC), nr. 25781/94, CEDO 2001-IV

Ciragov și alții împotriva Armeniei (dec.) (MC), nr. 13216/05, 14 decembrie 2011

Ciragov și alții împotriva Armeniei (MC), nr. 13216/05, CEDO 2015

Chong și alții împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 29753/16, 11 septembrie 2018

Çınar împotriva Turciei (dec.), nr. 28602/95, 13 noiembrie 2003

Ciupercescu împotriva României, nr. 35555/03, 15 iunie 2010

Cocchiarella împotriva Italiei (MC), nr. 64886/01, CEDO 2006-V

Colibaba împotriva Moldovei, nr. 29089/06, 23 octombrie 2007

Çölgeçen și alții împotriva Turciei, nr. 50124/07 și alte 7 cereri, 12 decembrie 2017

Collins și Akaziebie împotriva Suediei (dec.), nr. 23944/05, 8 martie 2007

Comitetul Helsinki-Bulgaria împotriva Bulgariei (dec.), nr. 35653/12 și 66172/12, 28 iunie 2016

Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS) împotriva Elveției (MC), nr. 21881/20, 27 noiembrie 2023

Compania de Navigație a Republicii Islamice Iran (Islamic Republic of Iran Shipping Lines) împotriva Turciei, nr. 40998/98, CEDO 2007-V

Confederația Franceză Democratică a Muncii (Confédération française démocratique du travail) împotriva Comunităților Europene, nr. 8030/77, decizia Comisiei din 10 iulie 1978, DR 13

Confederația Sindicatelor Medicale Franceze și Federația Națională a Infirmierilor (la Confédération des Syndicats médicaux français et la Fédération nationale des Infirmiers) împotriva Franței (dec.), nr. 10983/84, decizia Comisiei din 12 mai 1986, DR 47

Connolly împotriva a 15 state membre ale Uniunii Europene (dec.), nr. 73274/01, 9 decembrie 2008

Constantinescu împotriva României, nr. 28871/95, CEDO 2000-VIII

Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 13645/05, CEDO 2009

Cordella și alții împotriva Italiei, nr. 54414/13 și 54264/15, 24 ianuarie 2019

Cotleț împotriva României, nr. 38565/97, 3 iunie 2003

Cudak împotriva Lituaniei (MC), nr. 15869/02, CEDO 2010

Cvetković împotriva Serbiei, nr. 17271/04, 10 iunie 2008

—D—

D.B. împotriva Turciei, nr. 33526/08, 13 iulie 2010

D.H. și alții împotriva Republicii Cehe (MC), nr. 57325/00, CEDO 2007-IV

D.J. și A.-K.R. împotriva României (dec.), nr. 34175/05, 20 octombrie 2009

Dalban împotriva României (MC), nr. 28114/95, CEDO 1999-VI

Dalia împotriva Franței, 19 februarie 1998, *Culegere* 1998-I

Daniel Faulkner împotriva Regatului Unit, nr. 68909/13, 6 octombrie 2016
De Becker împotriva Belgiei, nr. 214/56, decizia Comisiei din 9 iunie 1958
De Ieso împotriva Italiei, nr. 34383/02, 24 aprilie 2012
De Pace împotriva Italiei, nr. 22728/03, 17 iulie 2008
De Saedeleer împotriva Belgiei, nr. 27535/04, 24 iulie 2007
De Tommaso împotriva Italiei (MC), nr. 43395/09, 23 februarie 2017
De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei, 18 iunie 1971, seria A nr. 12
Delecolle împotriva Franței, nr. 37646/13, 25 octombrie 2018
Demir și Baykara împotriva Turciei (MC), nr. 34503/97, CEDO 2008
Demirbaş și alții împotriva Turciei (dec.), nr. 1093/08 și alte 18 cereri, 9 noiembrie 2010
Demopoulos și alții împotriva Turciei (dec.) (MC), nr. 46113/99 și alte 7, CEDO 2010
Denisov împotriva Ucrainei (MC), nr. 76639/11, 25 septembrie 2018
Dennis și alții împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 76573/01, 2 iulie 2002
Depauw împotriva Belgiei (dec.), nr. 2115/04, 15 mai 2007
Di Salvo împotriva Italiei (dec.), nr. 16098/05, 11 ianuarie 2007
Di Sante împotriva Italiei (dec.), nr. 56079/00, 24 iunie 2004
Diacenco împotriva României, nr. 124/04, 7 februarie 2012
Dimitar Ianakiev împotriva Bulgariei (nr. 2), nr. 50346/07, 31 martie 2016
Dimitras și alții împotriva Greciei (dec), nr. 59573/09 și 65211/09, 4 iulie 2017
Dimitrescu împotriva României, nr. 5629/03 și 3028/04, 3 iunie 2008
Dimo Dimov și alții Bulgariei, nr. 30044/10, 7 iulie 2020
Dincev împotriva Bulgariei (dec.), nr. 17220/09, 21 noiembrie 2017
Dink împotriva Turciei, nr. 2668/07 și alte 4 cereri, 14 septembrie 2010
Dîrjan și Ștefan împotriva României (dec.), nr. 14224/15 și 50977/15, 15 aprilie 2020
Djokaba Lambi Longa împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 33917/12, CEDO 2012
Doğan și Çakmak împotriva Turciei (dec.), nr. 28484/10 și 58223/10, 14 mai 2019
Döner și alții împotriva Turciei, nr. 29994/02, 7 martie 2017
Dos Santos Calado și alții împotriva Portugaliei, nr. 55997/14 și alte 3 cereri, 31 martie 2020
Döşemealtı Belediyesi împotriva Turciei (dec.), nr. 50108/06, 23 martie 2010
Doşuieva și Iusupov împotriva Rusiei (dec.), nr. 58055/10, 31 mai 2016
Drijfhout împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 51721/09, 22 februarie 2011
Drozd și Janousek împotriva Franței și Spaniei, 26 iunie 1992, seria A nr. 240
Društvo za varstvo upnikov împotriva Sloveniei (dec.), nr. 66433/13, 21 noiembrie 2017
Dubovțev și alții împotriva Ucrainei, nr. 21429/14 și alte 9 cereri, 21 ianuarie 2021
Dubská și Krejzová împotriva Republicii Cehe (MC), nr. 28859/11 și 28473/12, 15 noiembrie 2016
Dudgeon împotriva Regatului Unit, 22 octombrie 1981, seria A nr. 45
Dukmedjian împotriva Franței, nr. 60495/00, 31 ianuarie 2006
Dumpe împotriva Letoniei (dec.), nr. 71506/13, 16 octombrie 2018
Duringer și alții împotriva Franței (dec.), nr. 61164/00 și 18589/02, CEDO 2003-II
Durini împotriva Italiei, nr. 19217/91, decizia Comisiei din 12 ianuarie 1994, DR 76
Dvořáček și Dvořáčková împotriva Slovaciei, nr. 30754/04, 28 iulie 2009
Dzidzava împotriva Rusiei, nr. 16363/07, 20 decembrie 2016

—E—

E.M. și alții împotriva Norvegiei, nr. 53471/17, 20 ianuarie 2022
Eberhard și M. împotriva Sloveniei, nr. 8673/05 și 9733/05, 1 decembrie 2009
Egić împotriva Croației, nr. 32806/09, 5 iunie 2014
Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası împotriva Turciei, nr. 20641/05, CEDO 2012
Egmez împotriva Ciprului (dec.), nr. 12214/07, 18 septembrie 2012
Egmez împotriva Ciprului, nr. 30873/96, CEDO 2000-XII
Ekimdjiev și alții împotriva Bulgariei, nr. 70078/12, 11 ianuarie 2022
Eldar Hasanov împotriva Azerbaidjanului, nr. 12058/21, 10 octombrie 2024

El Majjaoui și Stichting Touba Moskee împotriva Țărilor de Jos (radiere) (MC), nr. 25525/03, 20 decembrie 2007
El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (MC), nr. 39630/09, CEDO 2012
Enukidze și Girgvliani împotriva Georgiei, nr. 25091/07, 26 aprilie 2011
Eon împotriva Franței, nr. 26118/10, 14 martie 2013
Epözdemir împotriva Turciei (dec.), nr. 57039/00, 31 ianuarie 2002
Er și alții împotriva Turciei, nr. 23016/04, 31 iulie 2012
Ergezen împotriva Turciei, nr. 73359/10, 8 aprilie 2014
Eskerhanov și alții împotriva Rusiei, nr. 18496/16 și alte 2 cereri, 25 iulie 2017
E.T. împotriva Republicii Moldova, nr. 25373/16, 12 noiembrie 2024
Euromak Metal Doo împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 68039/14, 14 iunie 2018
Evgeni Dmitriev împotriva Rusiei, nr. 17840/06, 1 decembrie 2020
Eyoum-Priso împotriva Franței, nr. 24352/94, Raportul Comisiei din 9 aprilie 1997

—F—

Fábián împotriva Ungariei (MC), nr. 78117/13, 5 septembrie 2017
Fabris și Parziale împotriva Italiei, nr. 41603/13, 19 martie 2020
Fairfield împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 24790/04, CEDO 2005-VI
Fahretdinov și alții împotriva Rusiei (dec.), nr. 26716/09 și alte 2 cereri, 23 septembrie 2010
Farcaș împotriva României (dec.), nr. 32596/04, 14 septembrie 2010
Federația Creștină a Martorilor lui Iehova din Franța (Fédération chrétienne des témoins de Jéhovah de France) împotriva Franței (dec.), nr. 53430/99, CEDO 2001-XI
Federația Croată de Golf împotriva Croației, nr. 66994/14, 17 decembrie 2020
Federația Elenă a Sindicatelor Funcționarilor din Sectorul Bancar împotriva Greciei (dec.), nr. 72808/10, 6 decembrie 2011
Federația Națională a Asociațiilor și Sindicatelor de Sportivi (Fédération nationale des associations et syndicats de sportifs) (FNASS) și alții împotriva Franței, nr. 48151/11 și 77769/13, 18 ianuarie 2018
Federația Sindicală Republicană din Republica Iacutia împotriva Rusiei, nr. 29582/09, 7 decembrie 2021
Fedotov împotriva Moldovei (dec.), nr. 51838/07, 24 mai 2011
Fedotova împotriva Rusiei, nr. 73225/01, 13 aprilie 2006
Fener Rum Patriklığı (Patriarhia Ecumenică) împotriva Turciei (dec.), nr. 14340/05, 12 iunie 2007
Fernandez împotriva Franței (dec.), nr. 65421/10, 17 ianuarie 2012
Fernie împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 14881/04, 5 ianuarie 2006
Ferrara și alții împotriva Italiei (dec.), nr. 2394/22 și alte 18 cereri, 16 mai 2023
Ferreira Alves împotriva Portugaliei (nr. 6), nr. 46436/06 și 55676/08, 13 aprilie 2010
Fetisov și alții împotriva Rusiei, nr. 43710/07 și alte 3 cereri, 17 ianuarie 2012
Filipović împotriva Serbiei, nr. 27935/05, 20 noiembrie 2007
Finacial Times Ltd și alții împotriva Regatului Unit, nr. 821/03, 15 decembrie 2009
Fine Doo și Canoski și alții împotriva Macedoniei de Nord (dec.), nr. 37948/13, 17 mai 2022
Finger împotriva Bulgariei, nr. 37346/05, 10 mai 2011
Folgerø și alții împotriva Norvegiei (dec.), nr. 15472/02, 14 februarie 2006
Forcadell i Lluís și alții împotriva Spaniei (dec.), nr. 75147/17, 7 mai 2019
Foti și alții împotriva Italiei, 10 decembrie 1982, seria A nr. 56
Fressoz și Roire împotriva Franței (MC), nr. 29183/95, CEDO 1999-I
Friedrich și alții împotriva Poloniei, nr. 25344/20 și alte 17 cereri, 20 iunie 2024
Fu Quan, s.r.o. împotriva Republicii Cehe (MC), nr. 24827/14, 1 iunie 2023

—G—

- Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), nr. 22978/05, CEDO 2010
- Gaftoniuc împotriva României* (dec.), nr. 30934/05, 22 februarie 2011
- Gagiu împotriva României*, nr. 63258/00, 24 februarie 2009
- Gagliano Giorgi împotriva Italiei*, nr. 23563/07, CEDO 2012
- Gaglione și alții împotriva Italiei*, nr. 45867/07 și alte 69 cereri, 21 decembrie 2010
- Galev și alții împotriva Bulgariei* (dec.), nr. 18324/04, 29 septembrie 2009
- Galić împotriva Țărilor de Jos* (dec.), nr. 22617/07, 9 iunie 2009
- Galović împotriva Croației* (dec.), nr. 54388/09, 5 martie 2013
- García Ruiz împotriva Spaniei* (MC), nr. 30544/96, CEDO 1999-I
- Gard și alții împotriva Regatului Unit* (dec.), nr. 39793/17, 27 iunie 2017
- Gardean și S.C. Grup 95 SA împotriva României* (revizuire), nr. 25787/04, 30 aprilie 2013
- Gas și Dubois împotriva Franței* (dec.), nr. 25951/07, 31 august 2010
- Gasparini împotriva Italiei și Belgiei* (dec.), nr. 10750/03, 12 mai 2009
- Genderdoc-M și M.D. împotriva Republicii Moldova*, nr. 23914/15, 14 decembrie 2021
- Gennari împotriva Italiei* (dec.), nr. 46956/99, 5 octombrie 2000
- Genovese împotriva Maltei*, nr. 53124/09, 11 octombrie 2011
- Gentilhomme, Schaff-Benhadj și Zerouki împotriva Franței*, nr. 48205/99 și alte 2 cereri, 14 mai 2002
- Georgia împotriva Rusiei (I)* (MC), nr. 13255/07, CEDO 2014
- Georgia împotriva Rusiei (II)* (MC) (fond), nr. 38263/08, 21 ianuarie 2021
- Gernelle și S.A. Société d'Exploitation de l'Hebdomadaire Le Point împotriva Franței* (dec.), nr. 18536/18, pct 50-54, 9 aprilie 2024
- Gevorghian și alții împotriva Armeniei* (dec.), nr. 66535/10, 14 ianuarie 2020
- Gazarian și Bairamian împotriva Azerbaidjanului*, 2023, nr. 33050/18, 5 octombrie 2023
- Gherardi Martiri împotriva San Marino*, nr. 35511/20, pct 83-84, 15 decembrie 2022
- Gherghina împotriva României* (dec.) (MC), nr. 42219/07, 8 iulie 2015
- Ghoumid și alții împotriva Franței*, nr. 52273/16 și alte 4 cereri, 25 iunie 2020
- Gillow împotriva Regatului Unit*, 24 noiembrie 1986, seria A nr. 109
- Giuliani și Gaggio împotriva Italiei* (MC), nr. 23458/02, CEDO 2011
- Giummarra și alții împotriva Franței* (dec.), nr. 61166/00, 12 iunie 2001
- Giuran împotriva României*, nr. 24360/04, CEDO 2011
- Giusti împotriva Italiei*, nr. 13175/03, 18 octombrie 2011
- Gogitidze și alții împotriva Georgiei*, nr. 36862/05, 12 mai 2015
- Gökten împotriva Franței*, nr. 33402/96, CEDO 2002-V
- Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei*, nr. 62543/00, CEDO 2004-III
- Gough împotriva Regatului Unit*, nr. 49327/11, 28 octombrie 2014
- Grande Stevens și alții împotriva Italiei*, nr. 18640/10 și alte 4 cereri, 4 martie 2014
- Grădinar împotriva Moldovei*, nr. 7170/02, 8 aprilie 2008
- Grässer împotriva Germaniei* (dec.), nr. 66491/01, 16 septembrie 2004
- Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), nr. 39794/98, CEDO 2002-VII
- Grišankova și Grišankovs împotriva Letoniei* (dec.), nr. 36117/02, CEDO 2003-II
- Groni împotriva Albaniei*, nr. 25336/04, 7 iulie 2009
- Grosam împotriva Republicii Cehe* (MC), nr. 19750/13, 1 iunie 2023
- Gross împotriva Elveției* (MC), nr. 67810/10, CEDO 2014
- Grossi și alții împotriva Italiei* (revizuire), nr. 18791/03, 30 octombrie 2012
- Grozđanić și Gršković-Grozđanić împotriva Croației*, nr. 43326/13, 28 ianuarie 2021
- Grzinčič împotriva Sloveniei*, nr. 26867/02, 3 mai 2007
- Guðmundur Gunnarsson și Magnús Davíð Norðdahl împotriva Islandei*, nr. 24159/22 și 25751/22, 16 aprilie 2024
- Guisset împotriva Franței*, nr. 33933/96, CEDO 2000-IX
- Gülen împotriva Turciei*, nr. 28226/02, 14 octombrie 2008
- Güneş împotriva Turciei* (dec.), nr. 53916/00, 13 mai 2004
- Gürdeniz împotriva Turciei* (dec.), nr. 59715/10, , 18 martie 2014

Guruian împotriva Armeniei (dec.), nr. 11456/05, 24 ianuarie 2012

Güzelyurtlu și alții împotriva Ciprului și Turciei (MC), nr. 36925/07, 29 ianuarie 2019

—H—

H.F. și alții împotriva Franței (MC), nr. 24384/19 și 44234/20, 14 septembrie 2022

H.F. K-F împotriva Germaniei, nr. 25629/94, Raportul Comisiei din 10 septembrie 1996

Haas împotriva Elveției (dec.), nr. 31322/07, 20 mai 2010

Haász și Szabó împotriva Ungariei, nr. 11327/14 și 11613/14, 13 octombrie 2015

Hadjialiev și alții împotriva Rusiei, nr. 3013/04, 6 noiembrie 2008

Hadjimuradov și alții împotriva Rusiei, nr. 21194/09 și alte 16 cereri, 10 octombrie 2017

Hadrabová și alții împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 42165/02 și 466/03, 25 septembrie 2007

Hairullina împotriva Rusiei, nr. 29729/09, 19 decembrie 2017

Hambardzumian împotriva Armeniei, nr. 43478/11, 5 decembrie 2019

Hamidovic împotriva Italiei (dec.), nr. 31956/05, 13 septembrie 2011

Hanan împotriva Germaniei (MC), nr. 4871/16, 16 februarie 2021

Hanzl și Špadrna împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 30073/06, 15 ianuarie 2013

Harkins împotriva Regatului Unit (dec.) (MC), nr. 71537/14, 15 iunie 2017

Hartman împotriva Republicii Cehe, nr. 53341/99, CEDO 2003-VIII

Hartung împotriva Franței (dec.), nr. 10231/07, 3 noiembrie 2009

Harutiunian împotriva Armeniei, nr. 36549/03, CEDO 2007-III

Hasan Tunç și alții împotriva Turciei, nr. 19074/05, 31 ianuarie 2017

Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului (dec.), nr. 2059/16 și alte 3 cereri, 12 septembrie 2023

Hassan împotriva Regatului Unit (MC), nr. 29750/09, CEDO 2014

Hașiev și Akaieva împotriva Rusiei, nr. 57942/00 și 57945/00, 24 februarie 2005

Havelka împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 7332/10, 20 septembrie 2011

Hebat Aslan și Firas Aslan împotriva Turciei, nr. 15048/09, 28 octombrie 2014

Hingitaq 53 și alții împotriva Danemarcei (dec.), nr. 18584/04, CEDO 2006-I

Hirsi Jamaa și alții împotriva Italiei (MC), nr. 27765/09, CEDO 2012

Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei, nr. 11082/06 și 13772/05, 25 iulie 2013

Hokkanen împotriva Finlandei, nr. 25159/94, decizia Comisiei din 15 mai 1996

Holub împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 24880/05, 14 decembrie 2010

Holland împotriva Suediei (dec.), nr. 27700/08, 9 februarie 2010

Hoppen și sindicatul angajaților companiei AB Amber Grid împotriva Lituaniei, nr. 976/20, pct 153, 17 ianuarie 2023

Horsham împotriva Regatului Unit, nr. 23390/94, decizia Comisiei din 4 septembrie 1995

Horvat împotriva Croației, nr. 51585/99, CEDO 2001-VIII

Hoti împotriva Croației, nr. 63311/14, 26 aprilie 2018

Hristozov și alții împotriva Bulgariei, nr. 47039/11 și 358/12, CEDO 2012

Hromadka și Hromadkova împotriva Rusiei, nr. 22909/10, 11 decembrie 2014

H.T. împotriva Germaniei și Greciei, nr. 13337/19, 15 octombrie 2024 (încălcarea art. 3);

Hudecová și alții împotriva Slovaciei (dec.), nr. 53807/09, 18 decembrie 2012

Humen împotriva Poloniei (MC), nr. 26614/95, 15 octombrie 1999

Hural și Zeinalov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2), nr. 383/12, 19 ianuarie 2023

Husayn (Abu Zubaydah) împotriva Poloniei, nr. 7511/13, 24 iulie 2014

Hussein împotriva Albaniei și a altor 20 de state contractante (dec.), nr. 23276/04, 14 martie 2006

Hutten-Czapska împotriva Poloniei (MC), nr. 35014/97, CEDO 2006-VIII

—I—

I.J.L. împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 39029/97, 6 iulie 1999

Iambor împotriva României (nr. 1), nr. 64536/01, 24 iunie 2008

Lațenko împotriva Ucrainei, nr. 75345/01, 16 februarie 2012
İçyer împotriva Turciei (dec.), nr. 18888/02, CEDO 2006-I
Idalov împotriva Rusiei (MC), nr. 5826/03, 22 mai 2012
Iepișin împotriva Rusiei, nr. 591/07, 27 iunie 2013
Ignats împotriva Letoniei (dec.), nr. 38494/05, 24 septembrie 2013
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi împotriva Turciei (dec.), nr. 40355/14, 28 ianuarie 2020
Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei (MC), nr. 48787/99, CEDO 2004-VII
İlhan împotriva Turciei (MC), nr. 22277/93, CEDO 2000-VII
Ilias și Ahmed împotriva Ungariei (MC), nr. 47287/15, 21 noiembrie 2019
Illiu și alții împotriva Belgiei (dec.), nr. 14301/08, 19 mai 2009
Imakaieva împotriva Rusiei, nr. 7615/02, CEDO 2006-XIII
Ionescu împotriva României (dec.), nr. 36659/04, 1 iunie 2010
Iordache împotriva României, nr. 6817/02, 14 octombrie 2008
Iordanovi împotriva Bulgariei, nr. 11157/11, 3 septembrie 2020
Iosub Caras împotriva României, nr. 7198/04, 11 decembrie 2006
İpek împotriva Turciei (dec.), nr. 39706/98, 7 noiembrie 2000
Irlanda împotriva Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, seria A nr. 25
Isaak și alții împotriva Turciei (dec.), nr. 44587/98, 28 septembrie 2006
Issa și alții împotriva Turciei, nr. 31821/96, 16 noiembrie 2004
Ivanțoc și alții împotriva Moldovei și Rusiei, nr. 23687/05, 15 noiembrie 2011
Ivko împotriva Rusiei, nr. 30575/08, 15 decembrie 2015

— J —

J.B. împotriva Poloniei, nr. 57675/10, 3 noiembrie 2015
J.B. și alții împotriva Ungariei (dec.), nr. 45434/12 și alte 2 cereri, 27 noiembrie 2018
J.M.B. și alții împotriva Franței, nr. 9671/15 și alte 31 cereri, 30 ianuarie 2020
Jakovljević împotriva Serbiei (dec.), nr. 5158/12, 13 octombrie 2020
Jalloh împotriva Germaniei (MC), nr. 54810/00, CEDO 2006-IX
Jaloud împotriva Țărilor de Jos (MC), nr. 47708/08, CEDO 2014
Jančev împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (dec.), nr. 18716/09, 4 octombrie 2011
Jankovskis împotriva Lituaniei, nr. 21575/08, 17 ianuarie 2017
Janowiec și alții împotriva Rusiei (MC), nr. 55508/07 și 29520/09, CEDO 2013
Januškevičienė împotriva Lituaniei, nr. 69717/14, 3 septembrie 2019
Jasinskis împotriva Letoniei, nr. 45744/08, 21 decembrie 2010
Jdanov și alții împotriva Rusiei, nr. 12200/08 și alte 2 cereri, 16 iulie 2019
Jelić împotriva Croației, nr. 57856/11, 12 iunie 2014
Jeličić împotriva Bosniei și Herțegovinei (dec.), nr. 41183/02, CEDO 2005-XII
Jensen și Rasmussen împotriva Danemarcei (dec.), nr. 52620/99, 20 martie 2003
Jensen împotriva Danemarcei (dec.), nr. 48470/99, CEDO 2001-X
Jeronovičs împotriva Letoniei (MC), nr. 44898/10, 5 iulie 2016
Jian împotriva României (dec.), nr. 46640/99, 30 martie 2004
Jidov împotriva Rusiei, nr. 54490/10 și alte 3 cereri, 16 octombrie 2018
JKP Vodovod Kraljevo împotriva Serbiei (dec.), nr. 57691/09 și 19719/10, 16 octombrie 2018
Joannou împotriva Turciei, nr. 53240/14, 12 decembrie 2017
Johtti Sapmelacat Ry și alții împotriva Finlandei (dec.), nr. 42969/98, 18 ianuarie 2005
Joos împotriva Elveției, nr. 43245/07, 15 noiembrie 2012
Jørgensen și alții împotriva Danemarcei (dec.), nr. 30173/12, 28 iunie 2016
Jovanović împotriva Croației (dec.), nr. 59109/00, CEDO 2002-III
Juhas Đurić împotriva Serbiei (revizuire), nr. 48155/06, 10 aprilie 2012
Jurica împotriva Croației, nr. 30376/13, 2 mai 2017

—K—

K2 împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 42387/13, 7 februarie 2017
K.S. și K.S.AG împotriva Elveției, nr. 19117/91, decizia Comisiei din 12 ianuarie 1994, DR 76
Kaburov împotriva Bulgariei (dec.), nr. 9035/06, 19 iunie 2012
Kadiķis împotriva Letoniei (dec.), nr. 47634/99, 29 iunie 2000.
Kafkaris împotriva Ciprului (dec.), nr. 9644/09, 21 iunie 2011
Kaganovskii împotriva Ucrainei, nr. 2809/18, 15 septembrie 2022
Kalaşnikov împotriva Rusiei, nr. 47095/99, CEDO 2002-VI
Kalfagiannis și Pospert împotriva Greciei (dec.), nr. 74435/14, 9 iunie 2020
Kamalievi împotriva Rusiei, nr. 52812/07, 3 iunie 2010
Kandarakis împotriva Greciei, nr. 48345/12 și alte 2 cereri, 11 iunie 2020
Karácsony și alții împotriva Ungariei (MC), nr. 42461/13 și 44357/13, 17 mai 2016
Karakó împotriva Ungariei, nr. 39311/05, 28 aprilie 2009
Karapanagiotou și alții împotriva Greciei, nr. 1571/08, 28 octombrie 2010
Karastelev și alții împotriva Rusiei, nr. 16435/10, 6 octombrie 2020
Karelin împotriva Rusiei, nr. 926/08, 20 septembrie 2016
Karner împotriva Austriei, nr. 40016/98, CEDO 2003-IX
Karoussiotis împotriva Portugaliei, nr. 23205/08, CEDO 2011
Karpilenco împotriva Ucrainei, nr. 15509/12, 11 februarie 2016
Kaşlan împotriva Rusiei (dec.), nr. 60189/15, 19 aprilie 2016
Kátai împotriva Ungariei (dec.), nr. 939/12, 18 martie 2014
Kavala împotriva Turciei, nr. 28749/18, 10 decembrie 2019
Kaczmarek împotriva Poloniei, nr. 16974/14, 22 februarie 2024
Kefalas și alții împotriva Greciei, 8 iunie 1995, seria A nr. 318-A
Kemal Çetin împotriva Turciei, nr. 3704/13, 26 mai 2020
Kemmache împotriva Franței (nr. 3), 24 noiembrie 1994, seria A nr. 296-C
Kereciaşvili împotriva Georgiei (dec.), nr. 5667/02, CEDO 2006-V
Kerimov împotriva Azerbaidjanului (dec.), nr. 151/03, 28 septembrie 2006
Kerman împotriva Turciei, nr. 35132/05, 22 noiembrie 2016
Kerojärvi împotriva Finlandei, 19 iulie 1995, seria A nr. 322
Kezer și alții împotriva Turciei (dec.), nr. 58058/00, 5 octombrie 2004
Khan împotriva Regatului Unit, nr. 35394/97, CEDO 2000-V
Khlaifia și alții împotriva Italiei (MC), nr. 16483/12, 15 decembrie 2016
Kiiskinen și Kovalainen împotriva Finlandei (dec.), nr. 26323/95, CEDO 1999-V
Kikoş și Kikota împotriva Letoniei (dec.), nr. 54715/00, 6 iunie 2002
Kiousi împotriva Greciei (dec.), nr. 52036/09, 20 septembrie 2011
Kiril Zlatkov Nikolov împotriva Franței, nr. 70474/11 și 68038/12, 10 noiembrie 2016
Kitanovska și Barbulovski împotriva Macedoniei de Nord, nr. 53030/19, 9 mai 2023
Klass și alții împotriva Germaniei, 6 septembrie 1978, Seria A nr. 28
Klausecker împotriva Germaniei (dec.), nr. 415/07, 6 ianuarie 2015
Kliahin împotriva Rusiei, nr. 46082/99, 30 noiembrie 2004
Koç și Tambaş împotriva Turciei (dec.), nr. 46947/99, 24 februarie 2005
Koç și Tosun împotriva Turciei (dec.), nr. 23852/04, 13 noiembrie 2008
Koch împotriva Poloniei (dec.), nr. 15005/11, 7 martie 2017
Köhler împotriva Germaniei (dec.), nr. 3443/18, 7 septembrie 2021
Kondrulin împotriva Rusiei, nr. 12987/15, 20 septembrie 2016
Kongresna Narodna Stranka și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei (dec.), nr. 414/11, 26 aprilie 2016
Konstantin Stefanov împotriva Bulgariei, nr. 35399/05, 27 octombrie 2015
Konstantinidis împotriva Greciei, nr. 58809/09, 3 aprilie 2014
Kopecký împotriva Slovaciei (MC), nr. 44912/98, CEDO 2004-IX
Korenjak împotriva Sloveniei (dec.), nr. 463/03, 15 mai 2007
Korizno împotriva Letoniei (dec.), nr. 68163/01, 28 septembrie 2006

Kornakovs împotriva Letoniei, nr. 61005/00, 15 iunie 2006
Korolev împotriva Rusiei (dec.), nr. 25551/05, CEDO 2010
Kósa împotriva Ungariei (dec.), nr. 53461/15, 21 noiembrie 2017
Kotilainen și alții împotriva Finlandei, nr. 62439/12, 17 septembrie 2020
Kotov împotriva Rusiei (MC), nr. 54522/00, 3 aprilie 2012
Koumoutsea și alții împotriva Greciei (dec.), nr. 56625/00, 13 decembrie 2001
Kozacioğlu împotriva Turciei (MC), nr. 2334/03, 19 februarie 2009
Kozlova și Smirnova împotriva Letoniei (dec.), nr. 57381/00, CEDO 2001-XI
Krstić împotriva Serbiei, nr. 45394/06, 10 decembrie 2013
Kudła împotriva Poloniei (MC), nr. 30210/96, CEDO 2000-XI
Kujelev și alții împotriva Rusiei, nr. 64098/09 și alte 6 cereri, 15 octombrie 2019
Kurić și alții împotriva Sloveniei (MC), nr. 26828/06, CEDO 2012
Kurşun împotriva Turciei, nr. 22677/10, 30 octombrie 2018
Kurt împotriva Turciei, 25 mai 1998, *Culegere* 1998-III
Kušić și alții împotriva Croației (dec.), nr. 71667/17, 10 decembrie 2019

L.R. împotriva Macedoniei de Nord, nr. 38067/15, 23 ianuarie 2020
Labsi împotriva Slovaciei, nr. 33809/08, 15 mai 2012
Ladigin împotriva Rusiei (dec.), nr. 35365/05, 30 august 2011
Lagutin și alții împotriva Rusiei, nr. 6228/09 și alte 4 cereri, 24 aprilie 2014
Lambert și alții împotriva Franței (MC), nr. 46043/14, CEDO 2015
Laska și Lika împotriva Albaniei, nr. 12315/04 și 17605/04, 20 aprilie 2010
Łatak împotriva Poloniei (dec.), nr. 52070/08, 12 octombrie 2010
Laurus Invest Hungary KFT și alții împotriva Ungariei (dec.), nr. 23265/13 și alte 5, CEDO 2015
Leandro Da Silva împotriva Luxemburgului, nr. 30273/07, 11 februarie 2010
Lechesne împotriva Franței, nr. 20264/92, Raportul Comisiei din 21 mai 1997
Léger împotriva Franței (radiere) (MC), nr. 19324/02, 30 martie 2009
Lehtinen împotriva Finlandei (dec.), nr. 39076/97, CEDO 1999-VII
Lekić împotriva Sloveniei (MC), nr. 36480/07, 11 decembrie 2018
Lenzing AG împotriva Germaniei, nr. 39025/97, decizia Comisiei din 9 septembrie 1998
León Madrid împotriva Spaniei, nr. 30306/13, 26 octombrie 2021
Lepojić împotriva Serbiei, nr. 13909/05, 6 noiembrie 2007
Leroy și alții împotriva Franței, nr. 32439/19 și alte 2 cereri, 18 aprilie 2024
Lewit împotriva Austriei, nr. 4782/18, 10 octombrie 2019
Liblik și alții împotriva Estoniei, nr. 173/15 și alte 5 cereri, 28 mai 2019
Lienhardt împotriva Franței (dec.), nr. 12139/10, 13 septembrie 2011
Liepājnieks împotriva Letoniei (dec.), nr. 37586/06, 2 noiembrie 2010
Liga Portuguesa de Futebol Profissional (Liga portugheză de fotbal profesionist) împotriva Portugaliei (dec.), nr. 49639/09, 3 aprilie
Loizidou împotriva Turciei (fond), 8 decembrie 1996, *Culegere* 1996-VI
Loizidou împotriva Turciei (excepții preliminare), 23 martie 1995, seria A nr. 310
Lopata împotriva Rusiei, nr. 72250/01, 13 iulie 2010
Lopes de Sousa Fernandes împotriva Portugaliei (MC), nr. 56080/13, 19 decembrie 2017
Lopez Cifuentes împotriva Spaniei (dec.), nr. 18754/06, 7 iulie 2009
Lowe împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 12486/07, 8 septembrie 2009
Lucianinova împotriva Ucrainei, nr. 16347/02, 9 iunie 2011
Lukenda împotriva Sloveniei, nr. 23032/02, CEDO 2005-X
Lyons și alții împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 15227/03, CEDO 2003-IX

—M—

- M. împotriva Danemarcei*, nr. 17392/90, decizia Comisiei din 14 octombrie 1992, DR 73
- M. împotriva Regatului Unit*, nr. 13284/87, decizia Comisiei din 15 octombrie 1987, DR 54
- M.A. și alții împotriva Lituaniei*, nr. 59793/17, 11 decembrie 2018
- M.A. împotriva Franței*, nr. 9373/15, 1 februarie 2018
- M.C. împotriva Turciei*, nr. 31592/18, 4 iunie 2024
- M.H. și alții împotriva Croației*, nr. 15670/18 și 43115/18, 18 noiembrie 2021
- M.K. și alții împotriva Poloniei*, nr. 40503/17 și alte 2 cereri, 23 iulie 2020
- M.N. și alții împotriva Belgiei* (dec.) (MC), nr. 3599/18, 5 mai 2020
- M.N. și alții împotriva San Marino*, nr. 28005/12, 7 iulie 2015
- M.S. împotriva Croației (nr. 2)*, nr. 75450/12, 19 februarie 2015
- M.S.S. împotriva Belgiei și Greciei* (MC), nr. 30696/09, CEDO 2011
- Magnițki și alții împotriva Rusiei*, nr. 32631/09 și 53799/12, 27 august 2019
- Magomedov și alții împotriva Rusiei*, nr. 33636/09 și alte 9 cereri, 28 martie 2017
- Magyar Keresztény Mennonita Egyház și alții împotriva Ungariei*, nr. 70945/11 și alte 8 cereri, CEDO 2014
- Magyar Kétfarkú Kutya Párt împotriva Ungariei* (MC), nr. 201/17, 20 ianuarie 2020
- Maharadze și Siharulidze împotriva Georgiei*, nr. 35254/07, 22 noiembrie 2011
- Makarașvili și alții împotriva Georgiei*, nr. 23158/20 și alte 2 cereri, 1 septembrie 2022
- Makucian și Minasian împotriva Azerbaidjanului și Ungariei*, nr. 17247/13, 26 mai 2020
- Malhous împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), nr. 33071/96, CEDO 2000-XII
- Maliș și Ivanin împotriva Ucrainei* (dec.), nr. 40139/14 și 41418/14, 9 septembrie 2014
- Malkov împotriva Estoniei*, nr. 31407/07, 4 februarie 2010
- Mamasahlisi și alții împotriva Georgiei și Rusiei*, nr. 29999/04 și 41424/04, 7 martie 2023
- Mamatkulov și Askarov împotriva Turciei* (MC), nr. 46827/99 și 46951/99, CEDO 2005-I
- Mamić împotriva Croației* (dec.), nr. 21714/22 și alte 2 cereri, 9 iulie 2024
- Mann împotriva Regatului Unit și Portugaliei* (dec.), nr. 360/10, 1 februarie 2011
- Mannai împotriva Italiei*, nr. 9961/10, 27 martie 2012
- Manoilescu și Dobrescu împotriva României și Rusiei* (dec.), nr. 60861/00, CEDO 2005-VI
- Manuel împotriva Portugaliei* (dec.), nr. 62341/00, 31 ianuarie 2002
- Maravić Markeš împotriva Croației*, nr. 70923/11, 9 ianuarie 2014
- Marele Rabinat al Comunității Iudaice din Izmir împotriva Turciei*, nr. 1574/12, 21 martie 2023
- Margaretić împotriva Croației*, nr. 16115/13, 5 iunie 2014
- Margulev împotriva Rusiei*, nr. 15449/09, 8 octombrie 2019
- Marguš împotriva Croației* (MC), nr. 4455/10, CEDO 2014
- Marić împotriva Croației*, nr. 50132/12, 12 iunie 2014
- Marion împotriva Franței*, nr. 30408/02, 20 decembrie 2005
- Markovic și alții împotriva Italiei* (MC), nr. 1398/03, CEDO 2006-XIV
- Marshall și alții împotriva Maltei*, nr. 79177/16, 11 februarie 2020
- Martins Alves împotriva Portugaliei* (dec.), nr. 56297/11, 21 ianuarie 2014
- Maslova și Nalbandov împotriva Rusiei*, nr. 839/02, 24 ianuarie 2008
- Mastilović și alții împotriva Muntenegrului*, nr. 28754/10, 24 februarie 2022
- Mateuț împotriva României* (dec.), nr. 35959/15, 1 martie 2022
- Matoušek împotriva Republicii Cehe* (dec.), nr. 9965/08, 29 martie 2011
- Matthews împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 24833/94, CEDO 1999-I
- Matveiev împotriva Rusiei*, nr. 26601/02, 3 iulie 2008
- Mătăsaru împotriva Republicii Moldova* (dec.), nr. 44743/08, 21 ianuarie 2020
- McCann și alții împotriva Regatului Unit*, 27 septembrie 1995, seria A nr. 324
- McElhinney împotriva Irlandei și Regatului Unit* (dec.) (MC), nr. 31253/96, 9 februarie 2000
- McFarlane împotriva Irlandei* (MC), nr. 31333/06, 10 septembrie 2010
- McFeeley și alții împotriva Regatului Unit*, nr. 8317/78, decizia Comisiei din 15 mai 1980, DR 20
- McKerr împotriva Regatului Unit*, nr. 28883/95, CEDO 2001-III
- McShane împotriva Regatului Unit*, nr. 43290/98, 28 mai 2002

Medvediev și alții împotriva Franței (MC), nr. 3394/03, CEDO 2010
Mehmet Ali Ayhan și alții împotriva Turciei, nr. 4536/06 și 53282/07, 4 iunie 2019
Mehmet Ali Eser împotriva Turciei, nr. 1399/07, 15 octombrie 2019
Mehmet Zeki Doğan împotriva Turciei (nr. 2), nr. 3324/19, 13 februarie 2024
Melniciuk și alții împotriva României, nr. 35279/10 și 34782/10, 5 mai 2015
Melnik împotriva Ucrainei, nr. 72286/01, 28 martie 2006
Meltex Ltd împotriva Armeniei (dec.), nr. 37780/02, 27 mai 2008
Mentzen împotriva Letoniei (dec.), nr. 71074/01, CEDO 2004-XII
Merabişvili împotriva Georgiei (MC), nr. 72508/13, 28 noiembrie 2017
Merger și Cros împotriva Franței (dec.), nr. 68864/01, 11 martie 2004
Merit împotriva Ucrainei, nr. 66561/01, 30 martie 2004
Micallef împotriva Maltei (MC), nr. 17056/06, CEDO 2009
Michalak împotriva Poloniei (dec.), nr. 24549/03, 1 martie 2005
Michaud împotriva Franței, nr. 12323/11, CEDO 2012
Migliore și alții împotriva Italiei (dec.), nr. 58511/13 și alte 2 cereri, 12 noiembrie 2013
Mihailenki și alții împotriva Ucrainei, nr. 35091/02 și alte 9 cereri, CEDO 2004-XII
Mikolajová împotriva Slovaciei, nr. 4479/03, 18 ianuarie 2011
Mile Novaković împotriva Croației, nr. 73544/14, 17 decembrie 2020
Milošević împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 77631/01, 19 martie 2002
Milovanović împotriva Serbiei, nr. 56065/10, 8 octombrie 2019
Miroļubovs și alții împotriva Letoniei, nr. 798/05, 15 septembrie 2009
Miszczyński împotriva Poloniei (dec.), nr. 23672/07, 8 februarie 2011
Mitrović împotriva Serbiei, nr. 52142/12, 21 martie 2017
Mocanu și alții împotriva României (MC), nr. 10865/09 și alte 2 cereri, CEDO 2014
Moldovan și alții împotriva României (dec.), nr. 8229/04 și alte 29 de cereri, 15 februarie 2011
Monnat împotriva Elveției, nr. 73604/01, CEDO 2006-X
Moon împotriva Franței, nr. 39973/03, 9 iulie 2009
Mooren împotriva Germaniei (MC), nr. 11364/03, 9 iulie 2009
Moreira Barbosa împotriva Portugaliei (dec.), nr. 65681/01, CEDO 2004-V
Moreira Ferreira împotriva Portugaliei (nr. 2) (MC), nr. 19867/12, 11 iulie 2017
Moretti și Benedetti împotriva Italiei, nr. 16318/07, 27 aprilie 2010
Moskoveț împotriva Rusiei, nr. 14370/03, 23 aprilie 2009
Mouvement raëlien suisse (Mișcarea raeliană elvețiană) împotriva Elveției (MC), nr. 16354/06, CEDO 2012
Mozer împotriva Republicii Moldova și Rusiei (MC), nr. 11138/10, 23 februarie 2016
MPP Golub împotriva Ucrainei (dec.), nr. 6778/05, CEDO 2005-XI
Mrkić împotriva Croației (dec.), nr. 7118/03, 8 iunie 2006
Muhin împotriva Rusiei, nr. 3642/10, 14 decembrie 2021
Muratovic împotriva Serbiei (dec.), nr. 41698/06, 21 martie 2017
Muršić împotriva Croației (MC), nr. 7334/13, 20 octombrie 2016
Mutu și Pechstein împotriva Elveției, nr. 40575/10 și 67474/10, 2 octombrie 2018

—N—

NA împotriva Regatului Unit, nr. 25904/07, 17 iulie 2008
N.D. și N.T. împotriva Spaniei (MC), nr. 8675/15 și 8697/15, 13 februarie 2020
Nada împotriva Elveției (MC), nr. 10593/08, CEDO 2012
Nagovišin și Nalghiev împotriva Rusiei (dec.), nr. 27451/09 și 60650/09, 23 septembrie 2010
Naidion împotriva Ucrainei, nr. 16474/03, 14 octombrie 2010
Narbutas împotriva Lituaniei, nr. 14139/21, 19 decembrie 2023
Nasr și Ghali împotriva Italiei, nr. 44883/09, 23 februarie 2016
Nassau Verzekering Maatschappij N.V. împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 57602/09, 4 octombrie 2011

Navalnii împotriva Rusiei (MC), nr. 29580/12 și alte 4 cereri, 15 noiembrie 2018
Nenceva și alții împotriva Bulgariei, nr. 48609/06, 18 iunie 2013
Neşkov și alții împotriva Bulgariei, nr. 36925/10 și alte 5 cereri, 27 ianuarie 2015
Nešić împotriva Muntenegrului, nr. 12131/18, 9 iunie 2020
Nicholas împotriva Ciprului, nr. 63246/10, 9 ianuarie 2018
Nicklinson și Lamb împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 2478/15 și 1787/15, 23 iunie 2015
Nicolae Virgiliu Tănase împotriva României (MC), nr. 41720/13, 25 iunie 2019
Nicoleta Gheorghe împotriva României, nr. 23470/05, 3 aprilie 2012
Nikula împotriva Finlandei (dec.), nr. 31611/96, 30 noiembrie 2000
Nizomhon Djuraiev împotriva Rusiei, nr. 31890/11, 3 octombrie 2013
Nobili Massuero împotriva Italiei (dec.), nr. 58587/00, 1 aprilie 2004
Nogolica împotriva Croației (dec.), nr. 77784/01, CEDO 2002-VIII
Nolan și K. împotriva Rusiei, nr. 2512/04, 12 februarie 2009
Nold împotriva Germaniei, nr. 27250/02, 29 iunie 2006
Nölkenbockhoff împotriva Germaniei, 25 august 1987, seria A nr. 123
Norbert Sikorski împotriva Poloniei, nr. 17599/05, 22 octombrie 2009
Normann împotriva Danemarcei (dec.), nr. 44704/98, 14 iunie 2001
Novinski împotriva Rusiei, nr. 11982/02, 10 februarie 2009
Nurcan Bayraktar împotriva Turciei, nr. 27094/20, 27 iunie 2023
Nurmagomedov împotriva Rusiei, nr. 30138/02, 7 iunie 2007

—O—

O'Halloran și Francis împotriva Regatului Unit (MC), nr. 15809/02 și 25624/02, CEDO 2012
O'Keefe împotriva Irlandei (MC), nr. 35810/09, CEDO 2014
OAQ Neftianaia Kompania Lukos împotriva Rusiei, nr. 14902/04, 20 septembrie 2011
Obote împotriva Rusiei, nr. 58954/09, 19 noiembrie 2019
Öcalan împotriva Turciei (MC), nr. 46221/99, CEDO 2005-IV
Oferta Plus SRL împotriva Moldovei, nr. 14385/04, 19 decembrie 2006
Öğrü și alții împotriva Turciei, nr. 60087/10 și alte 2 cereri, 19 decembrie 2017
Ohlen împotriva Danemarcei (radiere), nr. 63214/00, 24 februarie 2005
O.J. și J.O. împotriva Georgiei și Rusiei, nr. 42126/15 și 42127/15, 19 decembrie 2023
Olaechea Cahuas împotriva Spaniei, nr. 24668/03, CEDO 2006-X
Olczak împotriva Poloniei (dec.), nr. 30417/96, CEDO 2002-X (extrase)
Oleksy împotriva Poloniei (dec.), nr. 1379/06, 16 iunie 2009
Oliari și alții împotriva Italiei, nr. 18766/11 și 36030/11, 21 iulie 2015
Olievskii împotriva Ucrainei (dec.), nr. 65117/11, 14 ianuarie 2020
Olhovic și alții împotriva Rusiei (dec.), nr. 11279/17, 76983/17 și 4597/20, 22 februarie 2022
Ölmez împotriva Turciei (dec.), nr. 39464/98, 1 februarie 2005
Omkarananda și Divine Light Zentrum împotriva Elveției, nr. 8118/77, decizia Comisiei din 19 martie 1981, DR 25
Orhan împotriva Turciei (dec.), nr. 38358/22, 6 decembrie 2022
Oruk împotriva Turciei, nr. 33647/04, 4 februarie 2014
Osmanov și Husseinov împotriva Bulgariei (dec.), nr. 54178/00 și 59901/00, 4 septembrie 2003
Österreichischer Rundfunk împotriva Austriei (dec.), nr. 57597/00, 25 mai 2004
Otto împotriva Germaniei (dec.), nr. 21425/06, 10 noiembrie 2009

—P—

P. împotriva Ucrainei (dec.), nr. 40296/16, 11 iunie 2019
P.C. împotriva Irlandei, nr. 26922/19, 1 septembrie 2022
Pais Pires de Lima împotriva Portugaliei, nr. 70465/12, 12 februarie 2019

Paksas împotriva Lituaniei (MC), nr. 34932/04, CEDO 2011
Paladi împotriva Moldovei (MC), nr. 39806/05, 10 martie 2009
Palić împotriva Bosniei și Herțegovinei, nr. 4704/04, 15 februarie 2011
Panioglu împotriva României, nr. 33794/14, 8 decembrie 2020
Papachela și Amazon S.A. împotriva Greciei, nr. 12929/18, 3 decembrie 2020
Papachelas împotriva Greciei (MC), nr. 31423/96, CEDO 1999-II
Papamichalopoulos și alții împotriva Greciei, 24 iunie 1993, seria A nr. 260-B
Paradiso și Campanelli împotriva Italiei (MC), nr. 25358/12, 24 ianuarie 2017
Parizov împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 14258/03, 7 februarie 2008
Parohia Greco-Catolică Sâmbăta Bihor împotriva României (dec.), nr. 48107/99, 25 mai 2004
Parrillo împotriva Italiei (MC), nr. 46470/11, CEDO 2015
Partidul Laburist din Georgia împotriva Georgiei, nr. 9103/04, CEDO 2008
Paşa și Erkan Erol împotriva Turciei, nr. 51358/99, 12 decembrie 2006
Patera împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 25326/03, 10 ianuarie 2006
Pauger împotriva Austriei, nr. 24872/94, decizia Comisiei din 9 ianuarie 1995
Paul și Audrey Edwards împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 46477/99, 7 iunie 2001
Paulino Tomás împotriva Portugaliei (dec.), nr. 58698/00, CEDO 2003-VIII
Peacock împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 52335/12, 5 ianuarie 2016
Pedersen și alții împotriva Norvegiei, nr. 39710/15, 10 martie 2020
Peers împotriva Greciei, nr. 28524/95, CEDO 2001-III
Pellegriti împotriva Italiei (dec.), nr. 77363/01, 26 mai 2005
Peñafiel Salgado împotriva Spaniei (dec.), nr. 65964/01, 16 aprilie 2002
Pentagiotis împotriva Greciei (dec.), nr. 14582/09, 10 mai 2011
Peraldi împotriva Franței (dec.), nr. 2096/05, 7 aprilie 2009
Perlala împotriva Greciei, nr. 17721/04, 22 februarie 2007
Petithory Lanzmann împotriva Franței (dec.), nr. 23038/19, 12 noiembrie 2019
Petra împotriva României, 23 septembrie 1998, *Culegere* 1998-VII
Petrescu împotriva Portugaliei, nr. 23190/17, 3 decembrie 2019
Petroiu împotriva României (revizuire), nr. 33055/09, 7 februarie 2017
Petropavlovskis împotriva Letoniei, nr. 44230/06, CEDO 2015
Petrova împotriva Letoniei, nr. 4605/05, 24 iunie 2014
Petrović împotriva Serbiei (dec.), nr. 56551/11 și alte 10 cereri, 18 octombrie 2011
Petrović împotriva Serbiei, nr. 40485/08, 15 iulie 2014
Philis împotriva Greciei, nr. 28970/95, decizia Comisiei din 17 octombrie 1996
Piętka împotriva Poloniei, nr. 34216/07, 16 octombrie 2012
Platini împotriva Elveției (dec.), nr. 526/18, 11 februarie 2020
Pisano împotriva Italiei (radiere) (MC), nr. 36732/97, 24 octombrie 2002
Pițaieva și alții împotriva Rusiei, nr. 53036/08 și alte 19 cereri, 9 ianuarie 2014
POA și alții împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 59253/11, 21 mai 2013
Pocasovschi și Mihăilă împotriva Republicii Moldova și Rusiei, nr. 1089/09, 29 mai 2018
Podeschi împotriva San Marino, nr. 66357/14, 13 aprilie 2017
Polanco Torres și Movilla Polanco împotriva Spaniei, nr. 34147/06, 21 septembrie 2010
Poliah și alții împotriva Ucrainei, nr. 58812/15 și alte 4 cereri, 17 octombrie 2019
Pop-Ilić și alții împotriva Serbiei, nr. 63398/13 și alte 4 cereri, 14 octombrie 2014
Popov împotriva Moldovei (nr. 1), nr. 74153/01, 18 ianuarie 2005
Porchet împotriva Elveției (dec.), nr. 36391/16, 8 octombrie 2019
Portu Juanenea și Sarasola Yarzabal împotriva Spaniei, nr. 1653/13, 13 februarie 2018
Poslu și alții împotriva Turciei, nr. 6162/04 și alte 6 cereri, 8 iunie 2010
Post împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 21727/08, 20 ianuarie 2009
Povilonis împotriva Lituaniei (dec.), nr. 81624/17, 15 martie 2022
Poznanski și alții împotriva Germaniei (dec.), nr. 25101/05, 3 iulie 2007
Preda și alții împotriva României, nr. 9584/02 și alte 7 cereri, 29 aprilie 2014
Predescu împotriva României, nr. 21447/03, 2 decembrie 2008
Predil Anstalt împotriva Italiei (dec.), nr. 31993/96, 14 martie 2002

Prencipe împotriva Monaco, nr. 43376/06, 16 iulie 2009
Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei, 20 noiembrie 1995, seria A nr. 332
Preußische Treuhand GmbH & Co. KG a.A. împotriva Poloniei (dec.), nr. 47550/06, 7 octombrie 2008
Project-Trade d.o.o. împotriva Croației, nr. 1920/14, 19 noiembrie 2020
Pristavska împotriva Ucrainei (dec.), nr. 21287/02, CEDO 2002-X
Puchstein împotriva Austriei, nr. 20089/06, 28 ianuarie 2010

—Q—

Quark Fishing Limited împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 15305/06, CEDO 2006-XIV

—R—

Radio France și alții împotriva Franței (dec.), nr. 53984/00, CEDO 2003-X
Radio-Televiziunea Croată împotriva Croației, nr. 52132/19 și alte 19 cereri, 2 martie 2023
Radomilja și alții împotriva Croației (MC), nr. 37685/10 și 22768/12, 20 martie 2018
Raimondo împotriva Italiei, 22 februarie 1994, seria A nr. 281-A
Ramadan împotriva Maltei, nr. 76136/12, 21 iunie 2016
Ramos Nunes de Carvalho e Sá împotriva Portugaliei (MC), nr. 55391/13 și alte 2 cereri, 6 noiembrie 2018
Ramsahai și alții împotriva Țărilor de Jos (MC), nr. 52391/99, CEDO 2007-II
Randelović și alții împotriva Muntenegrului, nr. 66641/10, 19 septembrie 2017
Ranțev împotriva Ciprului și Rusiei, nr. 25965/04, CEDO 2010
Řehák împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 67208/01, 18 mai 2004
Republica Democratică Congo împotriva Belgiei (dec.), nr. 16554/19, 6 octombrie 2020
Rezgui împotriva Franței (dec.), nr. 49859/99, CEDO 2000-XI
Rhazali și alții împotriva Franței (dec.), nr. 37568/09, 10 aprilie 2012
Riabov împotriva Rusiei, nr. 3896/04, 31 ianuarie 2008
Riad și Idiab împotriva Belgiei, nr. 29787/03 și 29810/03, 24 ianuarie 2008
Riđić și alții împotriva Serbiei, nr. 53736/08 și alte 5 cereri, 1 iulie 2014
Riener împotriva Bulgariei, nr. 46343/99, 23 mai 2006
Rinck împotriva Franței (dec.), nr. 18774/09, 19 octombrie 2010
Ringeisen împotriva Austriei, 16 iulie 1971, seria A nr. 13
Robert Lesjak împotriva Sloveniei, nr. 33946/03, 21 iulie 2009
Rodina împotriva Letoniei, nr. 48534/10 și 19532/15, 14 mai 2020
Rõigas împotriva Estoniei, nr. 49045/13, 12 septembrie 2017
Roman Zaharov împotriva Rusiei (MC), nr. 47143/06, CEDO 2015
Romanov și alții împotriva Rusiei, nr. 58358/14 și alte 5 cereri, 12 septembrie 2023
Rooman împotriva Belgiei (MC), nr. 18052/11, 31 ianuarie 2019
Rossi și alții împotriva Italiei (dec.), nr. 55185/08 și alte 7 cereri, 16 decembrie 2008
Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd și alții împotriva Georgiei, nr. 16812/17, 18 iulie 2019
Rutkowski și alții împotriva Poloniei, nr. 72287/10 și alte 2 cereri, 7 iulie 2015

—S—

S.A.S. împotriva Franței (MC), nr. 43835/11, CEDO 2014
S.L. și J.L. împotriva Croației, nr. 13712/11, 7 mai 2015
S.L. și J.L. împotriva Croației (reparație echitabilă), nr. 13712/11, 6 octombrie 2016
S.P., D.P. și A.T. împotriva Regatului Unit, nr. 23715/94, decizia Comisiei din 20 mai 1996
Saakaşvili împotriva Georgiei (dec.), nr. 6232/20 și 22394/20, 1 martie 2022
Sabri Güneş împotriva Turciei (MC), nr. 27396/06, 29 iunie 2012

Sadak împotriva Turciei, nr. 25142/94 și 27099/95, 8 aprilie 2004
Safarian împotriva Armeniei (dec.), nr. 16346/10, 14 ianuarie 2020
Sagaieva și alții împotriva Rusiei, nr. 22698/09 și 31189/11, 8 decembrie 2015
Saghinadze și alții împotriva Georgiei, nr. 18768/05, 27 mai 2010
Sahnovski împotriva Rusiei (MC), nr. 21272/03, 2 noiembrie 2010
Sakvarelidze împotriva Georgiei, nr. 40394/10, 6 februarie 2020
Salman împotriva Turciei (MC), nr. 21986/93, CEDO 2000-VII
Sánchez Ramirez împotriva Franței, nr. 48787/99, decizia Comisiei din 24 iunie 1996, DR 86
Sancho Cruz și alte cauze privind „reforma agrară” împotriva Portugaliei, nr. 8851/07 și alte 14 cereri, 18 ianuarie 2011
Sanles Sanles împotriva Spaniei (dec.), nr. 48335/99, CEDO 2000-XI
Sapeian împotriva Armeniei, nr. 35738/03, 13 ianuarie 2009
Sargsian împotriva Azerbaidjanului (dec.) (MC), nr. 40167/06, 14 decembrie 2011
Sargsian împotriva Azerbaidjanului (MC), nr. 40167/06, CEDO 2015
Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei (MC), nr. 931/13, 27 iunie 2017
Saveliev împotriva Rusiei (dec.), nr. 42982/08, 21 mai 2019
Savenko și alții împotriva Rusiei, nr. 13918/06, 14 septembrie 2021
Savridin Djuraiev împotriva Rusiei, nr. 71386/10, CEDO 2013
Savu împotriva României (dec.), nr. 29218/05, 11 octombrie 2011
Scavuzzo-Hager și alții împotriva Elveției (dec.), nr. 41773/98, 30 noiembrie 2004
Schipani și alții împotriva Italiei, nr. 38369/09, 21 iulie 2015
Schmidt împotriva Letoniei, nr. 22493/05, 27 aprilie 2017
Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft și publisuisse SA împotriva Elveției, nr. 41723/14, 22 decembrie 2020
Scoppola împotriva Italiei (nr. 2) (MC), nr. 10249/03, 17 septembrie 2009
Scordino împotriva Italiei (dec.), nr. 36813/97, CEDO 2003-IV
Scordino împotriva Italiei (nr. 1) (MC), nr. 36813/97, CEDO 2006-V
Scozzari și Giunta împotriva Italiei (MC), nr. 39221/98 și 41963/98, CEDO 2000-VIII
Sebeleva și alții împotriva Rusiei, nr. 42416/18, 1 martie 2022
Secară împotriva României (dec.), nr. 56658/22, 28 ianuarie 2025
Section de commune d’Antilly împotriva Franței (dec.), nr. 45129/98, CEDO 1999-VIII
Segame SA împotriva Franței, nr. 4837/06, CEDO 2012
Sejdić și Finci împotriva Bosniei și Herțegovinei (MC), nr. 27996/06 și 34836/06, CEDO 2009
Sejdovic împotriva Italiei (MC), nr. 56581/00, CEDO 2006-II
Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2) (MC), nr. 14305/17, 22 decembrie 2020
Selami și alții împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 78241/13, 1 martie 2018
Selmouni împotriva Franței (MC), nr. 25803/94, CEDO 1999-V
Senator Lines GmbH împotriva a 15 state membre ale Uniunii Europene (dec.) (MC), nr. 56672/00, CEDO 2004-IV
Sergei Zolotuhin împotriva Rusiei (MC), nr. 14939/03, CEDO 2009
Sfintele Mănăstiri împotriva Greciei, 9 decembrie 1994, seria A nr. 301-A
Shibendra Dev împotriva Suediei (dec.), nr. 7362/10, 21 octombrie 2014
Shortall și alții împotriva Irlandei (dec.), nr. 50272/18, 19 octombrie 2021
Sieć Obywatelska Watchdog Polska împotriva Poloniei, nr. 10103/20, 21 martie 2024
Siemaszko și Olszyński împotriva Poloniei, nr. 60975/08 și 35410/09, 13 septembrie 2016
Siliadin împotriva Franței, nr. 73316/01, CEDO 2005-VII
Simitzi-Papachristou și alții împotriva Greciei (dec.), nr. 50634/11 și alte 18 cereri, 5 noiembrie 2013
Sindicatul Păstorul cel Bun împotriva României (MC), nr. 2330/09, CEDO 2013
Sine Tsagarakis A.E.E. împotriva Greciei, nr. 17257/13, 23 mai 2019
Sisojeva și alții împotriva Letoniei (radiere) (MC), nr. 60654/00, CEDO 2007-I
Slavgorodski împotriva Estoniei (dec.), nr. 37043/97, CEDO 1999-II
Slaviček împotriva Croației (dec.), nr. 20862/02, CEDO 2002-VII
Slivenko și alții împotriva Letoniei (dec.) (MC), nr. 48321/99, CEDO 2002-II
Slovenia împotriva Croației (dec.) (MC), nr. 54155/16, 18 noiembrie 2020

Smirnov împotriva Rusiei (dec.), nr. 14085/04, 6 iulie 2006
Sociedad Anónima del Ucieza împotriva Spaniei, nr. 38963/08, 4 noiembrie 2014
Söderman împotriva Suediei (MC), nr. 5786/08, CEDO 2013
Soering împotriva Regatului Unit, 7 iulie 1989, seria A nr. 161
Sokolov și alții împotriva Serbiei (dec.), nr. 30859/10 și alte 6 cereri, 14 ianuarie 2014
Solmaz împotriva Turciei, nr. 27561/02, 16 ianuarie 2007
Solonski și Petrova împotriva Rusiei (dec.), nr. 3752/08 și 22723/09, 17 martie 2020
Sorbalo împotriva Moldovei (dec.), nr. 1210/10, 31 ianuarie 2023
Sperisen împotriva Elveției, nr. 22060/20, 13 iunie 2023
Spycher împotriva Elveției (dec.), nr. 26275/12, 17 noiembrie 2015
Stamoulakatos împotriva Greciei (nr. 1), 26 octombrie 1993, seria A nr. 271
Stamoulakatos împotriva Regatului Unit, nr. 27567/95, decizia Comisiei din 9 aprilie 1997
Star Cate – Epilekta Gevmata și alții împotriva Greciei (dec.), nr. 54111/07, 6 iulie 2010
State Holding Company Luganskvugillya împotriva Ucrainei (dec.), nr. 23938/05, 27 ianuarie 2009
Statileo împotriva Croației, nr. 12027/10, 10 iulie 2014
Stavropoulos și alții împotriva Greciei, nr. 52484/18, 25 iunie 2020
Stella și alții împotriva Italiei (dec.), nr. 49169/09 și alte 10 cereri, 16 septembrie 2014
Stepanian împotriva României, nr. 60103/11, 14 iunie 2016
Stephens împotriva Ciprului, Turciei și Organizației Națiunilor Unite (dec.), nr. 45267/06, 11 decembrie 2008
Stephens împotriva Maltei (nr. 1), nr. 11956/07, 21 aprilie 2009
Stoianov și Tabakov împotriva Bulgariei (nr. 2), nr. 64387/14, 7 decembrie 2021
Stojkovic împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 14818/02, 8 noiembrie 2007
Story și alții împotriva Maltei, nr. 56854/13 și alte 2 cereri, 29 octombrie 2015
Strand Lobben și alții împotriva Norvegiei (MC), nr. 37283/13, 10 septembrie 2019
Strezovski și alții împotriva Macedoniei de Nord, nr. 14460/16 și alte 7 cereri, 27 februarie 2020
Studio Monitori și alții împotriva Georgiei, nr. 44920/09 și 8942/10, 30 ianuarie 2020
Stukus și alții împotriva Poloniei, nr. 12534/03, 1 aprilie 2008
Sultigov și alții împotriva Rusiei, nr. 42575/07 și alte 11 cereri, 9 octombrie 2014
Sürmeli împotriva Germaniei (dec.), nr. 75529/01, 29 aprilie 2004
Sürmeli împotriva Germaniei (MC), nr. 75529/01, CEDO 2006-VII
Svinarenko și Slidanev împotriva Rusiei (MC), nr. 32541/08 și 43441/08, CEDO 2014
Sy împotriva Italiei, nr. 11791/20, 24 ianuarie 2022
Sylka împotriva Poloniei (dec.), nr. 19219/07, 3 iunie 2014
Szaxon împotriva Ungariei (dec.), nr. 54421/21, 21 martie 2023
Szott-Medyńska și alții împotriva Poloniei (dec.), nr. 47414/99, 9 octombrie 2003
Ščensnovičius împotriva Lituaniei, nr. 62663/13, 10 iulie 2018
Šeks împotriva Croației, nr. 39325/20, 3 februarie 2022
Šilih împotriva Sloveniei (MC), nr. 71463/01, 9 aprilie 2009
Škorjanec împotriva Croației, nr. 25536/14, 28 martie 2017
Škrlić împotriva Croației, nr. 32953/13, 11 iulie 2019
Šumbera împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 48228/08, 21 februarie 2012

—Ş—

Şahmo împotriva Turciei (dec.), nr. 37415/97, 1 aprilie 2003
Şakir Kaçmaz împotriva Turciei, nr. 8077/08, 10 noiembrie 2015
Şaliavski și alții împotriva Bulgariei, nr. 67608/11, 15 iunie 2017 nr. 52142/12, 21 martie 2017
Şamaiev și alții împotriva Georgiei și Rusiei (dec.), nr. 36378/02, 16 septembrie 2003
Şamaiev și alții împotriva Georgiei și Rusiei, nr. 36378/02, CEDO 2005-III
Şandru și alții împotriva României, nr. 22465/03, 8 decembrie 2009
Şciukin și alții împotriva Ucrainei [Comitet], nr. 59834/09 și alte 249 de cereri, 13 februarie 2014
Şefer împotriva Rusiei (dec.), nr. 45175/04, 13 martie 2012

Şeker împotriva Turciei (dec.), nr. 30330/19, 7 septembrie 2021
Şevanova împotriva Letoniei (radiere) (MC), nr. 58822/00, 7 decembrie 2007
Şimşek, Andiç și Boğatekin împotriva Turciei (dec.), nr. 75845/12 și alte 2 cereri, 17 martie 2020
Şioşvili și alții împotriva Rusiei, nr. 19356/07, 20 decembrie 2016
Şişanov împotriva Republicii Moldova, nr. 11353/06, 15 septembrie 2015
Şmelev și alții împotriva Rusiei (dec.), nr. 41743/17 și alte 16 cereri, 17 martie 2020
Şmorgunov și alții împotriva Ucrainei, nr. 15367/14 și alte 13 cereri, 21 ianuarie 2021
Ştefan și alții împotriva Ucrainei [Comitet], nr. 36762/06 și alte 249 de cereri, 31 iulie 2014
Ştefănescu împotriva României (dec.), nr. 11774/04, 12 aprilie 2011
Ştukaturov împotriva Rusiei, nr. 44009/05, CEDO 2008

—T—

Taghiev și Huseinov împotriva Azerbaidjanului, nr. 13274/08, 5 decembrie 2019
Tahsin Acar împotriva Turciei (MC), nr. 26307/95, CEDO 2004-III
Tamazount și alții împotriva Franței, nr. 17131/19 și alte 4 cereri, 4 aprilie 2024
Taner Kılıç împotriva Turciei (nr. 2), nr. 208/18, 31 mai 2022
Tanrikulu împotriva Turciei (MC), nr. 23763/94, CEDO 1999-IV
Tarakhel împotriva Elveției (MC), nr. 29217/12, CEDO 2014
Tănase împotriva Moldovei (MC), nr. 7/08, CEDO 2010
Techniki Olympiaki A.E. Împotriva Greciei (dec.), nr. 40547/10, 1 octombrie 2013
Tempel împotriva Republicii Cehe, nr. 21429/14 și alte 9 cereri, 21 ianuarie 2021
Thévenon împotriva Franței (dec.), nr. 2476/02, CEDO 2006-III
Thibaut împotriva Franței (dec.), nr. 41892/19, 14 iunie 2022
Tomaszewscy împotriva Poloniei, nr. 8933/05, 15 aprilie 2014
Torreggiani și alții împotriva Italiei, nr. 43517/09 și alte 6 cereri, 8 ianuarie 2013
Transpetrol, a.s., împotriva Slovaciei (dec.), nr. 28502/08, 15 noiembrie 2011
Treska împotriva Albaniei și Italiei (dec.), nr. 26937/04, CEDO 2006-XI
Trivkanović împotriva Croației, nr. 12986/13, 6 iulie 2017
Trofimciuk împotriva Ucrainei (dec.), nr. 4241/03, 31 mai 2005
Trubnikov împotriva Rusiei, nr. 49790/99, 5 iulie 2005
Tsalikidis și alții împotriva Greciei, nr. 73974/14, 16 noiembrie 2017
Tucka împotriva Regatului Unit (nr. 1) (dec.), nr. 34586/10, 18 ianuarie 2011
Tuna împotriva Turciei, nr. 22339/03, 19 ianuarie 2010
Tunç împotriva Turciei (dec.), nr. 45801/19, 22 februarie 2022
Turgut și alții împotriva Turciei, nr. 1411/03, 8 iulie 2008
Turturica și Casian împotriva Republicii Moldova și Rusiei, nr. 28648/06 și 18832/07, 30 august 2016
Tverdohlebova împotriva Ucrainei, nr. 15830/16, 16 ianuarie 2025
Tyrer împotriva Regatului Unit, 25 aprilie 1978, seria A nr. 26

—U—

Ucraina împotriva Rusiei (Crimeea) (dec.) (MC), nr. 20958/14 și 38334/18, 16 decembrie 2020
Ucraina și Țările de Jos împotriva Rusiei (dec.) (MC), nr. 8019/10, 43800/10 și 28525/10, 30 noiembrie 2022
Ucraina-Tyumen împotriva Ucrainei, nr. 22603/02, 22 noiembrie 2007
Ulemek împotriva Croației, nr. 21613/16, 31 octombrie 2019
Ûlke împotriva Turciei (dec.), nr. 39437/98, 1 iunie 2004
Unédic împotriva Franței, nr. 20153/04, 18 decembrie 2008
Unifaun Theatre Productions Limited și alții împotriva Maltei, nr. 37326/13, 15 mai 2018
Uzun împotriva Turciei (dec.), nr. 10755/13, 30 aprilie 2013

—V—

V.D. împotriva Croației (nr. 2), nr. 19421/15, 15 noiembrie 2018
V.D. și alții împotriva Rusiei, nr. 72931/10, 9 aprilie 2019
V.P. împotriva Estoniei (dec.), nr. 14185/14, 10 octombrie 2017
Vallianatos și alții împotriva Greciei (MC), nr. 29381/09 și 32684/09, CEDO 2013
Van Colle împotriva Regatului Unit, nr. 7678/09, 13 noiembrie 2012
Van der Putten împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 15909/13, 27 august 2013
Van der Tang împotriva Spaniei, 13 iulie 1995, seria A nr. 321
Van Velden împotriva Țărilor de Jos, nr. 30666/08, 19 iulie 2011
Varadinov împotriva Bulgariei, nr. 15347/08, 5 octombrie 2017
Varbanov împotriva Bulgariei, nr. 31365/96, CEDO 2000-X
Varnava și alții împotriva Turciei (MC), nr. 16064/90 și alte cereri, CEDO 2009
Vartic împotriva României (nr. 2), nr. 14150/08, 17 decembrie 2013
Varian împotriva Armeniei, nr. 48998/14, 4 iunie 2024
Vasilcenko împotriva Rusiei, nr. 34784/02, 23 septembrie 2010
Vasilescu împotriva Belgiei, nr. 64682/12, 25 noiembrie 2014
Vasiliauskas împotriva Lituaniei (MC), nr. 35343/05, CEDO 2015
Vasiliciuc împotriva Republicii Moldova, nr. 15944/11, 2 mai 2017
Vasili Ivașcenko împotriva Ucrainei, nr. 760/03, 26 iulie 2012
Vasilkoski și alții împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 28169/08, 28 octombrie 2010
Vassilios Athanasiou și alții împotriva Greciei, nr. 50973/08, 21 decembrie 2010
Vasianovici împotriva Rusiei (dec.), nr. 9791/05, 27 septembrie 2016
Vatandaş împotriva Turciei, nr. 37869/08, 15 mai 2018
Vegotex International S.A. împotriva Belgiei (MC), nr. 49812/09, 3 noiembrie 2022
Veeber împotriva Estoniei (nr. 1), nr. 37571/97, 7 noiembrie 2002
Velev împotriva Bulgariei, nr. 43531/08, 16 aprilie 2013
Velikova împotriva Bulgariei (dec.), nr. 41488/98, CEDO 1999-V
Velikova împotriva Bulgariei, nr. 41488/98, CEDO 2000-VI
Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) împotriva Elveției (nr. 2) (MC), nr. 32772/02, CEDO 2009
Verein KlimaSeniorinnen Schweiz și altele împotriva Elveției (MC), nr. 53600/20, 9 aprilie 2024
Veriter împotriva Franței, nr. 31508/07, 14 octombrie 2010
Vernillo împotriva Franței, 20 februarie 1991, seria A nr. 198
Veronica Ciobanu împotriva Republicii Moldova, nr. 69829/11, 9 februarie 2021
Victoria Cassar împotriva Maltei (dec.), nr. 14179/21, 18 iunie 2024
Vidu și alții împotriva României (revizuire), nr. 9835/02, 17 ianuarie 2017
Vijayanathan și Pusparajah împotriva Franței, 27 august 1992, seria A nr. 241-B
Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei (MC), nr. 71243/01, 25 octombrie 2012
Vladimir Romanov împotriva Rusiei, nr. 41461/02, 24 iulie 2008
Voggenreiter împotriva Germaniei, nr. 47169/99, CEDO 2004-I
Vojnović împotriva Croației (dec.), nr. 4819/10, 26 iunie 2012
Volodina împotriva Rusiei (nr. 2), nr. 40419/19, 14 septembrie 2021
Vovk și Bogdanov împotriva Rusiei, nr. 15613/10, 11 februarie 2020
Vučković și alții împotriva Serbiei (excepție preliminară) (MC), nr. 17153/11 și alte 29 de cereri, 25 martie 2014

—W—

Waite și Kennedy împotriva Germaniei (MC), nr. 26083/94, CEDO 1999-I
Weber și Saravia împotriva Germaniei (dec.), nr. 54934/00, CEDO 2006-XI
Wikimedia Foundation, Inc. împotriva Turciei (dec.), nr. 25479/19, 1 martie 2022
Williams împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 32567/06, 17 februarie 2009
Worm împotriva Austriei, 29 august 1997, Culegere 1997-V

—X—

X împotriva Franței, 31 martie 1992, seria A nr. 234-C
X și Y împotriva României, nr. 2145/16, 19 ianuarie 2021
X. împotriva Franței, nr. 9587/81, decizia Comisiei din 13 decembrie 1982, DR 29
X. împotriva Germaniei, nr. 1611/62, decizia Comisiei din 25 septembrie 1965
X. împotriva Germaniei, nr. 7462/76, decizia Comisiei din 7 martie 1977, DR 9
X. împotriva Italiei, nr. 6323/73, decizia Comisiei din 4 martie 1976, DR 3
X. împotriva Țărilor de Jos, nr. 7230/75, decizia Comisiei din 4 octombrie 1976, DR 7
X împotriva Regatului Unit, nr. 6956/75, decizia Comisiei din 10 decembrie 1976, DR 8
X împotriva Regatului Unit, nr. 8206/78, decizia Comisiei din 10 iulie 1981, DR 25
Xenides-Arestis împotriva Turciei, nr. 46347/99, 22 decembrie 2005
Xynos împotriva Greciei, nr. 30226/09, 9 octombrie 2014

—Y—

Y împotriva Letoniei, nr. 61183/08, 21 octombrie 2014
Y.F. împotriva Turciei, nr. 24209/94, CEDO 2003-IX
Y.T. împotriva Bulgariei (revizuire), nr. 41701/16, 4 iulie 2024
Y.Y. și Y.Y. împotriva Rusiei, nr. 43229/18, 8 martie 2022
Yam împotriva Regatului Unit, nr. 31295/11, 16 ianuarie 2020
Yaşa împotriva Turciei, 2 septembrie 1998, *Culegere* 1998-VI
Yavuz Selim Güler împotriva Turciei, nr. 76476/12, 15 decembrie 2015
Yonghong împotriva Portugaliei (dec.), nr. 50887/99, CEDO 1999-IX
Yorgiyadis împotriva Turciei, nr. 48057/99, 19 octombrie 2004
Yurttas împotriva Turciei, nr. 25143/94 și 27098/95, 27 mai 2004
Yusufeli İlçesini Güzelleştirme Yaşatma Kültür Varlıklarını Koruma Derneği împotriva Turciei (dec.), nr. 37857/14, 7 decembrie 2021

—Z—

Zaharkin împotriva Rusiei, nr. 1555/04, 10 iunie 2010
Zambrano împotriva Franței (dec.), nr. 41994/21, 21 septembrie 2021
Zana împotriva Turciei, 25 noiembrie 1997, *Culegere* 1997-VII
Zastava It Turs împotriva Serbiei (dec.), nr. 24922/12, 9 aprilie 2013
Zehentner împotriva Austriei, nr. 20082/02, 16 iulie 2009
Zelčs împotriva Letoniei, nr. 65367/16, 20 februarie 2020
Ziętał împotriva Poloniei, nr. 64972/01, 12 mai 2009
Zihni împotriva Turciei (dec.), nr. 59061/16, 29 noiembrie 2016
Zubkov și alții împotriva Rusiei, nr. 29431/05 și alte 2 cereri, 7 noiembrie 2017
Zwinkels împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 16593/10, 9 octombrie 2012
Žáková împotriva Republicii Cehe (reparație echitabilă), nr. 2000/09, 6 aprilie 2017
Živić împotriva Serbiei, nr. 37204/08, 13 septembrie 2011